

మాధవలతను, రావోయవదనను
పెజ్జెంటు నాటి 2వ ఉపాధ్య
మకురను భూమి కల్లియం
9 మల్లాది రామకృష్ణ స్వామి నారి
భక్తి

వ. ఉ. ప. గుగారావు. :

12.10.62

**DONATED TO
TTO CENTRAL LIBRARY**

رُبَاعِيَّاتِ عُمَرَ خَيَّام

RUBÂIYÂT

OF

OMAR KHAIYÂM

With English Translation by

EDWARD FITZGERALD

Translated into

SANSKRIT and DĒSYĀNDHRAM

BY

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SREE VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM

All rights reserved.

PRINTED AT
THE BRITISH INDIA PRESS, MAZAGON, BOMBAY

THE AUTHOR :
MR. A. NARAYANADAS

FOREWORD.

I have glanced through Mr. A. Narayanadas's Telugu and Sanskrit Translations of Omar Khaiyâm and was greatly struck by his varied talents, remarkable linguistic equipment, and technical power of versification. He claims that his translations are more literal than those of Fitzgerald, and only those who are familiar with the Persian original can examine this claim. The Telugu verses are written in what is called అచ్చ తెలుగు, or pure Telugu, which is rather difficult. It is a matter of great pleasure to know that Mr. Das maintains a virile and vigorous mind even at his ripe age of 69, and I am tempted to congratulate him on a performance which, taking all things into account, is certainly astounding.

WALTAIR :
Dated 22-10-1932. }

S. RADHA KRISHNAN,
Vice-Chancellor,
Andhra University.

نَمَازُ
नमस्या
WORSHIP

కొలుపు.

కంఠము ॥ يا مَاهِ شَبِّ جِهَارٍ نَهْمِ

हेमातः संस्तुवाम-हेत्वांदुर्गे ।

Oh, my noble Goddess !

మామీఁదన్గనికరించు-మాయిలువేల్పా ॥

آ. نارايئداس

आ. नारायणदासः

A. NARAYANADAS

ఆ. నారాయణదాసుఁడు.

ÔMAR KHAİYÂM

Omar Khaiyâm, Sanskrit Amarakāyam, was a native of Naishapur, a town famous for learning in Khurasan, a province with a good climate in the north-east region of Persia, touching the north-west boundary of the Hindu Kush mountains. History says Omar wandered in Egypt, Arabia, the eastern provinces of Europe, Afghanistan, and the Punjab, and that his intellect reached its zenith by his acquaintance with many monarchs and the learned men of Africa, Asia, and Europe. It is usual with some critics to estimate authors more from their outward life than from their writings. By a deep study of Omar's original quatrains, and Edward Fitzgerald's English translation thereof, I translated both of the texts into Sanskrit and Atchha-Telugu (Deseyamu) verse. It is not my habit, like many authors, to get my works corrected and recast by others. I presume an original writer takes pride in having his works published as they are so that critics might see him in his true colours. I depict an author's character by my deep study only of his original works. A poet is a thinker and a musician is a worker. Poetry and Music cannot be true when expressed by artificial means. How can a surgeon realize the nature of living tissues by a post-mortem ? Were I to hear Omar singing his chosen songs, I could, to some extent, criticize his merits as they are. A born poet or a musician only can criticize his like, but the borrowed feathers—the manufactured scholars—become hopelessly unqualified either to appreciate or criticize a born poet or musician. Would it not be laughable if those born blind or deaf were to criticize dramatic performances ? Poetry is abstract, and Music is concrete. Poetry is theoretical and spiritual, and Music is practical and material. Poetry is the cause and Music is the effect. Everybody can criticize Music according to his taste, but nobody, I am sure, can criticize a poet's imagination as it is absurd if anyone attempts to know the knower. I translated Fitzgerald into Sanskrit of the Anustub metre, into Telugu of the Kādam metre, and the original text into Gitī and one of the Bhujangī metres.

Omar states that all religious shows and philosophical discussions are merely vain and whimsical actions for passing an idle life. Omar Khaiyâm satirizes the so-called hypocritical religionist and philosophers who speak one thing and do another. I observe, by perusing Omar's original quatrains, that he was quite disgusted with religious fanatics and crafty philosophers; he preached the true religion that one is born to live and enjoy which one could do if he were to please society. Of all enjoyments devotion towards the Almighty is the happiest; therefore Omar encourages wine, woman, and music, which mean divine service, a pure mind, and meditation. A poet and a musician cannot but be one and the same for the reason that one cannot produce any material work without first thinking how to work. The poet or musician is loved throughout by society for he pleases society more than any other dumb and stern scholars: Omar must be an all-round scholar for he criticizes different scholars. The quintessence of Omar's poem is the enjoyment of wine, woman, and music, which are really substantial; but paradise is only ideal. One who has gone from earth has gone for ever, and returns no more. One can create his own paradise if he possesses self-contentment. Man is predestined for happiness or misery; but good or bad is only in his nature. Omar is strictly a monotheist. He believes the soul is eternal. Every one can enjoy his life with contentment for it is already predestined without fear of God as the Almighty is an embodied mercy. Omar commences his verses with the word "KHURSHID," which means the sun, because, I presume, he was a sun worshipper and Vedantist, a born astronomer belonging to a learned Kashmirian Brahmin family settled long ago in Persia, being invited there by a Zoroastrian king. The sun, the king of planets, the material cause of all objects, is the only God visible in the centre of his created universe like the spider is in his web. The motto of Omar is: "Play with the curls of your sweetheart and with a lute in a lonely place." Omar must have lived in sound health for at least a century as his verses show a very ripened worldly experience.

I hope my readers will learn more by my translations which, I presume, are true to the original to a great extent.

A. NARAYANADAS.

APPRECIATIONS.

A MONUMENT OF SCHOLARSHIP

We have pleasure in acknowledging a copy of the "Rubaiyat" of Omar Khaiyam, translated into Sanskrit and Telugu by Pandit A. Narayandas, retired Principal of Sri Vijayarama Gana Pathasala, Vizianagaram, and a careful perusal of the book fills us with admiration at the astounding scholarship of the learned Pandit. There are, of course, dozens of translations of the immortal "Rubaiyat", the most popular and probably the best known being that of Edward Fitzgerald. Pandit Narayandas, who frankly expresses the opinion that Fitzgerald's work is not a literal translation, has gone back to the original Persian in order that the letter and the spirit of Omar Khaiyam may not be missed. In these degenerate days when scholarship has fallen on evil times, it is incredible to learn that a Hindu, with Telugu as his mother-tongue, should have been so filled with admiration for a Persian poet that, after he had passed his sixtieth year, he took the trouble to master so alien a language, and translate the masterpiece not only into Telugu but into another classical language, Sanskrit. We find in the book that while Fitzgerald's translation is rendered into Sanskrit and into Telugu of the Kandam metre, the hardest perhaps in the Telugu prosody, Omar Khaiyam's original text is again translated into Giti and the Bhujangi metres. We are certainly unaware of any recent instance in India where so much learning has been brought to bear on what is no less certainly a labour of love, for it is evident that there are few persons familiar with the Sanskrit language who are anxious to have a rendering of the Persian original. Pandit Narayandas's erudition is enhanced by the fact that even in using his own mother-tongue, he has selected what is called Atchha-Telugu, a language that only a handful can understand. The work therefore is not intended for the masses, and the learned author expects no profits out of his scholarship. But literature transcends the limitation of language, age and country, and it is most gratifying that a Telugu writer of the twentieth century should have paid the most splendid tribute to a Persian Poet of the twelfth century. He has added a most copious glossary at the end of the book to facilitate an appreciation of the original, its translation by Fitzgerald, and the author's own translation into Sanskrit and Telugu. In inviting the attention of H. E. H. the Nazam's Government to the Pandit's work, we trust that, in consonance with their liberal support of classical scholarship, they will extend their patronage to the Pandit, and thus bring about a sympathetic understanding and interpretation between the two great classical languages.

The Hyderabad Bulletin,
———16—1—1937.

మేలుకొలుపు పొగడిక.

(సుడిరతనపుదొడవు)

౧. దెబ్బదవయేట ప్రోడల
నుబ్బింపగఁదలఁపు తీపులూరెడు నెలచౌ
నబ్బరపుఁ దెలుఁగుఁగబ్బము
నిబ్బరముగఁగూర్చితెంత నెఱకయిసరివో.
౨. నుడులబెడంగును, నడకల
యొడికము, వడిపడి తనంబునుడి వోవనికూ
ర్పడరించు నడుగుసొగసును
గడివోవని తలఁపు నీదు కబ్బపుఁ దొడవుల్.
౩. తెలుఁగునను వేల్పుమాటల
నలబారసి రాచబాసయను నాలుగు మో
ములకై తల నలరించుచు
నలుగడ మెప్పొందు నీవు నలువపుకావే.
౪. ఆటల పాటల మాటల
మేఁటివినా పేరునీకు మేకొనె ; కన నీ
బోఁటివలఁతి చదువరులే
నాటను నేనాటగలరు నాడెపుగడిమిన్.
౫. మీ యచ్చతెలుఁగు పలుకుల
సోయగముంజూచి, తలఁపుచూడ్కులగనియౌ
మీ యెఱుకను మది మెచ్చుచు
నీయెడ మీకొసఁగినాఁడ నిది యుడుగరగన్.

Kaspa,

VIZIANAGRAM,

1—7—1933.

నిడుదవోలు వేంకటరావు బి. ఏ.

Nidathavolu Venkata Rao B. A

उमर कविप्रशंसा ।

यथाकार्येणैवकारणम् ह्यस्यात्तथा काव्येनैवकविर्विमर्शनीयो भवेत् । मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिर्ज्ञानिलवदुर्विदग्धः खट्वारूढः कविम्मन्योनजातु कविं विमृशेत् । काव्यपरिशोधनेनैवोपशालङ्कृतः सरस्वत्युभयपयोधरपानमत्तश्चतुर्विधाभिनय परवशीकृत सर्वलोकः सकल संस्कृत प्राकृत भाषाविशेष प्रतिभासमञ्चितः शश्वन्नानाविधप्रबन्ध निर्माणचातुर्य वैभवार्जितनिस्तुल्यशः संपूर्णाखिलदिगन्तः परम भागवतोत्तमः परिणतवयाः सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः कविरेवकविं नेत्रंनेत्रमिव परीक्षेत । तत्रभवानुमराख्यः प्रसिद्ध पारसीक कविरमरसिंहकविसमकालिकः पद वाक्य प्रमाण पारावारीणः सङ्गीत साहित्य विद्याधुरीणः पण्डिताग्रणीर्नवरस रसिकग्रामणीः कन्दर्प सुन्दर स्तुणी कृत पुरन्दरः साधित भक्तिज्ञानवैराग्य सर्वस्वः पञ्चह्रस्वः प्रबुद्ध निखिलग्रह चारार्धः पञ्चदीर्घः समस्तैहिक सुखभोक्ता सन्तत यथार्थवक्ता सर्वशास्त्र प्रचारकः सदोभयलोक सन्तारकः किंबहुनौमरोऽमरकविर्वायवनाचार्य एवेति मन्यामहे । लोकोत्तर चरित्रशाल्युमरकविसदृशः पुरुषो जगति नभूतो न भविष्यत्येव । पारसीकदेश प्राच्यभागस्तन्महानुभावस्य जन्मभूमिरुत्तरेण गान्धारदेशं भूतल स्वर्गप्राया ब्राह्मा दाडिमादि मधुरफल रसास्वादनीया नानाविध पुष्पसौरभ प्रसिद्धासन्तत तृणकाष्ठजलसमृद्धा सकलवेदशास्त्रास्थानी जगज्जेगीयमान सार्वभौम राजधानी रसवद्यमक काव्यरचनेवानन्य सुलभसाध्याः सज्जनाराध्यास्ति । ततो भवान्शतहायनः संप्राप्त सकलदेशार्थीशोपायनः स्वकाव्ये “सुराशक्तिः शिवोमांसं तद्रक्तो भैरवः स्मृतः” इतिरुद्रयामल न्यायाच्छुद्धाद्वैतमतमवलम्ब्य “हरिरेव जगज्जगदेव हरिर्हरितो जगतो नहिभिन्नतनुः । पुरुषएवेदं सर्वम् । अहं ब्रह्मास्मि । ब्रह्मैव संसरतिमुच्यतेतदेव

दौवारिकं भवति संसरणञ्चतस्य, मुक्तिः पूनर्भवति चिद्वपुषैव तस्य स्वाज्ञानतः
 स्वमहिमप्रतिबोधतश्च ॥ इत्यादि श्रुति स्मृति पर्यालोचनया विरज्य स्वार्थ
 परदांभिकयायजूकाञ्जञ्जपूकानपि सुतरां निरस्य भागवतमतमवालंबिष्ट ।
 संप्रत्यष्टमशनि वशीभूत कर्मभूमि जना यतः पराधीना नितरामपि पतिता
 अत्यन्त विपरीत बुद्ध्यः केवलात्मभरयः सुतरांमिमंतपचा वर्णाश्रम-
 धर्म परिभ्रष्टाः स्वार्थैकपरायणाः पाषण्डीकृताः पौरुषशून्या धनसंपादनार्थ
 मकार्य मपिकुर्वन्तः पाश्चात्याचारमनुसरन्तः शिष्टप्रमाण मधिक्षिपन्तः सहसा
 म्लेच्छभाषा परीक्षोत्तरण मात्रेण लब्धाधिकारपद प्राप्त्यारूढाः किंकर्तव्य-
 तामूढा वर्णसङ्करा नीचकिङ्कराः स्तर्वज्ञम्मन्या अतीव निर्लज्जा ऊन
 विंशति वर्षापक्ववयस्का अपि येनकेनाप्युपायेनार्जित दुर्मदाधिकारा नाट्य वेद-
 पारगानपिचतुर्विधाभिनयविशारदान्सर्वजन रञ्जकान्नाना विध संस्कृत प्राकृत
 काव्य कन्यारत्न दातुन्सर्वतन्त्रस्वतन्त्रानति क्रम्यानाप्रात, देवभाषा गन्धले-
 शाअप्यविदितभावरगतालाअप्यचुंबित श्रुतिलया अप्यनास्वादित चतुः
 षष्टिकलारसा अपि गीर्वाणभाषा काव्य विशेष रचनासामर्थ्यविहीनं
 म्लेच्छितानुवादितापभ्रंश ग्रन्थकारं कविसार्वभौमाख्ययापि सङ्गीत ज्ञान
 शून्यं नाट्यकला प्रपूर्ण नाम्नापि भ्रुकुंसमभि नवभरताचार्याह्वयापि शुष्कयन्त्र-
 वादकंसङ्गीतभूषणाभिधानेनापि शुकानु वादिनं वेदार्थ वाचस्पति
 नामधेयेनाप्यपल पन्ति । मूढेनाप्यधिकारिणा पामरेणापि धनिना दुष्टोऽपिशिष्टायते
 हीनोऽप्यनूचानायते । “लयान्तर प्रयोगेगरगैश्चापि विवेचितम्, नानारस
 सुनिर्वाह्य कथं काव्यमिति स्मृतम् । तस्माद्विद्वान्प्रेव वदेत् वीवृत्येत् दान कामा
 अस्मै प्रजा भवन्ति । वीणावादनतत्त्वज्ञः श्रुति जाति विशारदः, तालज्ञश्चा
 प्रयासेन मोक्षमार्गनियच्छन्ति । देवदत्तामिमां वीणांस्वर ब्रह्मविभूषिताम्
 मूर्द्धयित्वा हरिकथां गायन्नेवंचराम्यहम् । यथानयति कैलासं न गंगा न
 सरस्वती, तथा नयति कैलासं न गङ्गा न सरस्वती । येतेशतमानुषा आनन्दाः स
 एको मनुष्य गन्धर्वाणामानन्दः । नृत्य गीतादि कुशला गन्धर्वास्युर्नलौकिकाः, नाग-
 न्धर्व सुरूप धृत्” इत्यादि । श्रुति स्मृति विद्वत्सर्ग वाक्यान्यनादृत्य गान्धर्व वेद बाह्याः

संप्रति वाघाटा यथाकथञ्चिदप्यपभ्रंश मूकाक्षर विन्यासेनैव पामरान्प्रतारयन्तः
 कवय इव बहु रसिका इव काव्य विमर्शका इवापस्वरेण धूकायन्ते । “ ये
 शुष्काध्ययनासक्ता ये च शास्त्रविचिन्तकाः । सर्वे व्यसनिनो मूर्खा यः क्रियावान्स
 पण्डितः ” इति न्यायाद्यः स्वविरचित विविधानवद्यहृद्य गद्य पद्य गेय काव्य शतानि
 स्वयमेव गायन्त्यनूरञ्जयति पण्डितपामरो भय महा समाजान्स एव कविना मर्हति ।
 नाट्यवेदानभिज्ञः केवल निर्जीविपुस्तुक प्रतिमाव लोक नव्यसनासक्तः सभा
 रञ्जकाभिनय प्रयोग शून्यः पाकरसं दर्शयकाव्यरसं न जातु जानात्यतएवकेचि-
 द्विमर्शकं मन्या उमरः कवि शेखर इति परम भागवतोत्तम इत्यपि न विजानन्ति
 निगदितं हि खलु भवभूति कविना “ ममकोऽपिसमान धर्मेत्यादिना । विद्वाने-
 नेव विजानाति विद्वज्जन परिश्रमं । नहि वन्ध्या विजानाति गुर्वी प्रसववेदनाम् ”
 इति वचनानुसारतः केनचिदपि श्रुत्युक्त विधिना नृत्यन्गायन्यः स्वकल्पित काव्य-
 कल्पैः सभास्तारानूरञ्जयति स वेदविद्वंसुरएव विद्वान् । लोके तावत्सहजपाण्डित्यः
 कदापि सकृदेव जरीजृम्भते । संप्रत्येतत्काव्य परिशीलनेनोमरः कवि रिति निर्दिशामः ।
 विनैवाभि योगादिना सर्वविद्यापारगः सहज पाण्डित्य विशारद एव साधुत्व परिज्ञाने
 प्रमाणम् । “ आविर्भूत प्रकाशनामनुपप्लुत चेतसाम् । अतीतानागत ज्ञानं प्रत्यक्षा-
 न्नविशेष्यते । अतीन्द्रियानसं वेद्यान्पश्यन्त्यार्षेण चक्षुषा । ये भावान्वचनं तेषां
 नानुमानेन बाध्यते ” तस्मादस्मादृशैर्भागवतैर्यथार्थमेवेश्वर कृपयानिर्दिश्येत । रसिक
 शेखरैर्नाना देशाधि पैरुन्न कविः संप्राप्त समस्त विभवोऽप्यनन्य साधारण नित्य
 सन्तुष्ट्या वानप्रस्थो भवन्ति शिव शक्त्यात्मक जगदारा धनमेव यावज्जीवमका-
 र्षीत् । दैवभक्ति रेवोमरकविनोद्दिष्ट सुरेति श्रद्धैव तस्य पानपात्राति निश्चिनुमः ।
 अर्धमासोऽरण्यनिवासः सन्ततशिवशक्ति नामाभ्यास एवोमरकविनाकाङ्क्षिः ।
 “ अज्ञोजन्तुरनीशोऽयमात्मनः सुखदुःखयोः । ईश्वरप्रेरितो गच्छेत्स्वर्गं वा श्वभ्र-
 मेव वा । ईश्वरानुग्रहादेव पुंसामद्वैतवासना । वासुदेवः सर्वमितिसमहात्मा सुदुर्लभः ।
 भक्त्या हरिमुपास्ते । निरतिशयानन्द प्रियानन्य प्रयोजन सकलेतरवै तृण्यवज्ज्ञान
 विशेषो भक्तिः । भक्तिर्ज्ञानाय कल्पते । सर्वभूतेषु यः पश्येद्भगवद्भावमात्मनः । भूतांश्च
 भगवत्यात्मन्नेष भागवतोत्तमः । न द्वैतज्ञानवतः कर्माणि विधीयन्ते । मायामात्रमिदं

विद्वमद्वैतपरमार्थतः । सर्वमात्मैव खलु कंकेन पश्येत् । विज्ञातारमरेकोविजानीयात्
अहङ्कारविमूढात्माकर्ता हमिति मन्यते । केनापि देवेन हृदि स्थितेन यथानियुक्तो-
स्मि तथा करोमि । साक्षीचेताः केवलो निर्गुणश्च । कर्ता भोक्ता जनार्दनः । मन एव मनु-
ष्याणां कारणबन्धमोक्षयोः । अयमात्मा ब्रह्म । प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ।
पुद्गलानुपुद्गल विषयेक्षण तत्परोऽपि ब्रह्मावलोकनाधियनं जहाति योगी । नास्ति
दासीन्योऽसदासीत्तम आसीदिति श्रुतिः । परमार्थदशयानवेदाः सन्ति । पदार्थ तत्त्वज्ञाना
देवनिश्रेयसावाप्तिः । इति श्रुति स्मृति शतपर्यालोचनयोमर कविः स्वकाव्यरूपेण बाला
वबोधाय परमार्थमुपादिक्षत् । तथा ह्येवमस्तु “प्रकृतमनुसरामः पायसं भक्षयामः” क्षण-
मप्यवतिष्ठते इव सन्यादि जन्तुर्ननु लाभवानसौ । प्रतिक्षणविजृम्भणादुभयबाहुकूल-
ङ्कषस्तनत्रुटित कञ्चुकं नमतयौवनं योषितः । मानुषाणामिदं पथ्यं पयः पानं वयः स्त्रियः”
इति प्रत्यक्षविषयमगणयित्वा किं ब्रह्म जिज्ञासया गगनारविन्दगन्धजिघ्रासयेव ।
“अवश्यमनुभोक्तव्यं कृतं कर्म शुभाशुभम् । ललाटलिखिता लेखापरिमार्ष्टुं न
शक्यते” इति मत्वा भूतं मास्मार्षी भव्यमपि माचिन्तीः केवलं दैवकृतं साम्प्रतं
सुखं वा दुःखं यथा तथा पितृव्यानुभोक्तव्यमेव किं वृथा तर्केण दोधूयसे “यल्लभ
से निजकर्मोपात्तं वित्तं तेनाविनोदय वित्तम्” इति सर्वज्ञः सर्वशक्तिर्भगवान् स्वां-
शीभूतस्य जीवस्य यथेच्छया नानाविधोपाधि जालं सृजन्नपि पुनः पुनर्नाशयन्स
हजलीलया क्रीडति “दैवाधीनं जगत्सर्वं मन्त्राधीनन्तु दैवतम् । तन्मन्त्रं ब्राह्मणाधीनं
ब्राह्मणो मम देवता । सर्वत्रदान्ताः श्रुतपूर्णकर्णजितेन्द्रियाः प्राणिवधे निवृत्ताः
प्रतिग्रहे सङ्कुचिताग्रहस्तास्ते ब्राह्मणास्तारयितुं समर्थाः” इत्युमर कविः सप्रमाणं
स्वकाव्येन पशुमारणकर्मदारुणं छान्दसमाक्षिपन् “सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं
शरणं व्रज” इति भगवद्वाक्यमनुसृत्य भगवद्भक्ति सुधापानमत्तः श्रद्धाकान्तां परिरम्य
जीवन्मुक्तोऽभूदित्यूहामहे । यत उमरः कविरपि सिद्धान्ति चक्रवर्ती ततो ज्योतिषांपतेः
सूर्यस्य त्रयी मूर्तेर्नाम स्वकाव्यमुखे समुपापादि “पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा यावत्पतति
भूतले । पतन्नपि पुनः पीत्वा जीवन्मुक्तो न संशयः” इति कौलिकवचनतत्त्वं विज्ञाय
“तस्माद्योगी भवार्जुन । भक्तियोगः प्रशस्यते” इति सम्यङ्गृत्वा भागवतोऽभूत्तं भाग-
वतोत्तमं कर्मिष्ठादृच्छान्दसास्सुतरामरासिकाः कर्मबाह्य इत्याक्षैः सुरत एवैतत्काव्य

व्याजेन समहात्मा श्रोत्रियमन्यास्तान्दं भाचारान्सङ्गीत साहित्यरसानभिज्ञा
 न्पशुप्रायानप्येडमू कान्प्रत्याचिख्यपत् । “ यच्चकिञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यतेश्रूयतेऽपिवा
 अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्यनारायणः स्थितः । सर्वविष्णुमयंजगत् । रसोवैसः ।
 रसैह्येवायं लब्ध्वानन्दीभवति ” इतिविदित्वा । रे देवानांप्रिय दारुणकर्मा-
 व्युत्पन्नारसिकवैदिकम्मन्य किम्मुधात्वत्परिमितायुः समयापयसि नृत्यन्गा-
 यन्भक्तिपारवश्येन सर्व संसार दुःखंविस्मृत्यमुक्तिकान्ता गाढसमाश्लेषणेन
 जीवन्मुक्तो भवेति प्रबोधयन्ने तत्काव्यं विरचय्यस्वयमभिनीय भागवतमतमबूधुधत् ।
 सप्रत्यक्षबृहस्पतिर्देवज्ञशिरोमणिर्नैयायिकाग्रीयोनानाविध गणितशास्त्र ग्रन्थानररच-
 दपि स्वजन्मदेशे ऽपूर्वं नक्षत्रशालांनिरमीमपत् । “ योगेनान्तेतनुत्यजाम् ”
 इतिन्यायादपि “ ब्रह्मविदाप्नोतिपरम् । ब्रह्मविद्ब्रह्मैवभवति । ” इतिश्रुतिविज्ञाना
 ब्रह्मण्येवव्यलेष्ट । तत्रभवान् यवनशब्द सम्मिलितमप्येत त्काव्यं प्राचीनपारसीक
 भाषयैवव्यरन्नि । प्राचीनपारसीक भाषाप्रायशः प्राकृतविशेष एवेतिमन्ये । अस्मि-
 न्ग्रन्थे भूतकालार्थ विषये मयातुडेव प्रायोज्यव्ययचाक्षरोऽप्यनिषेधीतिशिवम्

अज्जाडादिभट्ट नारायणदासः ।

ఉమర్ కయూము ముచ్చట.

—

ఉమర్ కయూమును చదువరిమాట కారితయ కాదు పారసినాడున వెండికొండకుఁ బడేనుటిదాపలనలరు తావుల వాసిగన్న చోటన్ దగు తలిదండ్రులకుంబుట్టి, తనపుట్టుతెల్వి తేటలనెల్లబడి చదువులనారితేఱును. మిగుల నాటపాటమాట మీటలంగడిదేఱి, తన పుట్టు నెలవునకన్నెన్నోయా మడలచుట్టు ప్రక్కలనున్న పెక్కు మేటిదొరకొల్వలం బేరువడసి బండెడు పొత్తములన్ వ్రాసి యందందఁ బిన్న పెద్దల నందఱిన్ మెప్పించి మింటి చుక్కలన్ గంటికగ పర్చఁగల్గి యదివఱకు నేలనెచ్చటనై నందలచూపని క్రొత్త వింత చుక్క చూపులమిద్దియన్ గోప్పదొర ప్రాపున మిన్నట్టఁగట్టించెను. వేయి యేండ్ల క్రిందట నా చదువరి మాటకారితయ కాదుపుట్టి నూతేండ్లుహాయిగా బ్రతికి తనయూరి పాలిమేరనెగడునడవి చేరున నెడతెగిక పొద్దిపాటు నెలయేటియొడ్డునఁ బొదలుతూఁదోఁ టలో నొంటిగాఁదనఁచెలువతోఁ గూటమిఁ చక్కఁచక్కు వేడ్కలనోలలాడుతున్ దన తలంపులన్ వేనవేలనాణియై పుంగోవలన్ బోలుతన చేతివ్రాలఁబాలరాఁబలకలంజెక్కి మమల్లనిల్విన కారుకాపురపుటింటికిఁదన యొడలప్పగించెను. మఱియు నా చూపరి చదు వరిమాటకారినెఱవాది మేల్బొంది తనమేటితలంపులన్ సూటిమాటలంగూర్చి వ్రాయుచు నేటేటఁదన్నాడవచ్చిన తన సంగడిండ్ర కాడిపాడి వినిపించుచు గొప్పగొప్పవారి మన్న నలందుచున్న మాటమోమోబలేక నెల్లడించుచుఁ బ్రాజదువులంబట్టి నడుచుచున్నట్లు వాలకములువేసి చాటుగాఁదమకుఁదోఁచిన క్లెల్లఁ జెడుపనులనొనర్చు కొంటెలపరువు బయలు సేయుచుఁ దనలోటిపాటియు సులులకెన్నడున్ నేగి దలపకెల్లరును హాయిగా బ్రతుకఁదగు యువుమప్పచు, నిన్న తేపులందల పోయ కొక్కనేటి పనులే చేయఁదలపడుచు మిన్నమన్నలంబన్న వేల్పునన్న దిన్నగామన్నించి తనలోఁగల్పుకొని యెన్నఁటికైనఁ బుట్టుపోకలన్గానని నిందునినివిన్గొన సాగించుమనియున్దాను బొందులెత్తకతీరని యెడల నొడలు మఱిదియొంటిగాఁ వ్రావికుడిచి తాఁగట్టు కొన్నయన్నమిన్న పొందునఁగోరి నన్నేండ్లవఱకున్దాఁబుట్టిన యూరి కడవిదాపునఁదీయ నెలయేటి యొడ్డునఁబూఁదోటయం

చన నాటపాటలతో, బ్రాద్దుపుచ్చ బ్రతు కేతనకిమ్మని నిచ్చలువేల్పు స్వేషు కొనుచుండును నే నీగొప్ప చదువరిమాటకారి మిన్నపారసి నుడులచ్చినిన దరువులను బాగుగాత్రాసి చదువనేచి- వేల్పునుడులస్తటియు (డేటనాటుమాటల కూపులన్నివరించి నాడను. నా దరువులందు విలువతోచనపుడు నా చేతకాని తనముగాఁ జదువరులెంచవలయు న్నాని యాపారసి మాటకారి కొఱుతనెన్నరాదు. నేచి-యున్నేరనట్లగపడు నీ చదువరి మాటకారిలయకానినన్ని మూలరసి సరిగాబోల్చఁగలవా రెపుడైనన్నిక్కిరి యరుదు. ఆట పాట మాట చదువులవ్వేనవేల నిండుకొల్వులనొడలు మఱపించు మాట కారిలయకాని మంచి చెడ్డలను హెచ్చు తగ్గులన్నివరింపఁగలవాడంత వాడింకొకడు న్నపుడేకదా. నిజముగా నాడ నేచి-నవాడు పాడ నేరఁడు పాడ నేచి-నవాఁ డాడఁజా లఁడు మఱియు నాడుచున్నాడ నేచి-నవాడెల్ల చదువు సందెల నారతీరి నాటు మాటలన్నేల్పు నుడులగలగల్గులేని కబ్బములఁద నంతటన్దా నెక్కటిగాఁబన్ని తనపన్ని కలన్దానే యాడుచెంతోదవ్వుకొండలన్దాఱు మ్రోఁగించు తీరునఁబాడి చదివి వినిం- చుచు నిండు రాచకొల్వులఁజూపఱుఁ దీపులాదవించుమై సొగసు లావుకల్లులనొక్క పోల్కి- నీడువచ్చిన మొదలు మిగులయుదుకడైయు సులున్న దనుకఁదన యూరి కెన్నియో యామడల చుట్టు పట్లఁగల పిడులనెంతయో యెనలేనివన్నె వాసులన్దాంచుచు మఱుఁదాఁగా పురి మున్నయూరు చేరఁగలిగిన మంచి తలవ్రాలున నొప్పారు గొప్పవానిగూచి- గుడ్డివా రేనుఁగున్ బోల్చునట్లు నడువరులవలె మాటకారుల తీరున నాటపాటల నారతీరినలయ కాండ్ర పాలుపునఁదుంటరిపెంక పడుచువాండ్రు నాలుగెంగిరి మక్కలు నేచుకొని యంటించుకొన్న చదువు రంగుగోటునఁ దమ యూరిలోనే తమయింటిపంచ నే వట్టిమొట్టి పెంకెపిల్లకాయలన్వెంటఁ గ్రిప్పకొనుచుఁదమ వెనుకటి పిన్నతనము నగునాటు చాలు చేసికొని యప్పుడే యూడిపడ్డ తగువారివలె నొడలు విఱచుకొని విఱ్ఱిఁగు కొఁ టెలు పట్టు చేవగల మాటకారిలయకాని నోచఁగలరా. మఱియున్దమ చేరలేదంటాము చెప్పకొన గలరా. నలుపురిలో దమతప్పు లొప్పుకొనఁగలరా. ఇప్పుడుకడీపందేండ్లున్ గూడ నొక్క తీరుచేవతోనుంట కచ్చెరువందవలసినదే. ఇన్ని రెఱఁగలఁ బుట్టుకతోనే యల్పిన తెల్వి తేటలతో నొరులయొద్ద నేచుకొనకయే నేల్పునుడినాటు మాటలఁబెట్టు కబ్బ ముల్లలి పిన్న పెద్దలన్దెప్పించఁ గల్గుటయగుదే. యెప్పురి నెన్నగరు గొనక తనతోఁచిన కట్టుబొట్టుజుట్టులతో వెఱపులే కిచ్చవచ్చినతీరున నడుచుటగగునా. నంజఁడు నమల

కుంటయున్న దున్నట్లనుట యేకపమున నైనఁగానీ యేయు సులులనైనదైగటాపక నొల్లకుంట
 యీముదుకనికఁబెట్టని సొమ్ములు కానీగాని యీతఁడుతన పెద్దలమంచి జాడలంబట్టినదువఁగలై
 నేని మేమందఱ మీముదిచూ పరికిముప్రొద్దులన్వొక్కకుందుమాయనుతగువారు. కానీ
 యెఱి తల్వి లేటలువారి వొకరొకరిం గొండాడఁదొడగినదోటి పాటివారు మమ్మలఁతు
 లుగానెంచరా. మాపొట్టగడుమటెట్లెల్ల రుద్దాడనొందొరు పెచ్చుతగ్గులెన్న కొనుచుం
 దురుగా. ఎల్లయుసులులతోడి మిన్నమన్నలంబన్నిన వేల్పునకందఱుమై లెల్పులొక్క
 పోల్కి వారే కదాయను పెంకెవారు. పీనికింత వేరేల రావలెనీ నీల్లుబోతుముదుకనినెట్లైన
 నడఁగఁద్రొక్కకమానమనుకొయ్యదిప్పుడు తిప్పకాయలుంబంట చేలన్దించిపెలుగు కలుపువ
 లెపెచ్చరేగువారుమాటికీ గొంబది తొమ్మిదిపాళ్లుకానీ యేనుఁగుంజూచి యేపులుమొఱుగనీ
 యెవ్వరేమనుకొన నీ గాజుకనులవాఁడు మంచి చూపులవాని నరయుటెట్లంటించుకొన్న
 చదువుగోటునఁ దెలియనివారల చెంతవిఱ్ఱఁగఁ కొంటెయాటలు నిజమగుపుట్టు చేవగల నెఱి
 జాణయెదుట సాగవుగా. ఉమర్కయ్యాము పుట్టు చేవఁగలవాఁడుగావునఁ జెట్టు చదు
 వురంగంటించుకొన్న కొండతోర్వలేకా మాటకారిలయకానిఁగూచిక తమతమతలవిలువ
 కొలందిన్దల పోయుచున్నారు. నిక్కముగా బడుచువారు ముదుకండ నెన్నఁజాలరు
 కాని పెద్దవారు తాముగూడఁబడుచువారయి ముదుసల్లగుటచేతఁ బిన్నలతెలివి లేటలను
 బాగుగాఁ గనిపెట్టఁగలరు. మొత్తము మీదఁబడుచులకు ముదుసరులపైఁ గిట్టకుంట
 నిజమేకాని మదివారు తమ్ముఁ గనిపెంచితిక్కలు వచ్చువరకుఁ గాపాడని చోఁబిన్న
 లిట్లెట్లు పెరిగి పెచ్చురేగి పెద్దలనీఁ కొనఁగలుగుదురు. ఉమరు కయ్యాము నేలయం
 దెల్ల సాటిలేని చదువరి మిన్నయనియు నెల్లలెక్కల నారితీరి మిన్నమన్నలంగల దిను
 సులనెల్లతెలిసికొన్న గొప్పవాఁడనియుం బోల్చుకొనిరిగాని తాముగూడఁ జేరెక్కిన
 మాటకారిలయ కాండ్రును మఱియు నెల్లపుడెడతెగక వేల్పుంగొల్పు వారును గూడనైన
 యెడలనానెరవాదిమిన్న యాటపాట మాటమీట చదువుసంచల నారితీరిన సాటిలేని మేటి
 మాటకారి చదువరిలయకాఁడనియున్గూడ నెల్లడిగఁదమతమ వ్రాతలగొప్పకొనకుందురా.
 ఈదరువులల్లిన యుమర్కయ్యాము నలుగురివలెనే యేబడేండ్లవఱకుఁ దనయూరిలోఁగాపుర
 ముచేసి తన్నెఱుఁగఁ జాలకపలుతెఱుగులఁదన్న న్గూలనాడు పడుచువారలు పెక్కిండు
 చలరేగుటచేతను మఱియున్దన చిన్ననాటి నెచ్చెలులందఱున్ వరుసగా నొక్కరొకరే

జాతిపోవుచుండుటచేతను విసిగి వేసారి పిచ్చుటఁదా బ్రతికిన యేబడేండ్ల కఱకును దన
యింటికి రెండామడల మేరఁబండిన పొలములకును మఱియు నడవి పూఁదోఁటలకును
నడుమనొకతీయని నెలయేటియొడ్డున నెలకొనితనయొక్క వన్ బట్టి నెచ్చెలిమిచే నెన్నడున్
దనతోడెడబాయ నొల్లనిముద్దుగుమ్మతోఁ దన మిగులున్న బ్రతుకే బెడదయుంచల పెట్టు
కొనక హాయిగా వెల్లించుకొనుచుఁ దన్నప్పడప్పుడు చూడవచ్చిన తన పిన్ననాటి
నెచ్చెలికాండ్రతో ముచ్చటించుకొనుచుఁ దన యాటపాటల మెలపునఁ బన్నిన
దర్శులెప్పటివప్పుటికిఁ జేసిన వప్పడప్పుడు విడిపించుచుండును. మొత్తముపై నీయల్లికయందలి
దర్శులన్నియున్ బాగుగఁబారసి మాటతెలిసి యాటపాట మాటమీటల గడిచేతిన
మేటి చదువరిలయకాఁడు తీసికొనఁ గలిగిన నిగ్గేమననందఁజేయే తెగలకుఁజెందనీ, నుజేయే
నాటులనెలకొనువారుకానీ, లేనిపోని ప్రాజదువుల చిక్కు కోరితగుల్చుకొనక మేర
మీతిన సొమ్మునిండ్లు నాకిట్లు మిదైలు మేడలకున్ గల్ల మెప్పులకై యూరకే తంటాలుపడక
మూనాల్ల ముచ్చట బ్రతుకును మిన్నమన్నులఁ బన్నినవేల్పెట్లు నడుపునోయోర్తితో నీయ
కొని నిండుతనివితో నుసుఱునిల్పి కొంచెము సత్తువఁ జాలినంత సగము రొట్టియ్యతించుఁ
దనువలచిన మంచి తెత్వితేటలుగల చెల్వకున్ వేల్పునెల్లపుడున్ గొల్పుటకుఁదప్పనీ బ్రతు
కునఁగోరఁ దగినదింకెద్దియున్నాదని వెరవు చెప్పుచుఁదన్ను గొల్చువారల నొడ్డెక్కించి పిదపఁ
దానొడ్డెక్కుటయేయని తోపించుటయే. మొట్టమొదటఁ బారసినదులు రానురానరచ్చి పలు
కులంగలసియు మంచుకొండకీవలవాడుకొసఁ బడుచున్న వేల్పునుదులతోచూటిఁ బాతికవంతు
చొప్పున మేనమామ పోల్కిగానున్నవి. ఉప్పురుకయ్యమల్లిన మాటపన్నికంబట్టి యమేటి
మాటకారి చదువరివేల్పుల నెఱిఁగించుటకై పన్నిన గుడిబొమ్మలవలె వేల్పునెడ నెఱుకునగల
వారికుండఁదగిన తగులేవెట్టి నీళ్లనియు వేల్పున్నతల్లిలవేఁడు కొనుతలంపేయక్కలు చ్రా
వించు మిటారియనియున్బిన్న పెద్దలిరువురకున్నాడ మిగులగొప్ప చది పుట్టించుచుఁ
జేయుననొకటి చెప్పనదింకొకటియున్నా లేనిపోని వాలకములఁ దామువలచిన కూడు
కూర్కులఁ దమ తోటిపాటి వారినందఱజ్ఞాతచియున్నా మొక్కరే హాయిగానుండఁగోరి
పెద్దల వడువడికిఁగ సంతయున్నెడ దారిద్రోక్కముని గోటునఁ దెగ నీలుచోఁ బ్రాజదు
వులఁ చిక్కపెట్టి గ్రుడ్డెద్దు చేలఁబడునట్లు అవిఘ్నోలుచులోలోనఁ తెదురును రెన్న
నోఁ చేయునాలియుచ్చు పొగరుఁబోతుల పరువుబయలుపెట్టి తన తోటిపాటివారికి

మంచి వెరవు నేపుకాటయేయని నాచేత వెల్లడింపించునాయిలు వేల్పు ప్రాద్దుల్గొని
 యాడుచు సుమరుకయ్యాము పద్దియములకు వివరముగా నాయల్లిన యా తెలుగుపద్దెముల
 నేల్పునుడి జోలిసుంతయునులేని నాటుపాటి మాటలతోడనే యిదివఱకే మాటలలువా
 రున్నాడన్నాపక. దొరకొనఁదెగింపని వట్టు దలన్దొంటి పెద్దలనుడిపడికట్లాక్కింతయున్దప్ప
 కేర్తికననిట్టి పారసినుడుల వివరించు నాటుమాటలంబన్నని కనలవికాని తెన్నునఁగూపక
 గల్గి తిననిచాటుచు మజీయు మొట్టమొదట వెగటుగాఁదోచిన దిన్నపైవంజవిచూచిన
 కొలందినలవాటుమైనింపుగాక మానదుకనుకనోర్తిగల మంచి చదువరులకీ నాపన్నిక
 కొసముట్ట నారసినకొలఁదిఁజవిగొల్పక తీరదనునింపు నమ్మికనింతతో నీ వ్రాఁతముఁగింది
 నాఁడను. నా పద్దెములందలి మాటుమాలమాటలకెల్ల వివరమీ పాత్రము కొన
 వ్రాసివాఁడను.

అజ్ఞాదాదేబట్ట నారాయణదాసుడు.

RUBĀ'I YATĪ UMAR KHAIYĀM

رُبَاعِيَّاتِ اُمَرُ خِيَام

- (1) خورشید کَمَنَدِ صَبَحِ بَرِ بَامِ اَفْگَنَدِ
کِی خُسْرَوِ رُوزِ مُهْرَه دَر جَامِ اَفْگَنَدِ
هَمِ خُورِ که مَدَادِی سَاکَرِ گَه خِیْزَانِ
آوَازهٔ "اِشْرَبَوَا" دَر اَیَّامِ اَفْگَنَدِ

RUBĀ'I YATĪ UMAR KHAIYĀM.

- (1) Khurshīd kamandi subh barbām afgand
Kai khusravi rōz muhra dar jāṃ afgand
Mai-khur ki manādī-i sahar ga khēzān
Āwāzai "Ishrabwā" dar ayyām afgand.
-

I

Awake ! for morning in the Bowl of night
Has flung the Stone that puts the Stars to Flight;
And lo ! the Hunter of the East has caught
The Sultan's Turret in a noose of light.

॥ सुप्रभातम् ॥

श्लोकः ॥ प्रबोधयप्रभातो नक्षत्राण्यन्तर दीधपत् ।
इनोऽक्षैप्सीन्नवीनांशु जालंराजगृहोपरि ॥ १ ॥

गीतिः ॥ सूर्यःप्रभातजालंगृहो परितले समन्ततोऽक्षैप्सीत् ।
दिन पतिरप्यास्थत्प्रस्थानमणिभाजनेप्रयाणाय ॥
प्रातः सजागरूकः प्रतिहार्यप्यहरहःसउत्तिष्ठन् ।
पिबहालामित्युच्चैर्व्यजिज्ञपत्संभ्रमेणकर्तव्यम् ॥

—: (మేల్కొల్పులు) :—

(౧) మూపు ॥ మెలకువగనుమీయదెత్తూ ।

పకలరాంరెమినుమినుకులడు-గంటదొడంగెన్ ।

జెలగిపగటివేలుపుమే ।

డలయూడలకెండవిడియె-డనలదవిలిచెన్ ।

పాట ॥ కావిరాపొద్దునల్పవెచ్చె-గప్పమీద ।

నెలుగుతేడదిగొదనయి-లెక్కలుచుండె ।

ద్రాగుడనివేగరియుఁజూపు-వేగుఁబోక ।

హాయిగామీరుసీవిరి-నానుకొనుడు ।

- (۲) آمد سحری نِدارِ میخانهٔ ما
 کای رندِ خرباتی دیوانهٔ ما
 برخیز که پر کُنیم پیمانهِ ز می
 زان پیش که پر کنند پیمانهِ ما
- (۳) هنگامِ صبح است و خروشِ ای ساقی
 ما و می و کویِ میزروشِ ای ساقی
 چه جایِ علاءِ حُستِ خموشِ ای ساقی
 بگذر ز حدیثِ و دردِ نوشِ ای ساقی

- (2) Āmad saharī nidā zi mai khānāi mā
 Kāy rindi kharābā tī dīwānāi mā
 Bar khēz ki pur kunīm paimāna zi mai
 Zān pēsh ki pur kunand paimānāi mā.
- (3) Hangāmi subūh ast va khurōsh ai sāqī
 Mā va mai va kūyi maifarōsh ai sāqī
 Chi jāyi salāhast khamōsh ai sāqī
 Baguzar zi hadīs va durd nōsh ai sāqī

II

Before the phantom of False morning died,
 Methought a Voice within the Tavern cried,
 " When all the Temple is prepared within,
 Why lags the drowsy Worshipper outside ? "

III

And, as the Cock crew, those who stood before
 The Tavern shouted—" Open then the Door !

- శ్లో० ॥ గతేమాయావ తమసే ప్రాతః పానమజాగదీత్ ।
 హృదిస్థందేవతమ్మృద గవేషయసి కిమ్ బహిః ॥ ౨ ॥
- గీ० ॥ ప్రాతశ్శ్రుతమాహ్వానమ్ శుణ్డాయాస్తిష్ఠ రే సురాపానిన్ ।
 పూరయపాత్రం తूर्ణే నయావదసుభాజనం భవతిపూర్ణమ్ ॥
- శ్లో० ॥ పానాగతాభవోచన్మాంబోధాబుషసి ధోషతి ।
 ఉన్మీలయకవాటం ద్రాగ్నావర్తన్తే గతాః పునః ॥ ౩ ॥
- గీ० ॥ మధువారోఽయమ్ ప్రాతః పాయయ మాం పాత్రి కుక్కుటోరౌతి ।
 పానస్య నౌసురాయా అహో బతాత్రైకదా సమావేశః ॥
 నహిదీక్షావసరోఽయమ్ మాశోచీరీదృశం వృథా పాత్రి ।
 ధర్మస్య కాఘ చింతా పిబహలాసారమఖిలమయిపాత్రి ॥

- (౨) మూ॥ వేకువచీకటి సోకుడు ।
 తోకమడచి పరుగువెట్ట-దోడ్తోవినిచెన్ ।
 నాకానుడినీలోనీ ।
 జోక నెడకు కనకుమువెలి-చోటులననుచున్ ।
- పా॥ వినడగెన్బిల్పదిగొగోపు-వెంటనుండి ।
 తరలెమాపులేనావెట్టి-తాగుబోత ।
 కనుముమై బుడ్డిమిడుకుల్త-గాకమనుపు ।
 కొల్లగానించుకొందమా-కోపుకోవి ।
- (3) మూ॥ మేలగుక్రొక్కారమువిని ।
 తాళకకోపుగదితలుపు-తట్టియనెన్వాఁ ।
 డీలోగుమ్మము లెఱనవి । (గీ॥)
 దేలాయుగమెడయమల్లి-యిటరామనుచున్ ।
- చెం॥ తటియయ్యెడువితాన-ద్రావించునన్ను ।
 మలుపుంజుకూసెగ-మ్మనికోపుసడుచ ।
 కోపువెంటమనము-కోపునిచ్చోట ।
 సీవిరిచెలితార-సిల్లితిమిట్ట ।

مَی بایَد خُورَد و کَامِ دِل بایَد رانَد
 پیداست که چَند در جَهان خواهی ماند
 وَقَتِ سَاحِر است خِزِ ای مایه ناز
 نَرَمک نَرَمک بادَه خور چَنگ نواز
 کاینها که بَخوابَد نیا بند بسی
 وانها که شُدند کَسی نَمی آید باز
 وَقَتِ سَاحِر است خِزِ ای طَرفه پسر
 پُر بادَه اعل کُن بلورین ساغر
 کین یکدمه عاریت درین گنج فنا
 بسیار بَجوئی و نیایی دیگر

Mai bāyad khurd va kāmi dil bāyad rānd
 Paidāst ki chand dar jahān khāhī mānd
 Waqtīsaḥarāst khēzai māyaī nāz
 Narmak narmak bāda khur chang nawāz
 Kāinhā ki bakhāband nayāband basī
 Wānhā ki shudand kasī namī āyad bāz
 Waqtīsaḥarāst khēz ai turfayi pisar
 Pur bādai l'al kun bulurīni sāghar
 Kīn yakdamayi 'āriyat darīn kunji fanā
 Bisyar ba jūi va nayābi dīgar.

You know how little while we have to stay,
 And, once departed, may return no more."

పాతవ్యం మృదీకం కర్తవ్యం హృదయ వాञ్ఞితం సఫలమ్ ।
 తావకజీవితకాలావధిర్భవేదేవ జగతి విస్ఫృః ॥
 అయి హృదయనంద నిధి సత్వరమృతిష్ట సుప్రభాతోఽయమ్ ।
 మందమ్మందమ్ మధ్యం పీత్వా వాదయ విపశ్చికామయ ॥
 నృస్పృహశయాలః కథమేహిక భోగభాగ్యభాగభవతి ।
 నహిశక్యతే గతాసుర్దేహీ నిజవాञ్ఞితం పునర్భోక్తుమ్ ॥
 ప్రత్యుషస్సంప్రాప్తా జాగృహిబాలేనవీన గుణజాలే ।
 మధునాధునా సమంతా ద్రవ్యతీ కురుకాచభాజనం స్వచ్ఛమ్ ॥
 అన్యాధీనం క్షణికం సత్యాపన మేహ లౌకికం వీర్యమ్ ।
 అన్వేషయన్నపిచిరం కామితమాప్తుం నశక్యసేఽత్యర్థమ్ ॥

లింక నీనోమేల-నేకోపుపోటి ।
 తొలుచదువులమూల-ద్రొక్కిబిణీనఁ ।
 గోపుమడ్డిన్ద్రావు-కుత్తుకబంటి ।
 తప్పకయానుమి-త్తటివిడికోపు ।
 నొప్పుగానీకోర్క-నొడఁగూచుకొనుమ ।
 యలవియే బ్రతుకనీ-పనుకొన్నవటకు ।
 తెలియదానీకిది-తేటగానింక ।

పా ॥ మెలఁగెలేబగల్గెమ్మనా-మిడుకుతొడవ ।
 త్రాగిమెల్లమెల్లనజెంగు-మ్రోఁగనిమ్ము ।
 గుఱకఁబోతుల్పైరెనన-క్కఱకుఁగారు ।
 మఱియుఁజెల్లిపోయినవారు-మల్లిరారు ।

చె ॥ పొడుపయ్యెమేల్కొను-మోవెంతపాప ।
 కైపునగంగసా-గరములాల్పల్పు ।
 నీయెరవుబ్రతుకిం-కేవలకుండుఁ ।
 దరలిననిదిమఱి-తడవిననాదు ।

(۳)

اَکُنُونِ کِه جِهَانِرا باخوِشی دَسْتِ رَسِیَسْت
 هَر زنده دِلِی را سَوِی صَحْرَا هَوِسیَسْت
 بَر هَر شاخِی طَلُوعِ مَوْسِی دَسْتِیَسْت
 دَر هَر نَفْسِی خُرُوشِ عِیْسِی نَفْسِیَسْت
 وَقْتَسْت کِه اَز صَبَا جِهَان آرایند
 وَز چَشْمِ سَحَابِ چَشْمِهَا بَکُشایند
 مَوْسِی دَسْتان زِ شَاخِ کَفِّ بَدَمایند
 عِیْسِی نَفْسان زِ خَاکِ بَیْرُونِ آیند

- (4) Aknūn ki jahān ra bakhushī dastirasīst
 Har zindayi dilirā suwīsharāyi hawasīst
 Bar har shākhī tulūyi mūsāyi dastīst
 Dar har nafsīyi khurōsh ' isāyi nafsīst
 Waqtāst ki az sabā jahān ārāyand
 Waz chashmi sahāb chashmhā bakushāyand
 Mūsāyidastān zi shākh kaff banumāyand
 ' Isāyinafsān zi khāk bīrūn āyand.

IV

Now the New Year reviving old Desires,
 The thoughtful Soul to Solitude retires,

Where the WHITE HAND OF MOSES on the Boug
 Puts out, and Jesus from the Ground suspires.

శ్లో० ॥ నూత్నోఽభూత్ప్రతనసంకల్పో రహస్యంచిత్రమీప్సతి ।

మనయో యత్ర తప్యంతే తత్ర మోక్షామహేవయమ్ ॥ ౪ ॥

గీ० ॥ అయమవసరో విహతుం సమృత్సుకానాం వనెషు సర్వేషామ్ ।

ప్రతివిటపం సౌందర్యమ్ ప్రతిగన్ధవహం చకాస్తి సౌహిత్యమ్ ।

నవవాసన్తిక మందానిలేన సంప్రత్యలంకృతంభువనమ్ ।

వర్షేప్సయా జలధరం పశ్యత్యున్మీలితేక్షణేనేదమ్ ।

(౪) మూ ॥ ఈతటిక్రొ త్రేడు మరల ।

నీ తెగఁదొలిమడువకోర్కి-నిటుపనిగొనియె ।

ట్లోతొల్లిటి చదువరులటు ।

నాతోఁచినకందువ న్న-నన్జనెదనికన్ ।

చె ॥ అదనుమైతాల్పుల-కవ్వారికింకఁ ।

గందువన్గారుల-ఁగడువేడ్కమీఱఁ ।

గొమ్మనెల్లన్బట్టె-ఁగోర్కెలేతకయి ।

కొలుచుఁజల్లనిగాలి-కూరిమియావి ।

మెల్లనఁదెమ్మెర-మెలఁగుచునుండె ।

తొలుచూలునుబ్బుక-న్దొగలబెల్లించె ।

(۵) این چرخ که با کسی نمیگوید راز
 کشته بستم هزار محمود و ایاز
 می خور که بکس عمر دوباره ندهند
 هر کس که شد از جهان نمیاید باز

(۶) روزیست خوش و هوای نه گرمست نه سرد
 أبر از رخ گلزار همی شوید گرد

(5) Īn charkh ki bā kasī namīgōyad rāz
 Kushta bistumi hāzār mahmūd va ayāz
 Mai khur ki bākas umur dōbāra na dihind
 Har kas ki shud az jahān namiāyad bāz.

(6) Rōzist khush va hawā na garmast na sard
 Abraz rukhi gulzār hamī shūyad gard

V

Iram indeed is gone with all his Rose,
 And Jamshīd's Sev'n-ring'd Cup where no one knows
 But still a Ruby gushes from the Vine,
 And many a Garden by the Water blows.

VI

And David's lips are lockt ; but in divine
 High-piping Pahlavi, with " Wine ! Wine ! Wine !

శ్లో० ॥ నామమాత్రావశిష్టా విభ్రష్టా నష్టాః పురానరాః ।
అद्याపి ఫలితాద్రాక్షా పుష్పితా వనమాలికా ॥ ౫ ॥

గీ० ॥ కస్మైచిదపి रहस्यं नहिविज्ञपयति कालचक्रमिदम् ।
विंशतिसहस्रगुणितान् गमयति महतोऽपि यमपुरम् मर्त्यान् ।
गन्धोत्तमां ततः पिब जन्तोर्नाथुर्द्विवारमुपदत्तम् ।
जगतः प्रयाति योऽतः स्वभावतः सन्पुनः समायाति ।

శ్లో० ॥ కోऽప్యాలపనాగరకం మాध्वీశబ్దం విమృశ్యతి ।
పల్లవస్పృహయా గాయన్కోకిలొ లోహితాయతే ॥ ౬ ॥

(౫) మూ ॥ మును పెట్టి యంగుకాఁచో ।
కను మొఱుగె మఱిట్టిఁజేడు-కన్నట్టండ్ల ।
ననిక వెలుగు మైమఱుపునఁ ।
గననొదడిగల్గుచోట-ఁగ ల్లిచెలంగున్ ।

చె ॥ ఈతఱిగిటి తెల్పు-దేరికినొశపు ।
నేను నాల్గులవేల-యెకిమిండ్రగెడవె ।
త్రాగుకోపినుమాఱు-రాఁబోదుబ్రతుకు ।
మందినవారెల్ల-మఱిమల్లలేరు ।

(౬) మూ ॥ ఒడమికుడుననోపనియా ।
నెడంగుమడివాఁడునోరు-విప్పకపోనీ ।
అడుగడుగునలాహించవి ।
నడిగెడువగకాని బ్రదుకు-హాయిగఁగడుచున్ ।

بَلْبُلْ بَزْبَانِ پَهْلَوِیِ بَا گُلِ زَرْدِ
 فَرِیَادِ هَمِی زَنْدِ کِه مِی بَایَدِ خُورْدِ

(۷) بِشِگُفْتِ شِگُوفِه مِی بِیَارِ اَی سَاقِی
 دَسْتِ از عَمَلِ زَهْدِ بِدَارِ اَی سَاقِی
 مَرغِ گَرْدُونِ دَر رَهْشِ پَرِ مِی زَنْدِ

Bulbul bazābāni pahlawī bā guli zard
 Faryād hamī zand ki mai bāyad khurd.

(7) Bashiguft shigūfa mai biyār ai sāqī
 Dast az ' amali zuhd bidār ai sāqī
 Murgi gardūn dar rahsh par mī zand.

Red Wine ! "—the Nightingale cries to the Rose
 That sallow cheek of hers to incarnadine.

VII

Come, fill the Cup, and in the fire of Spring
 Your Winter-garment of Repentance fling :
 The Bird of Time has but a little way
 To flutter—and the Bird is on the Wing.

గీ० ॥ దినమత్యంతసుఖకరం సమశీతోష్ణమపి భవతి గంధవహః ।
 సమ్మార్తి బాష్పपूर्णं పయోధరః పుష్పవాటికావదనమ్ ।
 సంస్కృతవాण्याత్యుచ్చైర్ముहुर्ముहुస్సముపదిశతి పరపుష్టః ।
 సౌగంధికం తృపార్తే మయమవశ్యం త్వయా నిపేయమితి ।

శ్లో० ॥ పాత్రంసंपूरयायाहि किंतपस्यासि यौवने ।
 पश्योड्डीनोन्मुखो जीवपक्षी दोधूयतेबलात् ॥ ७ ॥

గీ० ॥ నవనవవికసితపుష్పాసవమద్భుతమానయేమమయిపాత్రి ।
 సత్వరమేహిధునీహి క్రతువ్రతకఠోరకర్మ హే పాత్రి ॥

భుజङ्గీ ॥   డయిష్యన్ । ధునోతి ।
                                       స్వపక్షౌ । పతత్రీ ।

చె ॥ అలరుచున్నదికడు-హాయిసీపుట ।
 గాలియుంబ'ళము-గానఁగుచుండె ।
 గ్రొమ్మించుమబ్బునె-కొల్పినచిన్కు ।
 ననఁదోటనోటివ-నటబూజుదుడిచె ।
 బోలిగాఁడున్వడ-పోసిననుడుల ।
 వాడెడుననకుద్రా-వనైప్పెదెరువు ।

(2) మూ ॥ జరిగినపన్నికె నగవకు ।
 మరుదుగనీకోరుకొన్న-హాయికుడువుమూ ।
 పిరిపులుఁగెగరిన నీకది ।
 దొరకదుమఱిమిగులఁదనివి-తోడ న్ననునూ ।

చె ॥ సీవిరినైమ్మువి-చ్చెడున వెననలు ।
 మూలకుద్రొక్కునో-మున్గోపుచెలియ ।
 వెడలిపోఁజొక్కలు-విదిలిచెన్బులుఁగు ।

- (۱) چُونِ عُمَرُ هَمِي رَوْدَ چِه بَغْدَادَ وَ چِه بَلَاخَ
 پَيْمَانَه چَوِيَر شَوْدَ چِه شِيَرِيْن وَ چِه تَلَاخَ
 مِي خُورِ كِه پَسِ اَز مَن وَ تُو اِيْن مَاهِ بَسِي
 اَز سَلَاخِ بَغْرَه آيِدَ اَز غُرَه بَسَلَاخِ
 هَم سَاقِي مَا حَلَقِي صُرَا هِي دَر دَسْتِ
 هَر بَر لَابِ سَاغَرِ آمَدَه جَانِ شَرَابَسْتِ
 اَن لَحْظَه كِه اَز اَجَلِ گُريْزَانِ گُردَم
 چُونِ بَرگِ رِزَانِ زِ شَاخِ رِيْزَانِ گُردَم

- (8) Chun ' umr hamī raud chi baghdād va chi balkh
 Paimana chi pur shūd chi shīrīn va chi talkh
 Mai khur ki pas az man va tū īn māh basī
 Az salkh baghurra āyadaz ghurra ba salkh
 Ham sāqī mā halqi surāhī dar dast
 Har bar labi sāgharāmada jāni sharābast
 An lahza ki az ajal gurēzān gardam
 Chūn bargi razān zi shākh rēzān gardam.

VIII

Whether at Naishapur or Babylon,
 Whether the Cup with sweet or bitter run,
 The Wine of Life keeps oozing drop by drop,
 The Leaves of Life keep falling one by one,

శ్లో० ॥ యథాకథంచినశ్యేత యత్రకుత్రాపిజీవితమ్ ।

సుఖదుఃఖవిమిశ్రాయుర్మాద్భీకం బిందుశః క్షరేత్ ॥ ౮ ॥

గీ० ॥ ప్రాణప్రయాణసమయే సవ్యంస్యాద్వాఽపసవ్యమపిశీర్షమ్ ।

అమృతేనవాపి హలాహలేన పూర్యేత పానపాత్రమిదమ్ ॥

పిబమృద్దీకమయం నావనంతరం సశ్రవేన్ముहुశ్చంద్రః ।

రాకాప్రభృతికుఢ్ఢపర్యంతం సర్వాన్ సమాపయేన్మాसान్ ॥

గృహీతాస్మత్పాత్రీ సుదృఢం హస్తేన చషకకణ్ఠబిలమ్ ।

అథవాసవాసవః ప్రణ్యందేయిర్వివృత భాజనోష్ఠపుటాత్ ॥

తత్క్షణేవాహంయది మృత్యుసకాశాత్పలాయितుం శక్యే ।

భూయోవిభ్రామ్యేయం ద్రాక్షావిటపాద్యథా శిథిలపత్రమ్ ॥

(౮) మూ ॥ ఏపాడేకానీమటి ।

యేపెన్నగ్గరెన బ్రతుకె-తేనింగడవనీ ।

యోపికతగ్గునైల్లంగ ।

నూపిరివైదీపి తఱుంగు-చుండున్బిదపన్ ।

చె ॥ ఎందున్న నేమిని-మూడినపట్ల ।

వెల్లిదీచినతీపి-వేదెననేల ।

త్రావుమునీవేను-దరలినపిదప ।

హెచ్చుతగ్గుల నెల-యెడతెగకుండు ।

మూయనీజాడికొ-న్మునోపుచెలియ ।

యెల్లకోపొల్కిపో-నీ దానినుండి ।

యీతఱినురితప్పి-యెఱ్ఱెననేను ।

గారాకువలెనుల్లికదలిపోనీన్ము ।

- (۹) در سایه گل نشین که بس گل که زبان
 در خاک فرو رفته و با خاک نهاد
 از آمدن بهار و از رفتن دی
 اوراق و جود ما هم میگردد طی
 کافگند بخاک صد هزاران جم و کی
 این آمدن تیرمه و رفتن دی
 تا در تن تست استخوان ورگ و پی
 از خانه تقدیر منه بیرون پی

- (9) Dar sāyaī gul nishīn ki basigul ki zi bād
 Dar khāk firo rafta va bā khāk nihād
 Az āmadani bahār va az raftani dai
 Orāqī wuzūdi mā hamī gardad tai
 Kāfgand bakhāk sad hazārān gam wa Kai
 Īn āmadani tīri mahva raftani dai.
 (10) Tā dar tanitust ustukhān va rag va pai
 Az khānaī taqdīr manih bīrūn pai

IX

Morning a thousand Roses brings, you say ;
 Yes, but where leaves the Rose of Yesterday ?
 And this first Summer month that brings the Rose
 Shall take Jamshed and Kaikobad away.

X

Well, let it take them ! . What have we to do

- శ్లో० ॥ యదయాజ్జశతం జాతం కిమభూదౌషమోఽబుజమ్ ।
 వికాసయన్కుందమేష వసంతోఽద్రిమనీనశత్ ॥ ౯ ॥
- గీ० ॥ సంప్రత్యుపవిశకుసుమఞ్ఞాయేఽస్మిన్త్వంయథాసుఖంనోచేత్ ।
 పాత్యేతసుమంబహుశః ప్రభజ్జనేనాపిమృదివి నశ్యేత్ ॥
 పుష్పసమయాగమేనాజ్జసేవ హేమన్తక్రతువిపాకేన ।
 అభివర్ధన్తేఽపిప్రక్షీయన్తే నోఽసవో దలానీవ ॥
 ప్రారభమాణవసన్తః క్రమశః ప్రక్షీయమాణహేమన్తః ।
 జనయతివినాశయతివా సహస్రశశ్చక్రవర్తినోభూమౌ ।
- శ్లో० ॥ యథాతథావావిధేర న్లొకసృష్టిస్థితివ్యయాః ।
 వయన్తటస్థామాశోచీః స్వభావోహిప్రవర్తతే ॥ ౧౦ ॥

- (౯) మూ ॥ అలపొడుపు నేడుకొన్నన ।
 వెలిపుచ్చెన్లొనియడువ-విరిబొలియించెన్ ।
 అలతులఁ బెంచినయామని ।
 పలుమఱుదొల్లింటిగొప్ప-వారలద్రుంచెన్ ।
- చె ॥ కుడుపుహాయిగనీవు-కోరినదెల్ల ।
 పెంటపాలగుబిట-బిటనూచముట్టు ।
 చాలనామనిరాక-చలితటిపోక ।
 మలయించు బొలియించు-మైతాల్పుమనన ।
 విరితటిచలిపూట-విడుపుపొడుపుల ।
 నూఱువేలదొరల-నూకెడున్నేల ।
- (గీ०) మూ ॥ రానీపోనీయేమట ।
 కానీయేపనులకున్వ-గవనాకేలా ।
 లేనికనికరంబెదియె ।
 టైనన్నేమానుకొందు-నానావేడ్కన్ ।

گردنِ منه آر خصم بود رستم زال
 مینت مکش آر دوست بود حاتم طی
 گرمی ناخوری طعنه مزین مستان را
 ور دست دهد توبه کنم یزدانرا
 تو فخر بدین کنی که من می ناخورم
 صدکار کنی که می غلامست آنرا
 آن به که درین زمانه کم گیری دوست
 با اهل زمانه صحبت از دور نکوست
 آنکس که بکلی اعتماد تو بر اوست
 چون چشم خرد باز کنی دشمنست اوست

Gardan manih ar khasm būd Rustami Zāl
 Minnat ma kash ar dōst būd Hātimi Tai
 Gar mai nakhurī ta'ana mazan mastānrā
 War dast dihid tauba kunam yaz dānrā
 Tū fakhri badīn kunī ki man mai nakhuram
 Sad kār kunī ki maiyi ghulāmast ānrā
 Ān bihki darīn zamāna kam gīrī dōst
 Bā ahli zamānāyi suhbat az dūr nikūst
 Ān kas ki bakullī i'timādi tū bar ūst
 Chūn chashmi khirad bāz kunī dushmanat ūst

With Kaikobad the Great, or Kaikhusru ?

గీ० ॥ యావద్యుష్మదేహే ఽస్థిస్నాయుర్థమనిరపివినాజన్తే ।
 తావన్మాకాఘీర్జ్యత్వం భాగ్యనివాసాద్భహిః పదక్షేపమ్ ।
 మానీనమస్తవగలయదితేశత్రుర్మహాబలఽపిస్యాత్ ।
 మానుగ్రహమాక్రాక్షీర్భవేత్సుహృచ్చేత్సధర్మరాజోఽపి ॥

శ్లో० ॥ నచేన్మదంపిబేర్మతా న్మానిన్దీః పాపమేవతత్ ।
 పానాదపిక్షుద్రకమ్ కుర్వన్కింశలాఘసే స్వయమ్ ।

గీ० ॥ మాకురుమేత్రీకేనా ప్యదదవిష్టో భవాఖిలజనేభ్యః ।
 యస్మిన్ననరకతః స్యాః సౌవతవతత్వ తోభవేచ్ఛత్రుః ।
 తేఽద్యసురార్చక ఇతిమాం వావచ్యంతేఽహమపి తథేవాస్మి ।
 వావచ్యంతేపాపీ కామకఇత్యప్యహం తథేవాస్మి ।

చె ॥ ఊపిరితోడనీ-పుండీనదనుకఁ ।

దలవ్రాతఁదప్పింప-దలఁపకుమీపు ।

నంచకుమెడనెట్టి-బరిజెట్టికెన ।

మ్రొక్కకేవిడ్పరి-పొత్తుకాడయిన ।

మూ ॥ అలకోపానవదూఱకొ ।

డలుమఱచినవారిఁదిట్టు-టల్విననోపన్ ।

తెలుపుకొనకు గొప్పన్నీ ।

కొలిచిననూ త్రేలిపనులు-కోపునడియరుల్ ।

చె ॥ చెలి కాండనరుదుగా-జేరుమునీవిఁ ।

కెడవయియుండుమా-యెల్లవారలకు ।

నెదుగునీనమ్మిక-యెననివెనతఁడెః ।

యగునీకుమాఱుతు-డరసెదవేని ।

گویند مرا که می پرستم هستم
 گویند مرا فاسق و هستم هستم
 در ظاهر من نگاه بسیار مکن
 کاندرا باطن چنانکه هستم هستم
 یکدست بمصاحفیم و یکدست بهجام
 گه نزد حلالیم و گهی نزد حرام
 مایم درین گنبد نه پخته نه خام
 نه کافر مطلق نه مسلمان تمام
 بشدو ز من ای زنده یاران کهن
 دل تذگ مکن زین فلک بی سرو بن
 بر گوشه عرصه سلامت بنشین
 باز بچه دهر را تماشا میکن

Gōyand marā ki maiyi parastam hastam
 Gōyand marā fāsiq va hastam hastam
 Dar zāhiri man nigāh bisyār makun
 Kāndari bātin chunānki hastam hastam
 Yak dast ba mushafīm wa yak dast bajām
 Gahinazd halālīm va gahīyi nazd harām
 Mā'iyam darīn gunbad na pukhta na khām
 Na kāfiri mut laq na musulmāni tamām
 Bashunū.zi man ai zindaī yārāni kuhn
 Dil tang makun zīn falakbī sar va bun
 Bar gōshai 'arsai salāmat ba nishīn
 Bāz bachchai dahr rā tamāshā mīkun.

Let Rustam cry "To Battle!" as he likes,
 Or Hatim Tai "To Supper"—heed not you.

మాత్వందరీదృశీర్మమ కేవల బాహ్యస్వరూపమిత్యమితి ।
 అహమపిమదంతరङ్గేఽత్యంతనిగూఢేయథా తథేవాస్మి ।
 ఒకంపాణిమపిశ్చుతి కోశేన్యస్యే తరం కరం చషకే ।
 విహితంనిషిద్ధకర్మాण्याచారి పునః పునర్మయాసపాది ।
 మామకపూరాణసచివో త్తసామాం య్యమద్యశోశ్రోత ।
 మాచాచర్చీతేదం గోలమసద్రూపకం వృథే వైవమ్ ।
 శరణాగతరక్షణపటృ సమభూకోణేవివిక్షత స్వస్థాః ।
 చిత్రం ప్రపంచనటనం సమదాసీనాః సదాదిదృక్షధ్వమ్ ।

అంధ్రుసీవిరిమారి-నంచాదునేను ।
 చెనఁటిపోకిరినంచు-ఁజెప్పెదరాను ।
 నాపయిచెల్వము-న్గనఁజనదీపు ।
 లోనుల్లమగదెట్టు-లోనుంటి నేను ।
 కయిఁదొలుచదువులు-నెయందులొట్టి ।
 మేలైపునెను వెంట-మేకొనుచుందు ।
 నీ రాతికోవెల-నేపట్లవేల్పు ।
 లలిఁగొలువకముస-ల్కా నెనఁగాక ।
 నాయడ్వయనుఁగుల-న్నాతుదమొదలు ।
 లేనియీయుండజో-లియిటేలమీకు ।
 హాయి నెదోమూల-యందుఁగూచుండ్లి ।
 యరయుఁడీపసిపాప-లటుబొమ్మలాట ।

- (۱۱) گَر دَسْت دِهْد زِ مَغَزِ گَنْدَمِ نَانِ
 اَز مِی کَدُوی زِ گَوْسَفَنْدِی رَانِ
 و اَنگَه مَن و تُو نِشَسْتَه دَر وِیْرَانِ
 عِیْشِی بُود آن نَه خَدِّ هَر سُلْطَانِ
- (۱۲) تَنگِی مِیءِ لَعْلِ خَوَاهَم وَ دِیْوَانِی
 سَدِّ رَمَقِی بَایَد وَ نَصْفِ نَانِی

- (11) Gar dast dihidgi maghzi gandumi nānī
 Az maiyi kadūy zi gōsfandīyi rānī
 Wān gahmaṇū tūnishasta dar wīrānī
 'aishī būd ān na khaddi har sultānī.
- (12) Tangīyi maii l'al khāham wa dīwānī
 Saddi ramaqī bāyad wa nasfi nānī

XI

With me along the Strip of Herbage strown
 That just divides the desert from the sown,
 Where name of Slave and Sultan is forgot—
 And Peace to Mahmud on his golden Throne !

XII

Here with a little Bread beneath the Bough,
 A Flask of Wine, a Book of Verse—and thou

శ్లో० ॥ అరణ్యగ్రామమధ్యస్థే వనెనివసతోమమ ।

యేనకేనాపిసంబంధో నహ్యల్పేనాధికేనవా ॥ ౧౧ ॥

గీ० ॥ యద్యదసంభవేదిహ బంధురగోధూమనవరసాపూపః ।

మధుపూర్ణపానపాత్రం కింవక్తవ్యః పునర్మమానందః ।

త్వమహమపిరహఃప్రత్యహ మిహమహిలేసహవసేవమహితవనె ।

అతిరిచ్యతేనకింనౌ ముదాతదాచక్రవర్తినః ప్రమదః ।

శ్లో० ॥ ఇక్షుచ్ఛాయేకదుష్ణాన్న మభీష్టంమధుపుస్తుకమ్ ।

త్వమత్రయదిగాయంతీ నూనంస్వర్గాయతేమహీ ॥ ౧౨ ॥

(౧౧) మూ ॥ నడికారునకు న్జేలకు ।

నడుమనలరుతోటలోన-నావిడిదటసం ।

దడిలేదు కొద్దిగొప్పల ।

గొడవమఱీ బ్రదుకుకోరు-కొన్నటు కడచున్ ।

ఆటవెలది ॥ పట్టనీపాటేలు-చట్ట సైదముకొట్టె ।

కోలుబుడ్డిలాలు-కోపుమడ్డి ।

నేనునీవుచాటు-గానెనసినవేడ్క ।

దొరకుటెట్టులెట్టి-దొరల్లకెన ।

(౧-౨) మూ ॥ పచ్చికబీడచ్చోట ।

స్తచ్చికతోనీవుకొలది-మైమఱపుననె ।

లెచ్చినపాటలగుల్కుట ।

నెచ్చెలిమనకారు బ్రతుకు-నేమెచ్చదగున్ ।

وانگه من و تو نشسته در ویرانی
خوشتَر بود از مملکتِ سلطانی

(۱۳) گویند بهشتِ عدن با حورِ خوشست
من می گویم که آبِ انگورِ خوشست
این نقد بگیر و دست از آن نسیه بدار
کاوازِ دهل برادرِ زِ دورِ خوشست
گویند بهشت و حوضِ کوثر باشد
آنجا می ناب و شهد و شکر باشد

Wāngah manwa tū nishasta dar wīrānī
Khushtar būd az mamlu kati sultānī.

(13) Gōyand bihishti 'adan bā hūr khushast
Man mī gōyam ki ābi angūr khushast
Īn naqd bigīr va dastazān nasīyabidār
Kāwāzi duhulbirādar zidūr khushast
Gōyand bihisht va hauzi kausar bāshad
Ānjā maiyi nāb wa shahad va shakkar bāshad

Beside me singing in the Wilderness—
Oh, Wilderness were Paradise enow !

XIII

Some for the Glories of This World ; and some
Sigh for the Prophet's Paradise to come ;

- గీ० ॥ అరుణాసవమపికాక్షే మహాకవికృతానిచాట్రుకావ్యాని
అర్ధగ్రాసమవశ్యం ప్రోత్సహతామమకాంత్యని శ్వసితమ్ ।
అప్యనవరతమహంత్వం పరిరభ్యపరస్పరంవసేవరహః ।
శతశతకోటిగుణంస్యా దిదంవనంచక్రవర్తిनः సౌధాత్ ।
- శ్లో० ॥ శ్లాఘతేఽప్సరసంజ్జవా వయంద్రాక్షారసంస్తుమః ।
శ్రావ్యాభవేద్దూరభేరీ పిబహస్తగతామృతమ్ ॥ ౧౩ ॥
- గీ० ॥ నిత్యంస్వర్గనగర్యా రమ్యాఅప్సరసఇతివదంత్యేకే ।
ద్రాక్షాసవణవాయంమనోజ్ఞ ఇతిసర్వదాప్రశంసామి ।
హస్తగతం మాత్యాక్షీః పస్పృహథామాభవిష్యదర్థాయ ।
కామం భ్రాతఃశ్రావ్యః స్యాదేవదవిష్ట దున్దుభిధ్వానః ।

ఆ ॥ కోరుకొన్న కెంపు-కోపుగంగాశముల్ ।
మాటలల్లువాని-తేట్రవాఱె ।
యీవు నేను వేడ్క-నెనయఁగల్గిన పాడు ।
తోడనీచుకా-చుదొరలమేడ ।

(౧౩) మూ ॥ కుందేడువాఁలుగొప్పకు ।
నెందేమిటికానితెలుపు-నెనయుచుఁ జెడిసి ।
యందిన తేనియనానుము ।
ముందేమేమొకయిషయిక-మన్నించువకుమా ।

చె ॥ వినునలనున నెల-నెలఁదిమేలంగడు ।
నికిముగిసంగూని-నీయనుందు ।
నొకునునువు కోలి-ముడుపునెకొనును ।
యెడనున్న పప్పున్నె-యింపుగానుండు ।
దొంగింట్లనేకున-త్తిక నేల్యుటేలు ।

پُر کُن قَدَحِ بادِه و بر دَسْتِ نِه
 نَقْدِی کِه هزار نَسِیَه بِهَتَرِ بَاشَد
 قَوْمِی زِ خِیالِ دَر غُرُورِ اُفتادَنَد
 وَاَندرِ طَلَبِ حُورِ و قُصُورِ اُفتادَنَد
 مَن هِیچ نَدانم کِه مَرا آنکِه سِرِشْت
 اَز اَهلِ بِهِشْتِ گُفْتِ یا دُوزَخِ زِشْت
 قُوتِی و بُتِی و بادِی بَر لَبِ کِشْت
 اِین هَر سِه مَرا نَقْد و تَرا نَسِیَه بِهِشْت

Pur kun qadahi bāda va bar dast nih
 Naqdī ki hazār nasiya bihtar bāshad
 Qaumī va khayāl dar ghurūr uftādand
 Wāndar talabihūr va qusūr uftādand
 Man hēch nadānam ki marā ānki sirisht
 Azahli bihisht guft yā dōzakhi zisht
 Qūtī va butī va bādāibar labi kisht
 In har sih marā naqd va tura nasiyayi bihisht.

Ah, take the Cash, and let the promise go,
 Nor heed the music of a distant Drum !

ఆస్తాంత్రివిष्टపమపి స్వర్గజ్ఞాసంతతం తతఃప్రభవేత్ ।
 మార్దీకమతిస్వచ్ఛం మేరేయంవిదితామపీక్షుసితా ।
 పూరయచషకంపరితో గంధోత్తమయా శయోనివేశయమే ।
 హస్తగతం వित्तంస్యాద్భవిష్యదర్థాత్సహస్రగుణమేవ ।
 సర్వేఽపియాజ్ఞుకా మహాకులాగర్వపర్వతారూఢాః ।
 నశ్యంత్యసంభవత్స్వర్వేశ్యాప్రాసాద లంపటాధూర్తాః ।
 జాతునజానేఽహమహో మమస్మాక్షీదిహైవయః కోపి ।
 స్వర్గాయివాపిభీకర నరకాయాపి స్వయంనియుజ్జీత ।
 మృశాన్నమపిశ్యామా కేదారతలేహలిప్రియాపానమ్ ।
 మమధనమేతత్త్రితయం త్వాదసతవభావ్యనిశ్చితః స్వర్గః ।

నాననీమంచితీ-యనికోపుమడ్డి ।
 చిన్నియలరు తేనె-చెఱకునవాతు ।
 నించు కెంగోపుగి-న్నియయోరమీఱఁ ।
 గ్రచ్చరన్నీవునా-కయిడొప్పనిడును ।
 యాస్త్రీవేరెట్లర్వు-కన్ననయమ్ము ।
 తెలిసియునెలియక-తెగనీల్లువారు ।
 నీల్గనీవేల్పుబా-నిసపొందుఁగోరి ।
 యరయఁబుట్టించిన-యతఁడింకనన్ను ।
 దేల్పునోముంచునో-తెలియనాతరమ ।
 కావలసినబువ్వ-కలికికెంగోపు ।
 నీ మూఁడున్నాపైక-మీఁకమీఁదలేని ।
 పోనియంకులయరు-పునవరుసీది ।

(۱۴) تا کی غم آن خورم که دارم یا نه
 وین عمر بخوش دلی گذارم یا نه
 پر کن قدح باده که معلوم نیست
 کین دم که فرو برم بر آرام یا نه

(۱۵) گل گفت که دست زر فشان آوردم
 خندان خندان سر بجهان آوردم

---

(14) Tā kai ghammi ān khuram ki dāram yā na
 Vin ' umr bakhush dilī guzāram yā na
 Pur kun qadahi bāda ki ma'lūmam nīst
 Kīn dam ki firō buram bar ārām yā na.

(15) Gul guft ki dasti zar-fishān āwardam
 Khandān khandān sar bajahān āwardam

XIV

Were it not Folly, Spider-like to spin
 The Thread of present Life away to win—
 What ? for our selves, who know not if we shall
 Breathe out the very Breath we now breathe in !

XV

Look to the blowing Rose about us—" Lo,
 Laughing," she says, "into the world I blow:

- శ్లో० ॥ లూతావర్తికప్రాణతన్తూన్విసృజామివృథాశయా ।
 నజానేమే సాంస్థితస్య పునర్జన్మాస్తివానవా ॥ ౧౪ ॥
- గీ० ॥ హంతకీయత్పర్యంతం సుఖమపిదుఃఖం విచిన్త్యదోధూయే ।
 స్వయమిదమేవపునః ప్రేత్యాయుర్భాగ్యంమదీప్సితాంబిభృయ్యామ్ ।
 పూరయచషకం కిమపి న జానే మమజీవితం యథావాస్యాత్ ।
 మమజీవనంనయేయంయథాసుఖం వాహమిదమపి నవేతి ।
- శ్లో० ॥ పశ్యప్రకృల్లం ప్రహసద్వదతీవాత్రచమ్పకమ్ ।
 దదామి మమ సర్వస్వమంతర్దధ ఇతి స్వయమ్ ॥ ౧౫ ॥

(౧౪) మూ ॥ అసలువదలి తే మానము ।

మొసఁగుట కైట్టునిట్టు-మేకొన నేలా ।

విసుగకుమింక స్తందల ।

యుసురసురనిపోయివచ్చు-నోమఱిరాదో ।

చె ॥ అగు నెతార మొనాకు-హాయియోతుదకు ।

నోరిమిన్గొ సముట్టు-నోబ్రదుకెల్ల ।

నెడసిపోయినయుగ-మే వచ్చుసంచు ।

నా కేటినిరుకుమా-నననుద్రావించు ।

(౧౫) మూ ॥ నెఱవిచ్చిన క్రొవ్విరియ ।

క్కఱనవ్వుచుఁబలికెఁబసిఁడి-ఁగైవిదిలిచెదన్ ।

మఱినాడబ్బెందేబిఱ ।

బిఱఁజలెదఁజనెదనంచు-విచ్చలవిడిగాన్ ।

بند از سرِ کیسه بر گفتم رفتم
هر نقد که بود در میان آوردم

(۱۶) زان پیش که بر سرت شبِ بخون آرند
فرمای که تا بادِ گلگون آرند
تو زرنه ای غافلِ نادان که ترا
در خاک نهند و باز بیرون آرند

Band az sari kīsa bar giriftam raftam
Har naqd ki būd darmiyān āwardam.

(16) Zān pēsh ki bar sart shabī khūn ārand
Farmāy ki tā bādaī gulgūn ārand
Tū zar na ai ghāfilī nādān ki turā
Dar khāk nihānd va bāz bīrūn ārand.

At once the silken tassel of my Purse
Tear, and its Treasure on the Garden throw."

XVI

For those who husbanded the Golden grain,
And those who flung it to the winds like Rain,
Alike to no such aureate Earth are turn'd
As, buried once, Men want dug up again.

- గీ० ॥ హాసం హాసం చంపకమగదీర్షామ్యహం సువర్ణమిహ ।
 పాత్రాయ మమ హిరణ్యమ వపురపివితరामి కేవలం యామి ।
- శ్లో० ॥ యేభూమావవక్షిప్తా లుంధావాపి బహుప్రదాః ।
 ఉద్ధర్తవ్యా నేవతేతే యథాస్వర్ణం పునః పునః ॥ ౧౬ ॥
- గీ० ॥ నిపతేన్నహి యావద్యమ దండస్తవశిరసి తావదేవబలాత్ ।
 ఆగ్లాపయతాన్సయ స్త్వమవశ్యం రక్తమధుసమాహర్తుమ్ ॥
 భూయోభూయోభూమౌ నిక్షేప్తుం కాంక్షయాసమృద్ధర్తుమ్ ।
 రే రే దేవానాంప్రియ నాసిత్వంతుందపరిమృజస్వర్ణమ్ ॥

చె ॥ ననయుచున్నలకల-న న్వేడునలరు ।
 పలికెదానిటునా-పెడి కెగనను ।
 విదులుపనిచ్చొట-విడిసితిన్నాకు ।
 గలిగినయా స్తిని-కన్నంచిచనెద ।

(౧౬-) మూ ॥ విసినారులుకానీ మఱి ।

పసిడివిరియజల్లుగొప్ప-వారలుకానీ ।
 కసిమసుగికోసమిడుకెడసి ।
 మినమినబసమెసలలేరు-మేనులమఱులన్ ।

చె ॥ కడ్డాయమెడబాయ-కనునునీమిడుకు ।
 విప్పట్లదెమ్మను-మీకెంపుకోపు ।
 పారిలోబూడ్చివే-పారిగోర్కూర ।
 జెకినీయుటకుమేల్పెడికానీవు ।

- (۱۷)   اَیْ دِلْ هَمَّهٗ اَسْبَابِ جَهَانَ سَاخْتَهٗ گِیْرِ
 دُنْیَا هَمَّهٗ سَرِ بَسَرِ تَرَا خَوَاسْتَهٗ گِیْرِ
 وَاَنگَاهِ بَرُویِ آن جَوْدَرِ سَاخِرَاءِ بَرَفِ
 رُوزِ دَوِ سِهٖ نِشَسْتَهٗ وَ بَرِ خَاَسْتَهٗ گِیْرِ
- (۱۸)   اَیْنِ کُهنَهٗ رِبَاطِ رَا کِهٖ عَالَمِ نَامَسْتِ
 اَرَامَهٗ اَبَلَقِ صُبْحِ وَ شَامِ اَسْتِ

- (17)   Āi dil hama asbābi jahansākhta gīr
 Dunyāyi hama sar basar turā khāsta gīr
 Vāngāh barūyi ānchū dar sahrāi yi baraf
 Rozi dō sih nishasta va barkhāsta gīr.

- (18)   Īn kuhnayi ribātrā ki ' ālami nāmast
 Ārām gahi ablaqi subh va shām ast

XVII

The Worldly Hope men set their Hearts upon
 Turns Ashes—or it prospers; and anon,
     Like Snow upon the Desert's dusty Face,
 Lighting a little hour or two—was gone.

XVIII

Think, in this batter'd Caravanserai
 Whose Portals are alternate Night and Day,

శ్లో० ॥ వర్ధంతాంవా వినश्यन्తు మనుష్యాణాం మనోరథాః ।
క్షణభక్తరమేవాयुః సేకతేహిమబిందువత్ ॥ ౧౭ ॥

గీ० ॥ జంగతఃసమస్త వస్తు ప్రచయోఽవేహితవనిగ్న ఇతి చిత్త ।
సకలం చరాచరమపి ప్రవర్తతాంత్వద్వశంవదం తదिति ॥
సర్వస్వాతన్త్యవతః కింतेనతవేహ లౌకికధనేన ।
హా హంత క్షణభక్తర మేవభవేః సేకతేయథాతుహినమ్ ॥

శ్లో० ॥ దివానిశా ద్దారमध्ये देहयात्रापरोनरः ।
धनिको वा दरिद्रो वा विपणौसार्थं बाहवत् ॥ १८ ॥

(౧౭) మూ ॥ మొయితాల్పు బ్రహ్మకుకోరిక ।
నయముగఁదొలుదొలుతఁదోచి-నన్నిమ్మటన్ ।
మొయినయినఁజెడునగిలిన ।
ప్రొయిమీఁదనాలుమంచు-బుగ్గతెఱఁగునకో ।

చె ॥ తలఁచుమిదెల్లఁజె-దమకల్లయనుచు ।
నవియివినీకులో-నైయున్నననుచు ।
మంచుచిన్ని సుకవై-మాయమానట్లు ।
పోవునీమూనాళ్ల-ముచ్చట బ్రతుకు ।

(౧౮) మూ ॥ తలఁచుబ్రతు కరుగుచావడి ।
తలుపులవలెమూయుఁదెఱచు-దమకడకన్తా ।
పులువవళులచటదొరలె ।
ట్లలరుచుగన్తోఱఁగుచుందు-రదనుకొలందికో ।

بَزْمِیْسْتِ کِه و مَانْدَهٗ عَد جَمَشِیدِ اَسْت
قَصْرِیْسْتِ کِه تَکِیَه کِه عَد بَهْرَامَسْت

(19) اَن قَصْر کِه بَهْرَام دَر و جَام گِرِفْت
رُوبَه بَچَه کَرْد و شِیر آرَام گِرِفْت
بَهْرَام کِه گُور مِیْگِرِفْتِی دَائِم
اِمْرُوز نِگَر کِه گُور بَهْرَام گِرِفْت

Bazmīst ki vamāndaī sad Jamshēdast
Qasrīst ki takyayi gahi sad Bahrāmast.

(19) Ān qasr ki Bahrām darō jāṃ girift
Rūba bachcha kard va shēr ārām girift
Bahrām ki gōr mī giriftī dā 'im
Imrōz nigar ki gōr Bahrām girift.

How Sultan after Sultan with his Pomp
Abode his destined Hour, and went his way.

XIX

They say the Lion and the Lizard keep
The Courts where Jamshed gloried and drank deep:
And Bahram, that great Hunter—the Wild Ass
Stamps o'er his Head, but cannot break his Sleep.

గీ० ॥ శిబిరమివప్రాचीనं జగతీవలయంప్రసిద్ధమేవేదమ్ ।
 దినరాత్రి శుక్లకృష్ణో భయవర్ణసమన్వితాశ్రమోఽప్యస్తి ॥
 వివృతపటకుటీ జగతీ త్యక్తాభృశ్చక్రవర్తిశతకేన ।
 వితతప్రాసాదేఽస్మి న్విశ్రాంతిమగुरాపిశతమహావీరాః ॥

శ్లో० ॥ నివసంతిక్రూరమృగాః సార్వభౌమసభాంతరే ।
 యఃఖరోనిర్జితోయేన నృపంశాస్తి సఖతమ్ ॥ ౧౯ ॥

గీ० ॥ చషకమిహసార్వభౌమో యస్మిన్సౌధే పురాకరే సమధాత్ ।
 తస్మిన్ ప్రాసోఽశివా హాహంతవ్యశ్రమీన్మృగేంద్రోఽపి ॥
 యస్త్రిభువనైకవీరః కాలమభాన్తరీత్ యథేఽమనవగతమ్ ।
 పశ్యవిచిత్రం సంప్రతి ససార్వభౌమోన్యవన్దితేనైవ ॥

చె ॥ బొల్లికావిరిగ-ల్పుంటలనలకు ।
 నేలయడుచుదేక-నిగ్గులురెండు ।
 కొద్దినాళ్లటనూళ్ల-కొలది నెలకొని ।
 యెందేనిగొప్పతేం-ద్రక్షిరితొల్లి ।

(౧౯) చూ ॥ పండుకొనెరెంట్రతాగుడు ।
 తిండిదొరకొలుపుననడుగ-నివ్వజడినెన్ ।
 నిండెనఁగ నేలలోఁగొను ।
 దండిమగఁడు నేలకిట్లు-తాలోనయ్యెన్ ।

చె ॥ ఎల్లవేడ్కలఁజొక్కు-నెకిమీనిమేడ ।
 దిగరెంట్రతాగుడు-తిండి నెనెఱుడు ।
 నీవద్దిరాకను-మొట్టల నెల్ల ।
 నేల నేలినవాని-నేలలోఁగొనియె ।

(۲۰)   آن قصر که باجرخ همی زد پهلوی
 بر در گه او شهان نهادندی رو
 دیدیم که بر کنگره اش فاخته
 آواز همی داد که کو کو کو کو

(۲۱)   ای دوست بیا تا غم فردا ناکھوریم
 وین یکدمه نقد را غنیمت شموریم

---

(20)   Ān qasr ki bā charkh hamī zad pahlū
 Bar dar gahi ū shahān nihādandī rū
 Dīdim ki bar kungarayi ash fākhtaī
 Āwāz hamī dād ki kū kū kū kū.

(21)   Ai dōst biyā tā ghammi fardā nakhurīm
 Vin yak damayi naqd rā ghanīmat shumurīm

XX

The Palace that to Heav'n his pillars threw,
 And Kings the forehead on his threshold drew—
 I saw the solitary Ringdove there,
 And "Coo, coo, coo," she cried ; and "Coo, coo, coo,"

XXI

Ah, my Beloved, fill the Cup that clears
 TO-DAY of past Regret and Future Fears !

శ్లో० ॥ यस्य సౌధం నాకపృథ్తం దాసాయస్యాఖిలानృపాః ।

తస్యావరోధేకణతి కకకకేతికुकुభః ॥ ౨౦ ॥

గీ० ॥ తారాశ్చుంబితసౌధః ప్రణతనృపకిరీట వింబితాస్థానమ్ ।

తవ్రనివసన్నహరః కకకకేతికुकుభః కణతి ॥

శ్లో० ॥ సర్వశోకోపశమనమ్ పాత్రంసంపూరయ ప్రियే ।

విస్మృత్య కాలకర్మాणि శాశ్వతానందమాప్రువః ॥ ౨౧ ॥

(౨౦) మూ ॥ ఏతేనిమేడనుబ్బుల ।

మీతెమఱుక్కుతునియయెకి-మీనికొలుపువే ।

మాఱుదొరల జోహారుల ।

గీఱుగొనెజట్టియచట-గీఱికొనికూసెన్ ।

చె ॥ మిన్నేటియూమిరి-స్మిగులగుమేడ ।

గొప్పదొరలుమొక్కు - కొల్వకూటంబు ।

క్రుంగఁగొత్తడమెక్కి-కూసెనొడ్డికయు ।

నెచ్చఁబెచ్చటనెచ్చ-పెచ్చటననుచు ।

(౨౧) మూ ॥ తొఱగినముప్పనాఁగల ।

నెఱగుమనముమఱుచుచట్టి-నెరవుదెలుపుమా ।

యఱిముఱినురులునఱలమఱి ।

మఱియేమాఱుదలలేక-మందుమువేడ్కన్ ।

فَرْدَا کِه اَزین رُوی زَمین دَر گُذَریم
 بَا هَفْتَهزار سَالگان سَر بَسَریم

(۲۲) یارانِ مُوافِقِ هَمه اَز دَسْت شُدند
 دَر پايِ اَجَلِ یکانِ یکانِ پَسْت شُدند
 بُوْدند بَیکِ شَرابِ دَر مَاجِلسِ عُمَر
 دُورِ دُو زِمَا پِشْتَرکِ مَسْت شُدند

Fardā ki azīn rūyi zamīn dar guzarīm
 Bā hafthazār sālagān sar basarīm.

(22) Yārāni muwāfiqi hama az dast shudand
 Dar pāyi ajal yakān yakān past shudand
 Būdand bayak sharāb dar majlisi umr
 Daurī dō zi mā pēshtark mast shudand.

TO-MORROW !—Why, To-morrow I may be
 Myself with Yesterday's Sev'n thousand Years.

XXII

For some we loved, the loveliest and the best
 That from his Vintage rolling Time has prest,
 Have drunk their Cup a Round or two before,
 And one by one crept silently to rest.

గీ० ॥ ఆయాహి मित्रनावपि शौवस्तिकवेदनायथानस्यात् ।
 अयिगणयावस्सद्यः सम्प्राप्तं सम्मदेन सर्वस्वम् ॥
 आवांयावन्नश्वः पृथ्वीतलमुज्जिहावहैतावत् ।
 सप्तसहस्राब्दीप्रा चीनैः सम्प्रतिलभावहै साम्यम् ॥

శ్లో० ॥ अस्माभिरनुरक्ताये दिव्यसुन्दरविग्रहाः ।
 पीत्वापुरा यथेष्टंते शनैस्सर्वेऽपि संस्थिताः ॥ २२ ॥

గీ० ॥ संमाननीय सुहृदः समानमर्यादयागमन्सर्वे ।
 प्रत्येकंतेప్రసभं కాలపదాధః సమంతతోఽపస్తన ।
 आपानबान्धवाये समभृवन्नकदायुरास्थाने ।
 तेकति मधुवाराननु भूयावामग्रतोऽप्यचिक्षीवन् ॥

చ ॥ శేషటిన్ గొలుచే - ర్గినకముందు ।
 శేషటిన్ గొలుచే - నచ్చేచీకమ్ము ।
 గొబ్బునమనకొల్ల - గొప్ప పెకమ్ము ।
 లెమ్మెంచుకొండమా - శేషేలుమనచి ।
 యీ శీలనుండితే - పేదనమేచి ।
 యేమనలేండ్లక్రిం - పడినగొప్ప ।
 నానాలోనాటి - నత్తుమునుకము ।

(౨౨) నూ ॥ పొందునలుపుకొన్నాను ।
 పందిక పుసకలుకెగిన - యల్లమ్మడిమై ।
 పందికిగా మున్నుందుగి ।
 బొందుకొట్టింపుమబ్బు - పొనుగినవళయిన్ ।

చ ॥ మంచి నచ్చేలులెల్ల - మాయమైనారు ।
 పిలుకుమారిరినేలు - వేల్చుకొనతీసి ।
 బ్రతిమి మంగిడిబడి - పడిరెండుచుట్ల ।
 నమిసిగిన్నియత్రావి - పొందుకొన్నాను ।

(۲۳)

بَرِ خَیْزِ وَ مَخْخُورِ غَمِ جَهَانِ گُذَرَانِ
 بَنَشِینِ وَ جَهَانِ بَشَادِ کَامِیِ گُذَرَانِ
 دَر طَبَعِ جَهَانِ اَکَرِ وَفَایِ بُودِی
 نَوَبَتِ بَتُو خُودِ نِیَامَدِیِ اَز دِگَرَانِ
 اِیْنِ سَبْزِ دِهِ اِمْرُوزِ تَمَاشَا گِهِ مَاسْتِ
 تَا سَبْزِ خَاکِ مَ تَمَاشَا گِهِ کِیْسْتِ
 بَرِ سَبْزِ نَشِینِ بُتَا کِهِ بَسِ دِیْرِ نَمَآنْدِ
 تَا سَبْزِ بِرُونِ دَمَدِ زِ خَاکِ مَن وَ تُو

- (23) Bar khēz wa makhur ghammijahāni guzarān
 Banashīn va jahāni bashādi kāmī guzarān
 Dar tāba'i jahān agar wafāi būdī
 Naubat batū khud nayāmadī az digarān
 Īn sabza ki imrōz tamāshā gahimāst
 Tā sabzaī khākimā tamāshā gahikīst
 Bar sabza nashīn butā ki bas dēr namānd
 Tā sabza birūn damad zī khākiman ō tū.

XXIII

And we, that now make merry in the Room
 They left, and Summer dresses in new bloom,
 Ourselves must we beneath the Couch of Earth
 Descend—ourselves to make a Couch—for whom ?

శ్లో० ॥ పరేషామథతల్పేషు యథాకామం రమामहे ।
 వिसృజేమ వయంకేభ్యః సంస్థితా నిజసంపదమ్ ॥ ౨౩ ॥

గీ० ॥ उत्तिष्ठस्वस्थोभव माशोचीरैहलौकिक विपत्तयै ।
 उत्प्लुत्यवोपविश्यानन्देनयथेष्ट भोगमनुभुङ्क्स्व ।
 त्वंयद्यपिप्रकृत्यानिष्कापद्येनजीवितुंप्रभवेः ।
 इतरेषांसाहाय्यं नजातु वाञ्छेरभीष्टकार्येषु ॥
 శ్లాఢవలఱ్ఱోఽస్మాకం సంప్రతिसంభవతి రఙ్గభూమిరివ ।
 విధేతాయం కేషామాస్పదమస్మాస్థు సంస్థితేషు పునః ॥
 మమనెత్రోత్సవమూర్తే తావత్త్వంనదవలేఽపి సమృపవిశ్న ।
 యావదసావావాభ్యా మేకీసంభూయ భూయతేభూయః ।

(-౨౩) మూ ॥ మునుకొనితనివిన్ననియా ।
 మునుపటి నేపకరులు విడిచి-పోయినగురులన్ ।
 మనమిరువునల్పుకొనియిం ।
 కనెనరికొఱకి నియునదలి-కదలనలయున్ ।

చె ॥ వగనకుజరగిన-పనుల కైతెమ్ము ।
 కురువుమెఱ్ఱెననీ-కోరినకలిమి ।
 నీకోర్కె-లవియెల్ల-నెగ్గిననేని ।
 నులియైనలా-తులయుబుసేలనీకు ।
 నేరికిమనకాట-నెలనగుకొఱను ।
 మతెనరికిరవొనా-మనమిందుడించ ।
 నానీయొడలియెక్కు-ననలగుననుక ।
 నీగయాభీననుండి-వేవైడిబొమ్మ ।

(۲۴) هَر جَا کِه گُلی وِلا لَهِ زَا رِی بُودَسْت
 اَز سُرْخِی خُونِ شَهرِ یَا رِی بُودَسْت
 هَر شَاخِ بَنَفْشَه کَز زَمِینِ مِی رَوِید
 خَالِیَسْت کِه بَر رُخِ نِگَا رِی بُودَسْت

(۲۵) هَر سَبْزَد کِه دَر کِنَارِ جُوئی رُسْتَسْت
 گُوئی زِ لَبِ فِرِشْتَه خُوئی رُسْتَسْت

---

(24) Har jā ki gulī va lālayi zārī būdast
 Az surkhīyi khūni shahr yārī būdast
 Har shākhi bunafsha kaz zamīn mī rōyid
 Khālēst ki bar rukhi nigārī būdast

(25) Har sabza ki dar kināri jūi rustast
 Gō ī zi labi firishtayi khōi rustast

XXIV

I sometimes think that never blows so red
 The Rose as where some buried Cæsar bled ;
 That every Hyacinth the Garden wears
 Dropt in her Lap from some once lovely Head.

XXV

And this delightful Herb whose living Green
 Fledges the River's Lip on which we lean—

శ్లో० ॥ ప్రాయశఃకారణగుణః కార్యేఽప్యస్తి స్వభావతః ।
అశోకప్రసవేభాతి లలితాచరణద్యుతిః ॥ ౨౪ ॥

గీ० ॥ స్థలపద్మ సమృద్ధప్రతిశాద్వల మతిదర్శనీయమస్త్యేవ
మहतోఽపిరక్తధాతుః పరిణమతేహీదృశేనరాగేణ ॥
వికసేద్యదశోకం ప్రతిక్షణవిజృంభమాణరాగేణ ।
తత్తత్సౌందర్యశ్రీ కపాలతలभाग्य చిह्नమేవస్యాత్ ।

శ్లో० ॥ మञ్జువజ్రులకుజ్జోఽయం నదీతీరేవिरాజతే ।
एनंमापीपिडः कोऽस्य विद्यान्मार्दव कारणम् ॥ ౨౫ ॥

(౨౪) మూ ॥ ఒప్పులకు పేపుట్టు ।

దైపుకేయందందమెచ్చు-దగువారలకున్ ।

గుప్పునంగమ్మనితావి ।

న్దుప్పిచననదోటతేలి-గొప్ప-దెప్పున్ ।

పా ॥ మిగులనుకెనననలిని-మేటిదొరల ।

నెత్తుకెప్పునాదొనినమై-నెగిడుచుండె ।

గావిరిరిరి కేకెల్లని-క్క-నూని మెఱుంగు ।

బోడివాపలచెక్కలి-పుట్టుమచ్చ ।

(౨౫) మూ ॥ నునమానుకొన్ననామె ।

చ్చిఁచిప్రసలపాను వేటి-చెలిసల కెమిరి ।

బెనంగికిటుసలగునమ్మె ।

ననన్యె నిఱుంగులడిటు-బెనసికొన్నకెనన్ ।

هان بر سر سبزه پا باخواری ننهی
 کان سبزه ز خاک لاله روئی رستست

(۲۶) مگذار که غصه در کنارت گیرد
 و اندوه محال روز گارت گیرد
 مگذار کتاب لب یار لب کشت
 زان پیش که خاک در کنارت گیرد

Hān bar sar sabzapā bakhārī nanahī

Kān sabza zi khākilālayi rūi rustast.

(26) Maguzār ki ghussa dar kinārat gīrad

Vāndūhi muhāli rozgārat gīrad

Maguzār kitab va labi yār va labi kisht

Zān pēsh ki khāk dar kinarat gīrad

Ah, lean upon it lightly ! for who knows
 From what once lovely Lip it springs unseen !

XXVI

Ah, make the most of what we yet may spend,
 Before we too into the Dust descend ;

గీ० ॥ కథయసినదీతటస్థం శాద్రలమమరాగ్నోఽజాతమితి ।

మాతీతః పదేనేదం సమభూదేవ కామినివపుషః ।

శ్లో० ॥ సంప్రాప్తకామితంభుక్ష్య యావదాయుస్సమాప్యతే ।

భోక్తాభోగ్యం యతోజాతం స్వభావాల్లీయతేతతః ॥ ౨౬ ॥

గీ० ॥ త్వంమాసమాపిపస్త్వ జ్జీవితశ్శేషం వృథాశ్చయాక్లిష్టవా ।

మాయౌక్షీస్తావకదిన చర్యామపి భావ్యసంభవార్థేన ॥

మాత్యాక్షీస్త్వంపుస్తుకమేకాంతవనం ప్రయాధరోఽఘాపి ।

చె ॥ ఏటియొడ్డునఁజివు-రెత్తినబీడు ।

వేలుపుపడుచుమో-విన్బుట్టెననెడు ।

త్రొక్కఁగూడదు కాలి-తోనిద్దిచెల్వ ।

చిన్నారిపొన్నారి-చెక్కిలినిగు ।

(౨౬) మూ ॥ కోరికలెల్లనబున్బునఁ ।

దీరుచుకొననలయుమనము-త్రెల్లకముందే ।

చేరున్బుగ్గికిబుగ్గిమ ।

జీరకములునేలఁగలియు-నెన్నఁటికైనన్ ।

చె ॥ కుందునముగియించు-కొనకునీబ్రతుకు ।

పూఁతెల్లననటను-బుసుపుచ్చుకొనకు ।

మానకుచదువును-గ్గలికంపుమోవి ।

యుగమున్నవఱకేటి-యొడ్డువైనలపు ।

పండుకొనెదునేలఁ-వ్రాలిపెన్దడవు ।

مَی خُورِ کِه بَزِ پَرِ گِلِ بَسِی خَوَاهِی خَنَت
 بِي مُونِسِ وَ بِي حَرِیْفِ وَ بِي هَمْدَمِ وَ جَنَت

(۲۷) قَوْمِی مَتَنَکَرَنَد دَر مَذْهَبِ وَ دِینِ

جَمْعِی مَتَحْیِرَنَد دَر شَکِّ وَ یَقِینِ

نَاگَاْدْ مُنَادِیْیِی بَرِ آیدْ زِ کَمِینِ

کَایِ بِيخَبَرَانِ رَاْدْ نَهْ آنَسْتِ وَ نَهْ اِینِ

Mai khur ki bazēri gil basē khāhī khuft

Bī mūnis ō bī harīf ō bī hamdam ō juft.

(27) Qaumī mutafak kirand dar mazhab va dīn

Jam'ī mutahai yirand dar shakk va yaqīn

Nāgāh munādī bar āyad zi kamīn

Kāy bīkhabarān rāh na ānst wa na īn.

Dust into Dust, and under Dust, to lie,

Sans Wine, sans Song, sans Singer, and—sans End !

XXVII

Alike for those who for TO-DAY prepare,

And those that after some TO-MORROW stare,

A Muezzin from the Tower of Darkness cries,

“ Fools ! your Reward is neither Here nor There.”

త్వాंपితృవేశ్మని తావత్సమవర్తీ యావదేవశాయయతి ॥
 తస్మాత్పిబ మార్దీకం స్వప్తాసి ద్రాగధో భువోయస్మాత్ ।
 అసహాయోఽప్యద్వంద్వస్త్వ మమిత్రోఽతల్పః పృథ్వీభవితాసి ॥

శ్లో० ॥ ఐ హి కామృషికపరా బుభావధవినిన్దతి ।
 ఖవాణీకింబృథాభ్రాన్తౌ వేలాకూరుతద్యపి ॥ ౨౭ ॥

గీ० ॥ వివిధమత కలహనిరతా వ్యర్థీ కుర్వన్తి జీవితం కేచిత్ ।
 సंहత్యవిస్మయన్తే విశ్వాసేనాపి చర్చయాకేచిత్ ।
 సంబోధకోఽప్యకస్మా ద్వ్యాహార్షీత్సరభసంసమాగత్య ।
 రే మూఢాయుష్మాకం నాస్తి గతిరసుత్రవాపరత్రేతి ।

కనుక (గోపుర) వ్రావ - కడు నడినింక ।

స్థిరపిదప - కేతో మనీష ।

యేబోటిగా (మనం) - తేపట్టుగొమ్మ ।

వెలల (బోది) కను త్ర - విడిబెడ్డతప్ప ।

(—౨౭) మూ ॥ నేటికిఁగానీమఱిమఱు ।

నాటికిఁగానిమ్ముపనివె - నయువారలకున్ ।

జాటిరివేగుల హోమి ।

గోఁతుల్లన్నేలసాలు - కొనకికననుచున్ ।

చె ॥ కొల్వునఁజదువను - ల్గుమిక్కుడివేల్పున్ ।

గూచినమ్మకమున - గొలఁదిమందికడు ।

నురియాటనివ్వెఱ - గొందఁగాఁజాటి ।

చెప్పేవేగులవాఁడు - చెచ్చెరస్వచ్చి ।

వెడఁగులారామికు - వెరవెందునెన ।

నీటుతన్నుకొనకు - ఁడియిట్టులనుచు ।

- (۲۸) مَی خُورِ کِه سَمَن بَسِی هَوَا خَوَاهَد شُد
 خُوش زِی کِه سَهِی بَسِی سَہَا خَوَاهَد شُد
 بَر طَرَفِ چَمَن زِ زِندَگَانِی بَر خُور
 زِیرَا چَمَن بَسِی چُو مَا خَوَاهَد شُد
- (۲۹) آنان کِه زِ پِیش رَفْتَه اَنَد اَی ساقِی
 دَر خَاکِ غُرُورِ خُشْتَه اَنَد اَی ساقِی
 رَو بَادَه خُور وَ حَقِیْقَتِ اَز مَن بَشَنُو
 بَا دَسْتِ هَر اَنجِه گُفْتَه اَنَد اَی ساقِی

- (28) Mai khur ki samanbasē hawā khāhadshud
 Khush zī ki sahī basē suhā khāhad shud
 Bar tarfi chaman zi zīndaganī bar khur
 Zīrā chaman basē chū mā khāhad shud.
- (29) Ānān ki zi pēsh rafta and ai sāqī
 Dar khāki ghurūr khufta and ai saqī
 Rau bāda khur wa haqīqat azman bashunū
 Bādast harānchi gufta and ai sāqī

XXVIII

Another Voice, when I am sleeping, cries,
 "The Flower should open with the Morning Skies."
 And a retreating Whisper, as I wake—
 "The Flower that once has blown for ever dies."

XXIX

Why, all the Saints and Sages who discuss'd
 Of the Two Worlds so learnedly are thrust

శ్లో० ॥ స్వపంతమాం కాప్యవోచ త్పుష్పప్రాగ్వ్యకసీదिति ।
 రహోఽవాదీత్సేవబుద్ధం దృఢం నఘమభూదिति ॥ ౨౮ ॥

గీ० ॥ గంధోత్తమాంపిబత్వం భ్రశ్యేదేవాశుకేతకీపుష్పమ్ ।
 సజ్జీవయథేఽసుఖం యౌవనమంతర్దధీతసౌమ్యైవ ।
 ప్రమదేన జీవితంతే సమయాపయ సతతమపవనప్రాంతే ।
 అస్మాదశమేతదపి ప్రాయోభూయేతనశ్వరం హంత ।

శ్లో० ॥ सर्वे हास्यास्पदा नष्टा आस्तिकावापिनास्तिकाः ।
 बद्धाएव न मुक्तास्ते पण्डिताः पामरा इव ॥ २९ ॥

(౨౮) మూ ॥ కలలోపలనాతోడ ।

నృలికెనలరువిచ్చు వేకు-నకుమునుమున్ను ౯ ।

మెలకునగునగుసలాడె ।

నైలియవలయునెల్లవిడిన-నిరియనిమరియు ౯ ।

చె ॥ హాయిగానానుకొ-మ్మాకెంపుకోపు ।

పొల్పగుననముట్టి-పోయెడున్లనుకె ।

బడుచురికెబుత-ప్పకజాఱుగాన ।

నెల్లవేడ్క-లబుట్టు-నీడేచుకొనుము ।

పండనీననదోట-పట్లనీబదుకు ।

నెద్దియు-న్దు

(౨౯) మూ ॥ ఏజెల్లనంబివాండ్రెం ।

దేజదువులనారితీటి-నేచి నవార్తా ।

మేజాడయుగనజాలక ।

యోజనదువాజదేటి-యొరిగిరినేల ౯ ।

آنها که خلاصه وجود انسانند
 بر آوج فلک براق فکرت رانند
 در معرفت ذات تو مانند فلک
 سرگشته و سرنگون و سرگردانند
 بازی بودم پریدم از عالم راز
 تابو که رسم ز پست علوی بفراز

(۳۰)

Ānhā ki khulāsaī wujūdi insānand
 Bar auji falak burāqi fikrat rānand
 Dar ma'arifatī zātī tū mānandi falak
 Sargashta wa sarnigūn wa sar gardānand.

(30) Bāzī būdam parīdam az 'ālamī rāz
 Tābū ki rasm zi past 'ulwīyi bafarāz

Like foolish Prophets forth ; their Words to Scorn
 Are scatter'd, and their Mouths are stopt with Dust.

XXX

Myself when young did eagerly frequent
 Doctor and Saint, and heard great argument

గీ० ॥ యాతోయోఽస్మత్పూరతోఽప్యశయిషాధోభువోబుధంమన్యః ।
 యాత్యయిపాత్రిపిబసూరాంసత్యంశృణువాత్తేవతద్వచనమ్ ।
 మానుషసర్వస్వంతే స్వోహాణ్డజమప్యజీగమన్నాకమ్ ।
 జిజ్ఞాసయాత్వదర్శ్యం సమక్షుభన్సంతతం వృథే వే తే ।

శ్లో० ॥ పురాహం తత్వజిజ్ఞాసు వేదశాస్త్రాణ్యధీతవాన్ ।
 గమనాగమనద్వార మేకమేవ న సంశయః ॥ ౩౦ ॥

చె ॥ మనకంఠమున్నుండే-మందినవారు ।
 నేలవైసాలికం-దేదెగనీల్లి ।
 పొమ్మసీవిరితాపు-మోకోపుషడుచ ।
 నిక్కమునామాట-నీవిటువినుము ।
 వారలపల్కుడ-బృజ్జగాలికుప్ప ।
 చదువరులెల్లవే-సారులుతలపు ।
 పురిపుల్లునాల్లువై-పులగలదినును ।
 లెఱిగినచ్చుటకుఁదా-మెగిరించినారు ।
 వేమాఱుబ్రతుకుల-వేసారినారు ।
 తలక్రిందుగాఁదుద-స్తమకించినారు ।

(30) మూ ॥ బడిదద్దడములయెడలం ।
 బడికట్టులకడరుచుంటి-మడిపొడితమలక ।
 బుడుతడనై తొలినింక ।
 న్నెడలినగుమ్మంబెమల్లి-నెళ్లుచునుంటిన్ ।

اينجا چو نيافتم کس مَحَرَمِ راز
زان در که در آمدم برون رفتم باز

(۳۱) يکچند بکودکي باستان شدیم
يکچند باستانِ خود شاد شدیم
پايان سُخُنِ نگر که مارا چه رسيد
چون آب در آمديم و چون باد شدیم

Īnjā chū nayāftam kasī mahrami rāz

Zān dar ki dar āmadam birūn raftam bāz.

(31) Yakchand bakūda kī bāstād shudīm

Yakchand bāstādī khud shād shudīm

Pāyāni sukhun nigar ki mārā chi rasīd

Chūn āb dar āmadīm wa chūn bād shudīm

About it and about : but evermore

Came out by the same door as in I went.

XXXI

With them the seed of Wisdom did I sow,

And with my own hand wrought to make it grow ;

గీ० ॥ శ్యేనోభూవమగమపి సర్వస్మిన్నేవగుప్త లోకేఽస్మిన్ ।
 ऊर्ध्वमधः परितःप र्यैक्षीदं विश्वमखिलमेवमया ।
 विश्वासपात्रमस्म త్प्रियమిత్రं నాత్రకిమ పిలొకిత్వా ।
 द्वाराद्यतोऽहमगमं ततएवपुनः पुनर्बतन्यवृतम् ।

శ్లో० ॥ స్వయంపఞ్జాననీజం తతోవృక్షమ జీజనమ్ ।
 तत्फलास्वादनेनाहं जगन्मिथ्येत्यबोधिषि ॥ ३१ ॥

చె ॥ పసివాగ్మైబడి-పంతుల చెంత ।

జదుప్రకొన్నామిక-జనువామనుచు ।

నొండేనిలోలోస-నుబుకుచున్నాము ।

మాకుఁ దేలిసదక-న్తాయుదినటకు ।

మారాకతడియికి-మాపోకి గాలి ।

యెగిరితి బెరిలా-నెల్లెకన్కిన్ను ।

నేలలందలితాపి-నేనినుంగొంటి ।

నిక్కమానెచ్చెలి-న్నేగెనకిట్టి ।

దూఁతిన గుమ్మమే-దూఁలుచునుంటి ।

(32) మూ ॥ ఇప్పట్లనాయెఱింగిన ।

చొప్పునదగనరసికొంటి-జొరనమెయిన్నే ।

దప్పక చెప్పెదనిక్క-ం ।

బెప్పట్లన్తాఁలుచుండు-నేనిను సెనన్ ।

کس مشکلِ اسرارِ ازل را نکشاد
 کس یک قدم از دایره بیرون ننهاده
 چون بنگرم از مبتدی و از استاد
 عاجزست بدست هر که از مادر زاد
 آورد باطل را بزمِ اولِ بوجود
 جز حیرتم از حیات چیزی نغزود
 رفتیم باکراه و ندانیم چه بود
 زین آمدن و رفتن و بودن مقصود

(۳۲)

Kas mushkili asrāri azal rā nakushād
 Kas yakqadam az dāyira birūn nanihād
 Chūn banigaram az muḥtadī wa az ustād
 ' Ajzast badast har ki az mādarzād.

(32) Āward bāztirābam awwal bawujūd
 Juz hairatam az hayāt chīzē nafuzūd
 Raftīm bākrah wa nadānīm chi būd
 Zīn āmadan wa raftan wa būdani maqsūd

And this was all the Harvest that I reap'd—
 "Came like Water, and like Wind I go."

XXXII

Into this Universe, and WHY not knowing,
 Nor WHENCE, like Water willy-nilly flowing

श्लो० ॥ अत्रजातः कथमहं न ज्ञातं कारणं मया ।
पराधीनं क्लिष्टमपि क्षणिकं मर्त्यजीवितम् ॥ ३२ ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

కెందిదిమాయసుగు నలుగు- కనులియెనన్ ।

چُونِ آبِ بَجَوِیْبَارِ وَ چُونِ بادِ بَدَشْتِ
 رَوِزِیِ دِگَرِ اَزِ نَوْبَتِ عُمَرَمِ بَگُذَشْتِ

(۳۳) چُونِ آمَدَنَمِ بَمَنْ نَبَدِ رَوِزِ نَخَسْتِ

وِیْنِ رَفْتَنِ بِي مُرَاةِ عَزْمِیْسْتِ دُرُوسْتِ

بَرِخِیْزِ وِمْیَانِ بَهْ بَنْدِ اَیْ سَاقِیِ چُسْتِ

کَاندُوهِ جِهَانِ بَمِیْ فَرَوِ خَوَاهَمِ شُسْتِ

Chūn ābi bajuybār wa chūn bādi ba dasht

Rōziyi digar az naubati umram baguzasht.

(33) Chūn āmadanam baman nabud rōzi nukhust

Wīn raftani bī murād 'azmist durust

Bar khēz wa miyān ba band ai sāqī yi chust

Kāndūhi jahān bamai farō khāham shust

And out of it, as Wind along the Waste,
 I know not WHITHER, willy-nilly blowing.

XXXIII

What, without asking, hither hurried WHENCE ?
 And, without asking, WHITHER hurried hence !

గీ० ॥ తాపత్రయేణసహ మా మజీజన ద్విధిరసావిహేవాదౌ ।
 నిर्वేదనాత్పరమహం కిమాపిపం మామకాయుషివిశ్లేషమ్ ।
 వయమిత్థం వివశాఞ్ వాగామే తస్తతోఽపినిర్విణ్ణాః ।
 అస్మద్రమనాగమన స్థితికారణమీషదపి న జానీమః ।
 అంతర్జలమివ నయా మందసమీరో యథామహాటవ్యాః ।
 హంత మమ జీవితస్యా ప్యభూత్తతం విఫలమేవదినమపరమ్ ।

శ్లో० ॥ కథం హఠాదిహానీతాః క్షేపణీయా వయం కుతః ।
 ఀదృగ్విచారోపశాంతి ర్భవేత్కిమధునావినా ॥ ౩౩ ॥

చె ॥ ఇసుముడిబ్రతుకునా-కటు తెచ్చినాడు ।
 నెగడి దెద్దియునిట-ని నెవ్వరితప్ప ।
 మనకోర్కెకడ్డుగా-మనమేగవలసె ।
 బోల్పు లేమీరాని-పోలకోపు ।
 లోడ్లపైకి పోకి-లోడికి నూడ్కి ।
 గానిలోనవ్వడి-గాలిచునుపున ।
 నాబ్రతుకున నెదో-నాడిటుకడుచె ।

(33) మూ ॥ ఎటుల న్నటకున నచ్చితి ।
 మెటు తెలియక మాయమోదు-మిట్టిట్టియ ।
 క్కటకిటయటిముటిగొన్నవ ।
 నటబురదెన్నమగుకొ నెద-నాకోపన్మా ।

گَر آمَدَنَم بَمَن بُدِی نَامَدَمِی
 وَرَنِیز شُدَن بَمَن بُدِی کِی شُدَمِی
 بِه زان نَبَدِی کِه اَنَدَرِین عَالِمِ خَاکِ
 نِه آمَدَمِی نِه شُدَمِی نِه بُدَمِی

(۳۳)   اَز جَرِّ حَضِیضِ خَاکِ تا اَوچِ زُحَلِ
 کَرْدَمِ هَمِه مُشْکِلَاتِ گَرْدُونِ را حَلِ

Gar āmadanam baman budī nāmadamē

War nīz shudan baman budī kai shudamē

Bihzān na budī ki andarīn ‘ālamī khāk

Na āmadamē na shudamē na budamē.

(34) Az jarri hazīzī khāk tā au ji zuhal

Kardam hama mushkilāti gardūn rā hal

Ah! contrite Heav'n endowed us with the Vine
 To drug the memory of that insolence !

XXXIV

Up from Earth's Centre through the Seventh Gate
 I rose, and on the Throne of Saturn sate ;

గీ० ॥ సృష్టిప్రారంభదినేఽ జనిస్తుతరामస్వతన్త్రణవాహమ్ ।
 దిష్ట్యానిర్ణీతమభూ దాయుర్భాగ్యమపిమమకీనమతః ।
 నివిడంబధానకాఙ్కయా వలగ్రమయిధీమతిప్రియేపాత్రి ।
 సన్నద్ధాభవయదహం మధునాసంక్షాలయమిదుఃఖమలమ్ ।
 యద్యస్మదాగమఃస్యా న్మమనిగ్రోమేస్థితిర్భవేన్నైవమ్ ।
 అభవిష్యదధీనంచే న్మద్రమననాపికిమహమగమిష్యమ్ ।
 శ్రేయానబోభవిష్య లోకేఽస్మిన్స్తాదృశాద్వతవిశ్లేషాత్ ।
 నన్యగమిష్యం నాపి ప్రాయాస్యం యదిహినాజిజీవిష్యమ్ ।

శ్లో० ॥ సప్తమద్వారతోమధ్య లోకస్యాహంసమృద్ధతః ।
 బంధనం మందపర్యంతాం వినా విధిమలీలవమ్ ॥ ౩౪ ॥

పా ॥ నేనుబోముగానచ్చితి-నేలకీట్లు ।
 కనుక నాకోరినట్లునే-గడవలేను ।
 నడుచుచుకుకోపుపోతినీ-నడుముకట్టు ।
 వంతగడిగడవీరి-నవ్వడిగడవెమ్ము ।
 చె ॥ నాయుజ్జనిచటికి-నాగల్గునెడల ।
 నొంజినినీలునచ్చి-యుందునానేను ।
 నాపోక వెండియు-న్నాతరమైన ।
 పట్లబోవలసిన-నియమినాకు ।
 నచ్చుటచనుటయు-స్వప్నముకుటమాని ।
 యేనుంటకన్నమే-లేదియునేదు ।

(3౪) మూ ॥ ఈ నేలనట్టనడుమం ।
 దే నేడవతలుపు తెరిచి-యెగిరితినిట్ట ।
 ట్లోనింగిమీదియరవ ।
 స్వీనుగడలనాతడప్ప-విప్పితిముల్లన ।

بِیْرُونِ جَسْتَمِ زِ بَنْدِ هَرِ مَکَرِ وَحِیْلِ

هَرِ سُدِّ کُشَادَه شُدِ مَکَرِ بَنْدِ اَجَلِ

(۳۵)

اَسْرَارِ اَزَلِ رَا نَه تُو دَانِی وَ نَه مَن

وِیْنِ حَرْفِ مَعْمَا نَه تُو خَوَانِی وَ نَه مَن

هَسْتِ اَز پَسِ پَرْدَه گُفْتَگُوئی مَن وَ تُو

چُونِ پَرْدَه بَر اُفْتَد نَه تُو مَانِی وَ نَه مَن

Bērūn jastam zi band har makr wa hial

Har sudd kushāda shud magar bandi ajal.

(35) Asrāri azal rā na tū danī wa na man

Vīn harfī mu‘ammā na tū khānī wa na man

Hast az pasiparda guftagūī man ō tū

Chūn parda baruftad na tū mānī va na man

And many Knots unravel'd by the Road ;

But not the Master-knot of Human Fate.

XXXV

There was the Door to which I found no Key :

There was the Veil through which I could not see :

గీ० ॥ పాతాలాఞ్చనిమండల పర్యంతమలీలవనిఖిలబन्ధాన్ ।

దుస్సాధ్యానప్యచిరాద ఙ్ముడుఃకేవలంవినాదేవమ్ ।

శ్లో० ॥ కపాటనిబిడంబద్ధం కుఞ్చికానహివిధతే ।

సత్యమంతర్హితజ్ఞాన మపిక్షణికమీదృశమ్ ॥ ౩౪ ॥

గీ० ॥ జానీవేనజాతు త్వమప్యహన్త్యవిధిరహస్యాని ।

నక్షశకావసమస్యాం కఠినామేతాంత్వమప్యహంపఠితుమ్ ।

ఆవాంప్రతికాండపటా న్తరమేవేషాప్రవర్తతే చర్చా ।

విగలత్యధోయదాయం నహిత్వమసిజాతునాహమప్యస్మి ।

చె ॥ నేలయశుగునుండి-నింగిడైకొనకు ।

నెగురఁగలిగినాడ-నెందేనినేను ।

చచ్చెరన్విప్పితి-న్దిక్కులనెల్ల ।

దినుసులయెడనాను-దిటివ్రాలఁడప్ప ।

(3౫) మూ ॥ తలుపుండబీగమేనీ ।

కలదేదోఁబట్టికనుక-ఁగనలేమెదియున్ ।

నిలునఁగలమునులిసే ।

వ్వలనీవున్నేనికమన-నినియుత్తుతే ।

చె ॥ కానిపించకవిడి-గానున్నదినును ।

నిక్కమగుకిటుకు-న్నీవెననేను ।

నెఱుఁగఁజాలముమఱి-యించిక్కువ్రాత

సాఁగినీవున్నేను-జదువుకోలేము ।

دَر پَرْدِهٖ اَسْرَارِ کَسِ رَا رَه نِیَ
 زَیْن تَعَبِیَهٗ جَانِ هِیَچْکَسِ آگَهٗ نِیَسْت
 کَسِ رَا پَسِ پَرْدِهٖ قَضا رَا دَ نَشْد
 وَز سِرِّ قَدْرِ هِیَچِ کَسِ آگَاہ نَشْد
 آنانِ کِه جِهَانِ زَیْرِ قَدَمِ فَرَسُودَنْد
 وَانْدَرِ طَلَبَشِ هَر دَوِ جِهَانِ پَیْمُودَنْد
 آگَاہِ نَیَمِ اَزِ آنکِه اِیْشانِ هَرگِزِ
 زَیْن حَالِ چُذَانکِه هَسْتِ آگَهٗ بُوْدَنْد

(۳۶)

Dar pardaī asrār kasī rā rah nīst
 Zīn ta'abiyayijān hēch kas āgah nīst
 Kas rāpas pardaī qazā rāh na shud
 Waz sirri qadr hēch kas āgāh na shud.

(36) Ānān ki jahān zēri qadam farsūdand
 Wāndari talabash har dō jahān paimūdand
 Āgāh nayam az ānki īshān hargiz
 Zīn hāl chunānki hast āgah būdand

Some little talk awhile of ME and THEE
 There was—and then no more of THEE and ME.

XXXVI

Earth could not answer ; nor the Seas that mourn
 In flowing Purple, of their Lord forlorn ;

కस्याపి నాస్తి పన్తాః ప్రతిసీరान్తర్హితార్థమవగన్తుమ్ ।
 ఆత్మస్వరూపమేత ఇత్యమూహయితుం ప్రశక్యతే కోఽపి ।
 కేనాపి తిరస్కరిణి ప్రచ్ఛన్నదవిష్టవస్తునా జ్ఞాపి ।
 నహి కోఽపి శక్యతే క్షలు శాసితుర్మాషదపి దేవకృత్యమిహ ।

శ్లో० ॥ సృష్టిస్థితి వినాశానాం జగతః కారణాత్మనః ।
 జ్ఞాతావిజ్ఞాపకోవాపి నాస్తి యేవ శశశశృంగచత్ ॥ ౩౬ ॥

గీ० ॥ కృత్వా ధః పదమఖిలం ప్రాశిష్టరఖిలావనీతలం కేచిత్ ।
 ఇహ పరలోకావపి స క్షణేష్యంతోఽప్యమీమపన్కేచిత్ ।
 అస్య చరాచరసృష్టేః కారణ విజ్ఞానవాన్పుమాన్కోఽపి ।
 న భవతి న భవిష్యతి నా భూదేవేతి ప్రమీమహేఽద్యవయమ్ ।

ఉక్కునీనాముచ్చ-టలుతట్టిపట్ల ।
 నాటముగింపున-కాతుట్టతుదకు ।
 నాయడ్డతొలగని-మ్మానీవుగాని ।
 యేనుగానివలెక్కి-యేయకాదుమింక ।

(3౬) మూ ॥ ఈ నేలగానికీరమల ।

తొనడరెడుకడలిగాని-తుట్టతుదకునీ ।
 నీ నామాటకుమాటన ।

దేనింగియుఁగానియెన్న-జేనెట్టనెనక ।

చె ॥ అదిమియెల్లడఁగాళ్ల-నరిగించువారు ।

నింగినేలలకొల-నెమకినవారు ।

కల్పరెననిక్కము-గా నెన్నరేని ।

నికముకన్గొనిరంచు-నేనమ్మజాల ।

دیدۀ ور مردی بدریا شد فرود
 گفت ای دریا چرا داری کبود
 جامۀ ماتم چرا پوشیدۀ
 نیست هیچ آتش چرا جوشیدۀ
 داد دریا آنکو دل را جواب
 کز فراقِ دوست دارم اعطراب
 چو زنا مردی نیم من مرد او
 جامۀ نیلی کرده ام از درد او
 کنه خردم در خور اثبات تو نیست
 و اندیشه من بجز مناجات تو نیست

(۳۷)

Didawari mardē badaryā shud farūd

Guft ai daryāchira dārī kabūd

Jāmaī mātām chirā pōshīdai

Nist hēch ātish chirā jōshīdai

Dād daryā ān nikūdīl rā jawāb

Kaz firāqi dōst dāram iztirāb

Chū zi nā mardī nayam mani mardī ō

Jāma nīlī karda am az dardi ō.

(37) Kunhi khiradam dar khur is bāti tū nist

Wāndēshai man bajuz munājātītū nist

Nor Heaven, with those eternal Signs reveal'd
 And hidden by the sleeve of Night and Morn.

XXXVII

Then of the THEE IN ME who works behind
 The Veil of Universe I cried to find

గీ० ॥ దృష్టార్థి తత్వజిహ్వాః రవోచత్కోఽపివారిధిః ।
 కుతస్త్वं నీలనీలోఽసి కిమహో బహురోదిధి ।
 తప్యసేకి నాత్రవాహ్నిః ప్రత్యవాదీత్యయోనిధిః ।
 సుహృద్వియోగాదుఃఖ్యామి కిమ శక్తః కరోమ్యహమ్ ।
 నాహీమి తత్పదం గన్తుం నపునస్తమ వేక్షితుమ్ ।
 నవిహర్తుం तेనసాక మతోనీలోధునోమ్యహమ్ ।

శ్లో० ॥ అపిత్వామంతరాత్మానం వేతుం కిం తప్యతేమయా ।
 విభ్రాంతోఽహం న జానేన జ్ఞాతాజ్ఞేయో భవేదिति ॥ ౩౭ ॥

నెలుకునగలయాత-ఁజేనాదమగి ।
 కడలితోననియెన-క్కటయేటిజేఁడ ।
 యీవుకావిరిక్రిమ్మి-తేలనన్నన్న ।
 కప్పుదుస్తునఁగని-కిరమందెదెట్టు ।
 లుడికెడివెందుకో-హోనిప్పులేదు ।
 మాలుమాటాడని-మ్మాడ్కినాకడలి ।
 నాచెలియెడయిక-నన్నేడిపించు ।
 గొఱకానివాఁడనా-గొప్పపొందునకు ।
 దగననినేటిటు-ల్లమకించుచుంటి ।
 గావునఁగందుకో-కన్గట్టుకొంటి ।

(32) మూ ॥ అరుదుగనాలోనిన్నే ।
 నరయఁగలిగినాఁడనెలుత్తురెనీవేయా ।
 యరులుడిపితట్టడపిత ।
 ద్విరకొద్దిగ గ్రుడ్డితెలిసి-తెచ్చితివిటులక ।

مَنْ ذَاتِ تُرَا بُوَاجِبِي كَي دَانَم
دَانِنْدِهٖ ذَاتِ تُو بِجَزِ ذَاتِ تُو نِیْسَت

(۳۸)   لَبْ بَر لَبْ کُوزِدْ بَرْدَمْ اَز غَايَتِ اَز
تَا زُو تَلَبِّمْ وَاسِطَةُ عُمَرِ دَرَا ز
لَبْ بَر لَبْ مَن نِهَادْ وَ مِي گُفَتْ بَرَا ز
مِي خُورِ کِه بَدِیْنِ جِهَانِ نَمِي آيِي بَا ز

Man zāti turā bawājibī kai dānam

Dānindai zāti tū bajuz zāti tū nīst.

(38) Lab bar labi kūja burdam az ghāyatī āz

Tāzū tālabam wāsitaī ‘ umri darāz

Lab bar labi man nihād wa mī guft barāz

Mai khur ki badīn jahān nami āyī bāz

A Lamp to guide me through the Darkness ; and
Something then said—“ An Understanding blind,”

XXXVIII

Then to the Lip of this poor earthen Urn

I lean'd, the Secret Well of Life to learn :

గీ० ॥ త్వాం మమ విపులగంధీర ప్రమాణధీరపి న శక్యతే మాతుమ్ ।
 అస్మదఖండ ధ్యానస మాధిదశాయాంతయేవనత్వమసి ।
 అహమిహ యథార్థతస్తవ నిజస్వరూపం నహీషదపిజానే ।
 త్వాం నవినాధీమానపి జానీతే తావక్కిన మాహాత్మ్యమ్ ।

శ్లో० ॥ అతోఽహం పాతుకామోఽస్మి పానపాత్రాధరం ముहुః ।
 యతః పునర్నజాగర్తి దీర్ఘనిద్రా వశీకృతః ॥ ౩౮ ॥

పాత్రస్య

తస్మాత్సమ జగవేషం సమ్యక్మమ కచిరాయుషశ్శేషమ్ ।

చె ॥ నా నె ల్లితలపులో-నన్నీవులేవు ।
 నామెరిమెరికొల్పు-నన్నానిలేవు ।
 చాలనిన్నే నెల్ల-జాలెద నెట్టు ।
 లెఱుకనీ తీరునా-యెడదోచనీవు ।

(3౮) మూ ॥ పరువడిబ్రతుకెఱుగుటకై ।
 మరగితినిపారిబుడ్డి-మొకమువెదవి ।
 స్తోరయుచుబల్కెనదియున ।
 ద్విరమోవిన్దాపురాపు-తెరినినమరల

పా ॥ వెదకుకొనుటకునాగొప్ప-బ్రతుకుకడమ ।
 మోవిదమినానుకొన్నాడ-బుడ్డివెదవి ।

می خور که هزار بار پیشت گفتم
 باز آمدنت نیست چو رفتی رفتی

(۳۹)

این کوزه چو من عاشقی زاری بودست
 و اندر طلب روی نگاری بودست
 این دست که در گردن او می بینی
 دستتست که در گردن یاری بودست

Mai khur ki hazār bār pēshat guftam

Bāz āmadanat nīst chū raftī raftī.

(39) Īn kūza chū man ' āshiqi zārī būdast

Wāndar talabi rūyi nigārī būdast

Īn dast ki dar gardani ū mī bīnī

Dastist ki dar gardani yārī būdast.

And Lip to Lip it murmur'd—" While you live,
 Drink !—for, once dead, you never shall return."

XXXIX

I think the Vessel, that with fugitive
 Articulation answer'd, once did live,

And drink ; and that impassive Lip I kiss'd,
 How many Kisses might it take—and give !

చషకోఽవాదీదాస్యే నాధరమప్యస్మదీయమాచుమ్భయ ।
 గన్ధోత్తమాం పిబేవం భూయస్త్వం నాగమిష్యసీహేతి ।
 గన్ధోత్తమాం పిబత్వం ముहुస్త్వయావోచమహమితః పూర్వమ్ ।
 ఇహనపునరాగమిష్యసి యది యాతాం యాతएవసపదిభవేః ।

శ్లో० ॥ పానపాత్రాధరోఽబోభూ త్పురామన్యేఽతికామకః ।
 మధుపారీప్రియాలాపః సదాచుమ్బనలొలృపః ॥ ౩౯ ॥

గీ० ॥ ప్రాయోమాదృశణ్వే హాభూన్మదనాతురోఽప్యయంచషకః ।
 సుందరవదనమసావ ప్యన్వేపిపిషీద్దివానిశ్చంకామీ ।
 సేవత్వయాసమాలో క్యస్యగ్రీవానివద్దసఙ్గ్రాహః ।
 హంతాభూత్ప్రాయోఽపి ప్రియప్రియాగలవలగ్నకరएవ ।

యదియునుజలనాచల్యుష్ణ-నానిత్యే ।

యతతదేనాదినిత్యా-త్రతామనుమ ।

చ ॥ నేనామలంకరిత-విద్రావామూర్తి ।

తనతదేనాది-విద్రావామూర్తి ।

(౩౯) మూ ॥ అనుకోనాదోచితము ।

త్వీయబుద్ధియును-ద్రావా-కేనచమరియే

దేనాదిమామూర్తిని ।

తనాదినియ-తన-అనుమానమునాదేనా ।

చ ॥ మహామూర్తియును-మామూర్తి-విద్రావామూర్తి ।

బేనాది-మూర్తిని-నాదేనా-అనుమానమునాదేనా ।

నాదేనామూర్తిని-నాదేనామూర్తిని ।

యలనా-అనుమానమునాదేనా-అనుమానమునాదేనా ।

(۳۰) دِی کُوزَه گَرِی بَدِیدَم اَنَدَرِ بَازَارِ
 بَر تَازَه گِلِی لَکَد هَمِی دَ بَسِیَارِ
 و اَن گِلِ بَزَبَانِ حَالِ بَا اَوَمِی گُفَت
 مَن هَمچُو تُو بُوَدَه اَم مَرَا نِیکُو دَارِ

(۳۱) کَارِ کِه کُوزَه گَرِی کَرَدَم رَای
 دَر سَایِه چَرخِ دِیدَم اُسْتَاذِ بَپَایِ
 مِیکَرَد سَبُو و کُوزَه رَا دَستَه و سَرِ
 اَز کَلَّه پادشاه و اَز پَایِ گَدایِ

(40) Dī kūza garī badīdam andari bāzār
 Bar tāzayigilī lakad hamī zad bisyār
 Wān gil bazabāni hāl bā ū mī guft
 Man hamchū tū būda am marā nēkūdār.

(41) Dar kārgahi kūza garī kardam rāy
 Dar sāyai charkh dīdam ustādibapāy
 Mikard sabū wa kūza rā dasta wa sar
 Az kallai pādshāh wa az pāyi gadāy

XL

For I remember stopping by the way
 To watch a Potter thumping his wet Clay :
 And with its all-obliterated Tongue
 It murmur'd—" Gently, Brother, gently, pray ! "

XLI

For has not such a Story from of Old
 Down Man's successive generations roll'd

- శ్లో० ॥ స్మరామికుంభకారస్య ఘటనిర్మాణచాతురీమ్ ।
 శనైశ్శనైమాస్పృశేతి తంప్రార్తయతభాజనమ్ ॥ ౪౦ ॥
- గీ० ॥ పూర్వేద్దురహంవిపణి ప్రాంతేకమపిఘటకారమద్రాక్షమ్ ।
 మృత్స్నాంకృత్వాధః పద మాద్రీమత్యంతమభ్యమర్దీత్సః ।
 సామృత్తికాప్యవాదీ తంపరిభాషాపదంప్రయజ్యైవమ్ ।
 త్వాదృగబోభూవంప్రా గేవాహంత్వంప్రసీదమయ్యస్మాత్ ।
- శ్లో० ॥ కవలంపార్థివంమర్త్య శరీరంవిధికల్పితమ్ ।
 ఇతిప్రాచీనగాథాసం ప్రవృత్తాసార్వలౌకికీ ॥ ౪౧ ॥

(౪౦) మూ ॥ తెలఁపుర కుంభచ్చౌగొబ్బున ।
 నెలఁబుచు బనివాఁడుచుండి-బిసుగుచునుండిన ।
 గలఁచుకుంభం నన్ను నొప్పించెడి ।
 ఎలునులు నేగడియునతని-బతిమాలకు నెచ్చె ।

చె ॥ నీన గొంట్లోని తెలుగు-నీ కవాదెల్లెన ।
 దీక్షి నీయ గొంట్లోన-నీడి । నీకొక ముండు ।
 బాడియొక్కొకగా-చే కలుపు తెల్ల ।
 నీకొకటివాడినీ-నెర నొచ్చుచునునుచు ।

(౪౧) మూ ॥ మందియొడ శ్లష్టన్వీ ।
 స్థానవికీలుల నూలుచుండి-ముద్దెనెత్తెన్ ।
 బొండ్ల గోవేలున నుచుము ।
 నుంచుండియు నేటికెఱుక-ముచ్చటవినమే ।

بَرِ کُوزَهٗ گِرَانِ دَهرِ کَرْدَمِ گُذَرِ
 اَز خَاکِ هَمِي نَمُودَ هَر دَمِ هُنَرِ
 مَن دِیدَم اَگر نَدیدَ هَر بِي بَصَرِ
 خَاکِ پِدرَم بَر کَفِّ هَر کُوزَهٗ گَرِ

(۳۲) هَر جُرءَه کِه ساقِیش بِخَاکِ اَفشَانَد

Bar kūzagarāni dahr kardam guzari
 Az khākihamī namūd har dam hunari
 Man دیدam agar nadīd har bēbasari
 Khāki pidaram bar kaffi har kūza gari.

(42) Har jura'a ki sāqīsh bakhāk afshānd

Of such a clod saturated Earth
 Cast by the Maker into Human mould ?

XLII

And not a drop that from our Cups we throw
 On the parcht herbage but may steal below

గీ० ॥ అధికృత్యశిల్పశాలా మసాత్సమహమత్రకుంభకారస్య ।
 చక్రచ్ఛాయాస్థాస్నుం కులాలమృత్యుమపిసమ్యగద్రాక్షమ్ ।
 సకలశకరకానామపి మస్తకహస్తం యథాక్రమమకార్షీత్ ।
 భూపాలకపాలేభ్యః సారంగృహ్నందరిద్రచरणేభ్యః ।
 అహమపిసమయాకార్ష మ్సుదుర్ముదుః కుంభకారసామీప్యమ్ ।
 సోఽదీదృశత్స్వకీయం చాతుర్యమృత్తికావिरచనాయామ్ ।
 అహమేవాదశ్శక్తి న్త్వన్యేఽజ్ఞాః కేఽపితవ్రనౌక్షిపత ।
 నూనం మత్పితృభస్మ ప్రత్యక్షకుంభకారహస్తగతమ్ ।

శ్లో० ॥ ప్రమాదతోఽప్యధఃక్లిష్టా శ్చపకాన్మధుభిందవః ।
 ప్రత్యేకశః ప్రతీక్ష్యంతే తృప్తితేశ్చిరసంస్థితేః ॥ ౪౨ ॥

చె తలపోసినా (వెలి- ప్తలము కాణము ।
 నిలిచె గంటిన్నాకె- నీ పనాటంకు ।
 కాగుముంతలకెఱ- కెలుతలలతెడు ।
 కావించెదొరపును నీలజోగి కాళ్లె ।
 దలుచు పట్టడెలోన- నీటి నెలలింతు ।
 ములుచె తెఱగింకని- పొల్పుకొన్నాడు ।
 నలుగురు బుడ్డవసుల- నాత ప్రతిబుడ్డి ।

(౪-౨) మూ ॥ పశిపిమతగడి నెడలసి ।

కుడికెడునొడుదొడుకుబడియ- నుడివడి (దడిగా ।

నడుగునడలుచునడినడి ।

లుడుగడి నడునెడి (నడుగున- నడికెడి (బుడుకున్ ।

دَر دِیدِه گرمِ آتِشِ غَم بُنِشَانَد

(۴۳) چُون لَایِه بَنُو رُوز قَدَح گِیر بَدَسْت

بَا مَاهِ رُخِی اَکَر تَرَا فُرَعَت هَسْت

مَی نَوش بَاخُرَمِی کِه اِین چَرخ کُهن

نَاگاه تَرَا چُو خَاک گَرْدَانَد پَسْت

Dar dīdāi garmi ātishi ghamm banishānd.

(43) *Chūn lālayi bānaurōz qadah gīr badast*

Bā māhi rukhī agar turā fursat hast

Mai nōsh bakhurramī ki īn charkhi kuhn

Nāgāh turā chū khāk gardānd past.

To quench the fire of Anguish in some Eye
There hidden—far beneath, and long ago.

XLIII

As then the Tulip for her wonted sup
Of Heavenly Vintage lifts her chalice up,

Do you, twin offspring of the soil, till Heav'n
To Earth invert like an empty Cup.

గీ० ॥ ప్రాయోయోయోఽధస్తా న్మధురపిబిందుఃప్రమాదతోఽశ్లేపి ।

ససకామాగ్నిసమజ్వలదక్షణః సుతరामశీశమధుఃస్వమ్ ।

శ్లో० ॥ సమగ్రంఫలితాద్రాక్షా పానపాత్రీ కృతంజగత్ ।

నిరీయమధు సర్వస్వం త్వయాసుఖ్యామి కామిని ॥ ౪౩ ॥

గీ० ॥ కౌకనదమివాబ్దాదౌ కురుష్వ తవపానపాత్రమूर्ధ్వముఖమ్ ।

సంపూర్ణ చంద్రవదనా యథాశ్లిషా భవేత్వయారహసి ।

అమితోల్లాసేనత్వం సంప్రతి వరుణాత్మజాంపిబావశ్యమ్ ।

అతిజీర్ణ కాలచక్రం యస్మాత్త్వాంపాతయేదధోఽకస్మాత్ ।

చె ॥ లాహిరీచెల్వనే-లన్రాల్పుచిన్దు ।

కడిదిమైనదుగంటు-కనుడప్పిమాన్పు ।

(౪౩) మూ ॥ మెండుగలాహిరిపండుట ।

కెండిననో దెఱచిమింటి-నిస్సకనుగొనెన్ ।

నింకినయండ్లిస్తావును ।

పండుచి, గానిన్న మిటకు-నాయనిమూస్తే ।

చె ॥ వెకెత్తుమాక్రొత్త-పండువుపూట ।

గ్రోవినీకియిమూరి-గోగుకనవలె ।

నెలమూతిగోలసం-దిటఁజెక్కేనేని ।

హాయిగాఁబుచ్చుకో-న్నాకెంపుకోవు ।

దబ్బుననీయడ్య-తఱిబంపియుండ ।

నినుబోగిలద్రొబ్బు-నేలవైగనుక ।

(۳۳) شادِ بِهَا کُنْ کِه آنزَمَانِ خَوَاهَد بُود
 جِسْمِ هَمِه دَر خَاکِ نِهَانِ خَوَاهَد بُود
 طَبَعِ هَمِه بَا رُویِ چُو گُلِ پیوندَد
 دَسْتِ هَمِه بَا سَاغِرِ مِلِ پیوندَد
 اَز هَر جُزویِ نَصِیبِ خُود بُر دَارَم
 زانِ پِشِ کِه جُز وِهَا بَکَلِ پیوندَد

- (44) Shādīhā kun ki ān zamān khāhad būd
 Jismi hama dar khāk nihān khāhad būd
 Taba 'ami hama bā rūy chu gul paiwandad
 Dastami hama bā sāghari mul paiwandad
 Az har juzwēyi nasībi khud bar dāram
 Zān pēsh ki juzūhā bakull paiwandad.

XLIV

Do you, within your little hour of Grace,
 The waving Cypress in your Arms enlace,
 Before the Mother back into her arms
 Fold, and dissolve you in a last embrace.

శ్లో० ॥ పరస్పరం పరిష్వజ్య మధుమతౌ నిరంతరమ్ ।

జీవంతావేవ కేవల్యా నందంవిందేవసుందరి ॥ ౪౪ ॥

గీ० వివిధోత్సవైర్యథేఠం సంమోదస్వత్వమిహ దివారాత్రమ్ ।

సర్వాణి శరీరాణ్యపి యతో నశ్శిష్యంతి భావికాశ్చేఽతః ।

స్వాంతం స్వభావతో మమ కమలమృతీ సక్రమోత్సుకం భవతి ।

మమకహస్తోఽప్యనిశం హలిప్రియాపానభాజనంలగతిః ।

ప్రత్యేకమింద్రియేభ్యః సారం సశ్చిత్యభాగశోభుజ్జే ।

ప్రవీలీయతేనయావ త్కార్యం సర్వమపికారణేతావత్ ॥

(౪౪) మూ ॥ నూనూఁగీడలముకొనుట ।

తోనూరుమికినానుకొనుడు-తోగరు పెడవులన్ ।

నానుడిబిడిములకోడకుఁ ।

డీనేలయులోనమిమున-డినెట్టుకొనున్ ।

చె ॥ కుడుపుముహూయిగా-ఁగోరికిలింక ।

మాయమామేనులుం-బారిలోఁగనుక ।

నాపుట్టుతగులెల-నాగకెమ్మైవి ।

నాకయికోపుబం-దలమునేనెమకు ।

నొడలివేడ్కలనెల్ల-నోలలాడెదను ।

గూడివంతులివిటో-కునఁ జేరకమును ।

(۳۵)

خَیَّامِ اَگَر زِ بَادِهٴ مَسْتِیِ خُوشِ بَاشُ
 بَا لَآیِهٴ رُخِیِ اَگَر نِشَسْتِیِ خُوشِ بَاشُ
 چُونِ اَخِرِ کَارِ نِیْسَتْ خَوَاهِیِ بُودَن
 اَنگَارِ کِه نِیْسْتِیِ چُو هَسْتِیِ خُوشِ بَاشُ
 رُوزِ یَکِه زِ تُو گُذَشتِه اَسْتُ یَا دِ مَکُن
 فَرْدَا کِه نِیَا مَدَمَتِ بَیْدَا دِ مَکُن
 وَزِ اَمَدِهٴ وَ گُذَشتِه خُودِ یَا دِ مَکُن
 حَا یِ مِیِ نِوشِ وَ عُمَرِ بَرِ بَادِ مَکُن

- (45) Khaiyām agar zi bāda mastī khush bāsh
 Bā lālayi rukhī agar nishastī khush bāsh
 Chūn ākhiri kār nīst khāhī būdan
 Angār ki nīstī chū hastī khush bāsh
 Rōzēki zi tū guzashta ast yād makun
 Farda ki nēyāmadast bīdād makun
 Vaz āmada va guzashta khud yād makun
 Hālē mai nōsh va 'umr bar bād makun.

XLV

And if the Cup you drink, the Lip you press,
 End in what All begins and ends in—Yes ;
 Imagine then you ARE what heretofore
 You WERE—hereafter you shall not be less !

శ్లో० ॥ సమాధమధునావావ త్ఘీయతే మధురాధరః ।

సార్థకం జీవితం सर्वं तावदेवावयोः प्रिये ॥ ४५ ॥

గీ० ॥ త్వయ్యాసిమదమతః కామం సంతోషయస్వమిహదేహిన్ ।

अरविन्दाननयासह समुपविशसिचेत्प्रमोदयात्मानम् ।

नङ्क्ष्यसियतस्त्वमन्तेऽद्यैवस्वं शून्यमिवहिमन्यस्व ।

आस्तिक्यं नास्तिक्यं विस्मृत्यात्मानमपिसदानन्द ।

मास्मार्थीर्ह्यश्नोऽपि त्वमीषदपिभूतभाविकर्माणि ।

मास्मरजननं मरणं सुरापिबायुर्वృథేवमानैषीః ।

(౪౫) మూ ॥ ఎందునికి లుగుచునుల ।

నందేమాయమగుచుండు-నప్పసమిడమీ ।

రెండెన రెననాటికి ।

యందుకు కాగోరినట్టు-లొందుడు వేడ్కకో ।

చె ॥ కోపానదేనిజొ-క్కుమువేడ్కలోన ।

నచ్చెలిస్తూడదే-నియహాయిగొనుము ।

నిల్వపుతుదకెనెం-దేగాననీకు ।

నీవులేవనుకొని-నెమ్మికనుండు ।

నిన్న రేపులఁగూచి-నెగులందకట్టె ।

జేయకుమిడుకునీ-విర్రతాపుమీపు ।

(۳۶)

در دایرهٔ سپهر نا پیدا غور
 جا نیست که جمله را چشانند بدور
 چون نوبت تو رسد تو هم آه ممکن
 می نوش باخوشدایی که دورست باخور

(۳۷)

خیام اگر چه خرگهٔ چرخ کبود
 زد خیمه و در بست در گفت و شنود

-
- (46) Dar dayirai sipihr nā paidā ghaur
 Jāmīst ki jumla rā chashānand badaur
 Chūn naubatī tū rasad tū ham ah makun
 Mai nōsh ba khushdilī ki daurast bakhur
- (47) Khaiyām agarchi khargahī charkhi kabūd
 Zadkhīma wa darbast dar guft u shunūd
-

XLVI

So when at last the Angel of the drink
 Of Darkness finds you by the river-brink,
 And, proffering his Cup, invites your Soul
 Forth to your Lips to quaff it—do not shrink.

XLVII

And fear not lest Existence closing YOUR
 Account, should lose, or know the type no more :

శ్లో० ॥ అంతేదదాతి యత్తేఽపి మధుపానాధిదేవతా ।

తత్కేవల్యామృతంసర్వే చారుభీరరరీకुरु ॥ ౪౬ ॥

గీ० ॥ జ్యోతిశ్చక్రేదివ్యా న్తరీక్షలొకస్థితేఽతి గంభీరే ।

చషకంచకాస్త్యఖిలజన సామాన్యాస్వాదనీయ రసपूर्णమ్ ।

స్యాదాది మధువారస్ते జనసామ్యమృపేత్యతత్రమారోదీః ।

పిబమద్యంహృస్త యథావిధి పునస్త్వయాప్యమేవ భవేత్ ॥

శ్లో० ॥ నవిభీహితతఃకాలా దాయుర్భోగవిनाశకాత్ ।

వారంవారం పునర్జన్ ని క్షుతే సజగత్ప్రభుః ॥ ౪౭ ॥

౪౬) మూ ॥ మొన కేటియొడ్డునన్ని ।

స్థనిచీకటిమబ్బువేల్పు-కడునడినీకు ।

దన సీవిరిగిన్నెనిడన్ ।

నెనుదీయకత్రావుమీవు-వేడుకతోడన్ ।

చె ॥ మిక్కిలిలోకైక-మినుగుడిలోన ।

దగునెల్లవారల-న్ద్రావించుగిన్నె ।

నీనంతునచ్చిన-నీ నడలకుము ।

త్రాగువాయుగనీకు-దప్పదాకోపు ।

౪౭) మూ ॥ కొంకకుములియున్నబ్రతు ।

కింకన్దొసముట్టికలుగ-దెన్నఁటికనుచున్ ।

బంకించివేసవేలం ।

బంకిఁగోమనలమఱల-మతకరిపన్నున్ ।

وَن شَكْلِ حَبَابِ بَادَةِ دَر جَامِ وَ جَوْدِ
ساقِیِ اَزَلْ هَزَارْ خِیَامِ نَمُودِ

(۳۸) دَر یَابِ کِه اَز رُوحِ جُدَا خَوَاهی رَفْتِ
دَر پَرْدَةِ اَسْرَارِ خُدا خَوَاهی رَفْتِ
از آمَدَنَمِ نَبُودِ گَرْدَوَنَرَا سُوْدِ
وَز رَفْتَنِ مَن جَمَالَ وَ جَاهِشِ نَفْزُودِ
ای بَسِ کِه نَبَاشِیمِ وَ جِهَانَ خَوَاهَدِ بُودِ
بی نامِ زِ مَا وَ بی نِشَانَ خَوَاهَدِ بُودِ

Chūn shakli habābi bāda dar jāmi wujūd
Saqīyi azal hazār khaiyām namūd.

- (48) Dar yāb ki az rūh judā khāhī raft
Dar pardaī asrāri khudā khāhī raft
Az āmadanam nabūd gardōnrā sūd
Vaz raftani man jamāl wa jāhish nafuzūd
Ai bas ki nabāshīm wa jahān khāhad būd
Bī nām zī mā wa bī nishān khāhad būd

The Eternal Saki from that Bowl has pour'd
Millions of Bubbles like us, and will pour.

XLVIII

When You and I behind the Veil are past,
Oh but the long long while the World shall last,

గీ० ॥ నీలవితానీభూతం పశ్యత్వచక్రంస్ఫుటంశిబిరకార ।
 సమతిష్ఠిపత్పటకుటీ మవబంధద్వారమఖిలచర్చాః ।
 చపకీకృత స్వరూపే హలిప్రియాత్యంత సూక్ష్మవిన్దూన్వ ।
 ఆద్యంతశून్యపాత్రీ విదధాతి సహస్రశశిశిబిరకారాన్ ।

శ్లో० ॥ ప్రియేత్వమప్యహంధీర్ష నిద్రాధీనోభవేవచేత్ ।
 స్యాజ్జగత్యావయోవార్తా సముద్రక్షిప్తలొష్టవత్ ॥ ౪౮ ॥

గీ० ॥ జానీహిత్వమవశ్యం యదాత్వదీయాన్విముశ్చసిప్రాణాన్ ।
 దేవరహస్య ప్రాపక కాండపటాంతర్హితా తదాభవసి ।

చ ॥ ఏకదేరావాడ-సుక్కప్పుమిన్ను ।
 మేల్కొట్టుకొల్లె-నిగులబిగించి ।
 తగవుతంటాలకు-దలుపులుమూయు ।
 బుడ్డియున్కిన్నోపు-బుగ్గలమాడ్కి ।
 నన్నసమలరాక-నాసీవిరిచెలి ।
 వేయిగొఱబవాండ్ర-విదులుచుచుండు ।

(౪౯) మూ ॥ కనుమూయనిమ్మనీవే ।
 ననయంబెన్నుకొనరాని-యయ్యయివారల్ ।
 మనుచుందురింకనీనా ।
 ననినడుకడలిగలియునులి-నానచినుకగున్ ।

చె ॥ ఎంచునునెమ్మేని-నెడనెడవీపు ।
 నాగివేలుపుతట్టి-చాటుచొచ్చెదవు ।

زین پیش نبودیم و نبد هیچ خلل

زین پس چو نباشیم و همان خواهد بود

(۳۹) این قافلۀ عمر عجب می گذرد

دریاب دمی که با طرب می گذرد

ساقی غم فردای حریفان چه خوری

درده قدح باده که شب میگذرد

Zin pēsh nabūdīm wa nabūd hēch khalal

Zin pas chu nabāshīm wa hamān khāhad būd.

(49) Īn qāfilaī 'umri'ajab mī guzarad

Daryāb damī ki bā tarab mī guzarad

Sāqī ghammi fardāyi harīfān chi khurī

Dar dih qadahī bāda ki shab mī guzarad

Which of our Coming and Departure heeds
As much as Ocean of a pebble-cast.

XLIX

One Moment in Annihilation's Waste,

One moment, of the Well of Life to taste—

ईषदपिनलाभाय प्रभवतिलोकस्यमामकागमनम् ।
 निर्याणमपिमदीयं प्रवर्धयतिनहितदीय सौभाग्यम् ।
 क्षणभङ्गुरावयंस्मः सदावरीवृत्यतेऽप्ययंलोकः ।
 अस्माकं नामविना ऋतेऽस्मदीयेनवापिचिह्ने न ।
 सुचिरमहोनाभूम प्रागिदमीषदपिनजगदक्षीषीत् ।
 वयमेव नश्वराःकि न्त्वविशङ्कंस्थास्नुरेवलोकोऽयम् ।

श्लो० ॥ ब्रह्मप्रलयपर्यन्तं जायते क्षीयते जगत् ।

प्रेयस्यमादयि त्वावां सुख्यावप्रतिजन्मानि ॥ ४९ ॥

गी० ॥ जीवितकालोऽपि भव त्याश्चर्यकरोवणिकप्रचारइव ।

जत्यन्त जागरूको भवन्गृहाण पुणं प्रमदजनकम् ।

సయముకానేరదు-న లోకి నేదియు ।

నాపోకి నేదియు-నాస్తికా బోదు ।

మనముగొప్పతి డెప్పు-మన దేవుకాని ।

యీనేలమఱిచెడ-దెన్నటి కైన ।

మన కూకు పేరునె-మ్మ నాగెల్ల బోయె ।

మనకుమున్నుండిన-మన నెను నెంటి ।

నుడుగికి తానుండి-యుండునెదెల్ల ।

(౪౯) మూ ॥ అశ్వేబ్రతుకు చవిగొనియెన ।

మట్టెనదటగెలసిమాయ-మగుచుందు మొసూ ।

యెట్టులప్పుదు తరలిక ।

యిట్టికావునబితాన-నెనయునువేడ్కన్ ।

చె ॥ ఏనుని న్నెఱుగున-నీచస్వబ్రతుకు ।

హముజరెడతఱి-నదిసికవిగ్గాపు ।

مِیْحَنَتِ زَدَةُ سِرِشْتِهٖ اَنْدَرِ گِلِ غَمِّ
کَمَاجَنَدِ جِهَانِ بَخُورَدِ وَ دَاشَتِ قَدَمِ

(۵۰)

چُونِ وَاقِفِیِ اَیِ پَسَرِ زَهَرِ اَسْرَارِیِ
چَنَدِیْنِ چِه بَرِیِ بَه بَیْهَدِهٖ تِیْمَارِیِ
چُونِ مِیِ نَرُودِ بَاخْتِیَارَتِ کَارِیِ
خُوشِ بَاشِ دَرِیْنِ نَفْسِ کِه هَسْتِیِ بَارِیِ

Mihnati zadaī sirishta andar gili ghamm

Yakchand jahān ba khurd wa dāsht qadam.

(50) Chūn wāqifī ai pīsar zi har asrārī

Chandī chi burī ba bēhodayi tīmārī

Chūn mī narawad bākhtiyārat kārī

Khush bāsh darīn nafs ki hastī bārī.

The Stars are setting, and the Caravan

Draws to the Dawn of Nothing—Oh make haste !

Would you that spangle of Existence spend

About THE SECRET—quick about it, Friend!

. A Hair, they say, divides the False and True—

And upon what, prithee, does Life depend ?

శౌవస్తిక ప్రయగతిం మాశోచీస్త్వం వృథాధునాపాత్రి ।
 మధుసంపూర్ణం చషకం మాం ద్రాగ్దేహిప్రయాతి రాత్రిరियम् ।
 సృష్టః కష్టాత్మాయం విధినైవం దుఃఖమృణ్మయాకారః ।
 భుక్తవా క్చిన్త్రిజోచిత కర్మఫలమవశ్యమేవనిర్యాతి ।

శ్లో० ॥ వృథా రహస్యజిజ్ఞాసుః సమాపయాసి జీవితమ్ ।
 సత్యాసత్యగతిః సూక్ష్మా స్వైరంవిహర సుందరి ॥ ౪౦ ॥

గీ० ॥ అయి పుత్ర త్వం सर्वे ष्वपिनिष्णातासि शास्त्रगुह्येषु ।
 किंक्लिश्यसेदिवानिश मनर्थकाभिर्वृथै वचिन्ताभिः ।
 त्वदभिलषितमिहविहितं नभवेद्यदिसफलमेव निजकार्यम् ।
 आत्मानं सन्तोषय जीवितकाले यथा कथाञ्चिदपि ।

కందకులేఁటి-కెకోపుఁడుచ ।
 యిమ్ముసీవిరిబుడ్డి-యొడఁగా నెఱుఁపు ।
 నరగునాఁడు త్తనె-చ్చగపారిబొమ్మ ।
 గాఁకుగొఁబ్రతుకుచని-నసియొయ్యెడల ।

(౫౦) మఱా ॥ చెఱుచుకొనకుమాసి నెఱుఁ ।
 నెఱుఁగఁ నొనఁగొనిదినును-నేల నెఱి కెకో ।
 మఱివాసికల్లనికములఁ ।
 గొఱుకొఱుగోతోఁచు-మానుకొనకుమునేడ్చుకో ।

• పా ॥ అన్న నీయెఱుఁగనిమఱు-గొన్నెచ్చిన్న ।
 కోరిచిక్కు-కొనియెఱుఁకుండెదేల ।
 మరియునేతలఁచినవని-జనుగనియెడ ।
 నుండు హోయి నెఱికోయుగ-మున్న నెఱుకొ ।

(۵۱)

از منزل کفر تا بدین یکنفس است
 وز عالم شک تا بیقین یکنفس است
 این یکنفس عزیز را خوش میدار
 کز حاصل عمر ما همین یکنفس است
 دل گفت مرا علم لدنی هوس است
 تعلیم کن اگر ترا دست رس است
 گفتم که الف گفت دیگر هیچ مگو
 در خانه اگر کس است یک حرف بس است

- (51) Az manzili kufr tā badīn yaknafṣ ast
 Vaz ‘ālamī shakk tā bayaqīn yaknafṣ ast
 Īn yaknafasi ‘azizrā khush mī dār
 Kaz hāsili ‘umri mā hamīn yaknafṣ ast
 Dil guft marā ‘ilmi ladunīyi hawas ast
 Ta‘līmam kun agar turā dast ras ast
 Guftam ki alīf guft digar hēch magū
 Dar khāna agar kas ast yak harf bas ast.

LI

A Hair, they say, divides the False and True ;
 Yes ; and a single Alif were the clue—
 . Could you but find it, to the Treasure-house,
 And peradventure to THE MASTER too ;

శ్లో० ॥ సూక్ష్మసూక్ష్మతమోధर्मః కేనాపినహిబుధ్యతే ।

విధేతచేత్సత్యవేత్తా పరాధీనోభవేదసౌ ॥ ౪౧ ॥

గీ० ॥ నాస్తికయాదాస్తికతా పర్యంతం శ్వసితమేవ పరిణమతే ।

సందేహాదపి నిశ్చయ దశావధిప్రాణ యవసశ్చరతి ।

అమృమేవ జీవనదశా మతిప్రియ ప్రియతమాం గృహాణమృదా ।

అమృధారణోత్సవోఽయం ముహూర్తమాత్రంహిసంభవత్యావామ్ ।

బుద్ధిరుపగ్రీ భవितుం మమాభిలషతీత్యవోచదేవమనః ।

శిక్షయ మాం తత్త్వం యద్యసిశక్తోఽపీత్యహంతదప్రాక్షమ్ ।

ఆత్మాపిమమవోచ న్మాదాస్త్వమితః పరం ప్రతివచాంసి ।

హంతౌకజ్ఞానేనా ప్యఖిలం విజ్ఞాతమేవ భవతీతి ।

౫౦) మూ ॥ క్రంచరదోలమోతోచు ।

స్తంచికిసెబ్బరకువాసి-మటికల్లనికం ।

బెంచగవేత్కావాగుటి ।

గాంచగలిగదేనినీవు-కానిదికేదీ ।

పా ॥ మంచిసెబ్బలరెంటికి-బ్రతుకెసీల ।

పానలున్నమ్మకంబునీ-బ్రతుకెకొలుపు ।

పాడినెసగునీయుగముగా-పాడుకొనుమ ।

యూపిరికనీకుగడుదోల-ముందుగనుక ।

చె ॥ అవియెల్లనెఱుంగనా-యాపోవకునికి ।

నాలోపలితలంపు-నాతోడజెప్పె ।

బల్కునికిమునీకు-వల్లనొనేని ।

యనుచునాయుల్లము-నడిగితిసద్ది ।

తెలువకునోగ్ని నెదియుయినగాని ।

తెలిసినచోనల్ల-దెలియుదుననియె ।

(۵۲)

آن ماه که قابلِ صورِّها ت ندازد

گاهِ حیوان می‌شود و گاهِ نَبات

باطنِ نبری که نیست گردِدِ هیات

موصوفِ بذاتست اگر نیست صفات

سی بر کفِ من نه که دلم در تا بست

وین عمرِ گریزِ پای چون

(52) Ān māh ki qābili suwarhāst bazāt

Gāhā haiwān mī shūd wa gāh nabāt

Bātīn na burī ki nīst gardad haihāt

Mausūf bazātast agar nīst sifāt

Mai bar kaffi man nih ki dilam dar tābast

Vīn 'umri gurēzi pāy chūn sīmābast

LII

Whose secret Presence, through Creation's veins

Running, Quicksilver-like eludes your pains ;

శ్లో० ॥ భవబంధావినశ్యంతి పరమార్థ విదశ్శనైః ।

జీవన్ముక్తః సర్వైకః సదానందోవిశిష్యతే ॥ ౪౨ ॥

గీ० ॥ పరిణామాత్మాచంద్రః స్వభావసిద్ధ ప్రభావసంపన్నః ।

వివిధ స్థావరజङ्గమ్ జీవోపాధీన్కదాచిదపిధత్తే ।

తస్మాన్నశ్యత్య యమితి జహీష్యసంభావనీయ నాస్తికతామ్ ।

లुప్యంతిగుణావాస్యా సావపికేవలశ్చకాస్తిసదా ।

పూరయమాञ్జలిపుటం గంధోత్తమయాతస్తపతిఃపదమ్ ।

జీవితమిదంద్రుతపదం పారదైవచञ్చలంబుధుభవతి ।

(౫-౨) మూ ॥ మంతుననావేలుపుగడు ।

వింతగనీదినునులెల్ల-పేరిమిఁదానె ।

వంతలుడిపితనపన్నున ।

లంతులఁబోకాచిఁయతఁడ-లకొనమిగిలెడున్ ।

చె ॥ వాలకిమూలనేకు-పరిచలివెలుగు ।

మైతాల్పుగానొండె-మానుగామాలు ।

దలఁపకుమాతఁడు-త్తయవునంచీవు ।

పోపొమ్మపొమ్మిల్లు-పోనత్తుకొనకు ।

నడుముఁగైకొన్నపొ-నరుమానుఁగాని ।

యీతఁడునిల్పుఁదా-నేదియున్నాక ।

నీవున్నాకెనిండ-నింపుమాకోపు ।

మాటికినాగుండె-మండుచునుండె ।

بَرِ خَمِزِ کِه بیداری دَوْلَتِ خَوَابِ
 دَرِیَابِ کِه آتِشِ جَوَانِی آ

(۵۳) گَه گَشْتَه نِهَانِ رُو بُکَسِی نُنْمَائِی
 گَه دَرِ صُورِ کُونِ وَ مَکَانِ پَیدَائِی
 اِیْنِ جِلْوَه گَرِی بَخْوِیشتنِ بَنْمَائِی
 خُودِ عَیْنِ عِیَانِ خُودِی وَهْمِ بِنَائِی

Bar khēz ki bīdāriyi daulat khābast
 Daryāb ki ātishi jawānī ābast.

(53) Gah gashtayi nihāni rū bakasī na numāi
 Gah dar suwari kaun u makān paidāi
 Īn jiilwa garī bakhēshtan banumāi
 Khud 'aini 'iyāni khudī wahm bīnāi.

Taking all shapes from Mah to Mahi ; and
 They change and perish all—but He remains ;

LIII

A moment guess'd—then back behind the Fold
 Immerst of Darkness round the Drama roll'd
 Which, for the Pastime of Eternity,
 He does Himself contrive, enact, behold.

సన్నద్ధోభవతరసా జాగ్రత్సంపద్యతః పునః స్వపితి ।
జానీహియౌవనాగ్ని ర్హంతఃకథాదేవబోభవీత్యమ్భః ।

శ్లో० ॥ సన్తుష్యత్యేవతత్త్వజ్ఞః సదాసర్వత్రసర్వథా ।

కే నాపికర్మణానైవ లిప్యతేపరమార్థవిత్ ॥ ౪౩ ॥

గీ० ॥ పరిపక్వకాలపిహిత ప్రదర్శయస్యానననకేభ్యోఽపి ।

జగదాకారేణైవ స్వయమేవకదాచి దావీరసిభూయః ।

స్వయమేవ న కిం భవసి ప్రదర్శకః సర్వథేదృశమహిమ్నః ।

దృగ్దశ్యోభయవస్తు ప్రకృతిం దీపయసి కేవలఽపిత్వమ్ ।

వడిదడి వెండ్లి కై-వడిమిడుక డరు ।

లెమ్ముమేల్కొన్నక-లిమికూర్కు వెట్టు ।

నెఱుగడుచుటికంబు-నిప్పుతడియగు ।

(౫౩) మూ ॥ తలఁపొదలినతోడ్తోనే ।

చెలుపుగనీబొమ్మలాట-చెలఁగించున్దా ।

దెలియుఁ దెలుపుఁ దెలిపించు ।

నృలుమఱునావేల్పు కాని-పనిలేదెదియున్ ।

చె ॥ కానిపించవుమూతి-గడఁగియందంద ।

నెల్లదిన్నులునునీ-వేయకాదువట్టె ।

కనుఁగొందువీవెని-కముగనీగొప్ప ।

కనువాఁడుకన్నుని-క్కమురెందునీవె ।

- (۵۴) دِل سِرِّ حَیَاتِ اَکَر کَمَاهِی دَانِسْت
 دَر مَوْتِ هَم اَسْرَارِ اِلَهِی دَانِسْت
 اِمْرُوز کِه بَاخُودِی نَدَانِسْت هِیچ
 فَرْدَا کِه زِ خُودِ رَوِی چِه خَوَاهِی دَانِ
- (۵۵) کَم کُن طَمَعِ اَز جِهَان و مِی زِی خُرْسَنْد
 وَز نِیچ و بُدِ زَمَانِه بَکْسِلِ پِیَوَنْد
 مِی بَر کَفِّ وَ زُفِ دِلْبَارِی گِیرِ کِه زُودِ
 هَم بَگُذَرَد و نَمَانْدِ اِیْن رُوزِی چَنْدِ

- (54) Dil sirri hayāt agar kamāhī dānist
 Dar maut ham asrāri ilāhī dānist
 Imrōz ki bākhudī nadānistī hēch
 Fardā ki zi khud ravī chi khāhī dānist.
- (55) Kam kun tam'a az jahān va mī zī khursand
 Vaz nēkī va badī zamāna bagusil paiwand
 Mai bar kaff wa zulfi dilbarī gir ki zūd
 Ham baguzarad va namānd in rōziyi chand

LIV

But if in vain, down on the stubborn floor
 Of Earth, and up to Heav'n's unopening Door,
 You gaze TO-DAY, while You are You—how then
 TO-MORROW, You when shall be You no more ?

LV

Oh, plagued no more with Human or Divine,
 To-morrow's tangle to itself resign,

శ్లో० ॥ అత్యాశయాదుః ख्यतियః సదేవానాంప్రియాగ్రణీః ।

యావజ్జీవం సుख్యతियఃసవిచక్షణగ్రామణీః ॥ ౪౪ ॥

గీ० ॥ జీవితరహస్యమేత యథాస్థితం యది మనోవిజానాతి ।

వేత్త్యేవదీర్ఘనిద్రా సమధిక్రూతమతీవదేవగుణమపి ।

అథభవన్స్వవశస్త్వం నహియాదియత్కిశ్చిదపి విజానాసి ।

శ్వశ్చేదన్యాయత్తః ప్రభవసివేతుంకథం కిమపి తత్త్వమ్ ।

శ్లో० ॥ మాకాఙ్క్షీస్త్వంభావిభోగా న్వర్తమానేసుఖీభవ ।

నకోఽపి శక్యతే జ్ఞాతుం కిం భవేదుత్తరోత్తరమ్ ॥ ౪౫ ॥

(౫౪) మూ ॥ నీవేనీవయ్యున్నే ।

డీనరయన్దాలకుండ్లి-నేనేలరకం ।

నీవిడనిమింటికిటుకీ ।

వీనేమఱికాని రేపి-కేమి నడ వూ ।

చె ॥ అనిబ్రదుకు నెళ-వరయఁగలిగిన ।

వీమికోయిమ్మాడ-వేల్పుటా నెఱుఁగు ।

నీవునీ నెయన్న-నేడెన్నవేని ।

నీనీవు కానిజే-వెటు తెలియుదువు ।

(౫౫) మూ ॥ జీరాతలఁచకు రేపు ।

నూరిచిమైతాలు వేని-గొసవేల్పెనన్ ।

గోరితగుల్పుకొనకుని ।

క్కూరక నేడీవుమాన-కుండినవేడ్క-న్ ।

పా ॥ కోర్కితగ్గించుకొనితన్ని-గొనిబ్రదుకుము ।

మంచి నెఱబలపడికట్లు-త్రేంచుకొనుము ।

ت از اَمَلِ دَرَازِ خُودِ بَاَزِ کَشِیم
 دَر زَلْفِ دَرَازِ وَ دَاَمَنِ چَنگِ زَنِیم
 اَز دَرسی عُلُومِ جَمَلَه بَگَرِیزِ بِه
 وَ اَندَر سَرِ زَلْفِ دِلبَرِ آوِیزِ

(۵۶)

آنان که اسیرِ عقل و تمیز شدند
 در حسرت هست و نیست ناچیز شدند
 و بیخبری و آ آنگور گزی
 کان بیخبران بغوره میوپژ شدند

Dāst az amali darāzi khud bāz kashīm
 Dar zulfi darāz wa dāmani chang zanīm.
 Az darsi 'ulūmi jumlayi bagurēzī bih
 Vāndar sar zulfi dilbar āwēzī bih.

- (56) Ānān ki asīri 'aql wa tamīz shudand
 Dar hasrati hast wa nīst nāchīz shudand
 Rau bīkhabarī wa ābi angur guzī
 Kān bīkhabr āni baghorayi maiyi wēz shudand

And lose your fingers in the tresses of
 The Cypress-slender Minister of Wine.

LVI

Waste not your Hour, nor in the vain pursuit
 Of This and That endeavour and dispute ;

గీ० ॥ షాహ్ కావషయాసక్తిం సక్కుచ్ఛ్యాతీవజీవసన్తుష్టః ।

సుకృతం వా దుష్కృతమపి బంధనమఖిలం లునీహినిశ్శేషమ్ ।

హలాం హస్తే కృత్య ప్రియాङ్గనాచూర్ణకుంతలान्ధేహి ।

గచ్ఛతి యతోఽఖిలంద్రా కితఘ్నన్తినపారిమితాన్యపి దినాని

సుచిరవలంబితభావి శ్రీభోగేచ్ఛామతీవఖలుకృత్వా ।

ఆయతచికురయవత్యా క్రీడామాపిసహవల్లకీశ్రుత్యా ।

శ్రేయానేవాद्याఖిల విద్యాध्यయనప్రయత్నసङ్గోచః ।

శ్రేష్ఠేవాతిమనోహర కాంతాలకజాలలాలకరకోలిః ।

శ్లో० ॥ చిన్తయేతే కిం ముధాస్వర్గ నరకౌభ్రాన్తికల్పితౌ ।

యథేష్టం భోక్తవ్యమేవ త్వయాప్తం సాంప్రతం సుఖమ్ ॥ ౪౬ ॥

కోపుకలికి నెలులుగలు-కోసుమువడిగ ।

నెల్లఁజెడునీమిగులుపూట-తేగుఁగనుక ।

చె ॥ కైనుచ్చుకొండమి-కిన్లోర్కెనుండి ।

వన్లోప్పుచెంగుల-వేడ్కమీటుదము ।

నయమెల్లచదువునం-తలుమానుకొంట ।

నెలఁగిపెన్నెఱకల-వెననిప్పుచుంట ।

(౫౬-) యా ॥ తెరలుచుకొనకీవీయా ।

పరిహారక లేనిపోని-బెడఁదఁగొనకునీ ।

దొరకినతేనియ గ్రోలుట ।

నరవాముండండతలుల-నెగులుటకన్నన్ ।

పా ॥ అట్టచదువులగానిసీ-త్తై నవారు ।

కలదులేదనుతగవుల-న్పొలిసినారు ।

تَا كَي زَا بَد حَدِيثَ وَ تَا كَي زَا زَلَّ
 هَنگَام طَرَب شَرَاب را نِیست بَدَل
 بَگُذُشت زِ اَندَازِه مَن عِلْم و عَمَل
 هَر مُشْكَل را شَرَاب گُردَانْد حَل

(۵۷) مَن بَادِه بِجَامِ یَكْمَنِی خَوَاهَم كَرْد
 خُود را بَدَوْرَطْلِ مِی غَنِی خَوَاهَم كَرْد

Tā kai zi abadi hadīs va tā kai zi azal

Hangām-itarab sharāb ra nīst badal

Ba guzasht zi andāzaī man'ilm va 'amal

Har mushkil rā sharāb gardānd hal.

(57) Man bāda bajāmi yak manī khāham kard

Khud rā badō ratli mai ghanī khāham kard

Better be merry with the fruitful Grape
 Than sadden after none, or Bitter, Fruit.

LVII

You know, my Friends, how bravely in my House
 For a new Marriage I did make Carouse ;

గీ० ॥ తత్వవిజిగ్నాసాయా యే యే దాసావिवేచకా యే యే ।
 తేతేసదాస్తి నాస్తి త్యనీనశశ్చర్చయేవనిజమాयुః ।
 దేవానాంప్రియమౌలే ద్రాగ్గచ్ఛేతస్తతోవరయమాధ్వీమ్ ।
 సంతి యథాజాతాఽప్యపక్వమాద్వీకవద్యతోవీరసాః ।
 కోఽవధిరనాథనంతవి శేషాత్మకభూతభావిచరితస్య ।
 ఉత్సవసమయః సंप్రతి నాస్తియేవప్రతినిధిః ప్రసన్నాయాః ।
 జ్ఞానక్రియాపటృత్వం మమనిశ్శేషంవినిష్టమేవాభూత్ ।
 కిన్తుసురైవశమయతి ప్రతిబంధానప్యతీవదుఃసాధ్యాన్ ।
 శ్లో० ॥ శుష్క వేదాంతమీమాంసా వృద్ధభార్యామతీత్యజమ్ ।
 హలాకన్యామద్రవ్యవాక్షం జగన్మిత్రమబీభవమ్ ॥ ౪౭ ॥

ఈబరులువారువారియూ-సేలమనకు ।

దెమ్మకోపు నెడంగిపో-పోమ్మనడిగ ।

చె ॥ మొదలుతుదయతేని-ముందుపిదపల ।

తలులముచ్చటలవిం-తలునుజేవఱకు ।

హయిలోమున్లుట-కదసరుదెంచె ।

విడికోపునకుమాలు-నెడకిన న్నేదు ।

నేరుపుపనియున-న్విడనాడిపోయె ।

నిడుముడిముల్లగో-పేనదిలించు ।

(౫౬) మూ ॥ మరగితిలాహిరికూఁతు ।

స్తరపిఠినాముసలియాలు-తడకననలకీ ।

నరయుమునాక్రొంబెండిలి ।

కరుదెంచిరి తాగితినుట-కదిగొననుంగుల్ ।

أَوَّلُ سَهِّ طَلَاقِ عَقْلٍ وَ دِينٍ خَوَاهُمْ كَقَتِّ
 پَسْ دُخْتَرِ رَزِّ رَا بَزَنِي خَوَاهُمْ كَرْدْ

(۵۸) مَن ظَاهِرِ نِیْسَتِی وَ هَسْتِی دَانَم
 مَن بَاطِنِ هَر فَرَاَزِ وَ پَسْتِی دَانَم
 بَا اِیْنِ هَمِهْ اَز دَانِشِ خُودِ شَرَمَم بَادْ
 گَر مَرْتَبَةُ وَ رَايِ مَسْتِی دَانَم

Awwal sih talāqi 'aql wa dīn khāham guft
 Pas dukhtari razrā bazanī khāham kard.

(58) Man zāhiri nīstī vā hastī dānām
 Man bātini har farāz wa pastī dānām
 Bā in hama az dānishi khud sharmam bād
 Gar marta bai wa rāyimastī dānam.

Divorced old barren Reason from my Bed,
 And took the Daughter of the Vine to Spouse.

LVIII

For " IS " and " IS-NOT " though with Rule and Line,
 And " UP-AND-DOWN " by Logic I define,
 Of all that one should care to fathom, I
 Was never deep in anything but—Wine.

గీ० ॥ వాంఛేయమేకభార ప్రమాణమద్యప్రపూర్ణ చపకమహమ్ ।
 ఇంద్రియియిషామి పునః స్వయంద్రిసాహస్రపలపరిశ్రుతయా ।
 మేధాశ్రద్ధోత్సర్జన శపథం కుर्वేత్రివారమేవాదౌ ।
 వరుణాత్మజాం యథావిధి పాణౌకృత్యచిరమహమపిరిరంసే ॥

శ్లో० ॥ సప్రమాణం జగద్దేతు రస్తుమాస్తూర్ధ్వతోఽప్యధః ।
 అత్యంతమదమత్తస్య వృథాతర్కేణకిమ్మమ ॥ ౪౮ ॥

గీ० ॥ జానేఽహమస్తితాయా అపినాస్తిత్వస్యవా బహిస్తత్త్వమ్ ।
 జానామ్యుర్ధ్వాధః స్థితి రహస్యమరివలంపునఃప్రపञ్చస్య ।
 ఆత్మస్తవప్రియోఽహం జిహ్రియాం మమ కే దశజ్ఞానాత్ ।
 యదధికం జానీయాం పరిశ్రుతా మత్తతాం వినాతత్త్వమ్ ।

పా ॥ ఇంగనాకుఁగవలయును-ఁబుంగుకోపు ।
 చాలుమఱియు రెండురతుల-మేలుపదను ।
 ముమ్ముఱు న్దెల్వికొల్పుల-నోన్మడి నెద ।
 నల్లయంగూరుకూఁతుఁబెం-జ్జాడుకొ నెద ।

(౫౮) మూ ॥ కలదుమఱి లేదుపడిక ।
 ట్లల రెడునిడిఁగ్రిందుమీఁదు-లంపెల్లెడలన్ ।
 బలుమఱుతోఁతెన్నెన ।
 న్దెలియుట కేనొప్పఁద్రాగు-నేపునఁదప్పన్ ।

పా ॥ కలిమిలేములతీ రెల్ల-ఁదెలిసికొంటి ।
 హెచ్చుతగ్గులలోగిటు-దెలుఁగుకొంటి ।
 మ్రొగ్గినాయీ తెలివిఁగూచి-సిగ్గువ్రాదు ।
 నెన్నఁగలనేని లాహిరి-కన్న నేటు ।

(۵۹) دُشْمَن بَغْلَطَ گُفْت کِه مَن فِلْسَفِیْم
 اِیَزَد دَانَد کِه اَنَاجِه اَو گُفْت نِیْم
 لَیْکِن جُو دَرِیْن غَم اَشْیَان اَمَدَه اَم
 اَخِر کَم اَزَان کِه مَن نَدَانَم کِه کِیْم
 هَرْگِز غَم دَوْرُوَز مَرَا یَاد نِکِشْت
 رُوَزِی کِه نِیَاْمَدَسْت وَرُوَز کِه گُذَشْت

(59) Dushman baghalat guft ki man falsa fīm
 Īzad dānad ki ānchi ū guft nīm
 Lēkin chū darīn ghammi āshyān amada am
 Ākhir kam azān ki man nadānam ki kī m
 Hargiz ghammi dōrōzmarā yād na kisht
 Rōzī ki nēyāmadast va rōz ki guzasht.

LIX

Ah, but my Computations, People say,
 Have squared the Year to human compass, eh ?
 If so, by striking from the Calendar
 Unborn To-morrow, and dead Yesterday.

శ్లో० ॥ అయం స్వతన్త్రసిద్ధాంతః కథమాక్షిప్యతేజునైః ।

శ్లో० ॥ అయం స్వతన్త్రసిద్ధాంతః కథమాక్షిప్యతేజునైః ।
శ్లో० ॥ అయం స్వతన్త్రసిద్ధాంతః కథమాక్షిప్యతేజునైః ॥ ౪౯ ॥

గీ० ॥ భ్రాంత్యావేదాంత్యహమి త్యజాగదిష్టాస్మదీయ పరిపన్థీ ।

జానాతిదేవ एवा स्मिवानवातादृశో यथा कथितः ।

दुःखात्मकनीडेऽस्मि न्यथा तथा वा समागतोऽस्मीत्थम् ।

चरमदशाकष्टतरै वास्तिमदीयायतो न मां जाने ।

दिनयोर्द्वयोर्न कर्षति दुःख स्मृतिरीषदापि मदीयमनः ।

एकत्राप्यन्येद्युः पूर्वद्युर्वोभयेद्युरितरत्र ॥

(౫౯) మూ ॥ పొలిసెన్నిన్నస్త్రేపిక ।

గలుగదు నేడట్టిదినుసు-కలదోలేదో ।

కొలతెలుకట్టవినే నె ।

పులుతేలపుకుండకేమి-పొనేరానీ ।

చె ॥ ననుగూచియేమిటి-నాడునాయెనెరి ।

పలికెనానెటిగెన-వాడెనేననుచు ।

నతడెన్నయట్లుకా-ననివేల్పులెలియు ।

వచ్చితినేవల-నంతపట్టునకుం ।

గొట్టకొనకిబుచి-క్కునడగెల్కొంటి ।

నేనెనేనెనడనో-యెలుగెలెకుంటి ।

(۶۰) سَرْمَسْت بَمِيخَانَه گُذَر کَرْدَم دُوش

پِيرِي دِيدَم مَسْت وَسَبَوُيِي بَر دُوش

گُفْتَم زِ خُدا شَرَم نَدَارِي اَي پِير

گُفْتَا کَرَم اَز خُدا سَت رَو بَادَه بَنُوش

(۶۱) مَي حُورَه زِ تُو کَثَرَتِ عَآتِ بَبُرد

وَ اَنَدِيشَه هَفْتَانِ وَ دُو مِلَّتِ بَبُرد

(60) Sarmast bamaikhanā guzar kardam dōsh
Pīrī dīdam mast va sabō ī bar dōsh
Guftam zi khudāsharm nadārī ai pīr
Guftā karam az khudāst rau bāda banōsh.

(61) Mai khur ki zi tū kasrati 'illat baburd
Wāndēshai haftād wa dō millat ba burd

LX

And lately, by the Tavern Door agape,
Came shining through the Dusk an Angel Shape
Bearing a Vessel on his Shoulder ; and
He bid me taste of it ; and 'twas—the Grape !

LXI

The Grape that can with Logic absolute
The Two-and-Seventy jarring Sects confute :

శ్లో० ॥ పానధారాద్వివృతమృతి భుజన్యస్తఘటాగతా ।

వివృతాస్యాగ్నయాతస్యాః పీతన్యత్తన్మధ్యయతే ॥ ౬౦ ॥

గీ० ॥ పూర్వేఽర్థమదమత్తోఽ బోభూయిషిపానగోష్ఠికాప్రాంతే ।

దోర్భృతహాలాభాణ్డం మత్తమదర్శమతివృద్ధమపితవ్ర ।

కిం లజ్జసేనదేవా దయివృద్ధేత్యహమజాగదిషితమపి ।

సోఽవీవదదయ్యమయ ఇశఃపిబమధ్వభీష్టమేహీతి ।

శ్లో० ॥ ఐకీక్రువీతమధ్యయ యన్యోఽన్యవిమతాన్యగూర్న ।

తేనామృతోభవేన్మర్త్యోఽ యోభర్మమణిణా యథా ॥ ౬౧ ॥

(౬౦) మూ ॥ చొక్కంగడిగుమ్మముపై ।

కెక్కుచు నెలనగవుతోన-డెవతోమబ్బున్ ।

మిక్కిలిచవిగొల్పినను ।

న్దిక్కించినదిప్పయలగు-చెలువగుమోవిన్ ।

చె ॥ మిగులలాహిరితోడ-మెలగితిన్నిన్న ।

టీకుగాగోపంగ-డిసరసనేను ।

మూపునసీవిరి-బుంగగదించి ।

తూగాడుముదుకని-తోడనిట్లంటి ।

నారబడుగబిడి-యముగొనవేల ।

యులియైననంకుని-యాసుతలంకి ।

ముదుసలియనియెఁబో-పోపొమ్మకోపు ।

నానుమావేల్పున-యముగుండెవాడు ।

(౬౧) మూ ॥ దండ్రిన్దొమ్మిదెనిమిదుల ।

రెండుతెగలవారిచదువు-రిమ్మనడఁచునా ।

పండునఁబొడమిసమైకము ।

మెండుగనీయినుప్రబతుఁకు-మేలిమిసల్పున్ ।

پَرهیزِ مَکُن زِ کیمیائی کہ ازو
 یک جرعه خوری هزار علت ببرد

(۶۲)

سُبْحَانَهُ اللَّهُ تُوْبَادَهٗ مِی پنداری

آبی که ز صد درد دلت برداری
 از خالق کرد گلو و از رب رحیم
 نومید نیم بجرم و عصیان عظیم

Par hēz makun zi kīmiyā ī ki azū

Yak jura' khurī hazār illat baburd.

(62) Subhanallāh tū bāda mī pindārī

Ābī ki zi sad dardi dilat bardārī

Az khāliqi khirdigār wa az rabbi rahīm

Naumēd nayam bajurm wa 'isyāni 'azīm

The sovereign Alchemist that in a trice
 Life's leaden metal into Gold transmute :

LXII

The mighty Mahmud, Allah-breathing Lord,
 That all the misbelieving and black Horde

గీ० ॥ వరుణాత్మజాంపిబతతః ప్రభూతనానాపదః పలాయేరన్ ।
 సుతరామపిద్విసప్నతి విభిన్నमतసंశయాః ప్రణశ్యేయః ।
 మాత్వంత్యాక్షీర్జాత్వ ప్యమృతకరంధాతువాదినామివ ।
 లేశమపితేనదత్తం భుక్ష్వశ్చసవిపదః సహస్రశోహంతి ।

శ్లో० ॥ భుజ్జానోఽప్యఖిలान్భోగా న్విదేహః పురుషోత్తమః ।
 జగద్గురుః పురారాజీ జీవన్ముక్తః పరంతప్రః ॥ ౬౨ ॥

గీ० ॥ జయతు పరమేశ్వరస్త్వం హలా తత్త్వం యథార్థతోవేత్సి ।
 మానసపీడాశ్శతశో వినాశయతి కృష్ణగోస్తనీమదిరా ।

చె ॥ పుచ్చుకోకోపునీ-పొక్కెల్లడుల్లు ।
 నీనూఱుచిక్కుల-న్విడగొట్టుగోపు ।
 పొన్నుసల్పెడివాని-పొత్తువీడకుము ।
 త్రాగుమువాడిచ్చు-దానిజిడ్డైన ।
 డుల్పెడునదివేయి-డుమలెల్లనడిగ ।

(౬-౨) మూ ॥ వేలుపుసమ్మిక బడినగు ।
 నాలాహిరియలుగుబ్రతుకు-నందోపుగొనన్ ।
 జాలనితుందుడుకులనడి ।
 నేలగలిపిమంచివారి-నెమ్మిన్బొంచున్ ।

చె ॥ మిక్కిలివేలుపు-మేలెనవాడు ।
 నీవుకోండాడుకోం-టివిచొక్కుచొదుగు ।
 నెల్లదిన్నులునన్ని-యేలెడుమేటి ।
 మింటిత్వెరినాక-మెల్పల్పనిమ్ము ।

گَر مَسْت وُ خَرَابِ خَفْتَه بَاشَم اِمْرُوز
فَرْدَا بَاخْشَاد بَر اُسْتَاخَوَانَايِ رَهِيْم

(۶۳)

مَيِ مَيِ خُورَم وَ هَرَكِه جُو مَن اَهْل بُوَد
مَيِ خُورْدَن مَن بَنَزْد اَوْ سَهْل بُوَد
مَيِ خُورْدَن مَن حَقِ بَا زَلِ مَيِ دَا
گَر مَيِ نَخُورَم عِلْمِ خُدا جَهْل بُوَد

Gar mast ō kharābi khufta bāsham imrōz
Fardā bakhshād bar ustū khānhā yīrahīm.

- (63) Mai mī khuram va har ki chū manahl būd
Mayi khurdani man banazdi ū sahl būd
Maiyi khurdani man haqqi bāzal mī danist
Gar mai na khuram 'ilmi khuda jahl būd.

Of Fears and Sorrows that infest the Soul
Scatters before him with his whirlwind Sword.

LXIII

Why, be this Juice the growth of God, who dare
Blaspheme the twisted tendril as a Snare ?

A Blessing, we should use it, should we not ?
And if a Curse—why, then, Who set it there ?

కృపయాభువనవిధాతు ర్దయామయస్యాపి దేవదేవస్య ।
 నిర్విణ్ణోనాభ్రువం నాప్యపరాధీహితీవనోపాపీ ।
 అథాహం మదమత్తః స్యాం యది నిద్రాలూరపివినిశ్ఠాయుః ।
 సర్వేశ్వరః కృపాలూ శశ్వః కుర్యాన్మమకాస్థిసశ్చయనమ్ ।

శ్లో० ॥ పానపాత్రాధరమధు భోగ్యమేవజనైః సదా ।

నిన్యాశ్చేత్ప్రమదాలోలాః పాపాఃకిదేవచోదితాః ॥ ౬౩ ॥

గీ० ॥ సేవేహాలామేతా మర్హత్యస్మాదృశోఽఖిలఽపిజనః ।

మమ మధుపానవ్యసనం దేవేనోపేక్షణీయమేవ భవేత్ ।

మన్మధుపాన ప్రకృతిం సృష్టవాదావేవ దేవమవగచ్ఛేత్ ।

యది నాపివేయం మయిం సర్వజ్ఞత్వవిధేరాపిమృషేవ ।

బరువడిమిగులబొ-ప్పడ నెన నేను ।

మొదలంటనాకోర్కె-బోనాడలేను ।

నేడుమైకంబున-నేగూరిచెడఁగ ।

నెన, రెనవేల్పునా-నెమ్మలన్గాచు ।

(౬-3) మూ ॥ ఎఱుక నెగఁబ్రాఁకిమబ్బు' ।

నె్వఱఁజెఱచు నే్వల్పుగనుక-విడువఁగరాదీ ।

తెఱవిదియైసగుచోడ ।

త్తఱదీనిన్ద్రావియెనరు-తనియరుక్షయిన్ ।

నె ॥ విచ్చలవిడిఁగోపు-వేసికొంచుందుఁ ।

బుచ్చుకోఁదగునన్ను-బోటివాఁడెల్ల ।

నాత్రాగుడెన్నఁడు-నాపాలివేల్పు ।

నేఁద్రా వేదననిముం-దేయెఱునతఁడు ।

త్రాగ నేనిమఱియా-తని తెల్విబెజ ।

(۶۴) گویند مَکْخُورِ مِی که بَلا کُش باشی
 در روزِ مَکافاتِ بَرِ آتِشِ باشی
 این سستِ ولی هر دو جهانِ مِی ارزد
 آن یگدمه کز شرابِ سرِ خوشِ باشی

بِهشتی

کانجا که بهشتست رسی یا نرسی

- (64) Gōyand makhur mai ki balā kash bāshī
 Dar rōzi mukāfāt bar ātish bāshī
 Īn hast walē har dō jahān mī arzad
 Ān yakdama kaz sharāb sar khush bashī
 Īnjā bamai wa jān bihishtī mī sāz
 Kānja ki bihishtast rasī yā na rasī.

LXIV

I must abjure the Balm of Life, I must,
 Scared by some After-reckoning ta'en on trust,
 Or lured with Hope of some Diviner Drink,
 When the frail Cup is crumbled into Dust !

శ్లో० ॥ త్యజేయమద్యకింసౌఖ్యం పశ్చాత్తాప కలङ్కితః ।

పిబేయంమృదవిశ్వాస కల్పితంమధుసంస్థితః ॥ ౬౪ ॥

గీ० ॥ నిపతేరప్యధ్యగ్ని ప్రసభంనరకేవిచారణీయదినే ।

మాపిబమద్యమధ్యే విపదం నివసేస్త్వమితి వదన్త్యేతే ।

అస్త్వేవమృభయజగతో రన్తః సారోఽపి యదీవిచార్యేత ।

సస్యాన్ముహూర్తే యే త్వంమధుమత్తోభవేర్యదానూనమ్ ।

త్వమిహైవస్వర్గీకुरु వరుణాత్మజయాపిపానపాత్రేణ ।

సुरలోకోయత్రస్యా త్రేయాస్తత్రాపివానవాహన్త ।

(౬౪) మూ ॥ అలఁతి పెళుచుమైనేల ।

స్థలిసినయెడ నిండుతనివి-గనఁగలనేనిన్ ।

బెలుచననేనొట్టిడుకొని ।

తొలఁగవలయుఁడప్పకీబ్ర-దుక్కుపెఁదీపిన్ ।

చె ॥ బెడఁదజిక్కెదవుసీ-విరితానకీవు ।

నీవుపెన్నుకొన-నేచిన మొదలు ।

మంటలోమలమల-మాఁడుచుండెదవు ।

విడికోపునన్వేల్పు-వీడుపన్నించు ।

చదలుకాపునగరు-చనెదవ్రాతేదొ ।

(۶۵)

مَی خُورْدَن و گِردِ نِیکوآنِ گُردِیدَن
 بِه زانکه بَزَرَقِ زَاهِدِی وِرَزِیدَن
 گَرِ عَاشِق و مَسْت دُوزَخِی خَوَاهَد بُود
 پَس رُوی بِهَشْت کَس نَاخَوَاهَد دِیدَن
 گُویَنْد کِه دُوزَخِی بُود مَرْدِم مَسْت
 قَوایِست خِلَاف دِل دَرُو نَتَوَانِیست

---

(65) Maiyi khurdan va girdi nēkwāni gardī dan

Bih zānki bazarqi zāhidīyi var zī dan

Gar 'āshik va mast dōzakhī khāhad būd

Pas rūyi bihisht kas nakhāhad dīdan

Gōyand ki dōzakhī būd mardumi mast

Qaulist khilāf dil darō natuvān bast

LXV

If but the Vine and Love-abjuring Band

Are in the Prophet's Paradise to stand,

శ్లో० ॥ గురూపదిష్టం గచ్ఛేయ విరక్తాశ్చేద్యం ప్రతి ।

తేషామనుభవస్తత్ర నశ్శూన్యాదతిరిచ్యతే ॥ ౬౪ ॥

గీ० ॥ ద్రాక్షాసవపానమపి స్వేచ్ఛాగతకామకీసభవిహారః ।

శ్రేయానేవ దివానిశ మత్యంతం జజ్ఞపూకసంసర్గాత్ ।

త్వీలొలూపః ప్రసన్నా మత్తశ్చేన్నిరయభాగభవేద్ధన్త ।

రసికః పశ్చజనోనై వేషిషిషేత్స్వర్గముఖమపి ద్రష్టుమ్ ।

(౬౫) మూ ॥ అలుమగలు బిగినందిట ।

సోలుమరులు శేచుమబ్బు-చొప్పిల్లనిచొ

జాలగనిడుమలగనిపని ।

మాలినయావేలువీట-మనజన నేలా ।

చె ॥ నీవిరిన్ద్రాపుట-చెలులగూడుటయ ।

గడుగొంతునోముల-కంతునయంబు ।

మేలువాడు స్థితి-మేలెక్కువాడు ।

తెరలుచు దాముబి-ద్దెంజొచ్చిరేని ।

గనబోరువేల్పున-గరుమూత్తినెన ।

మిక్కిలియడటున-మెయిమచువాడు ।

తరలినతరువాత-దలకుచునుండు ।

ననిచెప్పెదరుకాని-యాయాయివారు ।

మరగదడ్డాదిడ్డి-మాటలుల్లంబు ।

మేలువాడు స్థితి-మేలెక్కువాడు ।

گَر عاشِقِ و مَسْتِ دَوَزَخِی خَوَاهَد بُود

فَرْدَا بَیْنِی بَیْهَشْتِ رَا چُون کَفِّ دَسْتِ

(۶۶) زَنهار بَکَس مَگُو تُو اِیْن رَا زِ نِیْهَشْتِ

هَر لَآلَی کِه پِزْمُردِ نَخَوَاهَد بِشِگُفْتِ

تَا چَنْد زَنَمِ بَرُوی دَرِیَا هَا خِشْتِ

بِیْزَار شُدَم زِ بُتِ پَرَسْتانِ و کُنِشْتِ

Gar 'āshiqi va mast dōzakhī khahad būd

Fardā binī bihisht rā chūn kaffi dast.

(66) Zin hār bakas magū tū in rāzi nihuft

Har lālaī ki pizmurd na khāhad bishiguft

Tā chand zanam barūyi daryāhā khisht

Bizār shudām zi buti parastan va kunisht

Alack, I doubt the Prophet's Paradise
Were empty as the hollow of one's Hand.

LXVI

Oh threats of Hell and Hopes of Paradise !

One thing at least is certain—THIS Life flies ;

నితరామతః పురుషో ధోరెనరకేపతేదితివదంతి ।
 తద్వచనంప్రతిబంధక మేవే తన్మానసం నావిశ్వాసీతి ।
 మదమతః స్త్రీలొలః స్యాద్యదాపి ధోరెనరకపురవాసీ ।
 పశ్యావశ్యంస్వర్గో భవేత్పరేఘరతిశ్శూన్యమృతీరీవ ।

శ్లో० ॥ మిథ్యైవస్వర్గనరకౌ సత్యమానుర్వినశ్యతి ।
 అనర్థకం ప్రేతకర్మ జాతస్య మరణం ధ్రువమ్ ॥ ౬౬ ॥

గీ० ॥ త్వమహోవతమాభాణీః కేభ్యోఽపి రహస్యమేతదాతి గూఢమ్ ।
 న వికసతి స్థలపద్మం శుష్కీభూతం పునః కదాచిదపి ।
 యాష్టమధునార్ద్రలోఢైః కతికాలం విరచయేయమంబునిధౌ ।
 అహమపిజాగలేయేయా గ్నిపూజకైర్దేవతాలయైర్హంత ।

చాఁగు రేచెల్లిబి-స్తన్నిక్కిరేని ।
 నిక్కముగా రేపు-నీవుకన్నానుము ।
 వేలుపునీడు త్త-పిడికిలిన్బొలు ।

(౬౬) మూ॥ ఆమింటిమిద్దెలఁటనుజీ ।
 యామీఁద స్తంచిసెల్ల-లఁటయాకౌరా ।
 యేమీ నెడబెడరింపులి ।
 కేమియు లేదీలు నెడల-నినియు త్తుత్తే ।

చ ॥ మేల్కొనుచెప్పకు-మీయేరికేని ।
 నులియైననీదాఁగి-యుండినకిటుకు ।
 నెందైనముట్టిపో-యినననయెల్ల ।
 నికనలరారలే-దెన్నాళ్లకెన ।
 నేలపెడ్డలనిట్టు-నేనుగడంగి ।

خِیَامِ کِه گُفْت دوزَخِی خَوَاهَد بُود
کِه رَفْت بَدَوَزَخ و کِه آمَد زِ بِهَشْت

(۶۷) بَسِیَار بُگَشْتِیم بُگَرْد دَر و دَشْت
اَنَد هَمِه آفاق بُگَشْتِیم بُگَشْت
اَز کَس نَشَنِیدِیم کِه آمَد زان رَاه
رَاهِی کِه بَرَفْت رَاهِرَو بَاز نَغَشْت

Khaiyām ki guft dōzakhī khāhad būd

Ki raft ba dōzakh va ki āmad zi bihisht

(67) Bisyār bugashtīm bagird dar va dasht

Andar hamayi āfāq bugashtīm ba gasht

Az kas nashanīdīm ki āmad zān rāh

Rāhī ki baraft rāh rau bāz nagasht

One thing is certain and the rest is Lies ;

The Flower that once is blown for ever dies.

LXVII

Strange, is it not ? that of the myriads who

Before us pass'd the door of Darkness through,

కోఽజాగాదిశ్చనరకే బోభూయేయాహమపిచిరేణేతి ।
కోఽజక్లమిష్టనిరయం స్వర్గాదిహకోనుభూయయాసీత్ ।

శ్లో० ॥ యాతః స్వానుభవం వक्तुం నకోఽపిపునరాగతః ।
ఛాన్దసేరథవాభ్రాన్తేః పరలोकః ప్రకల్పితః ॥ ౬౭ ॥

గీ० ॥ ధ్మావలయేబహుగహనే సమచశ్చూర్యిష్యహం దివారాత్రమ్ ।
అఖిలార్థ విజిజ్ఞాసు స్తతోఽప్యబోభూయిషిస్వయం పథికః ।
నాశ్రౌషం పన్థానం కస్మాదపియః సక్రుతః హయాసీత్ ।
అగమయతోఽధ్వనీన స్తతః పునః స్వయన్యవర్తిషు ।

నెచుచుండుగడవి - వెనక్కిటకెట ।

వేసారులువిసిగి - వేసారి నాడ ।

గొతఃతంబళితోడ - గోవెలకట్ట ।

తరిలి నేరతంబు - దన్దొత్తునదియె ।

తానెనండేలిబి - నన్దొచ్చినాడు ।

చదలుకాడవగుళు - చవిక చెప్పెనెనెడు ।

(౬౮) మూ ॥ నెలుగుచుదియెట్టివింతో ।

నెలుగినవాకెన్న కెన - దేట తెలివెగ్గ ।

న్నుననులెల్లెల్లెజాలగు ।

నెలుగినమనిమనకదగిన - నెక వెంటోక ।

చె ॥ త్రిమృతినగుచునె - దేమాలుమూల ।

కొనలనేగ్రన్ను - గ్రన్నురినాడ ।

గ్రిండుమీఁగులనలు - కెలకలనున్న ।

దనుసుల నెల్లనే - దెలకెంచినాడ ।

از جُمْلَهٗ رَفْتگانِ اِینِ رَهِ دَرازِ
 بازِ آمَدَهٗ کُو که بِما گویدِ رازِ

زینهارِ دَرینِ سَرَاچَهٗ از رُویِ مَحْجَازِ
 چِیزِی نَغْذاریِ که نَمِیائیِ بازِ

(۶۸) آنان که مُحِیطِ فَضْلِ و آدَابِ شُدند
 از جَمْعِ کَمالِ شَمْعِ اَسْبابِ شُدند

Az jumlaī raftagān īn rāhi darāz

Bāz amadaī kū ki bamā gōyad rāz

Zīnhār darīn sarācha az ruyi majāz

Chīzī naguzārī ki namīyā ī bāz.

(68) *Ānān ki muhīti fazl va ādāb shudand*

Az jam'ai kamal sham 'ai asbāb shudand

Not one returns to tell us of the Road,
 Which to discover we must travel too.

LXVIII

The Revelations of Devout and Learn'd

Who rose before us, and as Prophets burn'd,

एतस्मिन्विपुलाध्वनि सङ्घीभूय प्रयान्ति ये पथिकाः ।
 पुनरायातस्तेषुन मां कोऽपि रहस्यवृत्तमजिगदिषीत् ।
 जागृहितरां त्वमेत चतुष्यथान्तस्थितालये किमपि ।
 नाहासीर्वस्तुपुनः समेत्ययद्भोक्तुमञ्जसैवैषीः ।

శ్లో० ॥ अध्याపకాశ్రద్ధधानా भ्रान्ता मीमांसका अपि ।
 अरण्यरोदनं दीर्घ निद्रा वशीकृताः ॥ ६८ ॥

దాడప్పలాతికే-తఱిజనవీలు ।
 ఎయుతెన్నగునె-చ్చనినల్లనెన ।
 వాడిచ్చటికిమల్లి-నచ్చిన వొప్పు ।
 గూరిచియన్న ప-ల్కున్విన తేడు ।
 ఇట్టిపెండ్లిపున-నేగినమూరి ।
 నెన్వొడనన్దిరి-యేతేగలిగి ।
 చనిమల్లినచ్చిన-జాడగుతించి ।
 యెఱిగింపగల్గురా-జెన్వొడనలేడు ।
 ఏనుఱిలన్బోయ-మీయింటిలోన ।
 గదిమూలనీవుది-గవిడచుచినను ।
 కానిపించన్లేవు-క్రిమ్మఱిమఱియు ।

(౬౮) మూ॥ గుఱిగావేల్పులతోడ ।

స్థితిమఱిమాటాడుకొన్న-మంచితగినదిల్ ।
 మెఱువడిదొలికూర్పు-నంగ ।
 నైతిమఱిలగుఱిలోన - క్రొత్తమనకున్ ।

رَه زَيْن شَبِ تَارِيكَ نَبُرْدَنَدَ بِرُون
گفتند فسانه و در خواب شدند

(۶۹) اَي دِل زِ غُبَارِ جِسْمِ اَگَر پَاک شَوِي
تو روح مجردي بر افلاک شوي
عرشه نشيمني تو شره بادا
کائي و مُقِيمِ خِطَّةِ خَاکِ شَوِي

Rah zīn shabi tārik naburdand birūn
Guftānd fasānāi wādar khāb shudand.

(69) Ai dil zi ghubāri jism agar pākshū yī
Tū rūhi mujarradī bar aflāk shū yī
'Arshast nishēmani tū sharmat bādā
Kāi wa muqīmi khittai khāk shūyī.

Are all but Stories, which, awoke from Sleep
They told their fellows, and to Sleep return'd.

LXIX

Why, if the Soul can fling the Dust aside,
And naked on the Air of Heaven ride,

Is't not a Shame—is't not a Shame for him
So long in this Clay suburb to abide !

- గీ० ॥ ప్రాభువన్సంతస్ते समस्तविद्याप्रभावकूपाराः ।
 संपूर्णगुणनिकायाः सदस्यदीपाः पुरापि समवात्सुः ।
 अस्मिन्कुहूनिशीथे तेहन्तनराजपथमकार्षुरिह ।
 केवलमचिरव्यपन्निति हासान्सर्वेऽप्यगुर्महानिद्राम् ॥
- శ్లో० ॥ स्वर्गःसिध्येदात्मनश्चे त्पौरुषेणैवकर्मणा ।
 स्पृहणीयं नकस्यापि जीवनं दुःखभाजनम् ॥ ६९ ॥
- గీ० ॥ त्वं हे मानसवपुषः पङ्कं प्रक्षालयेः समन्ताच्चेत् ।
 सुरवर्त्मनियद्यपिसं बोभूयेथास्तమాंस्वयं नग्नः ।
 स्वर्गपुरिभवेद्यदितव सदनमहोत्वं किमिहनजिह्नीयाः ।
 आगच्छेः किमृण्मय लोकनिवासीकथंभवेहन्त ।

చ ఎల్లచదువులలో-నెక్కడవారి ।

అందేనిబంజు అ-యేవారువారు ।

కష్టకారదారిహిం-కన్నల్పలేక ।

నట్టిమూచ్చటలని-పండుకొన్నాడు ।

(౬౯) మూ అంతరికబుగ్గితుడుచుకొని ।

మీటన్నరిమేనాడుదక-మెలగెరిగిరకన్ ।

దంటాలమారిమైతా ।

ల్పిటాటన్నిస్సమాలి-యెటులిటుతిరుగున్ ।

క ॥ ఉల్లమారీపునీ-యొడల్పిపెనుటికి ।

కమనడిగడుగుకో-గలిగెదవేని ।

మీటదొడుగులేక-మెలగెదవేని ।

గొప్పవేల్పుసొస-గూచుండువేని ।

స్థిగులేదానీక-నీలుటవచ్చి ।

యిచటచుకొనిపూర్-నిజీకెడివిల్లు ।

(۷۰) خَیَّامٌ تَنْتٌ بِخَیْمَةٍ مَّانِدٌ رَاسِتٌ

جان سَلْطَانِ اسْتِ وَ مَنَزِلَش دَارِ فَنَا

فَرَّاشِ اَجَلِ زِ بَهِرِ دِیْگَرِ مَنَزِلِ

این خیمه بیفگند چو سَلْطَانِ بَر خَا

(۷۱) بَر تَر زِ سِیْپَهرِ خَاطِرَمِ رَوِزِ نَخَسْتِ

لَوْحِ وَقَلَمِ وَ بَیْهِسْتِ وَ دَوْزَخِ مِی جِ

(70) Khaiyām tant bakhīmaī mānd rāst

Jān sultān ast va manj ilash dāri fanāst

Farrāshi ajal zibahr dīgari manzil

Īn khīma bīf gand chū sultān bar khāst.

(71) Bar tar zi sipihr khātīram rōzi nu khust

Lauh wa qalam wa bihisht wa dōzakh mī just

LXX

But that is but a Tent wherein may rest

A Sultan to the Realm of Death addrest ;

The Sultan rises, and the dark Ferrash
Strikes, and prepares it for another Guest.

LXXI

I sent my Soul through the Invisible,

Some letter of that After-life to spell :

శ్లో० ॥ మన్యేదేహోభవేత్కాశ్చి త్పటమण्डపఇత్యహమ్ ।

క్షణం విశ్రమ్యతత్రాత్మా గంతవ్యః ప్రసభం తతః ॥ ౭౦ ॥

గీ० ॥ పటవాసఃపటపుస్తవ ఇన్తవరీభృత్యతేతథాహినను ।

రాజేవప్రాణస్ते నశ్వరలోకోఽపితావక గృహమివ ।

నూతనగృహనిర్మాతా వितానరచ నాపదుర్నియతకాలః ।

నాశయతిశిబిరమేత తావద్యావత్ప్రయాత్యయరాజా ।

శ్లో० ॥ జ్ఞాతుంపునర్జన్మతత్త్వం ప్రేషితంమాయయామనః ।

ఆత్మేవస్వర్గనరకా వితితన్మమబ్జబుధత్ ॥ ౭౧ ॥

(20) మూ ॥ రావిచెడు నెకిమీని ।

నావేలెడిబొల్లిగొల్లె-న న్నెమ్మిగొనన్ ।

బోవు న్దెప్పిటియతడును ।

జీవిడిది న్వేల్పులాతి-యేలికనుంచున్ ।

చె ॥ అలగుజేరానలె-నెనినీయొకలు ।

నుందిలొదొరచెడ-నూలు నేలయిలు ।

తెటియిల్లుకట్టునా-తెడుక్రొత్త నెలవు ।

నొనరించుజేడేగ-నూడుచున్గొటిజ ।

(21) మూ ॥ కనరానివానిచెంగటి ।

కినిపిలినాయుల్లనుతని-నదియుగొలిచినె ।

ట్టననుల్లినచ్చినాతో ।

ననెదానేమేలుసేగు-లవివియుననుచున్ ।

پَسْ گُفْتُ مَرَا مُعَلِّمَ از رَايِ دُرُسْت
لَوْحَ وَ قَلَمَ وَ بِيهِيشتَ وَ دُوزَخَ بَا تَست

(۷۲) گَرْدُونِ کَمَرِي از تَنِي فَرَسُودِهٴ مَاسْت
جَیْهُونِ اَثَرِي زِ اَشْكِ پَالُودِهٴ مَاسْت
دُوزَخِ شَرَرِي زِ رَنجِ بِيهُودِهٴ مَاسْت
فِرْدُوسِ دَمِي زِ وَقْتِ اَسُودِهٴ مَاسْت

Pas guft marā mu ‘allim az rāyi durust

Lauh wa qalam wa bihisht wa dōzakh bā tust

(72) Gardōni kamrī az tāni farsūdaī māst

Jaihūniasrī zi ashki pālūdaī māst

Dōzakhi shararī zi ranji bihodaī māst

Fir dausidamī zi waqtī asū daī mast

And after many days my Soul return'd

And said, “ Behold, Myself and Heav'n and Hell : ”

LXXII

Heav'n but the Vision of fulfill'd Desire,

And Hell the Shadow of a Soul on fire,

గీ० ॥ సృష్ట్యాద్యహ్యేవాస్మ న్మానసమాకాశ వీధిమఙ్గయిష్ట ।
 పత్రంకలమంత్రిదिवం నరకమజగవేషదత్రసకలమపి ।
 కిన్తుసమవావదిశా స్మద్గురరపితత్వతఃసుపన్థానమ్ ।
 పత్రంకలమస్త్రిదिवో నరకః సకలమపి తత్త్వమేవేతి ।

శ్లో० ॥ అవిద్యాతమాబద్ధశ్చే ద్విద్యాసామ్యతే పునః ।
 బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా కిం వృథా తప్యతే మయా ॥ ౭౨ ॥

గీ० ॥ కఠిసూత్రమేవమమక శుష్కాఙ్గ భ్రష్టమస్తి దివచక్రమ్ ।
 మమవిపులవాఙ్మపూర ప్రచారణవాపిభవతిద్వివ్యసరిత్ ।

చ ॥ మొట్టమొదటనేను-పుట్టినవాడి ।
 మిన్నగొల్పబడినా-మేటితలపు ।
 నేనెక్కడల్లన్నల్ల-వేలుపుటాకి ।
 గొట్టిచెన్నఁబులుచి-క్కడచెడుబిడ్డ ।
 గానినాపంతులె-గవుతోనదెల్పె ।
 నేనేయవెల్లయు-న్నికిముగనంచు ।

(౭-౨) మూ ॥ కోరిక లేకుండుటమే ।

లేరికికినికిరముగొనుట-యెందేనెక్కా ।
 నేరికచీకటియాడుగునఁ ।
 జేరిమునింగినకొలంది-జేటవచ్చున్ ।

చ ॥ నన్నుండజాతిన-నడికట్టునింగి ।

పాత్రెడునాకంటి-పదినుమిన్నేలు ।

طَاعَتِ رُوحَانِیَّانِ بَہْرِ تَسْتِ
خُلْدِ وَ دُوزَخِ عَکْسِ لُطْفِ وَ قَہْرِ

(۷۳) اِیْنِ چَرَحِ فَلَکِ کِہِ مَادَرُو حَیْرَانِیْمِ

فَانُوسِ خَیَالِ اَزُو مِثَالِی دَانِیْمِ
خُورْشِیْدِ چِرَاغِ دَانِ وَ عَالَمِ فَانُوسِ
مَا چُونِ سُوْرِیْمِ کَانْدَرُو گَرْدَانِیْمِ

Tā'ati rūhāniyān bahri tust

Khuld wa dōzakh 'aksi lutfva qahri tust.

(73) Īn oharkhī falak ki mā darō hair ā nīm

Fanūsī khayāl azū misālī dānīm

Khurshēd chīragh dān va 'ālam fānūs

Mā chūnsuvarīm kāndarū gardānīm.

Cast on the Darkness into which Ourselves,
So late emerged from, shall so soon expire.

LXXIII

We are no other than a moving row
Of visionary Shapes that come and go

Round with this Sun-illumined Lantern held
In Midnight by the Master of the Show ;

బోభూయతేఽపి నరకః స్ఫులిక్లవమమమోఘ శోకస్య ।
 తృటిరేవస్వర్గోఽస్య స్మదీయ సంతోషమూలకాలస్య ।
 శ్రద్ధాపిదేవభక్తి స్తవమూల్యాచరణ యోగ్య ధర్మోఽస్తి ।
 స్వర్గోఽపిదుర్గతిస్త్వ ద్రాగద్దేష ప్రతికృతిరథభవతి ॥

శ్లో० ॥ జగత్కాండపటే సూర్య దీపేనాస్మాన్మహానటః ।
 ప్రయజ్యాప్యపసంహత్య యథేష్టం క్రీడతి ప్రభుః ॥ ౭౩ ॥

గీ० ॥ యతఃపంచక్రమాస్మి న్హంతభవమోవయన్తు విభ్రాంతాః ।
 జానీమోనూనమిదం మాయామయకాచదీపయన్త్రానిభమ్ ।
 దీపస్తంభః సూర్యః సమస్త భువనమపి భవతి దీపగృహమ్ ।
 నానామూర్తివిశ్లేషా ఇవస్మదహసర్వతః పరిభ్రాంతాః ॥

మిటమిటమనుబి స-మిగులునావంత ।

నావేడ్క-దబ్బున-ననువినునలను ।

నీమేలు సేగుల-నీడలారెండు ।

(23) మూ ॥ నడుమా పెండదొరపముజు ।

పొడుచుచుండట్టిపయిదోలు-బొమ్మలవలెము ।

గడియాట కాడుమనల ।

నడువడినాడించునరుస-గాబలుతీర్లన్ ।

చె ॥ ఈమింటిగిటిక్రింద-నెల్లరు న్ననము ।

ముమరంబుగనర్ది-మునుమున్నినాము ।

పోల్చుకొంటిన్నాయ-పుటిలాయియిద్ది ।

తొగసూడుపంజదుం దుముపట్టునేల ।

మనము బొమ్మలవలె-మలయుదుమచట ।

(۷۴)   اَز رُویِ حَقِیْقَتِی نَه اَز رُویِ مَاجَازِ

مَا لُعبَتِ گَانِیْم وَ فَلَکِ لُعبَتِ بَازِ

بَازِ یَاجِچِ هَمِی کُنِیْم بَرِ نَطَعِ وَ جُودِ

رَفَتِیْم بِسَندُوقِ عَدَمِ یَکِ یَکِ بَازِ

(۷۵)   اَی رَفْتَه بَاجُوگانِ فِضا هَمچُو گُو

چَپِ مِی خُور وَ رَاسَتِ بِرُوهِیچِ مَگُو

- (74) Az ruyi haqīqatī na az ruyi majāz
Mā lu'batgānīm va falak lu'a bat bāz
Bāzīchi hamī kunīm bar nata'i wajud
Raftīm basandūqi 'adam yak yak bāz.

- (75) Āi rafta ba chau gāni qazā bamchū gō
Chap mī khur va rāst birau hēch magō

LXXIV

Impotent Pieces of the Game He plays

Upon this Chequer-board of Nights and Days ;

Hither and thither moves, and checks, and slays,
And one by one back in the Closet lays.

LXXV

The Ball no question makes of Ayes and Noes,

But Right or Left as strikes the Player goes ;

శ్లో० ॥ చతురక్ల ఫలేఖేల బహోరాత్రభివర్ణితే ।

ప్రవర్తయన్నపిబలం నివర్తయతి స ప్రభుః ॥ ౭౪ ॥

గీ० ॥ ప్రతిపాద్యతేస్వభావః కిన్త్వత్రనహీషదస్త్యాతిశయోక్తిః ।

అక్షావయం భవामః సభికోబోభూయతే పునర్దేవమ్ ।

అఘాపదీకృతభవే పరిణాయవశంవదాశిశశుద్యుతే ।

నీయమహేఽవసానేఽంతఃపేటీంద్రావపరస్పరాశ్లిఘాః ॥

శ్లో० ॥ క్రీడాద్యుతఃక్షిపేద్యత్ర పతేత్తత్రైవకన్దుకః ।

యథానియుజ్యయాన్నోదేవం వర్తేమహి తథా వయమ్ ॥ ౭౫ ॥

(౭౪) మూ ॥ ఏయదనులబల్లన్గొని ।

యేయావేల్పలవికాని-యెత్తులరయుచున్ ।

గాయలునడుపుచుఁ గెడపుచు ।

హాయిగనాటాడుదాఁచు-నవ్వియువరుసన్ ।

చె ॥ కాదిద్దికల్లని-క్కింబుగఁగవఱి ।

తాదుముమనమువేల్పాయాటకాడు ।

బ్రతుకుపట్టునఁగచ్చి-వరుసగామనల ।

నాటముగియడబ్బి-యందుంచుమఱల ।

(౭౫) మూ ॥ అడుగదుమేలోగులనడఁ ।

గుడియెడమలకాటకాడు-కొట్టునటులఁబ ।

ర్విడుచుండు బంతినిన్నిటు ।

లెడలించినవాఁడెఱుంగు-నెఱునెఱుంగున్ ।

کانکس که ترا فگند اندر تک و دو
او داند او داند او داند او

(۷۶) زین پیش نشان بود نیها بودست
پیوسته قلم ز نیک و بدنا سودست
در روز ازل هرانچه بایست بداد
غم خوردن و کوشیدن ما بیهوده

Kānkas ki tūrā figand andar tak ū dau
Ō dānad Ō dānad Ō dānad Ō.

(76) Zin pēsh nishāni būdanī hā būdast
Paiwastayi qalam zi nēk ū bad nāsūdast
Dar rōzi azal harānchi bā ist badād
Gammi khurdan wa kōshīdani mā bihodast.

And He that toss'd you down into the Field,
HE knows about it all—HE knows—HE knows !

LXXVI

The Moving Finger writes ; and, having writ,
Moves on : nor all your Piety nor Wit
Shall lure it back to cancel half a Line.
Nor all your Tears wash out a Word of it.

గీ० ॥ हेजङ्गमकन्दुकइव करपालिकयाविधेस्त्वमाक्षितः ।
 सव्यमथवापसव्यं दाधान्यस्वेह किमपिमावादीः ।
 यःकोऽप्यबिभ्रमत्त्वा मितस्ततस्स्वेच्छयैवमत्यन्तम् ।
 जानाति सजानाति स जानातिसएवसैवजानाति ।

శ్లో० ॥ విधातृलिखितंకోऽपि परिమార్థే న శక్యते ।
 येनकेनाप्युपायेन भक्त्या वा तपसाथवा ॥ ७६ ॥

గీ० ॥ దేవమలేఖీదాదౌ లలాటఫలకెఱు భావి కర్మఫలమ్ ।
 గుణదోష సమాలేఖి న్యస్యవరీవృత్యతేఽప్యవిశ్రాంతా ।
 ప్రథమదినఁవసృఱే నిరణేనీయిఱ భావ్యవశ్యఫలమ్ ।
 అస్మాత్పౌరుషమఖిలం చింతాస్మాకంబృథేవబోభృతః ।

చె ॥ నీహాహాత్రిమ్మక్-నిలుకడలేక ।

బంతివలెన్వేల్పు-బడితకులొంగి ।

కుడియెడమలకెలం-కులఁబరుగిడుము ।

మిన్నకుండుము నోరు-మెదలపకింక ।

నటులిటులెవఁడుని-న్నాడించుచుండు ।

వాఁడెల్లువాఁడెల్లు-వాఁడెల్లువాఁడు ।

(౭౬) మూ ॥ వేలుపువ్రాయుచునడుపు ।

న్వేలీనావ్రాలుదిద్ద-నేరపుగానీ ।

కేలాయితడిపొడిమడి ।

వాలకములివెల్లనేల-పాలేతుదకున్ ।

• చె ॥ వలయునల్లేతల-న్రాలుండెదొల్లి ।

వరయదుమేలొగు-లాగనిపుడుక ।

నేలపన్నకముందె-నెఱవెదానిరుకు ।

వమ్మయ్యెడుమనడె-ప్పరమెల్లఁదుదకు ।

(۷۷) چُون رَوِزِی وَعَمَرِ بَیْشِ وَ کَم نَتَوَان کَرْد

بُخودُ رَا بِکَمِ وَ بَیْشِ دِ اِزَم نَتَوَان کَرْد

کَا رِ مَن وَ تُو چُنَانِ کِه رَا یِ مَن وَ تَسْت

اَز مَومِ بَدَسْتِ خَوِیْشِ هَم نَتَوَان کَرْد

(۷۸) اِیْنِ چَرخِ چُو طَاسِیْسْت نِگُونِ اُفْتَاَد

دَرَوِیْ هَمِه زَیْرِ کَانَ زَبُونِ اُفْتَاَد

- (77) Chūn rōzī wa ' umrbēsh va kam natuwān kard
 Khud rāba kami va bēshidizam natuwān kard
 Kāri man ū tū chunān ki rāyi man ū tust
 Az mōm badastī khēsh ham natuwān kard.

- (78) Īn charkh chū tāsīst nigūni uftāda
 Dar vai hamayi zēr kānzabūn ūftāda

LXXVII

For let Philosopher and Doctor preach
 Of what they will, and what they will not—each
 Is but one Link in an eternal Chain
 That none can slip, nor break, nor overreach.

LXXVIII

And that inverted Bowl we call The Sky,
 Whereunder crawling coop'd we live and die,

శ్లో० ॥ ఓడఙ్మతంపణ్డితొఽపి మణ్డియెదుత ఖణ్డియెత్ ।
అలఙ్ఘ్యంనీత్యమచ్ఛేయ మమోచ్యం దేవబన్ధనమ్ ॥ ౭౭ ॥

గీ० ॥ జీవనమాయునోఽధికమపిహీననైవశక్యతేకర్తుమ్ ।
న్యूनమతివేలమథవోభయత్రసర్వత్రాహిఖలుదుఃఖిత్వా ।
త్వమహమపిత్రికరణతశ్చేదేకీభూయసమభవిష్యావ ।
సికథకమివహస్తాభ్యాంవిధియథేష్టన్యరూపయిష్యావ ।

శ్లో० ॥ అధోమూలం లుఠఙ్మయోమ కపాలమతీసఙ్కటమ్ ।
నుమః కిందోభూయమానా అస్మాదగవశంహితత్ ॥ ౭౮ ॥

(22) మూ ॥ ఏ చదునరికాసీ మతి ।

యేవోప్పెటులేనిఁజెప్ప-నీయదియెల్లన్ ।

దోచకమానదువంతగ ।

నాచాటుగనున్నవెల్పు-నందెన్నటికిన్ ।

చ ॥ తలనాత్రగానిను-దకనీడుగాని ।

తాఱుమాఱునలుగు-దిగనుకానట్లు ।

వెక్కిగింపఁదటిగింప-నీల్యా-దువంత ।

యెందజేనిదోషము-యుండినగాని ।

న తిగ్గితొగియి-దే-నియవెరమాడ్కి-ఁ ।

గోరుకొన్నటుదిద్దు-కొనలేముమనము ।

(2౩) మూ ॥ తలక్రిందుగనామలకం ।

బిలుచుచునున్నారమిట్లు-మిన్ననువేరన్ ।

గొలువకుఁదదియు-స్థనవలె ।

బలుమఱుచుచేనిలో-ననొక్కొక్కాడున్ ।

نیکِی و بدِی کی در نیّادِ بشرست
شادی و غمی کی در قضا و قدر

با چرخ مکن حواله کاندَر ره عقل
چرخ از تو هزار بار بیچاره تر

(۷۹) . ای دل چو حقیقتِ جهان هست مجاز

چندین چه بری خواری ازین رنج و نیاز

Nēkī va badī ki dar nihādi basharast

Shādī va ghamē ki dar qazā va qadarast

Bā charkh makun hawāla kāndar ruhi 'aql

Charkh az tū hazār bār bīchāra tarast.

(79) Ai dil chū haqīqatī jahān hast majāz

Chandin chi burī khārī azīn ranj va niyāz

Lift not your hands to IT for help—for It
As impotently rolls as you or I.

LXXIX

With Earth's first Clay They did the Last Man knead,
And there of the Last Harvest sow'd the Seed :

గీ० ॥ భాజనమధోमुखीनं यथाखचक्रंनिपतितमेवास्ति ।
 सर्वेऽवाचीनाअ प्यवशास्तस्मिन्भवन्त्यवक्षिप्ताः ।
 सुगुणोऽथवापिदोषः स्वभावतोबोभवीतिमनुजस्य ।
 आमोदोवाखेदः प्रागेवविधीयतेऽत्रदैवेन ।
 मान्यश्चसीर्वृथैव ज्योतिश्चक्रमिहकार्यमूलमिति ।
 बहुशस्तद्भवतोऽपि धुम्नातिगतिनिजांसदाज्ञात्वा ।
 శ్లో० ॥ उत्पत्तिस्थितिनाशानా मेकमेवहि कारणम् ।
 स्वरूपतोనभేదోఽస్తి లోకస్యాद्यन्తయోరపి ॥ ౭౯ ॥

చె ॥ ఇటుబోరగిల్లిన-దీమింటికొప్పు ।
 మూత లేకుండిన-బోడచెంబట్టు ।
 కాన నేదియువీలు-గాకెల్లవాడు ।
 తలక్రిందుగానిట-దలకుచునుండ్రు ।
 నింగి నేలలతోడ-నేతనుపట్టు ।
 నొడగు వెలితి లేక-యోగునుమంచి ।
 తలవ్రాతబట్టిన-తయు కోకగల్లు ।
 నేరముమోపకె-దేమింటిమీద ।
 సీకన్ననదురుదా-నికీవేయిరెట్లు ।

(2౯) మూ ॥ మొదలేతుద తుదయేమొద ।
 లిదిమొదలిదితుద యనియెన-రజేలుగదరంబొ ।
 బదపడినిండినచదలున ।
 విదిలికదలిపొదలుదినసు-వేలుగుటట్టుల్ ।

تَنْ رَا بَقْضَا سِپَارَ وَ بَا وَقَّتْ بَسَازَ
کَیْنِ رَفْتَهٗ قَلَمِ زِ بَهِرِ تُو نَایَدِ بَازَ

(۸۰) خُوشِ بَاشِ کِه پَکْخَتَهٗ اَنَدِ سَوْدَایِ تُو دِی
اَیْمَنِ شُدِهٗ اَز هَمِهٗ تَمَنَایِ تُو دِی
تُو شَادِ بَزِی کِه بِی تَقَاضَایِ تُو دِی
دَادَنَدِ قَرَارِ کَارِ فَرْدَایِ تُو دِی

Tan rā baqazā sipār va bā waqt basāz

Kin raftayi qalam zibahri tū nāyad bāz.

(80) Khush bāsh ki pukhta andsau dāyīyi tū dī

Eman shuda az hama tamannāyi tū dī

Tū shād bazī ki bī taqāzā yī tū dī

Dādand qarāri kārifardāyīyi tū dī

And the first Morning of Creation wrote
What the Last Dawn of Rockoning shall read.

LXXX

Yesterday, THIS Day's Madness did prepare :
To-morrow's Silence, Triumph, or Despair :

గీ० ॥ అపి హృదయవిశ్వమేత నిమిత్త్యైవయథార్థతోఽస్తియదేతోః ।

కిం तेनकारणेना त्यन्तं दोष్యसे वृथा व्यसनैः ।

दैवाधीनां कुरुतनु मपि बोभूयस्वकालमनुसृत्य ।

कलमोऽतीतश्चेत्त्वां प्रत्येषपुनः कदापिनायाति ।

శ్లో० ॥ భూతకాలః పరోక్షోఽస్తి భావికార్యమనిశ్చితమ్ ।

వృథాగతానాగతయో శ్రీర్చాపిబపిబాపిబ ॥ ౮౦ ॥

గీ० ॥ సన్తుష్టోబోభూహి ఘ్రస్తనవిభవాస్తతోఽప్యపంకులిషుః ।

సకలమబోభూదిష్టం తవాప్రతిహతం పరేధురేవయతః ।

చ ఓయుల్లమా నేల-యు త్తహళిక్కి ।

కోరినీవేలఁజి-క్కులఁదగి తెదవు ।

మిగులవేల్పునకునీ-మెయిమిఁదుకట్టి ।

తలకొనుచుండుము-తరుణముకొలఁది ।

నిఁక రాదునిన్నూచిఁ-

(౮౦) మూ ॥ పన్నెనిటునేటితిక్కి ।

న్నిన్నమఱియు రేపుమాపు-నెగులున్దగుతె ।

ట్లున్నన్ననడదీఱఁగ ।

నిన్నీ వేమఱుతుచొక్కు- నెమ్మాను నెడన్ ।

చ ॥ నిన్నటిముచ్చట-నెఱవేఱఁగాన ।

నెందేనిహఁయిగా-నీవుండవలయు ।

నీకోరికలకెల్ల-నిన్నయెడయ్యె ।

నీకుఁగల్గదుమఱి-నిన్నటిచిక్కు ।

నిన్న రేపులవంత-నిలిపిఁబతుకుమ ।

خوش باش ندانی از کجا آمده
 می نوش ندانی که کجا خواهی رفته

(۸۱) آنروز که توسن فلک زین کردند
 و آرایش مشتری و پر وین کردند
 این بود نصیب ماز دیوان قضا
 ماراچه گنه قسمت ما این کردند

Khush bāsh nadānī az kuja āmadaī
 Mai nōsh nadānī ki kujā khāhī raftaī.

(81) Ān rōz ki tausani falak zīn kardand
 Va ārāyishi mushtari va parwīn kardand
 Īn būd nasībi mā zi dīwāni qazā
 Mārā chi guna qismati mā īn kardand.

Drink ! for you know not whence you came, nor why :
 Drink ! for you know not why you go, nor where.

LXXXI

I tell you this—When, started from the Goal,
 Over the flaming shoulders of the Foal
 Of Heav'n Parwin and Mushtari they flum
 In my predestined Plot of Dust and Soul .

జే జీఘానన్దేన యోగతత్త్వస్త్వమప్యబోభూవీః ।
 ఉభయేచురపిపరేచుః పూర్వేచుస్తవగతిఃపదాదదిష్టుః ।
 బోభూతాత్ప్రమదేన త్వమిహవాజక్రమీః కసమబోభోః ।
 దాధేయాహాలామీ షదపినజానాస్యహోకజక్రమ్యాః ।

శ్లో० ॥ సృష్ట్యాదావేవనిహితం విధేయంసర్వదేహినామ్ ।
 అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మశుభాశుభమ్ ॥ ౮౧ ॥

గీ० ॥ యస్మిన్ప్రహరకార్షుః సన్నద్ధానహనిదుర్వినితాంస్తే ।
 అశ్విన్యాంగురుచార స్ఫుటపద్ధతిమప్యదీదిశన్నేవ ।
 మజ్జాతకఫలమేవం జ్యోతిశ్శాస్త్రాద్యథేవనిరణాయి ।
 హంతమమకోఽపరాధః సంప్రతిమేభాగధేయమిదమస్తి ।

ఎటనుండివచ్చితో-యెఱుఁగవునీవు ।
 వేడుకలన్నిట-వీఁగుచునుండు ।
 మెలమిసంగూరుకో-వీవానుకొనుచు ।
 యరయఁజాలవీకెట-నరిగెదోనీవు ।

౧౧) మూ ॥ నేనాయున్ని నెఱిగిన ।
 తోనేతోలుదొల్తనాబ్ర-దుకుమొడిలుతుదిత్ ।
 నానాటికిఁబడికిట్టుల ।
 పై నెలకొనునంచుఁదెలిసి-లికెదనీకున్ ।

పా ॥ వెలుఁగుదొరకాగువారున-ములకుజేను ।
 కట్టిమిన్నినులన్ద్రోవ-వెట్టునాండు ।
 నాతిలన్వాసినాడునా-నడతిలెల్ల ।
 చేటునానంతునచ్చెనా-లోటులేదు ।

- (۸۲) چُون بُوْد اَزَل بُوْد مِرا اِنْشا کَرْد
 بامَنْ زِ نُکْهُسْت دَرْسِ عِشْقِ اِمْلَا کَرْد
 اَنگاہ قَرانِه رِيزِه قُلْب مِرا
 مِفْتاحِ دَرِ خَزائِنِ مَعْنِي کَرْد
- (۸۳) با تُو بَخْرابَات اَگَر گَوِيَم راز
 بِه زانِکِه بِمِحرابِ کَدَمِ بِي تُو نِماز

-
- (82) Chūn būdi azal būdi marā inshā kard
 Bā man zi nukhust darsi 'ishq imlā kard
 Āngāh qarāzayi rīzai qalb marā
 Miftāhi dari khazā'ini ma'anī kard.
- (83) Bā tū ba kharābāt agar gōyam rāz
 Bih zānki bamihrāb kunam bī tū namāz
-

LXXXII

The Vine had struck a fibre : which about
 If clings my being—let the Dervish flout ;
 Of my Base metal may be filed a Key,
 That shall unlock the Door he howls without.

LXXXIII

And this I know : whether the one True Light
 Kindle to Love, or Wrath-consume me quite,

శ్లో० ॥ దృఢ్యధవలంబేయే సూత్రంమధువినిర్మితమ్ ।
తత్కేవల్యం సమాప్నోమి యదసాధ్యంసుఖేరపి ॥ ౮౨ ॥

గీ० ॥ నిత్యప్రకృతిరబోభూ దక్షాక్షీదిహసతస్యేహేతోమామ్ ।
ఆదిత్యవయథావి ధ్యజీగపత్కామశాస్త్రపాఠమపి ।
తత్త యేవ మమ హృదయాని భిన్నత్రసరేణునాపిసవిధాతా ।
ప్రజ్ఞాకోశకవాటవి భేదనపద్మకుశ్చికామిహారరచత్ ।

శ్లో० ॥ రాగద్వేషౌ సమృద్ధీప్య తేజః కిమపిమాంక్షయేత్ ।
పానోదిత ప్రభాలేశః శ్రేయోఽస్తాధ్వరభానుతః ॥ ౮౩ ॥

(౮౨) మూ ॥ ఈ లాహిరినాయుండలి ।
మేలితేలివి వెలుగునట్లే-మెలపగలిగినన్ ।
వేలుపుచిందువకబీగము ।
నాలోపలనుండికలుగు-నంబి మొలకొండన్ ।

చె ॥ నేలలోనేనన్ను-నెగడించినాడు ।
తోడ్తోడమేలుచ-దువుచెప్పినాడు ।
నాయుల్లనుండలి-నలుసుతోనెఱుక ।
కలిమిచిందువకబీగముసల్పినాడు ।

(౮౩) మూ ॥ నెమ్మిగొలుపనీయెల్లడఁ ।
బ్రమ్మిననాలోనితేలివి-పడటఁగలుపనీ ।
యిమ్ముగనేద్రావినమే ।
లమ్మెయిఁగోవెలనడంగునడియరికన్నన్ ।

اَيَّ اَوَّلٍ وَ اَيَّ اٰخِرِ خَلْقَانِ هَمَّهٗ تُو
 خَوَاهِي تُو مَرَا بَسُوَز وَ خَوَاهِي بِنَوَاز
 يَزْدَانِ چُو گِلِ وَ جُوَدِ مَامِي اَرَاَسْت
 دَانِسْت زِ فَعَلِ مَا چِه خَوَاهَد بَر خَاَسْت
 بِي حَكْمَش نِيَسْت هَر گَنَاهِي كِه مَرَاَسْت
 پَس سُوخْتَنِ قِيَاَمَتِ اَز بَهْرِ چِه خَوَاَسْت
 حَكْمِي كِه اَز اُو مُحَالِ بَاَشَد پَرهِيَز
 فَرْمُوْدَه وَ اَمْر كَرْدَه كَزَوِي بَغْرِيز

Ai awwal wa ai ākhiri khalqāni hama tū
 Khāhī tū marā bisōz va khāhī binawāz.

- (84) Yazdānchu gili wuzūdi mā mī ārāst
 Dānist zi fa'li ma chi khāhad bar khāst
 Bihukmash nīst har gunāhī ki marāst
 Pas sōkhtani qiyāmat az bahrichi khāst
 Hukmī ki az ū muhāl bāshad parhēz
 Farmūda va amr karda kaz wai bagurēz.

One Flash of It, within the Tavern caught
 Better than in the Temple lost outright.

LXXXIV

What ! out of senseless Nothing to provoke
 A conscious Something to resent the yoke

గీ० ॥ అజిగదిషిష్యంత్వాంప్రతి యదిసాక్షాన్మన్త్రమపిమదస్థానే ।
 తస్మాత్త్వయావినైవా చికత్తిషిష్యే యథావిధినమస్యామ్ ।
 అయి దేవ బో భవీషి త్వమేవ సృష్ట్యంత కారణం జగతః ।
 ప్రబుభూషేః సంతనితుం మమ దుఃఖం వాథవాసుఖం హంత ।

శ్లో० ॥ అసంబద్ధశ్చేతనోఽయం జడప్రకృతితోఽసతః ।
 స్వతన్త్రస్య తథాప్యస్య వృథాకర్మవిధీయతే ॥ ౮౪ ॥

గీ० ॥ విధిరాత్మనా యథా మమ మృణ్మయదే హ్యథేప్సితమకార్షీత్ ।
 మశ్చేతః పరిణామం నిస్సందే హ్యథాక్రమమవేదీత్ ।

చ ॥ కోపువెంటన్నిన్ను-గొల్చుటేవాసి ।
 యీపులేనిమసీదు-నెరఁగుడుకంటె ।
 మిన్ను నేలలక్రిందు-మీఁదుతొఁవాడ ।
 నడ్పునాహాయివం-తలుతోఁచినట్లు ।

(౮౪) మూ ॥ లొడలొట్టనుండి వెడలిన ।
 పడికట్లకులొంగినిట్ర-వడిమడితడులన్ ।
 గిడిగిల్లనడలకున్న ।
 నైదునటయీబ్రతుకుహాయి-చెల్లినపిదపన్ ।

చ ॥ నామేను నేలఁబ-న్నకమున్నెవేల్పు ।
 నా తెల్వినిగుడుమం-దలఁగూడ నెఱుఁగు ।
 వాని సెలపుఁబట్టి-వచ్చునాయెగు ।
 బ్రదుకుపిదపమంట-రా నేలనాకు ।

آنگاه میانِ امر و نهیِ عاجز

در مآندۀ جهانیان که کج دَر و مویز

(۸۵) تا قالیبِ خاکِ من بر آمیخته اند

صد بوالعجبی ز من بر آنگیخته اند

من بهتر از این نمی توانم بودن

Āngāh miyānī amri wa nahīshi 'ājiz

Dar māndayi jahāniyān ki kajdār wa mawēz,

(85) Tā qālibi khāki man bar āmēkhtā and

Sad bul 'ajabī zi man bar angēkhtā and

Man bihtār az in nami tawānim būdan

Of unpermitted Pleasure, under pain

Of Everlasting Penalties, if broke !

LXXXV

What ! from his helpless Creature be repaid

Pure Gold for what he lent us dross-allay'd

తస్యాజ్ఞయా వినానో బోభూయాదస్మదీయ దుష్కర్మ ।
 సంస్థాయకథమహమతః కుంభీపాకంతథాపిజగ్గమ్యామ్ ।
 కేవలమసాధ్యమింద్రియ నిగ్రహణం తత్తదాజ్ఞయాభవతి ।
 అస్మాదేవాకస్మాత్ప్రవర్తతే కిం విధినిర్విషేధోఽపి ।
 హంతవయమంతరాస్మః ప్రతిషేధం విధిమతీవ బలహీనాః ।
 ఉభయేష్వపిపశ్చజనాఃకృత్యాకృత్యేషు సన్నియజ్యంతే ।

శ్లో० ॥ పూర్వాచారపిశాచోఽయం బాధతేఽనపరాధినమ్ ।
 స్వభావసుఖినం మర్త్యే హాధిగదుర్విధిచేష్టితమ్ ॥ ౮౪ ॥

గీ० ॥ సర్వాణ్యజ్ఞానిమమ ప్రాగమిమిశ్రన్సుదాసమంతాధే ।
 మత్సమదబీభవంస్तेఽప్యహోమహాద్భుత శతప్రదర్శయాని ।

దోలఁగదుపుట్టుక-తోఁగల్లుసేగి ।
 యెగ్గులగ్గులుసల్ప-నెటుచెల్లునుఱక ।
 డస్సితిమెదురుక-ట్టడలకునడుమఁ ।
 బుట్టిపొలియువార-ము మనమెల్లరము ।
 ననఁటి నెలుపుతడి-వడియనేక నెడు ।
 తబ్బిబ్బుపన్నుల-వ్దలఁకుచున్నాము ।

(౮౫) మూ ॥ అలఁతికెలసి యనుమప్పిడి ।
 కోలువుననపరంజిమాఱు-గొనుటకుఁదగవున్ ।
 సలిపెడునాతనికేమన ।
 వలయుఁబ్రతుకు జట్టియెట్టు-వచ్చెన్దుడకున్ ।
 చె ॥ వేలుపునాదుమ్ము-వెలిపుచ్చుపూట ।
 నన్నుండినూఱువిం-తలుసల్పినాఁడు ।

کَز بُوتِهٖ مَرَا چُنِینِ بِرُونِ رِیَاخْتِهٖ اَنَدَ

(۸۶) مَرْدِ آن نَبُودَ کِه خَلَقَ خَارِنْدَ اُورَا

وَز بَیْمِ بَدِی نِیْکِ شُمَارِنْدَ اُورَا

رِنْدِی کِه نَمُودَ پَسْتِ دَسْتِی بَکَرَمَ

رِنْدَانِ هَمَهٗ پَسْتِ دَسْتِ دَارِنْدَ اُورَا

Kaz botāvi marā chunīn birūn rēkhtā and.

(86) Mardi ān nabūd ki khulq khārind ūrā

Vaz bīm badī nēk shumārind ūrā

Rindī ki namūd past idastī ba karam

Rindāni hama pasti dast dārind ūrā.

Sue for a Debt we never did contract,
And cannot answer—Oh the sorry trade !

LXXXVI

Nay, but for terror of his wrathful Face,
I swear I will not call Injustice Grace ;

Not one Good Fellow of the Tavern but
Would kick so poor a Coward from the place.

एतावतोमहत्तर इतः परमहं नजातुबोभूयाम् ।
अस्मद्धेतोरस्म हेहोऽप्येवंबहिर्निरस्येत ।

श्लो० ॥ असद्विधिस्साधुरिति दैवभीत्यायदुच्यते ।
निष्कासितः स्यांसपदि कातरेणापिपानतः ॥ ८६ ॥

गी० ॥ न भवति सोऽपि मनुष्यः सुतरां निन्दन्तियं स्वकीय जनाः ।
दुष्टं शिष्टमितिपुन भीत्यासहसाथवा प्रशंसन्ति ।
मधुपायी शुन्ढायां निजापराधेनसन्तितिप्सेच्चेत् ।
सर्वेऽपि तत्सहचरा हन्तभ्रान्तंतमिहशिशिप्सेयुः ।

కాఁబోవనియ్యెడ-కన్ననయంబు ।

కనుక నీబొందినిం-కన్బొలియించు ।

(౮౬) మూ ॥ కడునలుగువేలుపనియ్యె ।

ట్రిడుకొనినేఁగానిపనుల-నెగ్గించునెడన్ ।

జెడువెడఁగాయని నన్ను ।

స్వడిఁబాక న్నెడలిమంచి-వాఁడుస్తన్నున్ ।

చె ॥ ఎల్లరునిట్టెడు-నెన్నఁజేనమఱియు ।

నేవాఁడు వెఱపున-నెన్వనియోగు ।

వాసియంద్రోమగ-వాఁడుకాఁడతఁడు ।

త్రాగఁబోతుతననె-రనునకడలిన ।

లొట్టిముచ్చులునాని-లొటునెగ్గింతు ।

(۸۷) بَر رَهگُذَرَم هَزار جا دَام نِهِي

گُوئي کِه بَگِير مَت اَگر گَام نِهِي

يَک ذَرَّه زِ حُکْم تُو جِهَان خَالِي نِيست

حُکْم تُو کُنِي وَ عَاصِيَم نَام نِهِي

(۸۸) لَعْنَتِ اَنْتَسْت وَ رَحْمَتِ اَنْ تُو

بَنَدَدِه اَنْ تَسْت وَ قِسْمَتِ اَنْ تُو

- (87) Bar rahguzaram hazār jā dām nahī
Gōi ki bagīrmat agar gām nahī
Yak zarra zi hukmi tū jahān khālīnist
Hukm tū kunī va 'āsīmi nām nahī.

- (88) La'nati ān tust wa rahmati ān tū
Bandayi ān tūst va qismati ān tū

LXXXVII

Oh Thou, who didst with pitfall and with gin
Beset the Road I was to wander in,

Thou wilt not with Predestined Evil round
Emmesh, and then impute my Fall to Sin !

LXXXVIII

Oh Thou, who Man of baser Earth didst make,

శ్లో० ॥ మమ ప్రవృత్తేర్వ్యాధాత స్త్వయాచోక్రియతే విధే ।

సాక్షాత్త్వమేవాపరాధీ మమ దోషో నవిధ్యతే ॥ ౮౭ ॥

గీ० ॥ ప్రతిపదమపి మార్గేమే స్థాపయసీత్థం సహస్రశః పాశాన్ ।

మాపిపతిషీర్బిభన్తసా నీత్యేవం మాం నిజాగదీషిత్వమ్ ।

నాస్తి చరాచరమేత న్మనాగాపితవానధీనమాహోస్విత్ ।

ఆజ్ఞాం త్వమేవ కురుషే తథాహి మమ దుష్టనామవిదధాసి ।

శ్లో० ॥ సృజన్మృదామర్త్యమపి విఘ్ననిఘ్నాన్రివిఘ్నపశ్చ ।

విధేత్వయే వంక్రియతే సుఖదుఃఖ పరంపరా ॥ ౮౮ ॥

(౮౭) మూ ॥ నీవేకలుగులద్రవ్యితి ।

వీవేనలపన్ని నాడ-వేజనుత్రోవన్ ।

నావేల్పాతప్పనియై ।

వీవేదిద్దకిటునన్ను-నెగించెదవా ।

చ ॥ ఏనేగుత్రోవలో-నీవువేచోట్ల ।

నుక్కరిబిక్కిరి-యురినన్ని నావు ।

అడుగిడదేనియం-దంకించినిన్ను ।

బట్టెదనంచుడ-ప్పక పల్కినావు ।

నింగినేలలలోన-నీవులోగొనక ।

యున్న తావేదయ-ను త్తకా లేదు ।

ఏవునేచోనరింతా-వెపెచ్చునాకు ।

నెంబరివిత్తును-వేసెవెట్టెనీవు ।

(౮౮) మూ ॥ ఏకపుమేయిన్నాకిడితివి ।

మరులుసికొల్పితివి తన్వి-మాటందుట్టకై ।

మరితాళజాలనాతీ ।

పుకమోచుమునన్నుగావు-మోయిలువేల్పా ।

گر مرا لعنست قسمتِ پاک نیست
 زهرِ هم باید همه تریاک نیست
 من بندهٔ عاصیمِ رضای تو کجاست
 تاریکِ دلم نور و صفای تو کجاست
 مرا تو بهشت اگر بطاعتِ بدهی
 این مزد بود لطف و عطای تو کجاست
 ای وافیِ اصرارِ خمیرِ همه کس
 در حالتِ عاجزِ دستگیرِ همه کس
 یارب تو مرا توبه ده و عذر پذیر
 ای توبه ده و عذر پذیر همه کس

Gar marā la'an ast qismati bāk nist
 Zahri ham bāyad hama tiryāk nīst
 Man bandaī 'āsīm rizāī tū kujāst
 Tārīki dilam nur u safāī tū kujāst
 Marā tū bihisht agar batā't-bidihi
 Īn muzd būd lutf u 'atāī tū kujāst
 Ai wāqifi asrāri zamīri hamayi kas
 Dar hālāti 'ajizi dastagīri hamayi kas
 Yā rabb tū marā tauba dih wa 'uzr pazīr
 Ai taubayidih wa 'uzri paziri hamayi kas

• And ev'n with Paradise devise the Snake :
 For all the Sin the Face of wretched Man

గీ० ॥ యావచ్చుకోపిషసిచే చ్చిక్షమిషసఁవతావదేవంత్వమ్ ।
 ఆశ్శీప్ససియదియావ తావదనుజిఘృక్షసి ప్రభోచిత్రమ్ ।
 అభవిష్యచ్చేదు షాచారోమేఽభేష్యమహమర్తావవిధే ।
 బోభూయేతవిషమపి త్వఖిలంనహమృతమేవ బోభూయాత్ ।
 దాసోఽస్మ్యహమాతిపాపీ తవకుత్రచిదస్తి సహజకారుణ్యమ్ ।
 మలిनाత్మాబోభూవం కవిధ్యతేప్రస్ఫుట ప్రభావస్ते ।
 స్వర్గం మహ్యం త్వం యది దిత్సేస్త్వచ్చరణసక్త భక్తాయ ।
 తద్బోభూయాత్ప్రతిఫల మేవకానుగ్రహ ప్రదానంते ।
 అయినిశ్శేషమనుష్యా న్తరద్భిఁకరహస్యసారవిజ్ఞాతః ।
 ఆత్మీయాఖిలభక్తా పత్సమయ మహాభయప్రదానకర ।
 हे देवदेहिपश्चा त्तापं पापं क्षमस्वमेऽन्यन्तम् ।
 अय्यनुतापविधायक यतस्त्वमैवासिदुष्कृतक्षन्ता ।
 प्रेतं जीवितमपिमां त्वमेवरक्षसिसदायथान्यायम् ।
 अस्य जगच्चक्रस्या स्थिररूपस्यत्वमेवभर्तासि ।

చ । నేనుగావించు-నెనకుగొల్పించు ।
 పూడ్చిగోచించును-అొడయుండవచ్చు ।
 నలుపు-కానీల-ప్రకాశించి నెఱవ ।
 కాదుచేదెల్ల-నమునునడగాన ।
 నేనొల్లకనునే-నెనకేన ।
 మొనకొనకానె-నొనకొనకొన ।
 నాకొల్పునకువేల్పు-నగిచ్చుదేని ।
 మాణిగియద్దిన-నుంచివెట్టెని ।
 యెల్లరిలోగిటు-కెఱగిననాడ ।
 యునునడలులే-నేలేకనాడ ।

سازندهٔ کارِ مرده و زنده توئی
 دارندهٔ این چرخِ پراگنده توئی
 من گرچه بدم خواجهٔ این بنده توئی
 کسرا چه گنه نه آفریننده توئی

(۸۹)

ماهِ رمضان چنانکه اِمسال آمد
 برپایِ خردبندِ گرانِ حال آمد
 ای بارِ خدایِ خَلق را غافل ساز
 تا پندارند که ماهِ شوال آمد

Sāzindai kārī murda wa zinda tū ī
 Dārandaī in charki parāganda tū ī
 Man garchi badam khāzai in banda tū ī
 Kasrā chi guna na āfirinanda tū ī.

(89) Māhi ramazān chunān ki imsāl ā mad
 Bar pāyi khirad bandi girāni hālāmad
 Ai bāri khudāy khulqrā ghāfil sāz
 Tā pindārand ki māhi shawwāl ā mad.

Is black with—Man's Forgiveness give—and take !

LXXXIX

As under cover of departing Day
 Slunk hunger-stricken Ramazan away,
 Once more within the Potter's house alone
 I stood, surrounded by the Shapes of Clay.

అహమస్మ్యత్యపరాధీ తథాహి దాసస్యమమవిభుర్భవసి ।
కस्याపి నాస్తి పాపం యస్మాద్దేతోస్త్వమేవ కర్తాసి ।

శ్లో० ॥ ఉపవాసవ్రతేభగ్నే క్షీణేకర్మణ్యహం పునః ।

కుంభకారాలయేఽప్యస్థాం మృద్ధికారైః పరీవృతః ॥ ౮౯ ॥

గీ० ॥ హంతాకస్మాదేషమ ఆయాసీదౌపవస్తమాసోఽయమ్ ।

సఙ్కటకాలః సంప్రతి సమభూదత్యంతచతుర పదబంధః ।

అయి దుర్భరవ్రతవిధే సర్వానపి కురుజనాం స్త్వమౌదరికాన్ ।

బోధయ సమస్తవిభవై రవశ్యభోగార్హణ్యమాసహతి ।

నాయైపునకునన్వ-నటచెందనిమ్ము ।

నానేరమింక నె-న్న కమిలువేల్పు ।

నెరసునొప్పించిన-నెత్తుపుకనుక ।

చెఱుపునొప్పించికా-చెదవీపుకాన ।

నేజెడునడియడ-న్నపునాదొరివి ।

కెగులేదెవనికీ-వే తీరుపరివి ।

(౮౯) మూ ఓటితుడినాటి చీకటి ।

చాటుననాల్గుల్లినెక్క-సంబుగజాతెన్ ।

సూటిన్యారెకురంగట ।

దీతెఱుంగకయుండి బారి-నినుసులనడుమన్ ।

చె నిక్కచ్చిగానిట్రు-నెలదాగరించె ।

నీయేడుచదువరి-కెల్లనడ్డముగ ।

నోనోమువేలుపా-యెనరించుమింక ।

బొందితాల్పులండి-పోతులనిద్ది ।

యెల్లనిన్లనుమని-యెన్నుకోనిమ్ము ।

- (۹۰) گویند که ماه رمضان گشت پدید
 من بعد بگرد بادا نتوان گردید
 در آخر شعبان بخورم چندان می
 کاندَر رمضان مست بيفتم تا عید
- (۹۱) جامیست که عقل آفرین می زندش
 صد بوسه ز حسن بر جبین می زندش

- (90) Gōyand ki māhī ramazān gasht padīd
 Man ba'd bagardi bāda natuwān gardīd
 Dar ākhiri sha'bān bakhuram chandān mai
 Kāndar ramazān mast biftam tā 'īd.

- (91) Jāmīst ki 'aql āfrīn mī zandash
 Sad bōsa zi husn bar jabīn mī zandash

XC

And once again there gathered a scarce heard
 Whisper among them ; as it were, the stirr'd
 Ashes of some all but extinguished Tongue,
 Which mine ear kindled into living Word.

XCI

Said one among them—" Surely not in vain,
 My substance from the common Earth was ta'en,

- శ్లో० ॥ రసనానాం పురారంభ చ్ఛేదనాం జల్పితం పునః ।
 మర్త్యోఽథమంతరేణాపి మయాశ్రావిశనైశ్శనైః ॥ ౯౦ ॥
- గీ० ॥ కేచిద్దదంతిమాంపున రాయాస్యత్యౌపవస్తమాసేన్దుః ।
 తదనంతరమపిచిత్తం భూయోమధానపాతుకామంస్యాత్ ।
 ఉపవాసమాసపూర్వే తావన్మాత్రం సురాంపిపాసేయమ్ ।
 యావద్దోభూయాంమద మత్తః సకలౌపవస్తసమయేఽపి ।
- శ్లో० ॥ ఁకోఽభాణీద్వృథాయోమాం నాస్రాక్షీన్మృత్స్వరూపిణమ్ ।
 విలాయయేదాత్మనిద్రా కసణ్వేమాం తనూమితి ॥ ౯౧ ॥

- (౯౦) మూ ॥ ఉసురసురనుమిడు కెసఁగని ।
 కొసముసముసమసఁగుముసుఁగు-గుసగుసవింటిన్ ।
 గసిదీటస్పసమీట ।
 న్నుసికీలునాకొసరుపిసరు-తొలుచదువులగున్ ।
- చె ఆనుంగు నెలతిర్గి-యరు దెంచునండ్రు ।
 తెలఁపరాదుల్లమ-త్తఱికోపునాన ।
 నేఁగావునన్నిట్రు-నెలదాఁటునటకు ।
 తనువులేక ఱిముఱి-స్వప్నద్రావెనిను ।
- (౯౧) మూ ॥ క్కఱిఁగారిబొమ్మయ నెనూ ।
 రకనన్నిటఁబన్న లేదు-రహిపెంపారన్ ।
 జికిలినొనచిఱనవేల్పొ ।
 పిక నెందేఁగానరాని-పిసరుగమాల్పున్ ।

این کوزه گرد هر چنین جام لطیف
میسازد و باز بر زمین می زندش

(۹۲) ترکیب پیالۀ که در می پیوست
بشکستن آن روا نمی دارد مست
چندین سر و پای نازنین از سر دست
از مهر که پیوست و بکین که شکست

Īn kūza gari dahr chunin jāmi latīf

Mī sāzad va bāzbar zamīn mī zandash.

(92) Tar kibi piyālāi ki dar mī paiwast

Bashī kaštani ān ravā namī dārad mast

Chandīn sar va pāyi nāzanīn az sar dast

Az mihriki paiwast va bakīnī ki shikast.

That He who subtly wrought me into Shape
Should stamp me back to shapeless Earth again ? ”

XCII

Another said—“ Why, ne’er a peevish Boy

Would break the Cup from which he drank in Joy ;

Shall He that of His own free Fancy made

The Vessel, in an after-rage destroy ! ”

గీ० ॥ ఆచుంబితఫాలమపి హవియతే హయమయపాత్రాదయమ్ ।
 సవినిర్మిత్సతిచక్రీ తదేవదిదరీపతిస్థలభూయః
 అన్యోః

విषవృక్షోఽపిసంవర్ధ్యస్వయం ఊతుమసామ్పతమ్ ॥ ౧౨ ॥

గీ० ॥ సङ్ఖీకృతానితానీ హ చక్రిణా పానభాజనాङ్గానీ ।
 దీదాంస్యేరంశ్చేత్సోఽపీర్ష్యిషిషేదేవవారుణీమత్తః ।
 కతిశీర్షాణ్యङ్ఖీనాపి చక్రీరమ్యైరచీకరస్వనఖైః ।
 ప్రేమ్ణైవహంతసపున ద్వేషేణైవ స్వయన్యదిదరీషీత్ ।

చె ॥ ఎఱుక గల్గినవార-తెల్లగొండాడఁ ।
 గ్రాలునంట్లుముడియ-కట్టెడుబుడ్డి ।
 క్రోవులమేతరీ-గొన్న బెనదినుసు ।
 కావించునదియుముక్కలుగొట్టునేల ।

(౯౨) మూ ॥ అనెలాతివాడుతానె ।
 క్కినకొమ్మన్వెట్టియైన-గినిసినటకునా ।
 తన్నకెయారనొనచిఱన ।
 పనిముట్టున్వేలుపలిగి-పాడెటుసల్పున్ ।

చె ॥ చాలవంతులువేసి-సల్పినలొట్టి ।
 చెఱుపనొప్పడుకెపు-చెలగినవాడు ।
 మొదలడుగులుప్రవేళ్ల-మొనలతోబన్ని ।
 బరువడిగిట్లక-పగులుచునెవడు ।

(۹۳) زِ آوردَنِ مَنِ نیوَدَ گردُون را سُوَدَ
 وَزِ بُردَنِ مَنِ جَاهَ وُ جَلالِش نَفزودَ
 وَزِ هِیچِ کَسِی نِیزِ دَوِ گوشَم نَشَنودَ
 کَا وَردَنِ وُ بُردَنِ مَنِ ازِ بَهرِ چِه بودَ

(۹۴) دَر کَارِ گِهِ کُوزَه گِرِی رَفْتَم دَوشِ
 دِیدَم دَوِ هَزارِ کُوزَه گُویَا وُ خَمَوشِ

- (93) Zi āwardani man nabūd gardūn rā sūd
 Vaz burdani man jāh va jalālash nafuzūd
 Vaz hēch kasēniz dōgōsham nashunūd
 Kāwardan wa burdani man az bahrichi būd.
- (94) Dar kārgahi kūzagarī raftam dōsh
 Dīdam dō hazār kūzayi gōyā va khamōsh

XCIII

None answer'd this ; but after silence spake
 Some Vessel of a more ungainly Make ;
 “ They sneer at me for leaning all awry ;
 What ! did the Hand then of the Potter shake ? ”

XCIV

Thus with the Dead as with the Living, WHAT ?
 And WHY ? so ready, but the WHEREFOR not,

- శ్లో० ॥ అకస్మాత్కుంభకారోఽపి భిన్యాశ్చైత్స్వకృతఘటమ్ ।
 కంపేతకిం తస్యపాణి రిన్యవోచత్పరోహసన్ ॥ ౯౩ ॥
- గీ० ॥ ననుమమకాగమాదిహ నకోఽపిబోభూయతే విధేర్లాభః ।
 మమనిష్క్రమాదితోబత తన్మహి మోర్నకృతోనబోభూయాత్ ।
 కస్మాదపికర్ణోమే శోశ్రూయేతే నతత్వతః కిశ్చిత్ ।
 హంతమమాగమనిర్గమ కార్యేణతే కథం ప్రవర్తేతే ।
- శ్లో० ॥ జిహ్లాస్యతే దేహయాత్రా వృథాకిమపి జీవితమ్ ।
 ఘటః కః కుంభకారః క ఇన్యవాదీతదేతరః ॥ ౯౪ ॥

- (౯౩) మూ ॥ ఏకస్మాత్కుంభకారః ।
 యూర్జకయున్నారలెవ్వ-ఁడోపల్కనితా ।
 కారాదురకుఁడీతా ।
 నారయకావేల్సుగూడ-నైపోనరించున్ ।
- చె ॥ నారాకవేలుపే-నయమొనగూచెన్ ।
 నాపోకనాతని-నలువెటుహెచ్చె ।
 రప్పించిననైచ్చె-రన్వెడలించు ।
 నుడువునారెండువీ-నులవినలేదు ।

- (౯౪) మూ ॥ బ్రదుకననేమీమఱియు ।
 జ్ఞదియుటయననేమియిట్లు-చయ్యనమాత్మె ।
 ట్లొడలునిదిటులనేలా ।
 కుదురెదిపిదుతెద్దిబుడ్డి-కూపరియేఁడి ।

ناگاهِ یکی کوزه بر آورد خروش
گوکوزه گروکوزه خروکوزه فروش

- (۹۵) دارنده چو ترکیب طبائع آراست
باز از چه سبب فگندش اندر کم و کاست
گر نیک آمد شکستش از بهر چه سود
ور بد آمد پس این صور عیب چراست
گویند بحشر جستجو خواهد بود
وان یار عزیز تندخو خواهد بود

Nāgāh yakī kūza bar āward khurōsh
Kū kūzagar va kūza khar wa kūza farosh.

- (95) Dāranda chū tarkībi tabā'ī ārāst
Bāz az chi sabab figan dash andar kam ū kast
Gar nēki āmad shikastash azbahri chi sūd
Var badi āmad pas in suvari 'aib chirāst
Gōyand bahashri justjū khāhad būd
Wān yārī 'azīz tūndkhō khāhad būd

One on a sudden peevishly exclaim'd,
" Which is the Potter, pray, and which the Pot ? "

XCV

Said one—" Folks of a surly Master tell,
And daub his Visage with the Smoke of Hell ;

గీ० ॥ పూర్వేఘ్నర్తమహం కులాలశాలామజీగమంసహసా ।
 మృకానపివాగీశాన్ ద్విసహస్రమితాఙ్గనాంస్తదాద్రాక్షమ్ ।
 ఐకమపిపానపాత్రం ద్రాగేवंస్వయమజ్ఞః ఘృషచ్ఛబ్దమ్ ।
 ఘటనిర్మాతాకపునః కక్రయికః కాస్తిహంతావిక్రేతా ।

శ్లో० ॥ మాఢీవిధిర్జగత్కర్తా తేనజన్తుర్విచార్యతే ।
 దీయతేకర్మఫలమి త్యన్యోఽవోచజ్జనశ్రుతిమ్ ॥ ౯౪ ॥

గీ० ॥ పశ్చీకుర్వన్ధాతా భూతాన్యపిమెలయన్యదాస్మాక్షీత్ ।
 కస్మాద్దేతోభ్యై స్తానిసలోపానికిమృతసోఽకాఢీత్ ।
 యదిమూర్తాన్యేతాని ప్రాయః సుగుణాస్పదానిబోభ్యుః ।
 భ్యోఽదయఃకిమవధీ త్ప్రసభమపివృథేవతాన్య సౌహంత ।

చ ॥ అరిగితిన్బిజుతల-యంగడికేను ।

నిన్నమాపచటంగ-టిన్ నెండువేల ।

పలికియున్బలుకని-పంటులందెదియె ।

కూతవేసెన్గడు-గొబ్బుననిట్లు ।

క్రీవికూడకరియెట-గొనువాడికెచట ।

నమ్మునతఁజెవొట-నంచుబిగ్గరంగ ।

(౯౫) మూ ॥ తగులొప్పనిబిగికాన్పుల ।

తగనరి బడియెడయఁడాడె-దనతోవేల్పి ।

తెగమిగులబొమ్మలాట ।

న్నగడ్డితానాడుకొనున-నియెనెంచేనిన్ ।

చ ॥ పుట్టుకతోవేల్పు-బొందులుకూడె ।

మఱలనయ్యవినడు-మన్నాల్పినేల ।

మంచివానెడవాని-మాపనేమిపని ।

آز خَیْرِ مَاحِضِ جُز نِکُوئی نَاید هَرگِز
خُوش باشِ کِه عاقِبَتِ نِکُو خَواهد بود

(۹۶)

آندَم کِه نِهالِ عُمَرِ مَن کُذدَ شُود
وَ أَجْرَامِ زِ یَکدِگَر پِراگُذدَ شُود
گَر زانکِه سُرَاحی کُندَ از گِلِ مَن
بالِی کِه پُر از بادَ کُندَ زِندَ شُود
دَر پایِ اَزَل چو مَن سَر افگُذدَ شُوم
وَز بِیَخِ اُمیدِ عُمَرِ بَر کُذدَ شُوم

Az khairi mahz juz nikū ī nāyad hargiz
Khush bāsh ki 'āqibati nikū khāhad būd.

- (96) Āndam ki nihāli 'umri man kanda shūd
Wa ajrām zi yak digar parāganda shūd
Gar zānki surāhī kunand az gili man
Halē ki pur az bāda kunand zinda shūd
Dar pāyi azal chū man sar afganda shūm
Waz bē khi umīdi umr bar kanda shūm

They talk of some sharp Trial of us—Pish !
He's a Good Fellow, and 'twill all be well."

XCVI

" Well," said another, " Whoso will, let try,
My Clay with long oblivion is gone dry :

దుష్టబోభూయేరన్ సకలాయదిమూర్తయోఽపినిస్సారాః ।
 దోషః కర్షిష్యానాం సర్వాసాంప్రాయశోఽవగమ్యేత్ ।
 అన్త్యవిచారణాదీవసే చర్చాసంబోధవిష్యతిప్రచురా ।
 నాభూత్కదాపికేవల సాత్వికమూర్తేశశుభంవినాకిశ్చిత్ ।
 త్వంసమ్మోదస్వతమాం శివమేవస్యాద్భవిష్యదాయురపి ।
 త్వరితః ససృహన్మాణిరపి బోభూయిష్యతఇతిప్రశం సన్తి

శ్లో० ॥ సాధుక్తమస్మాన్యః కౌఽపి యద్వాతద్వా నియోజయేత్ ।
 అన్యోఽవాదీత్కింబहुనా మధుపాయయమమితి ॥ ౯౬ ॥

గీ० ॥ మమకజీవితవిటప ఇవావాచితయుగపథదామూలాత్
 పరితస్తస్యాఙ్గాన్యపి బహిర్నిరస్తాని హంతబోభూయః

సై బ్రౌననవియొన-చిన్ నయోగి కేది ।
 తుదినాటియరయిన-దొడ్డగానుండు ।
 ద త్తలనద రెడు-వగుచెలికాడు ।
 అనుచుబల్కెద రెన్ను-జేనదామంచి ।
 నుండిమేల్పప్పది-నుసురాది కేదియు ।
 హాయిగానుండుముం-దగులెస్సబ్రతుకు ।

(౯౬) మూ॥ ఇంకెనయోపల్కెన్నో ।
 రింకెన్నా పారిబొంది-యెన్నయొట్టుల్ ।
 పెంకెమూలనడగెనా ।
 యంకిలినదటానిమఱల-హయి న్ననెదన్ ।

• చె ॥ మొదలంటనామిమ్మ-మోవూడబెఱకి ।
 యాకులు రెమ్మలం-దందబోలువ్వి ।
 నాపారితోడబ-నటినానిదాన ।
 గోపునింపినబ్రతు-కునదియుమఱల ।

زِنْهَارِ گِلَمِ بِجَزِ صُرَاحِی مَکْنِیدِ

شَایِدِ کِه چو پُر بادِه شود زنده شو

(۹۷) ماهِ رَمَضانِ بَرَفْتِ و شَوَّالِ آمَدِ

هَنگامِ نَشاطِ عَیشِ و قَوَّالِ آمَدِ

آمَدِ گِه آنکِه خِیکِه اندَرِ دُوشِ

گویند کِه پُشتِ پُشتِ حَمالِ آمَدِ

Zinhār gilam bajuz surāhī ma kunnīd

Shāyad ki chū puri bāda shūd zinda shūm.

(97) Māhi ramazān baraft va shawwal āmad

Hangāmi nashāti 'aish va qavvāl āmad

Āmad gaḥi ānki khīkhā andar dōsh

Gōyand ki pushti pushti hammāl āmad.

But fill me with the old familiar Juice,
Methinks I might recover by-and-bye ! ”

XCVII

So while the Vessels one by one were speaking,
One spied the little Crescent all were seeking :

And then they jogg'd each other, “ Brother ! Brother !
Now for the Porter's shoulder-knot a-creaking ! ”

మమపార్థివవపుటోయది నిరమేమీయిష్యతొరుగలమణికః ।
 అపితమపోపుర్విష్యదు దబోభవిష్యత్పునస్తదేవద్రాక్ ।
 నూనమహమన్త్యకాలా ధఃపదమాక్షుభ్యపంపతిష్యామి ।
 నష్టోత్సాహః ప్రవయా శిశిథిలోఽపి జుగుప్సితః పరేష్యామి ।
 దర్దేశ్యధ్వం భాణ్డా దన్యన్మమమృత్స్న యేహమాకాష్టే ।
 తావజ్జేజీవీయాం యావదిదం హలయాప్రపోపూర్యాత్ ।

శ్లో० ॥ ఇత్థం సంభాషమాణेषు తేషుయఃకోఽప్యజాగదీత్ ।
 సౌభ్రాతః పశ్య పశ్య సురయాయాతిభారికః ॥ ౯౭ ॥

గీ० ॥ ఉపవాసవ్రతమాసోఽప్యసీసదత్పారణంసమరరంభత్ ।
 మాధవశృంగారకలా వिलासకथకాగ్రణీఃసమాయాసీత్ ।
 సమయోఽయమబోభూయ ద్భుజయోః సన్ధాయచర్మ భాణ్డాని ।
 వీవధకాః పశ్యేతే పృష్ఠపృష్ఠమితి సమగదిపురథ ।

గిట్టించుతటికాళ్ల-క్రిందనలంగి ।
 తోనెనామనుకోర్కె-తుత్తుమ్మరైన ।
 వినుడుసల్పకుడుసీ-విరిపంటితప్ప ।
 నానేలనుండి ది-నసుమతేదియును ।
 నేబ్రదకెడినది-నిండిన న్నల్లి ।

(౯౮) ము ఇటులవ్యాసమునొనుచు ।
 స్వతుకున నెలపొడుపుగాంచి-తలతెత్తుచును ।
 చ్చటమోఁగిమోతెన్ను ।
 చ్చటవినిత్రావుటకునోళ్లు-చాఁపిరివేడ్కొన్ ।
 చె నుంకు నెలచ నెఱచు-మగుపూటవచ్చెన్ ।
 బాడిపంటలురెచ్చె-బాటకాఁడెచ్చె ।
 మోపడ్లుసిద్దెల-న్నాపులదాల్చి ।
 నెడలివచ్చుచు నెన్ను-వెన్ననుచుండెడు ।

(۹۸) چُون فَوْتُ شُومِ بَبَادَه شَوْنِیدِ مَرَا
 تَلَقْتَن زِ شَرَابِ نَابِ گَوْنِیدِ مَرَا
 خَوَاهِی کِه بَرَوَزِ حَشَرِ بِنِیدِ مَرَا
 اَز خَاکِ دَر مِیکَدَه جَرُونِیدِ مَرَا
 زِنهَارِ مَرَا زِ جَامِ مِی قَوْتُ کُنِیدِ
 وِین چِهْرَه کَهْرَبَا چُو یَا قَوْتُ کُنِیدِ
 چُون دَر گُذَرَمِ بَمِی بَشَوْنِیدِ مَرَا
 وَز چُوبِ رَزْمِ تَاخْتَه تَابُوتِ کُنِیدِ

- (98) Chūn faut shūm babāda shūīd marā
 Talqīn zi sharābi nāb gō īd marā
 Khāhī ki barōzi hashr bīnīd marā
 Az khāki dar maikada jū īd marā
 Zinhār marā zi jāmi mai quvvat kunīd
 Vīnachahraī kahrubā chū yāqūt kunīd
 Chūn dar guzaram bamai bashūīd marā
 Waz chūbi razm takhtayi tābūt kunīd.

XCVIII

Ah, with the Grape my fading Life provide,
 And wash my Body whence the Life has died,
 And lay me, shrouded in the living Leaf,
 By some not unfrequented Garden-side.

శ్లో० ॥ మధుప్రపాయయేదన్త్యే స్నాపయేన్మధునాభృశమ్ ।
అసుమ్మధురసామూలే స్థాపయేన్మధుపण्डితమ్ ॥ ౯౮ ॥

గీ० ॥ యావదహం ప్రాగగమం స్నపయావశ్యం సుదృఢ్‌లిప్రియయా ।
అధికృత్యాఞ్ఞసురామా రూపయసర్వపరేతకల్పమపి ।
ప్రేతోత్థానదినేమా మదిదృక్షిష్యతయదీదృశంశ్రయమ్ ।
ऐक्षिष్యధ్వంశుण्डా ప్రాంతస్థపురాణమృత్తికారాశౌ ।
సమవేహిమమబలాయా సవపాత్రంసహమయానిధోహిత్వమ్ ।
మాణిక్యమివాస్యంమే हरिनीलंसపదిहिपरिణమయస్వ ।
జాఘంసంస్నాపయమాం పరేతమానఖశిఖంహలిప్రియయా ।
స్వాదుక్షుపప్రకాण्डैః సుదృఢమపివిరచయమమకంఖట్విమ్ ।

(౯౮) మూ ॥ నాయూపిరి కా వాచుట ।

కెయూనెదె గెపునల్ప-గెలకెంగోపుర ।

నాయుగమునాయనీవిరి ।

కాయన్నయెల్లనాని-కి తెనానీ ।

చ ॥ పోలేననీవిరిగోన-సంంచు కీసన్న ।

కాల్కి-కల్పకబల్యు-గెల తెకెంగోన ।

నాతర్గి కిచి-నాయకనాంచు ।

వేష్క-యంజీనగోపు-వెంటనెమకెయి ।

నాచప్పివీటగ-నావెపునొరియి ।

బంటుకెగోపుని-ల్వనల్పుడీను ।

కావి-చుడికి-ప్ప-కిలుమూతెకెంపు ।

కడగు కీనే తెల్ల-గెలగోపుతోడ ।

బన్నుడెగూనుచు-నకెగెంపరిమ్మ ।

- (۹۹)   دَر پَایِ اَمَلِ چو مَن سَرِ اَفْگَنْدَه شوم
 وَز دَسْتِ اَجَلِ چو مَرغِ پَرکَنْدَه شوم
 زِینْهَارِ گِلامِ بَکْجَزِ صَراحِی مَکُنِیدِ
 شَایْدا کِه چو پُر بَادَه شوم زِنْدَه شوم
- (۱۰۰)   چَنْدَانِ بَکْخُورَمِ شَرَابِ کِینِ بُوِی شَرَابِ
 آیدِ زِ تَرَابِ چُونِ شوم زِیرِ قُرَابِ

(99) Dar pāyi amal chū man sar afganda shūm
 Waz dasti ajal chu murg park anda shūm
 Zinhār gilam bajuz surāhī makunīd
 Shāyad ki chū pur bāda shūm zinda shūm.

(100) Chandān bakhuram sharāb kīn būyi sharāb
 Āvad zi tarāb chūn shūm zeri turāb

XCIX

Whither resorting from the vernal Heat
 Shall Old Acquaintance Old Acquaintance greet,
     Under the Branch that leans above the Wall
 To shed his Blossom over head and feet ?

C

Then ev'n my buried Ashes such a snare
 Of Vintage shall fling up into the Air,

శ్లో० ॥ పరస్పరచిరస్నేహౌ పునరారూఢ యౌవనౌ ।

జాయాపతీపిత్వనే సమ్మిల్యేతాం సువాసితౌ ॥ ౯౯ ॥

గీ० ॥ హంత పిపాక్షిష్యతిపద ఘాతేర్యావిద్విధిర్మదీయశిరః ।

దీదాంసిష్యతिसమమా వయవౌఘంవిహగపక్షతిచయమివ ।

అప్యన్యత్కిమపిసూరా భాణ్డాన్మన్మృత్స్నయేహమాకార్షీః ।

అభవిష్యత్తత్పూర్ణం చెదహమిహసుహురహోన్వజీవిష్యమ్ ।

శ్లో० ॥ పార్శ్వవర్తినమాకర్షే న్మమగన్ధోఽపిపాశవత్ ।

మధుస్వీరసికాః सर्वే జాయంతాం పునరాస్తికాః ॥ ౧౦౦ ॥

) మూ ॥ కొడమహాయలుతలపునకు ।

నృదపడిరప్పించుడడువ-పడుచుచెలుత్తు ।

మిడిలిచునలరుదోట ।

న్దురుగనగిపల్కరించు-కొననీమఱలన్ ।

చ అడనునాతలదన-యడుగులన్దొక్కి ।

పుంజుఁకొక్కనలెనా-మూలూడబెఱుక్ ।

నామేనిబుగ్గిమా-నకికొప్పుకాగు ।

గావించియద్దాని-గడు పోడి ।

నించుడీక్రిమ్మఱ-న్నేమనగలను ।

(౧౦౦) మూ ॥ పోడిమినేలగలియునా ।

పాడుపడిడుమబ్బునలెన-వలగాలిన్దూ ।

గాడించితోడువేడుక్ ।

తోడన్దన్నంటసిల్లు-దొడ్డపాలపరిన్ ।

تا بر سر خاکی من رسد مخموری
از بوی شراب من شود مست و خراب

(۱۰۱) طبعم بنماز و روزه چون مائل شد
گفتم که نجات کلیم حاصل شد
افسوس که آن وضو باری بشکست
و آن روزه به نیم جرعه می باطل شد

Tā bar sar khāki man rasad makhmūrī
Az bū yi sharābi man shūd mast wa kharāb.

(101) Taba' m banamāz wa roza chūn mā'il shud
Guftam ki najāti kullīm hāsil shud
Afsōs ki ān wuzū ba bārī bashikast
Wa ānrōza ba nīmi jura'ī mai bātil shud.

As not a True-believer passing by
But shall be overtaken unaware.

CI

Indeed the Idols I have loved so long
Have done my credit in Men's eye much wrong
Have drown'd my Glory in a shallow Cup
And sold my Reputation for a Song.

గీ० ॥ యదహమపేపీయిష్యే హలాంయావత్తదీయగన్ధోఽపి ।
 తావద్దుదజక్లమిష్యత భూమేర్యస్యా అధోబుభూషామి ।
 యదికోఽప్యజక్లమిష్య న్మమపిత్వగృహపరिसరేమధుపిపాసుః ।
 నూనమబోభూయిష్యత సుతరామ్మతః స ఇహపరభ్రష్టః ।

శ్లో० ॥ విగ్రహారాధనేనాభూ దభాగ్యోఽయమభాజనః ।
 దాసః పరవశోహంతా కిశ్చనః స్తుతిపాఠకః ॥ ౧౦౧ ॥

గీ० సన్ధ్యావందనతోఽప్యुపవా సేఽఠటిషీదామమప్రకృతిః ।
 సమబోభూయిష్యతమేవాస్మన్మోక్ష ఇత్యజాగాదిషి ।
 హంత సదాచారోఽయం భ్రష్టోఽబోభూన్మమాపరాధేన ।
 ఉపవాసోఽపివృథేవా దధ్వంసన్నేమమావ్రపానేన ।

చ ॥ ఆపాటికోపునే-నా నెడన్దుడకు ।

నేనుండుబొరియనుం-డిక సిమనంగి ।

గబ్బుచెంగటఁబోవు-కెపుమారిమయి ।

మున్నురంబుగ మైక-మున్నొల్పికూల్పు ।

(౧౦౧) మూ ఇన్నుగనిటనే గొల్చిన ।

బొమ్మలునాకె-ల్లినను-పొమ్మలఁగలఁచెన్ ।

ఒమ్మించెగొప్పఁచిప్పకు ।

నమ్మించెన్దొడ్డపేరు-నాజానళికిన్ ।

చ కొలుపునుంకుతలంపు-గొను నెడన్దొరకె ।

బెంద్రోనయినివిల్లి-నీగియిఱచితి ।

నామడిసకిటపో-కాచె-నానేగి ।

బుక్కె-పొక్కోపుతో-బ్రుస్సెనాయల్లి ।

(۱۰۲)   هَر رُوزِ بَرَانَمِ کِه کُنَم شَبِ تَوْبَه
 اَز جَامِ وَ پِيَالَهٗ لَبَالَبِ تَوْبَه
 اَکْنُونِ کِه رَسِيدِ وَقْتِ کُلِّ هَر غَمِ نِیْسَتْ
 دَر مَوْسِمِ کُلِّ زِ تَوْبَه دِه يَ رَبِّ تَوْبَه
 اَنَمِ کِه پَدِيدِ گَشْتَمِ اَز قُدْرَتِ تُو
 پَروردهٔ شُدَمِ بَنَازِ دَر نِعْمَتِ تُو
 عَدِّ سَالِ بَامْتِحَانِ کُنَه خَوَاهَمِ کَرْدِ
 تَا جَرِمِ مَنَسْتِ پِيشِ يَ رَحْمَتِ تُو

- (102) Har rōz barānam ki kunam shabi tauba
 Az jāmwā piyālāi labālābi tauba
 Aknūn ki rasīd waqti gul har ghamm nīst
 Dar mausimi gul zi tauba dih yā rabb tauba
 Ānam ki padīd gashtam az qudrati tū
 Parwarda shudam banāz dar ni' amati tū
 Sad sāl bāmtihān guna khāham kard
 Tā jurmi manast bēsh yā rahmati tū

CII

Indeed, indeed, Repentance oft before
 I swore—but was I sober when I swore ?

శ్లో० ॥ ప్రాగ్యతశ్శపథాత్మాయః పశ్చాత్తాపః ప్రశస్యతే ।
 ఆగతేపుష్పసమయేఽనుశయోధ్వస్యతేతమమ్ ॥ ౧౦౨ ॥
 గీ० ॥ నిశ్చిచనువేఽహమహరహోనూనం పశ్చాత్తపామినకతమితి ।
 సువిచార్య మహాపాతకమధరాధరినేమమాత్రపానేన ।
 పుష్పసమయోఽపిసంప్ర త్యాగాత్సదృతః పరంనశోచామి ।
 పశ్చాత్తాపాయేవానుశయంసూరభావయేవిధేదేహి ।
 యదిపాపమకార్యమహం వసుంధరాసంमुखే జనార్తికరమ్ ।
 తవసहनకరోమాసు ద్దరోదితి తథాపిన్దూనమాశంసే ।
 ఆపద్దినేగ్రహీష్యే త్వాం హస్తేనేత్యజాగాదిష్టాస్త్వమ్ ।
 అత్యధికాపత్తిదశా మితః పరంనహిమమప్రతీక్షస్వ ।

(౧౦౨) మూ ॥ బట్టునిల పెట్టుకొనలే ।
 దిట్టులనాసల్పినట్టి-యెగ్గుడలఁపరా ।
 దెట్టోకొన్ననమబ్బు ।
 స్పట్టిననావంతచిందు-వందయ్యెగదా ।
 చె ॥ వగచెదనాకల్ల-పనిగూచిమాపు ।
 బుడ్డితోఁబెదవిగ-లుట కొపనంచు ।
 బట్టుడలన్గొందు-బగలెల్లగాని ।
 యామనియరు దెంచె-నావంతదొలగె ।
 ననతటి హాయిగా-నలువారునేని ।
 నోమనీనోముమా-నుటకొహోవేల్పు ।
 నేనీయెడనయిపు-నెఱిపితినేని ।
 నీయొక్కెయూత-నేగోరియుంటి ।
 గడగండ్లనన్నీపు-గాచెదనంటి ।

گر من گنه روی زمین گردستم
 عفو تو امید است که گیرم دستم
 گفتم که بروی عاجز دست گیرم
 عاجز تر ازین مآخواه کاکنون هستم

(۱۰۳)

با آنکه شراب پرده ما بدرید
 تا جان دارم نخواهم از باده برید
 من در عجبم ز می فروشان کایشان
 به زین که فروشند چه خواهند خرید

Gar man guna rūyi zamin kar dastam
 Afvi tū umīd ast ki giraddastam
 Gufti ki barozi ' ajz dastat gīram
 ' Ājiz tar azin makhāh kāknūn hastam.

- (103) Bā ān ki sharāb pardai mā badarīd
 Tā jān dāram na khāham az bāda burīd
 Man dar ' ajabam zi maiyi farōshān kāyīshān
 Bih zīn ki firōshand chi khāhand kharīd.

And then came Spring, and Rose-in-hand
 My threadbare Penitence apieces tore.

CIII

And much as Wine has play'd the Infidel,
 And robb'd me of my Robe of Honour—Well,
 I often wonder what the Vinters buy
 One-half so precious as the ware they sell.

మాంత్వమిహయథాస్మాక్షీ రహంత్యేవాదిదేవ సమభూవమ్ ।
 తవనిర్హేతుకకృపయౌ దార్యేణాపి సహజేనసంపుటః ।
 శతవత్సరపర్యంతం కరవాణి సమస్త ధోరపాపాని ।
 సమ్యక్తతః పరీక్షే త్వత్కారుణ్యమధికమృతమేఽఘమితి ।

శ్లో० ॥ మధువన్నాస్తికోఽహాషీ న్మమగౌరవసంపదమ్ ।
 ఆశ్చర్యపానవణిజో లాభోఽల్పోఽపివ్యయోఽధికః ॥ ౧౦౩ ॥

గీ० ॥ అస్మాకం లజ్జామపి సఘోవరుణాత్మజాదదరదేవమ్ ।
 అహమిహహలిప్రియాయా నసिसాహయిషామికిశ్చిదపివिरहమ్ ।
 విభ్రాంతోఽబోభూవం వికేతారోహలిప్రియాయాస్ते ।
 దిత్సంతోఽధికమూల్యం కిన్త్వల్పం లాభమేవమీప్సంతి ।

విద్వానిమించునా-యేమింక (గనవు) ।

సేషన్నగడపేర్తి--నేయేపుగంటిం ।

గల్లనూతేండదా-కన్జరిగించి ।

సీనెమ్మనాసేగి-నెగుటన్గందు ।

(౧౦౩) మూ ॥ ఏజదువులనమ్మనిన ।

స్నేడజ్జాన్తెపుచెఱచి-యెందేగొప్పకో ।

బోజెనకినయీసీవిరి ।

కేజంగడినమ్మవాని-కిన్తిగులున్నే ।

చె ॥ చెచ్చెరన్నాతట్టి-చింపెనాకోపు ।

నదలనాసీవిరి-నన్బతుకున్నదనుకం ।

గొద్దినేగొనుచుండ్రు-గొప్పదిన్నిచ్చి ।

యాకారకెంపుకో-పమ్మకబ్బిళ్లు ।

(۱۰۴) افسوس که نامهٔ جوانی طی شد

وین تازه بهار ارغوانی دی شد

آن مرغ طرب که نام او بود شباب

افسوس ندانم که کی آمد کی شد

(۱۰۵) ای کاش که جانی آرامیدن بودی

با این ره را بسر رسیدن بودی

- (104) Afsōs ki nāmai jawānī tai shud
Vīn tāzayi bahārī arghavanī dai shud
Ān murghi tarab ki nāmiū būd shabāb
Afsōs nadānam ki kai āmad kai shud.

- (105) Ai kāsh ki jāi āramīdan būdī
Yā īn rah rā basar rasidan būdī

CIV

Yet Ah, that Spring should vanish with the Rose !
That Youth's sweet-scented manuscript should close !
The Nightingale that in the branches sang,
Ah whence, and whither flown again, who knows !

CV

Would but the Desert of the Fountain yield
One glimpse—if dimly, yet indeed reveal'd,

శ్లో० ॥ హంతనశ్యేద్దసంతశ్రీ భ్రీశ్యేన్నవనవంవయః ।

గहनాంతః పరిచ్ఛన్నం కః పశ్యేన్మధుగాయనమ్ ॥ ౧౦౪

గీ० ॥ నవయౌవనచారిత్రం సమబోభూవీనదేవమిహपूर्णम् ।

అపిహరितవసంతర్తు ఇంతా బోభూత్కఠోరహేమంతః ।

ఆనందనటత్పక్షీ తారुణ్యోపాఖ్యయాపియోఽవాచి ।

హంతనజానేసకదా యాసీద్భూయః స్వయంయదా ప్రాగాత్ ।

శ్లో० ॥ అటవ్యవాతస్వరూపం యదీషదపిసూచయేత్ ।

కిముత్పతిష్ణుర్నభవే త్రిపాసుర్భూస్తృణం యథా ॥ ౧౦౫ ॥

(౧౦౪) మూ ॥ ఉడుగుచునుండున్ననదటి ।

చెడుచుండున్నోడమయీడు-చెల్వముతుడకున్ ।

ఒడలుమఱపించుకూత ।

న్నడిదేటినపోలిగాడు-కన్న మొఱంగున్

చె ॥ పడుచుఱకమ్ము చెప్పకపోయెనకట ।

కావిమండు నెలపొంగట నెలయయ్యె ।

నెలమినాటాడులే-యీడనుపులుగు ।

తెలియలేనట్టులే-తెంచెనోచనెనో ।

(౧౦౫) మూ ॥ తగగనునేనిన్దోలెము ।

నిగనిగనగుచెలమజాడ-నెగడెడుడప్పి ।

న్నొగిలెడు తెరువరియుబుకున ।

ణగిమఱలన్దలనిగిడ్చి-నగటికమాడ్కిన్ ।

کاش از پی صد هزار سال از دل خاک

چون سبزه امید بر دامیدن بودی

(۱۰۶) یزدان خواهم جهانِ دیگر گون کنَدی

واکنون کنَدی تا نگرم چون کنَدی

یا نام من از جریده بیرون کنَدی

یا روزی من ز غیب افزون کنَدی

Kāsh az pai sad hazār sāl az dili khāk

Chūn sabza umīd bar damīdan būdī.

(106) *Yazdān khāham jahāni digar gūn kunadī*

Vāknūn kunadī tā nigaram chūn kunadī

Yā nāmī man az jarīda bīrūn kunadī

Yā rōziyi man zi ghaib afzūn kunadī.

*Toward which the fainting Traveller might spring,
As springs the trampled herbage of the field !*

CVI

*Oh if the World were but to re-create,
That we might catch ere closed the Book of Fate,
And make The Writer on a fairer leaf
Inscribe our names, or quite obliterate !*

గీ० ॥ हरिहरिसంబోభూయా द्विश్రాంతిస్థానమగ్రజః కిమపి ।
 యతస్యపథోఽంతఃపుత్రా స్మాభిరుపలభేత సంప్రతియథేష్టమ్ ।
 దిష్ట్యేతః పరమవనీ గర్భాదపిలక్షవర్షపర్యంతమ్ ।
 సౌఖ్యమిహభోక్తుకామా దూర్వేవపునః పునః ప్రజాయేయ ।

శ్లో० ॥ విరచ్యమానంజ్ఞాతంచే లలాటలిఖితంపురా ।
 సాధూకర్తుమకర్తువా నప్రబుध्येతకింవిధిః ॥ ౧౦౬ ॥

గీ० ॥ అస్యజగతోవిధాతా రూపం సహసాన్యథేవ సంస్కూర్యాత్ ।
 సంప్రతినవీనసృష్టిం రచయంతంతంవిధిం ప్రపश्यేయమ్ ।
 మమనామాప్యధునాసౌ జగన్నిఘంటోర్విధినిరస్యేత ।
 కస్యాప్యదృశ్యేతో రుతాధికం మఙ్గియంప్రకూర్వీత ।

చ ॥ కలుగనీకుదిరిక-గనుచోటువేల్పు ।

నేద్రోవకొసముట్ట-నీకానియెడల ।

నేలనడుమునుండి-నేనూలువేల ।

మాల్లుపచ్చికవలె-మఱిపుట్టనిమ్ము ।

(౧౦౬) మూ ॥ మనముచనకమునుముందే ।

దినుసెందేమాటి క్రొత్త-తేటనొననీ ।

తినిపించనిమ్ము క్రొంజవి ।

మనకిత్తటికానియెడల-మనలగెడపనీ ।

చ ॥ తనపన్నిక నేల్పు-తగమాల్పుగొక ।

యావంతచెల్వనీ-నరయుదున్నాక ।

లేకనాపేర్కవి-లెన్దుచ్చుగొక ।

కాకనాపెంపుట-కనెంచుగొక ।

(۱۰۷)   اَز رَفْتِه قَلَمِ هِیچِ دِگَر گُونِ نَشود

وَز خُورْدَنِ غَمِ بَاجِزِ خُونِ جِگَرِ نَشود

گَر دَر هَمِه عُمَرِ خُوبِشِ خُونَابِه خُورِی

یَکِ قَطْرَه اَز آنِ کِه هَسْتِ افزُونِ نَشود

(۱۰۸)   گَر بَر فَلَکَمِ دَسْتِ بُودِی چُونِ یَزْدَانِ

بَر دَاشْتَمِی مَنِ اِینِ فَلَکِ رَازِ مِیَانِ

- (107) Az raftayi qalam hēch digar gūn na shūd
Vaz khurdani gamm bajuz khūni jigar na shūd
Gar dar hamayi ' umri khēsh khūnāba khurī
Yak qatra az ān ki hasti afzūn nashūd.

- (108) Gar bar falakam dast būdī chūn yazdān
Bardāshtamī man īn falki rāzi miyān

CVII

Better, oh better, cancel from the Scroll
Of Universe one luckless Human Soul,
Than drop by drop enlarge the Flood that rolls
Hoarser with Anguish as the Ages Roll.

CVIII

Ah Love ! could you and I with Fate conspire
To grasp this sorry Scheme of Things entire,

శ్లో० ॥ నిర్భాగ్యమానవంభ్రాంతం సృష్టవాలంకుటలంవిధిః ।

అస్వతంత్రం జృంభమాణ దుఃఖోపహతజీవితమ్ ॥ ౧౦౭ ॥

గీ० ॥ యల్లిఖితంవిధినాత త్కదాపినన్వత్రనాన్యథాభవతి ।

దుఃఖానుభవాదితరో నాస్తియేవపునర్మనః పరీణామః ।

యదపియావజ్జీవం రోరుఘావతమంబుసాత్కృత్య ।

నాతిక్రమ్యాత్మీయ ప్రమాణమేకం హిపృథదురు భవతి ।

శ్లో० ॥ ప్రతిరున్ధ్యావచేదేవ మహత్వమపివల్లభే ।

శశ్వన్మితః పరీరంభా మృతంనైవాపివేవకిమ్ ॥ ౧౦౮ ॥

(౧౦౭) మూ ॥ గొబ్బనజాలించుటమే ।

అబ్బమణినికీరాని-యడగడబ్రతుకున్ ।

దిబ్బిబ్బ నూటలాడుచు ।

నిబ్బరికముగనకటుతెగ-నెల్లుటకన్నన్ ।

చ ॥ మాటదెన్నట్టికెన-నుజితెలనాతె ।

యేడ్చినకోలాదినే-జేయూన్తురించు ।

నడబ్రతుకెల్లుగ-వడినెత్తుగచున్ ।

కలుగుచు న్కొనని-కన్తోడ్డకాదు ।

(౧౦౮) మూ ॥ ఓచో నీవున్నేనును ।

కీచప్పనిబడుగుబ్రతుక-అనయుటకన్నన్ ।

దోచినటుపొలిసికోరిన ।

యూచవిగొనెగొ తను-ది-లంచుటమేత ।

اَز نَو فَلَکِی دِگَر چُنَان سَاخْتَمِی

کَا زَادَه بَکَامِ دِل رَسِیْدِی آسان

(۱۰۹) چُون عَهْدَه نَمِی کُنَد کَسِی فَرْدَا رَا

حَالِی خُوش کُن تَو اِیْن دِل شَیْدَا رَا

مِی نَوش بَنُورِ مَاهِ اَی مَاهِ کِه مَاهِ

بَسْمِیَار بِجَوِیْد و نِیَابَد مَارَا

Az nav falakīyi digar chunān sākhtamī

Kāzāda bakāmi dil rasīdī āsan.

(109) Chūn uhda namī kunad kasī fardārā

Halē khush kun tū in dilī shaidāra

Mai nōsh banūri māh ai māh ki māh

Bisyār hajū yad va nayā bad māra.

Would not we shatter it to bits—and then
Remould it nearer to the Heart's Desire !

CIX

But see ! The rising Moon of Heav'n again—

Looks for us, Sweet-heart, through the quivering Plane :

How oft hereafter rising will she look

Among those leaves—for one of us in vain !

గీ० ॥ దివమహమఖిలేశ్వర ఇవ హంతకరగ్రాహమగ్రహీష్యంచేత్ ।
 అథకిమనాశయిష్యం సుతరामప్యంతరిక్షలोकమసుమ్ ।
 ఆదౌదివమన్యన్నవ మేవయథేఠం నకిమహమస్రక్ష్యమ్ ।
 తచ్చార్వభవిష్యచ్చే న్నానిష్యత్కిం యథాసుఖంకోఽపి ।

శ్లో० ॥ చలద్విష్ణుపదేపశ్య వర్ధతేబాలచంద్రమాః ।
 దిదృక్షతేవృథేవాసా వావామిహపునః ప్రियే ॥ ౧౦౯ ॥

గీ० ॥ నహికొఽపివతయతశ్శ్వ స్థితిమిహ నిశ్చేతుమీషదపిశక్యేత్ ।
 అథేవస్వస్థంకुरु కామజ్వరपीడితంహృదయమేతత్ ।
 స్వేరమిహచంద్రికాయా మయిపేషీయస్వ చంద్రమివమధమ్ ।
 ఆవాంగవేషయన్నపి చంద్రోఽయమితః పరంహిలభేత్ ।

చ ॥ వేలుపునకువలె-విన్నునాకయిన ।
 నున్నచోనిదిమాల్చు-కుందునానేను ।
 గావించనాకొత్త-గానేలనెల్ల ।
 గోరుకొన్నటువంటి-కుడునడెవ్వారము ।

(౧౦౯) మూ ॥ నెచ్చెలికాంచుమనోనెల ।
 విచ్చలవిడినెట్లుకాని-మిచ్చెనూచిరే ।
 ముచ్చటలూచుచునిచ్చో ।
 మచ్చికనీవేల్పుమనల-మఱలగెనునొకో ।

చ ॥ ఎవ్వడునైప్పలే-డే రేపుగూచి ।
 యకటతమిన్పొక్కు-నాదినోదాచు ।
 విడిసీవిరిద్దావు-నెన్నెలన్తనల ।
 నెలకనడికినిండు-నెలమూతిదాన ।

(۱۱۰)

جانا مَنْ وَ تُو نَمُونَهٗ پَرِ گَارِیمْ
 سَرِ گَرِجِه دَو کَرْدِه اِیمْ یَکْ تَن دَارِیمْ
 بَرِ نَقَطَه رَوَانِیمْ هَمِی دایِرَه وارْ
 تا آخِرِ کارِ سَرِ بَهمْ بازِ آرِیمْ
 ساقی خَذَرِ اَز غَمِ تَوَامْ آهْ کِه نِیست
 صَبْرَمْ زِ رُخْتِ حَقَّستِ آگاہ کِه نِیست
 مَقْصُودِ مَنی وَ جُزِ تَوَکُّسِ دَرِ دِلِ مَن
 وَاللَّهِ کِه نِیست ثُمَّ وَاللَّهِ کِه نِیست

- (110) Jānā man ū tū namūnai pargārīm
 Sar garchi dō kardāim yak tan dārīm
 Bar nuqta rawānīm hamī dāyira wār
 Tā ākhirikār sar baham bāz ārīm
 Sāqī hazar az ghammi tū am āh ki nīst
 Sabram zi rukhathaqqast āgāh ki nīst
 Maqsudi manī va juzitū kas dar dili man
 Wāllāh ki nīst summa wāllāh ki nīst

CX

And when Yourself with silver Foot shall pass
 Among the Guests Star-scatter'd on the Grass,

శ్లో० ॥ యావత్పితృగృహం గచ్ఛే స్త్వంశనైః ప్రాణవల్లభే ।

తావదేవానుసృత్యత్వాం సాయుజ్య పదవీమియామ్ ॥ ౧౧౦ ॥

గీ० ॥ కుండలకర్తృకృపాణి యథాత్వమహమప్యయి ప్రియేఽద్యస్వః ।

హంతభవతినౌశీర్ష ద్వితయంవపురేతదేకమేవాస్తి ।

ఆవాంస మమేకత్రై వసదావర్తావహే యథాపరిధౌ ।

శీర్షేపునరవसानేఽన్యోఽన్యం విగణ్యమానమపియుజ్జ్వః ।

బతపాత్రినాహివిమోక్తుం శక్యేత్వత్ప్రేమబంధనాశ్చునమ్ ।

దేవోజానాతీయథాహమపశ్యంస్तेముఖంప్రదోధ్యై ।

మమజీవితప్రయోజన మేవత్వం త్వాంవినానకాప్యస్తి ।

హంతాస్మదీయ హృదయే భూయోభూయోమహేశ్వరః సాక్షీ ।

ఉక్త్యితుం కిం శక్యేఽహమన్యదీపంసకృత్ప్రియేహంత ।

కథామితరత్రావిన్మూల ప్రియసంపర్కే సమారంభేకర్తుమ్ ।

(౧౧౦) మూ ॥ ఆ పేరెక్కుచెలులవలె ।

నీవచ్చిక పటపుమీఁద-నీ వెన్నఁడుమై ।

చాఁ వెనవయ్యెడ నేను ।

న్నీ సాన్పునఁ జేరుకొందు-నేయొయ్యాకీ ।

పా ॥ కలికికోమనకున్నట్టు-కాటునకేటు ।

తలలురెండుగాని పగడఁ-దక్కునొడలు ।

తిరుగుచున్నాముగిటిచుట్టు తెన్నెడయక ।

కలుపుకొందుమోదలలువే-డ్యమొందుదకు ।

گِردِ دِگَرِ چِگونَه پَرَوازِ کُنم
 یا عِشْقِ تُوئی چِگونَه آغاَزِ کُنم
 یَک لَحْظَه سِرِ شَکِ دِیدَه مِی نَگُذارد
 تا چِشْمِ بَرُوئی دِگَرِ بازِ کُنم
 یا رانِ چو باتِفاقِ دِیدارِ کُنید
 بایدِ که زِ دُوستِ یادِ بَسِیارِ کُنید
 چوَن بادِ خوشگوارِ نو شید بَهم
 نوبَتِ چو بَمارَسَدِ نِگُونسارِ کُنید

Girdi digarī chigūna parwāz kunam
 Yā 'ishki tū ī chigūna āghāz kunam
 Yak lahza sirishki dīda mī naguzārad
 Tā chashm barūyi digarī bāz kunam.
 Yārān chū bātti fāqidīdār kunīd
 Bāyad ki zi dosti yād bisyār kunīd
 Chūn bādai khushguwār nōshīd baham
 Naubat chū bamā rasad nigūnsār kunīd

And in your joyous errand reach the spot

- క్షణమపిమదీయ దుఃఖా శ్రుణ్యగ్నీకుర్వతేనమాంహంత ।
 ఉన్మీలయితుంమమక పక్షమాన్యన్యార్థ దర్శనాయాథ ।
 ఉపవిశ్యతుల్యపానేయదిబోభూయాతజీవమిత్రాణి ।
 స్మర్తవ్యోఽహమవశ్యం ప్రాయఃప్రాణసఖణ్యుష్మాభిః ।
 పాపిష్యత్యదిమద్యం ప్రియమపిపథ్యం పరస్పరం శ్రుయమ్ ।
 మద్యసంబోభూయా న్మధుక్రమశ్చేదధః కురుతపాత్రమ్ ।
 యదిసాంవత్సరికోత్సవ మగ్నీకృత్యస్వయం ప్రకुर్యాత ।
 బోభూయాతాన్యోఽన్యా నుకూలసంతోషకారిణః सर्वे ।

చ ॥ నే దప్పుకొన లేను-నీ బాళినుండి ।
 నిజుూతిగ నకోర్వ-నేకోపుపడుచ ।
 ఈనా బ్రతుకునకీ-వేయాటపట్టు ।
 నీవుగా కెన తెయు-నేదునాలోన
 నికలాతి వెలుగుచు-ట్టగ రెద నెట్టు ।
 లేగ్రొ త్తగాదగు-తెలు మొదలిడుదు ।
 నాకంటిపదనుల-న్నాయొప్పవుమఱి ।
 యెగచితెప్పలగన-నెవ్వతె నెన ।
 చెలులారమీరుమ-చ్చిక గుమికూడు ।
 తఱిమీచెలిమికాని-దలపోసికొనుడు ।
 కిలసిమీరలుమంచి-కెనా నెడునెడ ।
 నాసంతుగి న్నెక్రిం-దలగానిడుండు ।

• یاران بَمَوَافَقَتِ جُو مِیْعَادِ کُنید
 خُوډ را بِجَمَالِ یَکدِگَرِ شَاد کُنید
 ساقِی جُو مِی مِغَانِه بَر کَفِ گِیرد
 بیچاره فَلَانرا بَدْعَا یَاډ کُنید

Yārān bamuvāfiqat chu mī'ād kunīd
 Khud rā bajamāl yakdigari shād kunīd
 Sāqī chu maiyi mughana bar kaff gīrad
 Bīchārayi falānrā badu'ā yād kunīd

Where I made One—turn down an empty Glass!

मधुरमधुपूर्णं चषकं पाणौकृत्यापियन्नटेत्पात्री ।
दीनंमामे तादृशमाशीर्वचसासहैवसंस्मरत ।

॥ संपूर्णम् ॥

ब्रह्मश्रीमदब्जाडादि भट्ट नारायणदासः

श्री विजयरामगानपाठशालोपाध्यायाध्यक्षः

श्री विजयनगरम्.

సచ్చిక్త స్థలికాండ్లు-నాయేడుడింగడు ।

నరుడుగాసందిల్ల-నదుముకొనుండు ।

కోపుపడుచుబుడ్డి-గొనివచ్చుచుట్టు ।

నాదిమైదీవిండు-(డణగారువీని ।

అబ్జాడాదిబట్టి నారాయణదాసుడు

విజయనగరము.

ముగింపు.

مَعْنَى الْفَاطِ رُبَاعِيَّاتِ عُمَرُ خَيْيَامَ

उमरखैयामपद्य शब्दटीका.

Glossary for the Quatrains of 'Umar Khaiyām

ఉమ్మకై ఖయూము పద్యములనుడుల వివరము.

$$\text{خ} = kh \quad \text{ه} = h$$

- خُورْشِيدُ - *khurshid*—خورشید=the sun—మ్య:—షేర్షెల్లు (పక్షి కేడు)
- خُسْرَوُ - *khusrāu*—خسرو=the sun, Caesar—మ్య:—రాజాజ:—పక్షి కేడు, రారాజా
- خُوزَانُ - *khēzān*—خزانه=the sunrise—उदय:—ప్రాద్దుపాడుపు
- خُور - *khur*—خور—خور=worthy, drink, suffer—अर्ह, पिब, अनुभवस्व—छగिन, छानु, కుడుపుము
- خُورَابَاتِي - *khārābātī*—خوراباتی=tabern hunter—पानाश्रित:—పాకముచ్చు
- خُورُوشُ - *khurōsh*—خوروش=exclamation—आहानम्—ఓలుపు (చాటు)
- خُमُوشُ - *khamōsh*—خاموش=silent—शान्तम्—మిన్న కున్న

- خَوَاهِي - *khāhī* — खाही — *khāhī* = desire — इच्छेतात् — इच्छुः इच्छुः
 خَوَابٌ - *khāb* — खाब — *khāb* = sleep — स्वापः — कुरु
 خَوْشٍ - *khush* — खुश् — *khush* = happy, willingly — सुखदः, यथेष्टम् — హాయిని డెడు, కోరినట్లు
 خَاكٍ - *khāk* — खाक् — *khāk* = dust — भस्म — బుగ్గ
 خِرَدٍ - *khīrad* — खिरद् — *khīrad* = wisdom — बुद्धिः — తెలివి
 خَدِّ - *khadd* — खद् — *khadd* = road — पन्थाः — ద్రోవ
 خُودِ رَا - *khudrā* — खुद्रा — *khudrā* = oneself — स्वयम् — తనంతటఁదాను
 خُورِدٍ - *khurd* — खुर्द् — *khurd* = he ate — अबभक्षत् — తిన్నాను
 خَانَةٍ - *khana* — खान — *khana* = house — गृहम् — ఇల్లు
 خَصْمٍ - *khaem* — खस्म् — *khaem* = enemy — शत्रुः — పక్షవాదు
 خَوْشِگُوَارٍ - *khushguur* — खुशुगार — *khushguur* = easily digested — सुलभजीर्णम् — సులువుగా నడిచే నెడు
 خَيَالٍ - *khayāl* — खयाल् — *khayāl* = fancy — आन्तिः — హాస్యాట
 خَلْدَانٍ - *khandān* — खन्दा — *khandān* = laughing — हसन् — నవ్వుచున్న
 خَوَاصِدٍ - *khāsta* — खास्त — *khāsta* = desired — काङ्क्षितः — కోరిన

- خُون - *khūd*—خود = self—స్వయమ్—తనంతన
 خُون - *khūn*—خون = killing, blood—మారకమ్, రక్తమ్—చంపుట, నశ్చురు
 خَالِي - *khālē*—خاله—కానీ = one mole—एकफरम-लाच्छनम्—ఒక పుట్టుమచ్చ
 خُودِي - *khudī*—خودی—కుదీ = self—स्वयम्—ఓకనీజ్
 خَوَارِي - *khāri*—خاری—ఖారీ = { distress—आपत्—ఇడుముడి
 meanness—नैच्यम्—గుణహరణము
 خَفْت - *khuft*—خفت—ఖుఫ్ = slept—अस्वाप्सीत्—పండుకొనిను
 حُلَاْسَة - *khulāsa*—حلاسه—ఖలాస = { conclusion—समाप्तिः—ముగింపు
 essence—सागः—సగ్
 خِيَام - *khaiyām*—خيامة—ఖయామ్ = { tent-maker—शिविरकारः—డేరాపనివాడు
 name of a Persian poet—कस्यचित्पारसीकवेर्नाम—ఒక పారసీకమాట
 خَرْگَاه - *khargāh*—खर्गाह—ఖర్గాహ్ = tent—पटवासः—సాల్వెస్
 خَيْمَة - *khaima*—خيمه—ఖైమ్ = tent—शिविरम्—డేరా
 خُدا - *khudā*—خدا—ఖదా = God—स्वयम्भूः—తనంతనాడచునేలు
 خَوَافِي - *khāf*—خواف—ఖాఫ్ = village—ग्रामः—ఊరు

- خُوشِشَن - *khēshstan* — खेष्टान् — خُش = self — स्वयम् — ش = خ = د = ن
 خُرم - *khuram* — خورم — خُرم = experience — अनुभवे — خُرم = خُرم = خُرم
 خُوشِ دِلِي - *khushdili* — खुषदिली — خُوش = cheerfulness — उद्योगः — दिल = दिल
 خُواہِ شَم - *khāham shust* — वाहम्युस्त — خُواہ = I will wash — क्षालयेयम् — ش = श = द
 خُرد - *khirad* — विद् — خُرد = understanding — बोधः — خُرد = खुद
 خُرسند - *khursand* — सुर्मन्द — خُرسند = satisfied — सन्तुष्टः — خُرسند
 خُبر - *khavar* — खब — خُبر = news — वार्ताः — خُبر
 خَالِق - *khaliq* — खालिक् — خَالِق = Creator — स्रष्टा — खालिक् = खालिक् = खालिक्
 خُراب - *kharaḥ* — खग — خُراب = intoxicated, debauched — प्रक्षीबः, भ्रष्टः — खुराब = खुराब = खुराब
 خُفِی - *khufi* — सुप्त — خُفِی = buried, asleep — खातः, सुप्तः — खुफ़ि = खुफ़ि = खुफ़ि
 خِلَاف - *khilaf* — खिलाफ — خِلَاف = opposing — प्रतिकूलः — खिलाफ = खिलाफ = खिलाफ
 خُواہِ - *khāhi* — खाही — خُواہ = if thou wished — यदिच्छेः — खुवाही = खुवाही = खुवाही
 خُش - *khish* — खिश् — خُش = a brick — लोष्टम् — खिश = खिश = खिश
 خُط - *khilla* — खित — خُط = boundary — मर्यादा — खुत = खुत = खुत

خواهم كرد - *khāham kard*—خواهم كرد = will desire, will become, will do—वाञ्छेयम्—

भवेयम्, कुर्याम्—కూరెను, డొరును, చేసికొందును

خاطر - *khātir*—खातिर = { mind, thought—मनः, आशयः—ఉల్లము, తలంపు
Paradise—स्वर्गः—పేల్లునరు

خلد - *khuld*—खुल्द = { Paradise—स्वर्गम्—పేల్లునరు
eternal—शादवतम्—నతము

خلل - *khalal*—खलल् = change for the worse—निवृद्धतरव्यत्यासः—చెడువాపు

خزائن - *kharā'in*—खजाइन = { treasures—भाण्डागणि—భాగ్యసములు
divine secrets—देवतारहस्यानि—పేల్లు కలుకులు

خوابات - *kharābāt*—खगबान् = tavern—शुण्डा—కలుపెంట

خمره - *khargah*—खमरह = tent—पटवासः—డేరా—(sky—आकाशः—మిన్ను)

خلقال - *khulqān*—खुलका = worn out—जीर्णः—చినిగిన

خلق - *khulq*—खुल्क् = { custom—अभ्यासः—అలవాటు
humanity—समाजः—హోదీవారు
creatures—जन्तवः—కెనులులు, మేకలులు

خواهد برخاست - *khāhad barksat*—خواهد برخاست = what would become of it—ततः किमेवेत्

—అందు లనదేమగును

خَوَاهِدُ شُدَّ - *khāhad shud* — खाहद् शुद् — కాహద్ శుద్ = { will become — स्यात् — అగును
might perish — नश्येत् — పొలిసిపోవును

خَوَيْش - *khēsh* — खैष् — క్షైష్ = self — स्वयम् — తనంతాను

خَوَاب - *khāb* — खाब् — కాబ్ = sleep — निद्रा — కూర్చు

خَوَاجَه - *khāja* — खाज — కాజ = gentleman — महाजनः — తగువాఁడు

خَوَاسْت - *khāst* — खास्त — కాస్త = willed — ऐषीत् — తలంచెను (కోరెను)

خَوَارِي - *khari* — खरी — హరీ = distress — आपत् — ఇషమ

خِر - *khir* — खि — క్షి = seller — क्रयिकः — కొనువాఁడు

خُرُوش - *khurōsh* — खुरोष् — క్షరోష్ = cry — खः — అణపు

خِيكَا - *khikā* — खीका — క్షీకా = wine casks — सुगमाणहानि — కల్లుచాసలు

خَوَشَمُومَبَان - *khudshammabūd* — खुशममबाद् — క్షుషమమబాద్ = let me be ashamed — जिर्हियाम् —

నేనునుపడనియ్య

خَيْر - *khair* — खैर् — ఖైర్ = well — स्वस्ति — మేలు

خَوَاسْتَا - *khūstai* — खास्ताई — కాస్తాఐ = as desired — ययेष्टम् — కోరినట్లు

خَوَرِيد - *khariḍ* — खरीद् — కరీద్ = purchased — अक्रीषीत् — కొరెను

- خَوْشِ مُدَا - *khush mīdar*—सुखी मीदार— خوش مدا = be pleased—सन्तोषय—छनियुयु
 خَارِند - *khāriṇd*—खारिन्द— خارند = provoke—कुप्यन्ति— خارند = خارند = خارند
 خُونَاب - *khūnāba*—खुनाब— خوناب = { tears of blood— خوناب = خوناب = خوناب }
 { torrent of blood— خوناب = خوناب = خوناب }
 خَو - *khōi*—खोई— خو = temper—स्वभावः— خو (पदम्)
 خَوَاهِي خَفَت - *khāhi khuft*—खाही खुफ्त— خواهي خفت = might sleep—सोषुयेथाः— خواهي خفت = خواهي خفت = خواهي خفت
 خَرَمِي - *khurrami*—खुरमी— خرمي = cheerfulness—आनन्दः— خرمي = خرمي
 خَوَاهِي بُد - *khāhād būd*—खाहदबूद— خواهي بود = { will come—आगमिष्यति— خواهي بود = خواهي بود }
 { will be—भविष्यति— خواهي بود = خواهي بود }

ك = K = क् = क

- كَمَنْد - *kamand*—कमन्द— کمند = noose—जाबम्— کمند
 كَايُكُور - *kaikūsurau*—कैयुस्रौ— کایکور = Cyrus—राजराजः— کایکور
 كِي - *ki*—कि— کی = namely, because—ततः, नामतः— کی = کی = کی
 كُي - *kūy*—कय— کوی = that O!—किमहो— کوی = کوی

- كُنِيْمٌ - *kunīm*—కునీమ్— కునీమ్ = I have done—అకాష్మ్—చేసితిని
 كُوْيٌ - *kūy*—కూయ్— కూయ్ = street without thoroughfare—వీధికా—నొంది
 كُؤْمٌ - *kūm*—కామ్— కామ్ = desire—కామ్—కూర్కొ
 كَاْيَانِهَ - *kāyānāh*—కాయనా— కాయనా = creatures—జన్తవః—ఒడలుతొల్పులు
 كَسِيٌّ - *kasī*—కసీ— కసీ = personality—వ్యుః—అంశము
 كِيْنٌ - *kin*—కీ— కీ = { hatred, this because— ద్రావః , ఇదమ్—అతః— కసుక , ఇది, కసుకను
 { what— కిమ్ — ఏమి
 كَفٌ - *kaf*—కఫ్— కఫ్ = froth—కేనః—నరుగు
 كَجٌ - *kaj*—కజ్— కజ్ = crooked—వక్రమ్—సాట్టి, పంకర
 كَنْجٌ - *kanj*—కన్జ్— కన్జ్ = corner—గుహా—ఇలుకుమూల
 كُشَايَنْدٌ - *kushāyand*—కుషాయన్— కుషాయన్ = opened—उदमसीलन्—తెరిచిరి
 كَفٌّ - *kaff*—కఫ్— కఫ్ = hand—हस्तः—చేయి
 كُشْتَهٌ - *kushṭa*—కుష్త— కుష్త = having slain—हत्వా—చంపి
 كَيْ - *kai*—కే— కే = { how, when, where— కయమ్ , కదా, క —ఎపుడు, ఎల్లు, ఎక్కడ
 { a great king—महाराजः—రాంరాజు

- كُنْدُ - *ḡunad*—కుంద్—కండ్ = did—అకార్యీత్—చేసెను
 كَار - *kār*—కార్—కార్ = work—కర్మ—పని
 كَم - *kam*—కమ్—కమ్ = little—అल्पమ్—కాంచెను
 كُلِّي - *kulli*—కులీ—కుల్లీ = entire—సర్వమ్—అంతయును
 كَافِر - *kāfir*—కాఫిర్—కాఫిర్ = infidel—ఘాఫుర్—పొడచదుపుల నమ్మనివాఁడు
 كُهْن - *kuhn*—కుఱ్ఱన—కుఱ్ఱన్ = ancient—ప్రాచీనమ్—తొల్లింటి
 كُودَكِي - *kūdaki*—కుడకీ—కుడకీ = youth—యౌవనమ్—పడుచుతనము
 كَدْوِي - *kadūy*—కడయ—కడయ = cup—పాత్రమ్—గిన్నె
 كَوْسَر - *kausar*—కౌమ్—కౌస్ర్ = { river of Paradise—మందాకినీ—మిన్నేలు
 presented—ఆవిరమౌత్—తొలచెను
 كِشْت - *kisht*—కిష్త్—కిష్త్ = sown field—క్షేత్రమ్—సొలము
 كِسَا - *kīsa*—కీమ్—కీస్ = { purse—కొదా:—ముత్య
 inveterate—మిథిమౌత్—కీస్ = కీరనాటిక
 كُهْنَا - *kuhna*—కుఱ్ఱ—కుఱ్ఱ = { old—పురాణమ్—పాఠం
 worn-out—జీగమ్—అఱిగిన

- كَرْدَ - kard—कर्द्—made, work—अकार्षीन्, क्रिया चैषेनु, चैछ
 كُنْجَرَا - kungara—कुन्जरा—battlement—प्राकारः—कुल्लुबुरुज्जल
 كَوَّ - kū—कू—where—क—कु
 كَامِي - kāmī—कामी—desire—कामना—कुठे
 كَيْسْتِ - kīst—कीस्त्—कौस्—who is he—कोऽसौ—कुल्लुबुरुज्जल
 كَزْ = (az + k) - kaz—कस्—कस् = { from—दागतः—कुठे
 which from—कस्मात्—कुल्लुबुरुज्जल
 because—यतः—कुल्लुबुरुज्जल
 كِنَارَ - kinar—किनार—कुठे = { shore—तीरम्—कुठे
 embrace—परीभः—कुठे
 كَرْدَمُ كَذَرِي - kardamguzari—कर्मगुजरी—कुठे = I passed—अगमम्—कुठे
 کان - kan—का—कुठे = { a mine—वनिः—कुठे
 who are they—कं ते—कुठे
 كِنَارَاتِ - kinārat—किनारत्—कुठे = your embrace—त्वपरीभः—कुठे
 كِتَابَ - kitāb—किताब—कुठे = book—पुस्तकम्—कुठे - पाठ्य

- كَمِين - *kamin* — కమీ — *ka mi* = lurking-place — గుఱస్థానమ్ — మాటు
 كَس - *kas* — కస్ — *ka sa* = $\left\{ \begin{array}{l} \text{God — దేవ: — డేలు} \\ \text{a learned one — విద్రాన్ — నడువరి} \\ \text{a person — మనుష్య: — మనుషు} \\ \text{any one even — కదిచదపి — ఎవరైనప్పటికినీ} \end{array} \right.$
 كارد - *kard* — కర్ద్ — *ka ra* = preventing — ప్రతికూల్మ్ — అడ్డమేరు
 كُشَاد - *kushād* — కుషాద్ — *ku sha* = opened — ఉదమీలత్ — తెఱచెను
 كُشَاد - *kushāda* — కుషాద — *ku sha* = revealed — బహిగత్ — తెఱచియున్న
 كَبُود - *kabūd* — కబూద్ — *ka bu* = blue — నీల: — నల్లని
 كَرْد - *karda* — కర్ద్ — *ka ra* = made — కృత్ — కర్తవ్య
 كُنْ - *kunh* — కున్హ — *ku na* = $\left\{ \begin{array}{l} \text{depth — గాంభీర్యమ్ — గాంధు} \\ \text{essence — సార: — సర్స} \end{array} \right.$
 كَرْدَم رَا - *kardam rāy* — కర్ద్మాయ — *ka ra ma* = deliberated — సమతత్కమ్ — తలపాసి నాడెను
 كَسْرَا كُنْ - *kasra chi gun na* — కస్త్రాచి గున న — *ka ra chi gu na* = is no fault of anybody —
 نَاسْتِكْ كَسْرَا - *na stik kasra* — నాస్తికస్త్రాపయ: — ఎవరికినీ నేడు
 كُزَا - *kūza* — కుజ — *ku za* = jug — చపక: — చుట్టి

- كَوْزٌ كُوزِي - *kūzagarī*—కూజగరీ—కూజగరీ=potter—కుంభకార:—కుమ్మరి
 كَارِغَاهُ - *kārgāh*—కార్గాహ్—కార్గూహ్=workshop—శిల్పశాలా—అంగడి
 كَرْدَمِ - *kardam*—కర్దమ్—కర్దమ్=I did—అకార్యమ్—చేసినాడను
 كَمْ وَ كَأْسٌ - *kaṃ kūs!*—కమ్కూస్!—కమ్కూస్=deficiency—లోప:—వెలితి
 كَلَّةٌ - *kalla*—కల్లా—కల్లా=head—శిర:—తల
 كَفِّ - *kaf*—కఫ్—కఫ్=sole of the foot—పాణి:—మచ్చము
 كُلِّ - *kull*—కుల్—కుల్=all—సమస్తమ్—అంతయును
 كَارِي - *kārī*—కారీ—కార్=maker—కారు:—పనివాడు
 كَوْنٌ - *kaun*—కౌ—కౌ=becoming—సంభవ:—కలుగుట
 كَمَا هِيَ - *kaṃāhīya*—కమాహియ—కమాహియ= { true state—యథార్థస్థితి:—నిజము
 كَوْنٌ وَ مَكَانٌ - *kaunūmakūn*—కౌనూమకౌ—కౌనూమకౌ=the universe—జగత్—మిన్నమన్నలు
 كَيْمٌ - *kim*—కీమ్—కీమ్=who am I—కోడమ్—నేనెవడను
 كُفْرٌ - *kafr*—కఫ్ర—కఫ్ర= { unbelief—నాస్తిక్యమ్—శేల్పనందు నమ్మకలేమి
 كُفْرٌ - *kafr*—కఫ్ర—కఫ్ర= { impiety—పాపాడతా—ప్రాచడపుల నమ్మకుంటు

كَرَمٌ - *karam*—కరమ్—kindness—దయా—నీడరు
 { charity—ధర్మ:—ఈశి

كَسْرٌ - *kasra*—కసర—కస్ర—abundance—आधिक्यम्—అధనము

كَيْمِيَّاءُ - *kimiyā*—కీమియా—కీమత్— $\left\{ \begin{array}{l} \text{alchemist—धातुवादी—బంగారు చేయువాడు} \\ \text{wine—हाला—కల్లు} \end{array} \right.$

كَرْدِغَارٌ - *kirdigār*—కిర్దిగార్—కర్ద— $\left\{ \begin{array}{l} \text{creator—कर्ता—చేతకాడు} \\ \text{(God omnipotent—सर्व शक्ति:—చేసె తెల్లలవేల్పు}$

كَأْنَ جَا - *kānjā*—కాజా—కాజా—where—ఎచ్చట

كُنِيشْتٌ - *kunisht*—కునిస్త—కన్—fire-temple—अग्निदेवतालयम्—చిచ్చు వేల్పుగుడి

كَأَيِّ أَمَدٍ كَيْشُودٌ - *kaiāmad kaišud*—కైఆమద్ కేషుద్—కేషుద్— $\left\{ \begin{array}{l} \text{when it came or when it went—} \\ \text{కదాయామీదతకదానిగాత్—ఎప్పుడువచ్చేనో లే కపుడుపోయెనో} \end{array} \right.$

كَفِّ دَفْلَسَتْ - *kafī dafilas*—కఫిడమ్—కఫిడమ్—palm of the hand—కాతల:—అర చేయి, ఈ త్త చేయి

كَأَيِّ (كَيْ + أَيٍّ) - *kāyī*—కాఁ (కీ + ఆయ్)—కాఁ (కీ + ఆయ్)—why a comer—किमायात:—ఏలవచ్చినవాడవు

كَامَالٌ - *kamāl*—కామల్—కామల్—perfection—సంపూర్ణతా—నిండు

كَامَرِي - *kamrī*—కామరీ—కామరీ—belt, bent—कटिन्त्रम्, नतम्—నడుముకట్టు, పంగిన

کاندرو - kāndarū—कांदरू=what with himself—किन्तेन—वापिसो केमे

کوشیدان - kōshūdan—कोपीदन्—कोपीदन्=endeavour—प्रयत्नः—प्रापिक

کجا - kujā—कुजा=where—कुत्र—कुत्र

کُنید - kunīd—कुनीद—कुनीद=should make—कुरुत—चैयुः

کاست - kāst—कास्त—कास्त=loss—नष्टः—हर्षण, हर्षण

کنداشد - kandashud—कन्दयुद्—कन्दयुद्=dug—खातः—उख्यन

کَلِم - kalīm—कलीम्—कलीम्={ my large cake—मम महापूयः—ना पद्वरुष्ट
intimate—कलितः, आमः—आमः

(ک + ايشان) - कार्षा (कि + ईया) - कार्षा (कि + ईया) = why they—किन्ते—कार्षा

کاش - kāsh—काश्—काश्=would to (God—देवः प्रमाणम्—ईल्लु मे र्थेयन

کوزاگر - kuzagar—कुजगर—कुजगर=potter—कुम्कार—कुम्कार

کجدار - kajdār—कजदार—कजदार=invert—अधःशिद—अधःशिद

کند - kund—कुन्द—कुन्द=philosopher—वेदान्ती—वेदान्ती

کهربا - kahrubā—कहरुबा—कहरुबा=amber—नीलः—नीलः

كَانِدٌ - *kand*—కాన్ద—strong—బలీయమ్—మడి

كَارِدَا اسْتَمَ - *karda astam*—కాదస్ అస్తమ్—కడఁ అ స్తమ్=I am he who has done—कर्तास्मि—

ఇది నవలక్షణము

كَانِدَا كُنُونٌ - *ki+aknun=kūknūn*—కి+అవనూ=కావనూ—క+అకనూ=కాకనూ=now the same time

—अथवावसरोऽयम्—ఇపుడే యారణము

كَانِدٌ - *kizūd*—కిజుద్—కాన్ద=for quickly—द्रागेवयतः—దిరాగ నేలననగా

كَوْزَا خَر - *kruza khar*—కృజ ఖర—కూజ కర్=pot buyer—कुंभक्रयिकः—కడపకన్ గొనువాఁడు

كَوْزَا فَرَوْش - *kuza farōsh*—కృజ ఫరోష్—కూజ పరోష్=pot seller—कुंभविक्रेता—కడపలమ్మనాఁడు

ص = S = శ = స్

صُبْحٌ - *subh*—శుబ్హ—సుబ్ హ్=morning—प्रभातम्—తెలవాటి

صُبُوْحٌ - *subūh*—శుబ్ఘ—సుబ్ఘాహ్=morning draught—प्राञ्जितनपाभम्—తెలవాటి గ్రాగుడు

سَالَاہَسْتٌ - *salāhast*—శాలాహస్త—సలాహ స్త్=your advice—स्वदुपदेशः—నీ పంపు

- صَبَا - sabā—శబా—సభా=zephyr—మందానిల:—చల్లగాలి
 سَاد - sad—శద్—సద్=hundred—శతమ్—పంద
 سَاد - sadd—శద్—సద్=so much, valley—తావత్, గిరిగిరితవ:—అంతపట్టు, కొండలొయ్య
 صَوْرَهَا - sūrḥā—శుర్హీ—సూహ్=her forms, trumpets= { తస్యా ఆకారా:, దృశ్యాని—దానిచెల్వలు
 विशेषణాని—అతగులు (గొనములు), కొమ్మబూరలు
 صِفَات - sifāt—శిఫాత్—సిఫాత్=qualities—గుణా:—నడలు
 صَوْر - suwar—శువర్—సువర్=forms—రూపాని—రీతులు
 صَنْدُوق - sandūq—శంద్క్—సన్దుక్=box—పేదీ—పెట్టె (చొక్కిన)
 صَفَائِي - safai—శఫాః—సఫాః=purity—నేరమ్యమ్—తేట
 صُرَاجِي - surāḥi—శురాః—సురాహీ=flask—స్థాలీ—గొల్లి
 صَبْرَم - sabram—శబ్రమ్—సబ్రమ్=my patience—మత్సహన:—నామోర్పు
 صَحْرَاء - saharā—శహరాః—సహరాః=desert—అడవి
 بَر - bar—బర్—బర్=top—శిఖ్రమ్—కొన—upon—మీదకు
 بَام - bām—బామ్—బామ్=roof—ఫలమ్—నడికెన్న (ఇంటి కొప్పు)

ب = b = بُ = బ్

بایاد - *bāyad*—बायद् = it is necessary—भाव्यम्—కావలసిన

باد - *bāda*—बाद—बाद = { cup—पात्रम्—గన్నె
wine—सुरा—కల్లు

بसे - *basē*—बसे—बसे = { often—प्रायः—చెలుచుగాన్
many—बहवः—పలువురు

बाज - *bāj*—बाज—बाज = { also—अपिच—ఇంతేగాక
again, hawk—पुनः, रयेन—ఁదఁగి, జేగ
anew—नवम्—క్రొత్త

بولری - *bulūri*—بولری—بولری = made of crystal—स्फटिकम्—పాలరఁతిపని

بی - *bih*—بی—بی = better—अयान्—మేలు

بسیار - *bisṣār*—बिस्यार—बिस्यार = much—अतीव—మెండుగాన్

با - *ba*—با—با = { from—ततः—నుండి
along with—सह—కుడక్

با - *bā*—با—با = { within—अन्तरे—లోనన్—the outside—बहिर्देशः—పైవైపు
to—प्रति—కు
by—ततः—అందుచువనన్—with—सह—లోనే

بسی - *bas*—بسی—بسی = many—बहु—పెక్కు

- بَاسْتُمْ - *bistum*—విస్తుమ్—బిస్తుమ్=twentyeth—వీశి:—ఇరువదవ
 بَارَةٌ - *bāra*—బార—బార= time—వారము
 بُبْلُلٌ - *bubul*—బుబుల్—బుబ్ల=nightingale—శారీకా—నోర
 بِسْرٌ - *bisar*—బిస—బిస్=similarity—సామ్యమ్—పోలిక
 بَسْ أَسْت - *basast*—బస్అస్త—బస్అస్=it is enough—అలమ్—చాలున్
 بَرَاوٌ - *barāv*—బరావ్— $\left\{ \begin{array}{l} \text{servant—దాస్;} \\ \text{sweeper—ధావక:—కుడుచవాడు, బానిసీడు} \end{array} \right.$
 بَدِينٌ - *badin*—బదీ—బదీ= in this manner—ఈలాగు
 بُنٌ - *bun*—బున్—బున్= basis—आधार:—పాదు—to—ప్రతి—కు
 بَسْرِيمٌ - *basarim*—బసరీమ్—బసరీమ్= we come to an end—अन्तंगच्छेम—కడము దొడము
 بُتًا - *butā*—బుతా—బుతా= O idol—अचिपुत्तलि—ఓ బొమ్మ
 بَيْرُونُ كُنْدِي - *birunkunadi*—బీర్ కునదీ—బిరుకన్దీ= let him exclude—నిరస్యేత్—ఓ లరించనిమ్మ
 بَرٌّ - *barr*—బర్—బర్= God—దేవమ్—దేవు
 بِيَارٌ - *biyār*—బియార్—బియార్= bring thou—आनय—తెమ్మ

- بیدار - *bidār*—విదార్—విదారణమ్—ఓలుచుట
 { retract—సగ్గించె—ఓలుచుకొనుము
 بغداد - *baghdād*—బాగ్దాద్—Bagdhād—కాచితులకపురీ—ఒకానొక మరక ప్రోలు
 بلخ - *balkh*—బల్ఖ—Persian town—కాచి పారసీకపురీ—ఒకానొక పారసీకుడు
 برگ - *barg*—బర్గ్—leaf of a tree—శ్శుష్కణమ్—ప్రానియకు
 باد - *bād*—బాద్—వాత్—వాత్—{ —wasted—వ్యర్థమ్—త
 { —annihilated—వినిల:—పాడు
 بوداست - *būdast*—బూదస్త్—it might be—స్యాత్—అయియుండును
 بهار - *bahār*—బహార్—the spring—వసంత:—అమసి
 بود - *būd*—బూద్—{ he—స:—వాడు
 { existence, was—భూతి:—అమృత్—ఉనికి, ఉండెను
 بدین - *badīn*—బదీన్—{ with this, lusty—అనేన, కామాన్య:—ఇందుతో, తగుల్చి
 { to—చతుర్థీ విభిత్తిప్రత్యయ: (తమ్మే)—నానికొఱకు
 برادر - *birādar*—విరాద్—برادر=Oh brother—బ్రాత:—యన్నా (పెదోడు)
 برادر - *bārdar*—బదార్—برادر=exalted—మహిత:—నొప్పుచేయబడిన
 باطن - *bātin*—బాతిన్—باطن=heart—అంతరంగమ్—కోర్కెలంపు
 { inwardness—అంత:స్వరూపమ్—కోర్కెలీపురు

بَشْرٌ - bashlar—బస్తర్—బ సర్ = cloud—మేఘ:—మబ్బు
 بِي - bi—బీ—నీ = besides—అపిచ—ఇంతయెక్క
 بِأَزْ كُنْمُ - būz kunam—బాజ్ కునమ్—బాజ్ నమ్ = I may open—తన్మీలయేయమ్—తెరిచెదను
 بَاحْهَكَارْ - bachhakard—బచ్చకర్—బచ్చకర్ = whelped—గ్రాసోఱ—ఈశెను
 بَد - bud—బుద్—బుడ్ = was, lord—అమృత్, పతి:—ఉండను, ఏలిక
 بَحْహ - bachha—బచ్చ—బచ్చ = infant—వత్స:—బుచ్చి
 بِيْفَلْمُ - biftam—బీఫత్—బీఫ్ = I might fall down—అధ:పతేయమ్—క్రిందబడెదను
 بِيْهِيْشْ - bihiishl—బిహిష్—బిహిష్ = heaven—త్రివిష్టమ్—వేల్పుప్రోలు - వినువలను
 بَرَّافْتَدْ - bar iſtad—బర్ ఇఫ్తద్—బర్ ఉఫ్తద్ = fell—అపీపత్—పడెను
 بَاشَدْ - bāshad—బాషద్—బాషద్ = { may it be—స్యాత్—ఉండనీ
 be it so—తయాస్తु—అల్లగున్లక
 بَاتَفَلَقْ - būtiſaq—బాతిఫాక్—బా త్తిఫాక్ = together—సఖీభూ—గుమికూడి
 بِيْهَرْ - bihār—బిహర్—బిహర్ = better—శుభ్రత:—మేలయిన
 بِأَزْ كَشِيمُ - būzkaashim—బాజ్ కాశీమ్—బాజ్ క్షీమ్ = let us draw back—వ్యతికాశమ్—ముణుచుకొందము
 بِنِي - bu-i—బుతీ—బుతీ = beloved, God—ప్రియ:, దేవ:—అనుంగునేను, వేల్పు

- بَرَام - *baram*—బరమ్ = I bore—అభార్యమ్—పొరుకొన్నాడను
 బా'ద - *ba'd*—బాద్ = henceforth, after—ఇతః పరమ్, అనంతరమ్—తరువాత, ఇంతనుండి
 బాశునూ - *bashunū*—బాశునూ = hear—శ్రవణము
 బార్ - *barr*—బార్ = good, pious towards God—బాః, దేవ భవితమత్—మేడైన, వేల్పుతగులుగల
 బార్గిరిస్తమ్ - *bargiristam*—బర్గిరిస్తమ్ = I have torn—అచిచ్ఛిదమ్—చింపి వైచినాడను
 బూ - *bū*—బూ = he is, I am, odour—అస్తి, అస్మి, పరిమలః—నాఁడువాడూ, నేనున్నాడను, తావి
 బార్ఖూస్ - *barkhūs*—బర్ఖూస్ = rouse, adjournment—ఉద్యమత్, నిర్బాహమ్—తేచెను, పొడిగింపు
 బాజమ్ - *bazm*—బాజ్ = { assembly—సమాజః—రచ్చక్కులు
 pavilion—పటాసః—డేరా
 బాహ్రమ్ - *bahrām*—బాహ్రమ్ = certain Persian king—కశ్మిర్ పారసీక ప్రభుః—ఒకానొక పారసీక
 బియా - *biyā*—బియా = come—आयाहि—రమ్మ
 బూదన్ - *būdand*—బూదన్ = were—अभूवन्—ఉండిరి
 బునాఫ్షా - *bunafsha*—బునాఫ్షా = { blue—నీలమ్—నల్ల
 violet—కువలయమ్—నల్లగల్లు
 బురాక్ - *burāq*—బురాక్ = heavenly mule—उच्चैश्रवः—వేల్పుగుఱము

- بَازِي - *bāzī*—बाजी—बाज़ी=one, falcon-play—एकः, दयेनक्रीडा—ఒక, డేకయాట
 بُودَم - *būdam*—बूदम—बूदम= my dwelling-place—मन्त्रिवासः—నాయునికపట్టు
 بَمَنْ - *baman*—बमन्—बमन्= within my power—मद्वशम्—నాకలఁగయిన
 بَرَزَ - *barāz*—बराज़—बराज़= well then, beauty—नूनम, सौन्दर्यम्—సచే, సౌగంధ్యము
 بِنِي - *binī*—बीनी—बीनी= thou seest—पश्यसि—చూచుచున్నావు
 بُدِي - *budī*—बुदी—बुदी= was—अभूत्—ఉండెను
 بَنْدِ گِرَان - *bandi girān*—बन्दि गिरा—बन्दि गिरा= heavy chain—भागधिकाङ्कला—ఒరు దైనసంకల
 بَرْ خَاستَه - *barkhāsta*—बर्खास्ति—बर्खास्त= ended—समाप्तम्—ముగిసిన
 بُرُو دَمَد - *birūdamad*—बिरुदमद्—बिरुदमद्= shall blossom forth—प्रफुल्लेत्—పైకలరును
 بَر آمیخته - *bar āmekhta*—बर् आमेख्त—बर् आमेख्त= mixed—अयौधुः—కలరికి
 بازار - *bazar*—बाज़ार—बाज़ार= market—आपणः—అంగడి
 بُودِه - *buda*—बूद—बूद= existent—सजीवः—జీవియున్న
 بَسْرِي - *basri*—बस्री—बस्री= your end—त्वदन्तः—నతున
 بَسْيَار كُنِيد - *bisyar kunid*—बिस्यार्कुनीद्—बिस्यार्कुनीद्= multiply—विस्तारयत—పెంచుచు

- بَاشِيم — *bāshim* — चायीम् = my cuckold — सञ्जाराप्रियः — नामुन्डतमः — *inhabitant* — निवासी —
 بَغَاشْت — *bagashṭ* — बगश्त् = it came to pass — समभूत् — अलक्ष्येयम्
 [कारणम्]
 بُد — *bad* — बद् = bad — दुष्टः — चेष्ट
 بُर — *būri* — बुरी — बुरी = bore — अपार्थीः — रात्रि
 بُरْدَاشْتَم — *bardāshṭmī* — बर्दाश्टमी — बर्दाश्टमी = I disregard — अपेक्षे — सरक्ष — चैयम्
 بُबُرْد — *baburd* — बबुर्द — बबुर्द = will remove — वियोजयेत् — उल्लेख्यम्
 بُहूद — *bēhuda* — बेहूद — बेहूद = absurd — असंभवः — काव्यम्
 بُर — *būri* — बारी — बारी = { at length, for a time, adultery — व्यभिचारः — पोषितम्
 [time, creator — वाग्, स्रष्टा — माण्डलम्, एकम्
 بُद — *budd* — बुद् = remedy — उपायः — उरु
 بُन — *binā* — बीनाई — बीनाई = eye — चक्षुः — नेत्रम्
 بُद — *badal* — बदल — बदल = exchange — विनिमयः — मारु
 بُकूद — *bākhudi* — बागुदी — बागुदी = by himself — स्वतः — एतत्तत्तम्
 بُर — *burd* — बुर्द — बुर्द = { removed — अहार्थी — उरु
 { carried — अपार्थी — मारु
 { executed — अकार्थी — चैयम्

- برهاند - *barhānd*—बर्हान्द=you know—विदाङ्गलचम्—తెలియుండి
 بخشاد - *bakhshād*—बख्शाद= { may forgive—क्षమిषीष्ट—క్షరించుగాక
 بلا کَش - *balākash*—बलाकश्= { your fortune—त्वङ्गायम्—నీనుదిట్టివాలు
 బాశి - *bāshi*—बाशी= { cuckold—कुटाभती—మిండతమగడు
 باز کدَم - *bāz kunam*—बाज़ कुनम= { dwell—वससि—కాపురమున్నావు
 به - *bih*—बिह=It is better thus—वरमिथम्—ఇట్లు లెస్స
 به خَبَری - *bekhabari*—बीखबरी=dunce—मूर्खः—ములుచ
 بالین - *bāinhama*—बाईंहम=although, nevertheless—तथापि—అయినప్పటికిని
 بصر - *basar*—बसर=extremity—अन्तः—తుడ
 بیزار - *bizār*—बीजार्=wearied—आन्तः—అలసిన, డస్సిన
 برکند - *barkanda*—बर्कंद=बर्कुन्ड= dug up—उत्पाटितः—పెల్లగింపబెడిన
 بت - *but*—बुत= idol—प्रतिमा—చామ్ర

- برون - *birūn*—বিরূ—birūc=abroad, without—বহিঃ, বিনা—বৈল্লভীক, অদিকা
 برسر - *barsar*—বর্সর—barśar=on—উপরি—মীচন
 بادا - *bādā*—বাদা—bāda=let it be—ভূয়াত—ভূক
 بهر - *bahar*—বহ—bah= { anyhow—যথাকথ্যচ্চিত—এলা
 in every shape—সর্বতিমনা—অগ্নি চিরুলক
 برتر - *bartar*—বর্ত—barťar=higher—উচ্চৈস্তরাম—অంతকংহে নৈতুগান
 بردمیدان - *bardamidan*—বর্দমীদন—barďmīdān=to shoot forth—উদ্ধবঃ—মৌলচল
 بوداست - *būdast*—বুদস্ত—būdaśt=will be—স্যাৎ—অনু
 بایست - *bāyist*—বায়ীস্ত—bāyīst= necessity—আবদয়ককার্যম—কাবলনৈশপ
 بیرون جستم - *birūnjastam*—বীরূজস্তম—birūnjāstam=I rushed out—বহিরগম—প্রেমভিন্দ
 بودام - *būdaam*—বুদাম—būdaam=I have been—অমূবম—কস্তু
 باداد - *badād*—বাদাদ—bādād= { by justice—ন্যাযতঃ—সঠিক, তৎ
 he gave—অদাত—বచ్చেন
 بيش - *bēsh*—বেশ—bēś=good—সু—মুন্দ
 بشو - *bashar*—বশ—baśar=man—মনুষ্যঃ—মানব

- بانكى - *bānki*—వా'కి—చా'కి=although—యథాతథాపి—అలాగేనప్పటికిని
 براء - *birav*—బిరవ్—బిరవ్=go—గొమ్మ
 بىچارە - *bīchūra*—బీచార—బీచార=without remedy—అగతిక:—ఐసలేని
 بۇدە - *būdi*—బుదీ—బూడి=existence—స్థితి:—ఉనికి
 باطراب - *bātarab*—బాతరాబ్—బాతరాబ్=happily—యథాసుఖమ్—హాయిగా
 بىزى - *bazī*—బజీ—బజ్=high ground—उन्नतप्रदेश:—మిట్ట
 بردارى - *bardūri*—బదారీ—బదారీ=remove—क्षिपसि—హ్రోసివేయుచున్నావు
 بازال - *būzal*—బాజల్—బాజల్=from eternity—अनादिन:—మొదలులేనియప్పటినుండి
 بلاکش - *balūkaśh*—బలాకష్—బలాకష్=unhappy—दु:खित:—ఇదుమబ్బడిన
 بوالعجبى - *bula'jabī*—బులజబీ—బులజబీ=wonderful things—अद्भुतानि—అబ్బరములు
 بامان - *bāman*—బామన్—బామన్=to me—मांमन्ति—నాకు, నన్నుచే
 بىفغاند - *bīfgand*—బీఫ్గాన్ద్—బీఫ్గాన్ద్=will overthrow—पातयिष्यति—పడఁగూల్పును
 بىداد - *bīdād*—బీదాద్—బీదాద్=injustice—अन्याय:—తనవుమాటలు
 بۇدانىہا - *budanīhā*—బుదనీహా—బుదన్ హా=future existences—आगामिन:—కాబోవునవి

برون آمد - *birūnāmadam*—విరు' आमदम्—बिर्गमम्—I came out—बहिरगमम्—पूँकि वेडलिन च्युति
 باوقت بسا - *bāwaqlbasāz*—बावक्त्वासार्—बावक्त्वासार्=adapt thyself to the times—समयमनुसर—

అదునుక్తాలెడినడుచుకొనుము

بوت - *bōta*—बोत—बुत= { human body, bush—मानवदेहः, निकुञ्जः—बोदि, పొద
 crucible—मूषा—చూస (క్రొవి)

بیم - *bim*—बीम्—ईम्=fear—भीमत्वम्—భయము

بگیرم - *bagīram*—बगीरम्—बन्धकम्=I bind thee—त्वां बध्नामि—నిన్నైదుదను

بند - *banda*—बन्द—बन्ध=slave—दासः—బానిస, గుండడు

با - *bāk*—बाक्—बाक्=fear—भयम्—భయము

بیتم - *bīftum*—बीफ्तम्—ईप्त्म्=I have fallen—अपतम्—పడినాడను

باید - *bāyad*—बायद्—बायद्=behoves—अर्हति—ఉండును

بیتا قادی - *bītaqāzūyī*—बीतकाजायी—ईत्ताकाजायी=unurgency—अनातुरता—పంతలేము

بوس - *bōsa*—बोस—बोस=kiss—बुम्बनम्—ముద్దు

بار خدای - *bār khudayī*—बार् खुदायी—बार् खुदायी=Lord God—महादेवः—వేల్పుకోడు

بوران - *burdan*—बुर्दन्—बुर्दन्=to remove, to carry—हरणम्, वहनम्—హరింపు, మోయుట

- بادام — badam — బదమ్ = am bad — దుష్టోఽస్మి — చెడ్డయేనాఁడను
 باهرى — bahrichi — బాహిచి = why — కుతః — ఏలా
 بازیچه — bāzicha — బాజీచ = child's play — బాలక्रीडा — పిన్న బిడ్డాటలు
 بيفتنام — bīfitanam — బీఫితనమ్ — దీపితనమ్ = my non-temptation — మదగుత్సాహః — నా మోచ్యరికలేమి
 بدي — badī — బదీ = malice — దౌర్జన్యమ్ — తుంటరితనము
 باطل — bātil — బాతిల్ — బాతిల్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{futile — వ్యర్థమ్ — పొల్లు} \\ \text{false — మిథ్యా — పులికికొ} \\ \text{lost — నష్టః — కానరాకుండిన} \end{array} \right.$
 بذا — bazāt — బజాత్ = by nature — స్వభావతః — ఓజన్
 بگاشتم — bugashim — బుగాష్ఠీమ్ — బుగ్గ్ఠమ్ = travelled — ప్రాయాసిష్ఠమ్ — పయనమైనాఁడను
 بدیہ — bidihī — బిదిహీ — బిదిహీ = givest — ప్రదదాసి — సరిగానిచ్చెదవు
 بودانی — būdani — బూదనీ = inevitable — అవదయభావ్యమ్ — కాకతీరని
 بےک — bēkh — బేఖ్ — బేక్ = root — మూలమ్ — వేరు
 بہار — bahar — బహర్ = excellence — महत्वम् — గొప్ప
 بینید — binīd — బీనీడ్ = if thou shouldst see — पश्येयदि — మాచెదవేని

- باخودی - *bākhudī*—బాఖుదీ—చాకుడి=yourself—స్వయమ్—నీయంతనీవు
 برداشتمی - *bardāshdami*—బదాషిమీ—బర్దాస్తూ= { I exalt—జరీజుమే—ఉపాంజెదను
 remove—అపాకువే—త్రోసివేయందును
 برانگهتان - *bar angēkhtan* and—బర్ అంగోఖ్తన్ అన్ద్—బర్ అంగ్ అండ్ =caused creation—సమవీమవన్—
 పుట్టింపినారు
 باریست - *bāyīst*—బాయీస్త—బాయిస్ట్=everything that must be—సర్వవ్యావశ్వకకృత్యమ్—చేయవలసిన
 పనియంతయును
 بےساروبن - *bēsarōbun*—బేసరౌబున్—బేసహ్ బున్=without top and bottom—అశీర్షిమవ్యాపాదమ్—తుద
 నుపలులేని, తలతోకాలేని
 بوی - *būy*—బూయ్=odour—గన్ధః—గంబు
 بهر - *bahr*—బహ్—బహ్= { anyhow—అథాకథశ్చిత్—ఏలాగునైనప్పటికిని
 because, lot—కుతః, भागः=ఏలా, ఎంత
 برآورد - *bar āward*—బర్ ఆవర్ద్—బర్ ఆవర్డ్ =produced—అకార्षీత్—చేసెను
 بیرون کندی - *birūn kunadī*—బీరూన్ కునదీ—బీరూన్ కునదీ=exclude—వహిష్కర—తొలగించుము
 باری - *bārī*—బారీ—బార్=crime—अपराधः—నేరము
 بی - *bī*—బీ—బీ=without—विना—లేక

بَصْرِي - *bī basrī*—बी बस्री—ही ब्रह्मी=imprudent—अशः—तेल्लिలేనివాఁడు
 بُرَانِم - *barānam*—बरानम्—బరానమ్= { I resolve—నిశ్చినోమి—ప్రానుకొందును
 بُدَاسْت - *bidast*—বিদস্ত—బిదస్త్=span—వితస్తి:—జేస
 بُودَان - *būdan*—বুদান—బూదన్= { existence—స్థితి:—ఉనికి
 to be—భవितుమ్—ఉండుటకు

بُودَارِي - *būdārī*—बीदारी—ही दारी=wakefulness—जाग्रता—మెరుకుప
 بُازْ كُنَم - *bāz kunam*—बाज़ कुनम्—बाज़् కునమ్=open—उन्मीलयेयम्—తెఱచెదను

بُرَآمِئِكَتْهُ اَنْد - *barāmēkhta and*—बराआमेख्त अन्द—బర్ ఆమే క్త్ అన్=they mixed—अमिमिश्रन्—కలిపినారు

بُرِيد - *burīd*—बुरीद—बुरीद्=separated I am—वियुज्ये—ఎడపఁబడుదును

بِمُرَاد - *bimurād*—बीमुराद—बीमुराद्=against will—अनिष्टम्—కిట్టని

بَمَنْ - *baman*—बमन्—బమన్=with me, in my power—मयासह, ममवशः—నాతో, నాచేతనయిన

بِهْ زَانْ نَبْدِي - *bih zān nabūdy*—बिह जा नबूदी—బిహ్ జా నబూద్=there could have been nothing better—
 ततोवरंनभवेत्—అంతకుండా మేలులేకుండును

بِحْكْمَش - *bī hukmash*—बी हुकमश—ही हुक्म=without his order—तस्याज्ञयाविना—వానిపనుపులేక

اَفْدَیْدُ - bar afdid - बर अफिदिद् - बर् अफिदिद् = fell back - पश्चादपसत् - వెనుక బడెను, క్రిందబడెను

بَدٌّ - bad - बद् - बद् = sorrow - दुःखम् - వంత

بَجَزْ - bajuz - बजुज् - बजुज् = except - विना - తప్ప

بُرْدَمٌ - burdam - बुर्दम् - बुर्दम् = led - अनैषम् - మోసినాడెను

بِأَيْتٍ - bātusl - बातुस् - बातुస్ = is within thee - त्वय्यस्తి - నీలోనున్నది

بِ - ba - ब - ब = with - सह - సోడన్

بُودَاسْتُ - būdasl - बूदस् - बूदस् = might be - स्याद्धि - అయియుండును

بِپَايِ - bapāy - बपाय् - बपाय् = standing up - उत्तिष्ठन्तम् - నిలపడిన

بَرْدَارَمٌ - bardāram - बर्दारिम् - बर्दारिम् = I picked up - समचैषम् - ఏలుకొన్నాడెను

! = a = a = a

اَفْغَنْدُ - afgand - अफगन्द - अफ्गन् = casted - व्यक्षेप्सीत् - పాడజి మెను - వైచెను

اَوَاژُ - āwāza - आवाज - आवाज = report - कथनम् - కిలుపు, తెలుపుట

اَشْرَبُوا - ishrabwā - इश्रबा - ఇశ్రబ్యా = drink ye - पिबत - త్రాగుఁడి

اَنَا - am - am = { I am - అస్మి - ఉన్నాడను
 me, my, this - माम्, मम, एतत् - నన్ను, నాయొక్క, ఇది
 اَيُّيَامٍ - ayyām - అయ్యామ్ = day - దినాని - ప్రాదులు, కబవల్లు
 اَمَدٌ - āmad - ఆమద్ = has come - आगत - వచ్చెను
 اَسْتَ - ast - అస్త = is - अस्ति - ఉన్నది
 اِي - ai - ऐ - ఐ = o - ओ - ఓ

اَهْلُ زَمَانٍ - ahlizamana - అహ్లిజమాన్ = contemporaries - సమకాలికా: - ఓడివారు

اِنْهَآ - ānhā - అహ్ = they - ते - తారు

اَيُّنْدُ - āyand - ఆయన్డ్ = would come - आगच्छेयु: - వచ్చెదరు

اَمْلُ دِرَازٍ - amalidāraz - అమలిదరాజ్ = { stupid hope - అత్యాశా - తీరనికార్య -
 salvation - మోక్ష: - ప్రేక్షోప
 اَكْنُونُ - aknūn - అక్నూన్ = now - ఇప్పుడు
 اَسْتَ - ast - అస్త = he willet - తలంచుచున్నాడు

اَرَايَنْدُ - ārayand - ఆరాయన్డ్ = adorned - అలంకార్యు: - కుచ్చేసిరి

اَبْر - abr - అబ్ర - అబ్ర = cloud - అమ్ర - మబ్బు

అల్ - in - ఈ = this - ఇదన్ - ఈ

అల్ - ayāz - అయాజ్ - అయాజ్ = emperor's favourite - సార్వభౌమప్రియా - ఈ - ఈ నియుంపడము

అల్ - az - అజ్ - అజ్ = from - తతః - కనుకన్ (అందువలనన్)

అల్ - āmadan - ఆమదన్ - ఆమదన్ = arrival - ఆగమనమ్ - వచ్చుట

అల్ - ōrāq - ఓరాక్ = { beauties of poets - కవి చమత్కారాః - మాటకారి సాగసులు
pages - పత్రాణి - పుడలు

అల్ - ustukhānhāi - ఉస్తుఖ్ హాః - ఉస్తుఖ్ హాః - bones - అస్థ్యామి - ఎముకలు

అల్ - an - ఆ - ఆ = { that - తత్ - ఆ - moment - క్షణః - చిటుక
time - కాలః - రఘి

అల్ - ar - ఆ - అర్ = if - యి - అయి లేక

అల్ - ū - ఊ - ఊ = he - సః - వాడు

అల్ - andar - అందర్ - అన్దర్ = { a barn place where corn is thrashed or trodden - వ్రీహీశలః -
వరికల్లము
within - అన్తరే - నడుమన్

అల్ - ahlibihishl - అహ్లి బిహిష్ల్ - అహ్లి బిహిష్ల్ = inhabitants of Paradise - స్వర్గవాసినః - వేల్పునగరివారు

అల్ - angūr - అంగూర్ - అంగూర్ = grapes - ద్రాక్షాఫలాని - అంగూరుపండ్లు

అపరిచితము -- *unfamiliar* -- అపరిచితుడు -- caused to happen -- సమగ్రము -- కలిగించును

— *dinada*—आमद = let come out—उत्सरेत्—पा० गि० षड् विभु

اعتماد - i'timād - इतिमाद् - ఇతిమాద్ = confidence - विश्वासः - విశ్వాసు

وَقَدْ هَمَّتْ - wftānd - उत्तादन् = fallen, perished — अपसन्, अनशन् — పడిపోయిరి, చెడిపోయిరి

- āram-आराम्—आराम—comfort—आरामम्—आराम
 - rest—विश्रान्तिः—विश्रान्ति

- āwardam—आर्दम्—అర్దమ= { I brought—అనేకమ్—తెచ్చినాడను
 left—అల్పాక్షమ్—ఎడిచిపెట్టినాడను

۱۰۱۱ - arind - اریند = { happen to fall - نیپتی‌بیت - ۱۰۱۲
 may bring - آانےت - ۱۰۱۳

$\frac{asbab}{\text{اسباب}} = \frac{\text{causes} - \text{कारणानि}}{\text{things} - \text{वस्तूनि}} =$

then—तदा—అప్పుడు
 acquainted—परिचितः—మొకమేలుక
 thus—एवम्—ఇట్లు

అరంగాహ - āraṅgaḥ - आरामाह - अराम् = resting-place - आरामगृहम् - नैव ह्यङ्गुष्ठम्

ای بی - aiba8 - ऐबस - ಎಬ್ಸ = Oh ! how much more — ಹನ್ನಕ್ಕಿರ್ಯಕ್ಕಿನ್ತಮ — ಅಕ್ಕಿ-ಬಾಯಿಂ ಕೊತ್ತೆದನುಕ್ಕನ್

أَبْلَقْ - *ablaq*—అల్లక్ = { black and white—కృణదేతమ్—నలుపును తెలుపు
diverse coloured—వర్షరమ్—అన్ని రంగులున్నవి

أَمْرُوزْ - *imrōz*—ఇమ్రోజ్ = to-day—అయ—నేడు

أَزَلْ - *azal*—అజల్—అజల్ = eternity without beginning—అనాదికాలః—మొదలులేనితఱి

أَشْ - *ash*—అష్ = his—తస్య—వానియొక్క

أَجَلْ - *ajal*—అజల్—అజల్ = { fate—విధిః—తలవారు
death—మరణమ్—చావు
appointed time—నియతకాలః—Xడుపు

أَكْر - *agar*—అగర్ = if—यदि—అయితే

أَنْكَ - *anki*—ఆంకి—ఆంకి = he who—यः—ఎవడోవాడు

أَنْدُحْ - *āndūh*—అన్దుహ్—అన్దుహ్ = grief—దుఃఖమ్—జాలి

أَنْحِي - *ānchi*—ఆంచి—ఆంచి = whatever—किमपि—ఏదైనను

أَوْسَتْ - *ōst*—ఆస్త—ఓస్ = it is—तदस्ति—అదియున్నది

أَزْ - *azānki*—అజ్ఆంకి—అజ్ ఆంకి = since—तस्माद्धेतोః—కనుకను

أَرْغَايَاتِ - *arghayatiāz*—అర్గాయతిఆజ్—అజ్ గాయతిఆజ్ = In great desire—विमोहतః—మిక్కిలితమిహ్న

- اَنْجَا - ānjā—आजा=there—तत्र—अङ्ग—ऊरु
 اِنْسَان - insān—इन्सा—अन्सान=man—मानवः—ऊरु—ऊरु
 اَب - āb—आब्—अब्=water—आपः—उद्दिश्य
 اَصْرَار - asrār—अस्रार्—अस्रार्= { elements—यदार्थः—विषयसुख
 secrets—रहस्यानि—मन्त्रनमः
 roots—मूलानि—पेड़
 اَنْدِيشَا - andīsha—अन्दीष—अन्दीष= { philosophy, anxiety—तत्त्वज्ञानम्—एतत्कुप, वरु
 thought—चिन्ता—उल्लाप
 اَرْ - ār—आर्—अर्=bring thou—आनय—उत्त
 اَفْشَانْد - afshānd—अफशान्—अफशान्= { scattered—व्यस्येष्टः—राष्ट्रि (विद्वत्)
 dispersed—व्ययैष्टः—उदर—ऊरु
 اَنْگَار - angār—अन्गार्—अन्गार्= { imagination—उहा—उल्लाप - अद
 imagine—उहा—अनन्य
 اَه - ah—आह—अह=ah—अह—अह
 اَمَدَانَم - āmadānam—आमदनम्—अमदनम्=my coming—मदागमनम्—नाराक
 اِخْتِيَار - ikhtiyār—इख्तियार्—इख्तियार्=choice—वरणम्—उन्नीक
 اَزَلْف - azīf—अलिफ—अलिफ=alone—एकान्ततः—ऊरु—ऊरु

ازجہاں - *azjahān*—అజహా—అజ్జహ=for worldly possessions—ऐहिकविषयान्नाति—ऐहिकవిషయములనూచి

إلهی - *ilāhī*—ఇలాహీ—divine—दैव्यम्—దేవునిచేసిన

أهل - *ahl*—అహల్—అహ్లా=fit—अर्हः—తగిన

أمل - *amal*—అమల్—అమల్=hope—मनोरथः—కోరిక

از دست رفت - *az dasi shudand*—అజదస్త్యుదన్—అజ్జస్త్తుదన్=died—मृत्युः—చనిపోయి

آگاه - *āgāh*—ఆగాహ్—ఆగహ్=conscious—जानन्तः—ఎరిగిన

آویزی - *awēzī*—ఆవేజీ—అవేజీ=suspension—आन्दोलनम्—ఊగులాట

اسیر - *asir*—అసీర్—అస్రీర్= { prisoner—बन्दी—చెఱవడినవాడు
bound—बद्धः—కట్టబడిన
bondman—दासः—బానిసవాడు

ابد - *abad*—అబద్—అబద్=eternity without end—अनन्तत्वम्—కడలేమి

آمدن - *amadanai*—అమదన్—అమదన్=your arrival—त्वदागमः—నీ రాక

انداز - *andāza*—అన్దాజ—అన్దాజ= { estimation—ज्ञानम्—ఎఱుక
weighing—उन्मानम्—తునిక

یزد - *izad*—ఇజద్—ఇజద్=God—ईशः—భేద

అశీయ - āshyān—आष्या=nest—నీడ:—గూడు

ازو - azō—अजो—अज=from it—तस्मात्—దానివలన

ابی - ābī—आबी= { a kind of grape—द्राक्षाविशेष:—ఒక రకమయినయంగూరు
moist—आप्य:—తడివిన

ازروی - azrūy—अरूय—अरूय=on account of—तस्मात्कारणात्—అందువలనన

امید - umīd—उमीद्—ऊमीद्=hope—विश्वास:—సమ్మిక

این است - in hast—ई हस्त—इह=that is so—तत्तथास्ति—అదాలగున్నది

ارزد - arzad—अर्जद्—अर्जद्= { worth—अर्हति:—తగును
if he struck—यद्यतीतइत्—వాడుకొట్టినేని
what price do they worth—किमूल्यमर्हन्ति—ఎంతవిలక్షణదగినవి

اقی - āfāq—आफाक्—अफाक्=horizon, universe—दिगन्त:, जगत्—కట్టకడలు, మిన్నమన్నలు

آداب - ādāb—आदाब्—अदाब्=lawful customs, respects—धर्मपद्धतय:, प्रणिपाता:—ప్రేక్షకులు, మంచి

పడికట్లు, తగవులు

اظراب - iztirābam—इज्तिराबम्—ఇజ్తిరాబమ్= { this—इदम्:—ఇది
my trouble—ममकष्टम्—నా యిడుమ
anxiety—क्षीम:—తల్లడము

أشباب - ashāb—अशुबाब्—అశుబాబ్= { apostles—आचार्या:—తగవరులు
lords—प्रभव:—గొరలు

- أَقْلَاقٍ - *afīlak*—అఫలాక్—the heavens—దేవుల ప్రాంతాలు
 كَرَاهٍ - *ikrah*—ఇక్రాహ్=dislike—అనిష్టమ్—కీట్టుమి
 آمَدٌ - *āmad*—ఆమద్=arrived—आयासीत्—వచ్చెను
 اِنْذِيْشَةٌ - *andēsha*—అన్దేష—అన్దేశ=meditation—ध्यानम्—తలంపు (అర్పణ) (అర్పణ)
 اِزْرِي - *asri*—అస్రీ—అస్రీ= { result—ఫలితమ్—ఫలిత—water course—నది ముఖమ్—నది మొదలు
 mark—లక్ష్యమ్—లక్ష
 اِيسَتْ - *ist*—ఇస్త—ఇస్త=remained—अस्थात्—నిలిచియున్నది
 اَزْ بَحْرِحِي - *az bahrichi*—అజ్బఝిచి—అజ్బఝి=on what account—कस्मात्कारणात्—ఎందువలన
 اَزْ رُوِي - *azrūy*—అజ్రూ—అజ్రూ= { by this way of—इदृशम्—ఈలాగున
 by way of metaphor—रूपकालङ्कारतः—పాల్పానాన్
 اَشْكِي - *ashk*—అష్క్—అష్క్=tears—वाष्पम्—కన్నీరు
 اِقْتَادٌ - *uftāda*—ఉఫ్తాద్—ఉఫ్తాద్=fallen—आपन्नः—పడిపోయిన
 اِثْبَاتٌ - *isbāth*—ఇస్బాత్—ఇస్బాత్=proof—प्रमाणम्—తార్కాణము
 اِيْمَانُ شُدَا - *ēman shuda*—ఎమన్ శుద్—ఎమన్= beyond the reach—अप्राप्यम्—మఱిపొందరాని
 اِرَايَشٌ - *ārāyash*—ఆరాయష్—ఆరాయష్= { ornament—अलङ्कारः—నక
 law—पद्धतिः—పద్ధికట్టు

- ٠ ٠ ٠ *inshākd*—इन्शाकद्—ಇನ್ಶಾಕ್ = { created, dictation—आशाशीत—ಪ್ರಾಯ್ಕುಟ, ಕುಚಿ-8
 ٠ ٠ ٠ *imlākd*—इम्लाकद्—ಇಮ್ಲ್ಯಾಕ್ = { filling up—ಸಂಪೂರ್ಣ—ನಿಂಪುಟ
 ٠ ٠ ٠ *ārast*—आरास्त—ಆರಾಸ್ = arranged, adorned, fashioned—समर्चितः, अलङ्कृतः अरुणत—१५६
 ٠ ٠ ٠ *ānān*—आना—आना = those—ते—ವಾರು
 ٠ ٠ ٠ *auj*—औज—ऑज् = zenith—शिखरम्—ಘಾಸ
 ٠ ٠ ٠ *āz*—आज्—अज् = love—प्रेमा—ಪುಕ್ತು
 ٠ ٠ ٠ *āmikhta*—आमीख्त—अमिक्ता = mixed—मिश्रितः—ಕಲಪಬತ್ತಿನ
 ٠ ٠ ٠ *āgāh*—आगाह—अगह = { aware—प्रबुद्धः—ಮೆಲ್ಗಾನ್ನ
 ٠ ٠ ٠ *angēkhta*—अन्गेख्त—अङ्गेक्ता = { afterwards—ततः—ವಿಮ್ಬುಟನ್
 ٠ ٠ ٠ *āfrinda*—आफ्रीनद—अफ्रीनद = creator—कर्ता—ಪನ್ನಂಬಡಿನ
 ٠ ٠ ٠ *āmsal*—आमसल—अमसल = this year—एषमः—ಈ ಯೇಡು

- ١٠ فرين - 'ūsrin—आफ़ी—అప్రీc=praise—స్తుతి:—పొండ్రి
 ١١ اَجْرَام - ajrām—अज्राम्—అజ్రామ్=bodies—शरीराणि—ఒడళ్లు
 ١٢ اَسْوَد - āsūda—आसुद—అసుద=rest—विश्रान्ति:—రెమ్మడి
 ١٣ اند - and—अन्—అన్=were—अभूवन्—అయిరి
 ١٤ اَكْدَا - āganda—आगन्द—అగన్డ=filled—पूरितः—ఁండిన
 ١٥ اَفْجَدا - aḥganda—अफगन्द—అఫ్గన్డ=thrown away—विश्रिप्तः—పాతవేయఁబడిన
 ١٦ اَزَاد - āzāda—आजाद—అజాద=free—स्वतन्त्रः—కోడినట్లున్న
 ١٧ اندارو - andarū—अन्दरू—అందరూ= { with him—నేనసహ—వానితో
 all at once—సद्यఃసేవేద్యి—అందఱొకసారి
 ١٨ افسوس - aḥsūs—अफसोस्—అఫ్సోస్=sorrow—शोभः—కలత
 ١٩ اِنَام - ānam—आनम्—అనమ్=my time, I am—मत्कालः, अस्मि—నాతఁజీ, ఉన్నాఁడను
 ٢٠ اِمْتِحَان - imtiḥān—इम्तिहान—ఇమ్తిహాc=examination—परिक्षा—ఆరయిక
 ٢١ اِيشَان - īshan—ईषा—ఈషాc=they—నే—వారు
 ٢٢ اَرْغَوَانِي - arghavāni—अर्गवानी—అగవానీ= { red—अरुणः—ఎఱుని
 purple—हरिद्रोमः—పసపుపచ్చని

- أَرْمِيدَان - ārmīdan—आर्मीदिन्—ఆర్మీడన్ = repose—విశ్రమణम्—సేదడలుట
 أَرْزَيْ - arzai—अजयय्—अर्जय् = down—अधः—క్రిందు
 أَسَان - āsān—आसा—असा = convenient—सुलभः—सुषु व्हेस
 اِتِّيفَاق - ittifaq—इतिफाक्—इत्तिफाक् = meeting, agreement, league, unity—एकीभावः—समाजः अङ्गीकारः
 परिषत्—कोल्प्, ఒప్పదల, రచ్చ, ఒక్కటియగుట
 أَلْ - āl—आल्—अल् = alas—हा—అయ్యో
 أَرْمِ - ārim—आरीम्—अरीम् = adorn—अलङ्कर्मः—కచేయుదును
 أَلَلَّ - allāh—अल्लाह्—अल्लाह् = God—देवः—వేల్పు
 أَمِئَكْلَا - āmekhla and—आमेख्ल अन्—अम् క అన్ = mixed—आमिश्रः—కలిపి
 أَفْزُون - afzūn—अफ्जू—अफ्ज् = much—अधिकम्—పొచ్చు
 أَوْدَد - āward—आवर्द्—अवर्द् = brought—आनीयीत्—తెచ్చెను
 أَمْرُ وَنَهْيٍ - amr wa nahīsh—अम्बनहीय्—अम्बनहीय् = order and prohibition—विधिरपिनिषेधः—చేయించుట
 మాన్పించుటయును
 أَبَات - ābāt—अस्तात्—अस्तात् = proofs—प्रमाणानि—ताकागలు

اِغَاَزَ - *ēghāz*—आगाज़—अगर्क = beginning—प्रारंभः—मొदल

اِنْقَادَ - *uftād*—उफ़ताद्—उप्ताक् = has fallen—अपसर्—पडियेను

اَيُّ كَاشٍ هَ - *ai kāsh ki—kāṣhikī*—ఏకాన్ = O ! would that there were—హాహుంతతతదభవిష్యచ్ఛేత్—అయ్యో

యదియట్లగు నేని

اَرْمِيدَانِ - *ārmidan*—ఆర్మీదన్—ఆర్మీదన్ = repose—విశ్రామః—రెస్టి

اَسْتَاذَ - *ustād*—उस्ताद्—ఉస్త్వాద్ = master—గురుః—అయ్యవారు

اِزْتِرَابَ - *iztirāb*—इज्तिराब्—ఇజ్తరాబ్ = anxiety—చింతా—పంత

اَوَّلَ - *awwal*—అవ్వల్—అవ్వల్ = first—ప్రథమః—మొదటిది

اَفْتَدَ - *afīd*—అఫ్తద్—అఫ్త్ = strange—అశ్చితస్—అబ్బరము

اَزْهَى - *ālish*—ఆతిష్—ఆత్తిష్ = { lover—కామুকః—ఐల ప్త కాఁడు
fire—అగ్నిః—చిచ్చ

اَو - *ō*—ఓ—ఓ = he—మః—వాఁడు

اَمَّ نَيْسْتِ (اَمَّ نَيْسْتِ) - *am nist (nistām)*—అమ్నీస్త (నీస్తమ్)—అమ్నీస్త్ (నీస్త్మ్) = I am not—నాహుమస్మి—నేనులేను

اَغَاہ نَیْمَ - *agāh nāyam*—ఆగాహ్ నయమ్—ఆగాహ్ నయమ్ = I am not aware—న జానే—నే నెఱుఁగను

)= R = R = 5

- روز - rōz—రోజ్ = day—అడ: = పక్షులు
- مرد - rind—రిన్ద్—drunkard—శూర:—కలుముచ్చు
- راند - rānd—రాన్ద్ = expelled—అహింకృత:—వెడలగొట్టబడిన
- راسی - rasi—రసీ = immovable—అచల:—కదలని
- راز - rāz—రాజ్ = secret—రహస్యమ్ = మంత్రము
- رک - rukh—రుఖ్ = cheek—కपोल:—చెక్కిలి
- رب - rabb—రాబ్ = Lord—ప్రభు:—పరక
- راز - razān—రాజ్ = { scattering—విక్షేపణమ్—చిమ్మట
vines—ద్రాక్షా:—అంగూరులు
- رود - raud—రౌద్ = passes—ప్రయాతి—హావుచున్నది
- رافت - rafta—రఫ్త = { mover—చాలిత:—ఛిప్పబడినవాడు
gone—గాత:—ఛనిన
- رگ - rag—రగ్ = vein—నాడీ—నరము
- راهش - rahash—రాహ్ = its way—తస్యవ్యా:—దానిప్రోవ

- رَفْلَانْ - *rafīān*—*राफ्तन*—*raftan*=departure—*गमनम्*—పోక
 رُستَمِيزَالْ - *rustamizāl*—*रुस्तमिजाल्*—*rustamizāl*=Persian champion—*पारसीक वीरः*—పారసీబంటు
 را - *rā*—*रा*—*रा*= { for the sake of—*निमित्ततः*—అందుకొఱకు [నిశలను(నాణు
 sign of accusative case—*द्वितीयाविभक्तिप्रत्ययः*—కూచిఁ నయమటకు మాణుగావచ్చు)
 رَانِي - *ranī*—*रानी*—*रानी*=belonging to the thigh—*अरुसम्बन्धी*—తోడదినను
 رَمَاقِي - *ramaqi*—*रमकी*—*रमकी*= { a flock of sheep—*मेषसमजः*—నొట్టైమంద
 the last breath—*अन्त्यशवासः*—కడయుపిరి
 رُوي - *rūy*—*रुय*—*रुय*=upon, face—*उपरि*, *मुखम्*—*मीरु*—*मीरु* (నాంబు)
 رِبَاثِ - *ribāt*—*रिवात*—*रिवात*=inn, caravansary—*सत्रम्*, *साथवाहाश्रमः*—*नो*—*नो* బిడారము, విడిది, చాపడి
 رِيزَانْ - *rēzān*—*रेजा*—*रेजा*=scattering— { भ्रानम्—తెగపడుట
 విక్షేపः—ఎగిరిపోవుట
 رُوبَا - *rūba*—*रुब*—*रुब*=fox—*जंशुकः*—నక్క
 رُ - *rū*—*रु*—*रु*=surface—*तलम्*—*मीरु*
 رَوِيدِ - *ravid*—*रवीद*—*रवीद*= { travelled—*प्रायासीत्*—*उर*—*उर* తెను
 blossomed—*व्यकासीत्*—*विच्यु*—*विच्यु*

- رُسْتُ - *rust* = rust — రుస్టు = growth — अभिवृद्धिः — పు
 رَسِيدٌ - *rasid* — రసీద్ = happened — समभूत् — కలిగెను
 رَاهٌ - *rāh* — రాహ్ = road — मार्गः — దారి
 رَأْيٌ - *rā'i* — రాయ్ = { pleasure — आनन्दः — సుఖము
 opinion — अभिप्रायः — తలంపు
 رَانَدٌ - *rānand* — రానన్ద్ = have driven — अदधवन् — పరుకెత్తించిరి
 رَسَمٌ - *rasam* — రసమ్ = my arriving — मद्गमनम् — నాగోక = arrive — गच्छेयम् — వెళ్ళదను
 رَخِي - *rakhī* — రఖీ = sigh — निश्वासः — విశ్వాసము
 رَزِي - *rōzi* — రోజీ = { daily food, subsistence — आङ्गिकम्, जीवनाधारः — పూటకుడుపు, బతెము
 fortune, riches — संपत्, भाग्यम् — కలిమి
 رَسَدٌ - *rasad* — రసద్ = arriving — आगच्छन् — వచ్చుచున్న
 رِي - *rūh* — రూహ్ = { energy — शक्तिः — చేప
 soul — आत्मा — మైత్రాల్పు
 رَس - *ras* — రస్ = rope — रश्मिः (रज्जुः) — త్రాడు
 رَوِي - *ravi* — రవీ = go thou — गच्छ — నోము
 رَطْلٌ - *raṭl* — రట్ 5 = half a maund — अर्धमाः — అరమణుగు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = { grape—ద్రాక్షా—అంగూరు
vineyard—ద్రాక్షారామః—అంగూరు పెరడు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = go thou—గాంత—పోవొమ్మ

رَبِّ - رُبِّ - رُبِّ = reason—కారణమ్—పయినము

رَبِّ - رَحِيم - رَحِيم = merciful—దయాళుః—మెత్తనివాఁడు

رَبِّ - رَاهِل - رَاهِل = traveller—గాన్యః—తెరువరి

رَبِّ - رَافِغَان - رَافِغَان = those who are mad in love—కామాన్ధాః—వలపు వెఱులు

رَبِّ - رُاسِل - رُاسِل = has been grown—అభ్యవర్ధి—పెంచబడెను

رَبِّ - رَوْزْغَار - رَوْزْغَار = your age—త్వదయః—నీ యీడు, నీ బ్రతుకు

رَبِّ - رُاسِل - رُاسِل = { truly—నూనస్—నిక్కముగాన్
true—యథార్థః—కలతెఱుఁగు

رَبِّ - رُوح - رُوح = religious life—ఆస్తికజీవనమ్—వేల్పున్న మృత బ్రతుకు

رَبِّ - رَاسِل - رَاسِل = may arrive—గాంతః—వెళ్లదఱు

رَبِّ - رَاسِل - رَاسِل = may not arrive—నగాంతః—వెళ్లదను

- ١٠٠٠ - *manj-ranj-rāṣṭh* = grief—దుఃఖమ్—పోగలు
 ١٠٠١ - *ma-rija-rīṣa* = piece—లెశా:—పీసరు
 ١٠٠٢ - *rēkhta and-rēkhta aṇḍ-rēkhta* = broken, scatter—भिन्न: निरस्यन्ति—బద్దలయిన, పాత వైచడకు
 ١٠٠٣ - *rafi-rakht-rāḥ* = let us not say any more about it—तत्प्रतिनिकिमपि वदाम—దానిమూచి—మన

మెద్దియు వైచుకుందుము

- ١٠٠٤ - *rindī-rindī-rīṣṭh* = { *profligate*—జార:—రంకువాడు
drunkard—सुराप:—తాగుబోతు
 ١٠٠٥ - *rahmat-rakht-rāḥ* = mercy, pardon—दया, क्षमा—కనికరము, సైపు
 ١٠٠٦ - *runihādandi-runihādandi*—కనిహదందీ—కూనిహదన్దీ = prostrated—अनीनमन्—మొక్కిరి
 ١٠٠٧ - *rōzimukāfāl-rōzimukāfāl*—రోజిముకాఫాల్—రోజిముకాపాల్ = recompensing day—प्रतिफलदिनम्—పనికిదరునట్లు

మాటు చేయుపూట

- ١٠٠٨ - *razāy-rajāy-rāḥ* = mercy—कृपा—నెనరు
 ١٠٠٩ - *rāi-rāi-rāḥ* = { *opinion*—तात्पर्यम्—తలంపు
knowledge—ज्ञानम्—ఎలుక
 ١٠١٠ - *rahguzarām-rahguzarām*—రహ్గుజర్—రహ్గుజర్ = my way—मन्मार्ग:—నా దారి
 ١٠١١ - *amazān-amazān-rāḥ* = month of fast—औष्वस्तिकमास:—సుంకునెల, ఉపాసపునెల

mā-ma--ma--mayam--mā-ma--our-asmakam--mamam--

— *mi*—मी—*mi*—present participle—वर्तमानार्थप्रत्ययः—सद्वचनचिह्नैर्लुप्तुः पङ्क-बद्धिवाच

ما بقى — mind — ما بقى = { remained — अभीषीत् — भीषीतु
 resembled — उपासीत् — उपीतु

६.१० - *māyā*—माय—माय=essence—सार:—सार

मोसा - मोसा - మోసా = Moses - कश्चित्सुन्दरम्लेच्छमुनिः - ఒక సుందర ముని కడు

సమస్తములను - mahmūd - మహ్మూద్ = praised - స్తుత : - పొగడొందిన

మౌసిమ్ - *mausim* - మౌసిమ్ = season - కృ: - అర్ధను (కారు)

- *murgh*—مُرْغٌ = bird—فَاشِي—فَاشِي

~~man-mn-mh=I-ahm-nisu-anyone-kshitt-2-kasho~~

మీ - mäh - మాహ్ - మాహ్ = moon - మా: - నెల

మహి - mah - మహ్ = no, moon - మాత్రప్రళయః, -మః - చలదనునుడి, నెల

మనది - *manadi* - మనాది - మనా దీ = public prior - చాటువాడు

మీ - *minghū* - మిన్తు - మున్ = from him - తస్మాత్ - వానిచలన

- مِنْ - *manih*—మనిహ్=do not put—సావీవిశ:—ఉంచుము
 مِنْ - *minat*—మినాత్—మిన్నత్=deduction—రహితమ్—ఒక తెక్కలోనుండి యొక తెక్క తీసివేయుట
 مِنْ - *masl*—మస్త—మస్త్=lustful, drunk—కామాన్య:, మత్త:—మరులుకొన్న, కైపెక్కిన
 مِنْ - *musahafim*—ముశాహ్ఫీమ్—ముసహీఫ్=my qurān—మదేదగ్రన్థ:—నా ప్రాచీనపుస్తకము
 مِنْ - $\left\{ \begin{array}{l} mām - మార్మ్ - మాఈమ్=we are - స్మ: - ఉన్నారము \\ mayam - మాయమ్ - మాయ్=my stretching - మద్దెబ్బమ్ - నా హెచ్చు
 مِنْ - *musulman*—ముసుల్మాన్—ముసుల్మాన్=orthodox believer—అనుచాన:—ప్రాచీనులంబడినట్టివాడు
 مِنْ - *makun*—మకున్—మకన్=do not do — మాకార్ఫీ:—చేయకుడు
 مِنْ - *maghz*—మాగ్జ్—మగ్జ్=kernel—మజ్జా—మాలుగు
 مِنْ - *mamlukat*—మమ్మకత్—మమ్మకన్=sovereignty—ఆధిపత్యమ్—నలుబడి
 مِنْ - *miyūn*—మియాన్—మియాన్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{centre—మధ్యమప్రదేశ:—నడువోటు} \\ \text{between, waist—అంతరమ్, మధ్యమ్—నడుమన్, నడుము} \end{array} \right.$
 مِنْ - *manda*—మాన్ద—మాన్ద్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{wearisome—అస్వస్థతా—బడలిక} \\ \text{wearied—శ్రాంత:—అలసిపోయిన} \\ \text{left—త్యక్త:—వదిలిన} \end{array} \right.$
 مِنْ - *muwāfiq*—మువాఫిక్—మువాఫిక్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{similar—సమానమ్—సోలిన} \\ \text{favourable—ప్రసవడ:—కూర్చిత} \end{array} \right.$$

- مَجْلِسٌ - majlis—మజ్లిస్—assembly—సమాజ:—కొలుపు
 مِى - m—స్=my—మమ—నాయకు
 مُهَالٍ - muhāl—మహాల్—మహల్=one who goes along with another—సహచర:—జోడుకూడె
 مُؤْنَسٌ - mu'nas—మొనస్—మొనస్=companion—సహచర:—జోడునీడ
 مَا'لُمَامٌ - ma'lūmam—మఅల్మమ్—మఅలామ్=my allowance—మమభాగ:—నావంతు
 مُتَفَكِّيرٌ - mutaḥfikir—మతఫిక్కిర్—మతఫిక్కిర్=thoughtful—అలోచనపరు:—తలఁపునమున్నిన
 مِنْهَبٌ - minhab—మిన్హబ్—మిన్హబ్=swift—వేగవాన్—ఓడిగల
 مُتَاهِرٌ - mutahair—మతహైర్—మతహైర్= { stupefied—విస్మిత:—అబ్రహడిన
 astonished—నిశ్చింత:—చెయ్యులుడిగిన
 مُنَادِيٌ - munadii—మనాది—మనాదిక=herald—ఉద్యోగక:—చాటెడువాఁడు
 مَا'رِفَاتٌ - ma'rifat—మఅరిఫత్—మఅరిఫత్=knowledge—జ్ఞానమ్—ఎఱుకువ
 مَهْرَامِي-رَازٌ - mahrami-rāz—మహమిరాజ్—మహ్మిరాజ్= { intimate friend—మంచనమెఱిగింపఁదగు నెచ్చెలి
 to whom secrets are confided—
 —అనుగుంజెలి
 مُشْكِلٌ - mushkil—మష్కిల్—మష్కిల్= { hard—కఠినమ్—చిక్కన
 obscure—నిగూఢమ్—అగపడని

- مُبْتَدِي - *mubtadī*—మొదటి—beginner—ప్రారంభి—మొదలు పెట్టినవాడు
 تَلْمِذٌ - *ṭalmiḏ*—శిష్యుడు—disciple—शिष्यः—చిట్టు (నిసువుడు)
 مَوْلُودٌ - *mawlūd*—మాదజీర్—born by the womb—యోనిజ:—కడుపున బుట్టినవాడు
 مَقْصُودٌ - *maqṣūd*—మకృద్—purpose—ప్రయోజన:—పని
 مُرَادٌ - *murād*—మొరార్—desire—స్పృహ—కోర్కె
 مَكْرٌ - *makr*—మక్ర—fraud—వञ్చన—బూటకము
 مَكْرٌ - *makr*—మక్ర—plot—మాया—గారడీ
 مَكْرٌ - *makr*—మక్ర—but—కెందు—కాని
 مَانِدٌ - *mānand*—మానన్—like—ఇ—నె—నెను
 مَانِدٌ - *mānand*—మానన్—resemblance—उपमा—పోలిక
 مَرْدِيٌّ - *mardī*—మర్దీ—worthy of him—तदर्थः—వానికిచదును
 مَرْمَةٌ - *marṡam*—మరమ్—riddle—समस्या—కృపకము
 مَانِيٌّ - *mānī*—మానీ—remainst—तिष्ठसि—ఉన్నాడు
 مَرْدِيٌّ - *mardī*—మర్దీ—bold—धैर्यवान्—చిట్టు
 مَاتَمٌ - *mātam*—మాతమ్—grief—शोकः—చనలు

مُنَاجَاةٌ - *munājāt*—मुनाजात्—మునాజాత్ = in word with God, prayer—एकान्तभक्तिः, प्रार्थना—వేల్పుమీఁది
గుఱి, కొల్లు

مَيْمُونٌ - *mul*—मुल्—ముల్ = wine—मद्यम्—కల్లు

مِهْنَةٌ - *mihnāt*—मिह्नत्—మిహ్నత్ = labour—క్లుషః—పాటు

مَنْزِلٌ - *manzil*—मन्जिल्—మన్జిల్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{rank—व्यवस्था—తరము} \\ \text{inn—विश्रामः—తెరవరులవిడిది} \\ \text{boundary—मर्यादा—పల్ల} \\ \text{halting place—उपाधिः—అంచయ} \end{array} \right.$

مَكْرُومٌ - *magū*—मगू—మగూ = do not speak—मावादीः—నోరె తక్కుము

مَسْتِىٌّ - *mastī*—मस्ती—మస్తీ = drunkenness, bewilderment arising from contemplation of God—

भगवद्ध्यानोवेशः, मद्यमत्तता—కొల్లునఁబొడమువిరాకు, మైకపు

مَذْهَبٌ - *mazhab*—मजहब्—మజహబ్ = religious opinion—मतचर्चा—వేల్పునూచి—నతలంపు

مَوْصُوفٌ - *mausūf*—मौशूफ्—మాశూఫ్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{qualified thing—गुणी, विशेष्यम्—అందముకలదినుసు} \\ \text{praised—संस्तुतः—పొగడఁబడిన} \end{array} \right.$

مَغَانٌ - *magān*—मगौ—మగౌ = fire-worshippers—अग्निपूजकाः—చిచ్చపూజర్లు

مَوْتٌ - *maut*—मौत्—మాత్ = death—मृतिः—గట్టింపు, మిత్తి

- مَنِى - *mani*—మనీ= { *egotism*—అహంకార:—హంకారము
intention—అभिప్రాయ:—తలంపు
maund—మాణికా—మణులు }
 مارتبا - *martaba*—మర్తబ—చరణ=step—సోపానమ్—మెట్లు
 ملت - *millat*—మిల్లత్= { *religion*—మతమ్—రీతి
sect—జాతి:—తెగ }
 مكافاة - *mukāfāl*—మకాఫాత్—ముకాఫాత్ = *recompense*—ప్రతిఫలమ్—మాటు
 مردم - *mardum*—మర్దుమ్—మర్దుమ్ = *gentleman*—అహ్:—తగువాడు
 مجاز - *majāz*—మజాజ్—మజాజ్ = *hyperbole, metaphor, feigned, superficial*—అతిశయోక్తి:, రూపకాలంకార:,
 కల్పితమ్, మిథ్యా—మచ్చు, పన్నిన, కల్ల, లేనినొప్పడనము
 محيط - *muhit*—ముహీత్—ముహీత్ = *ocean*—సముద్ర:—కడలి
 مجردی - *mujarradī*—ముజరదీ—ముజర్రద్ = *nakedness, solitude*—నగ్నతా, ఏకాంతమ్—బిత్తల, ఒంటిపాటు
 مایویز - *maiwiz*—మైవీజ్—మైవీజ్ = *a goblet of neat wine*—ప్రశస్తమధుగుండమ్—మంచికల్లులు
 میویز - *mēwiz*—మేవీజ్—మేవీజ్ = *a fruitful branch*—ఫలశాఖ—పంటకొమ్మ
 مقيم - *muqim*—ముకీమ్—ముకీమ్ = *inhabitant*—నివాసీ—నెగళి
 معلم - *mu'llim*—ముఅలిమ్—ముఅల్లిమ్ = *preceptor*—ఆచార్య:—అయ్యవారు

می! — *misālī* — میسالی — *misālī* = like — साम्यम् — *sām̐yam*

म० - म०म - मोम् - मा०म् = wax - सिक्थकम् - मा०म्

— mushtari—मुष्टरी—ము స్తరీ=purchaser, Jupiter—కేతా, बृहस्पतिः—కొనువాడు, నుడు శ్శ్రీఁడు

మిఫ్లాహ - miflāh - మిఫ్లాహ -- మిఫ్లాహ్ = key -- కుశ్చికా -- కీయము

మా'నీ - మనీ - మనీ = { meaning - అర్థ: - విషయము (కై నము, పక్షగ్రామము)
spirituality - ఆస్తికతా - వేల్పువూరి నమిక్

مصرب — *mihrāb* — मिह्राब — an arch, a principal place where the preacher's face turns to

Melka—దేవాలయ గర్భమण्डपो यत्र म्लच्छस्य मुखं मक्कापुरमभिमुखीकरोति, अर्धचन्द्राकारद्वारो परिकुड्याविशेषः—
గుడిలో బడ మట్టి మొగము గాఁ దురక్కలు నిలువబడుచోట, గుమ్మముమీది నెలవంక, (నెల
వంకమదుగుగోడ)

గ్రీక్స్ - *muhāl*—సుహల్—మహల్=impossible, absurd—అసాధ్య:; అసంభవ:—అలవికాని, జంబుకని

۱۱۱ - mard - mard - ۱۱۱ = { fit for - अहं: - ۱۱۱
 man - ۱۱۱: - ۱۱۱۱۱۱

മുഹമ്മദ് - mughāna - मुगान - ముగాన = excellent - శ్రేష్ఠ: - మేటి

mal—मत—మత్త = syrup—పానక:—చాచా (చాచా)

ముజ్దు - *muzd* - ముజ్దు = reward, wages - కృతి, కాసుక

- ٤٠٠ - *murda*—మృద=dead, corpse—మృతః, శవః—చచ్చిన, బడుగు
 ٤٠١ - *mihir*—మిర్=love, sun—మోహః, మిర్హిః—వలపు, పగటిశ్రేణి
 ٤٠٢ - *mahz*—మహ్జ=pure—స్వచ్ఛమ్—తేట
 ٤٠٣ - *maikada*—మైకద=tavern—శుభా—కలు పెంట
 ٤٠٤ - *maqūdmanī*—మక్కుద్మానీ=thou art the object of my life—త్వమేవమజీవనోద్యోగః—

నీవే నా బ్రతుకు పట్టుకొందు

- ٤٠٥ - *marā*—మరా=to me—మయా—నాకొఱకు
 ٤٠٦ - *makhmuri*—మఖ్మూరీ=drinker—మఖ్మూరీ—తగుబోతు
 ٤٠٧ - *māil*—మాఇల్=inclined, affectionate—సక్తః, ప్రేమబద్ధః—తగిన, వలచిన
 ٤٠٨ - *makhāh*—మఖాహ్=do not think, wrong—మాయా; దోషః—తలంచకుము, తప్పు
 ٤٠٩ - *mardi*—మర్ది=fit for him—తదర్హిః—వానికిచగిన
 ٤١٠ - *minaguzārad*—మీనగూజారద్=does not allow—నాశ్రీకరోతి—ఒప్పుదు
 ٤١١ - *mi'ād*—మీఆద్=assigned, anniversary—నియతః, సాంవత్సరికః—ఏపకాచిన, ఏడుడి

(ఏటిపడి)

- مَسْكِرَاتٍ - mastikharāb — मस्तिखराब् — మస్కిరార్బ్ = dead-drunk — उत्तम मदविवशः — తప్పద్రాగినవారము
 مُشْكِلَاتٍ - mushkilāt — मुष्किलात — ముస్కిలాత్ = difficulties — कठिनांशः — చిక్కులు
 مُوَافِقَاتٍ - muvafiqat — मुवाफिकत् — మువాఫిక్త = consent — अङ्गीकारः — ఒడబడిక
 مَا لِيْ مَا - ma'lūmam — मअलूमम् — మఅలూమమ్ = my knowledge — ममज्ञानम् — నాయెఱుక
 مَاغُزَارٍ - maguzār — मगुजार् — మగుజార్ = { do not allow to pass — माजीगमः — చొరస్కము
 do not leave — मात्याक्षीः — విడువకుము
 مَايْوَزْشُدَنْدٍ - maiwizshudand — मैवीर्शुदन्द् — మైవీజ్ శుదన్ద్ = has become pure wine in their own eyes —
 स्वच्छमथायन्ते — తగువారమనుకొనుచున్నారు
 مَاكُنْ هَوَالٍ - makun hauwāla — मकुन् हवाल — మకున్ హవాల = do not charge — मासरोपीः — మోపకుము

د = d = द = द्

دَارٍ - dar — दर् — दर् = { against — प्रतिकूलम् — అడుగా
 upon — उपरि — పైని
 valley — गिरिणितंबः — కొండలోయ

دِيْوَانٍ - diwāna — दीवान — దీవాన = mad — भ्रान्तः — పిచ్చి

دَارْدٍ - dard — दर्द — దర్ద = pain — बाधा — నొప్పి

دل - *dal*—దిల్=heart—हृदयम्—హృదయము

दाम - *dama*—దమ=wind and snow, bellows—वातोऽपिहिमम्, पाणिन्यमः—గాలియు స్నంచు,

కా లితి తి

दुर्द - *durd*—దుర్ద=tartar of wine—मद्यमारः—కలుమడ్డి

دارين - *darin*—దారీ=in this—अत्र—ఇక్కడన్

द्विगार - *digar*—దీగర్= { next—इतरम्—వేఱొక
again—पुनः—మఱిలన్

दार्दस्त - *dardast*—దర్దస్త=దర్దన్=in hand—हस्ते—చేతియందు

दास्ती - *dasti*—దస్తీ=దస్తీ=pot—मृत्पात्रम्—మట్టిచెంబు

दो - *dō*—దో=two—द्वौ—రెండు

दिहान्द - *dihand*—దిహన్ద్=दिवान्=gave—ఇచ్చిరి

दि - *di*—దీ=—yesterday—पूर्वैद्युः—నిన్న

दारो - *darō*—దారో=in it—तस्मिन्—దానియందున

दास्त - *dast*—దస్త= { hand, handle, power—हस्तः, वक्राङ्गम्, अधिकारः—చేయి, కొంకి, చెల్లుబడి
successful opportunity—शुभसमयः—మంచికఱి

दार्दस्त - *dardast*—దర్దస్త=దర్దన్=let hold by the hand—हस्तग्रहणतु—చేతబట్టుకొననీ

دَارِیْغُمْبَاد - *daringumbad*—దారి'గుమ్బద్—దరిఁగుంబద్ = world—జగత్—సేల

دُوسْت - *döst*—దోస్త్—దోస్త్ = friend—మిత్రస్—నేసు

دِهْد - *dihid*—దిహిద్—దిహిద్ = give—దత్—ఇండు

دُشْمَن - *dushman*—దుష్మన్—దుష్మన్ = enemy—దేఖీ—పక్షవాదు

دَہْر - *dahr*—దహ్—దహ్ = { present time—వర్తమానకాలః—నడుచుచున్న తఱి
the world—జగత్—మిన్నుమన్నులు, జగము

دیوانی - *diwāni*—దీవానీ—దీవానీ = { poet laureate—రాజకవిః—కొరమాటకారి
miscellaneous poetry—వాదకావ్యాని—పలువురుమాటకారులు చేసిన

دَار - *dār*—దార్—దార్ = wood, hold—దారః, ధర—కట్ట, పట్టుకొనుము

دُھُل - *duhul*—దుహుల్—దుహుల్ = drum—దోలః—తుడుము (డోలు)

دُور - *dūr*—దూర్—దూర్ = remote—దూష్—దవ్వు

دَارِ - *darō*—దరో—దరో = { in him—తస్మిన్—వానియెడలన్
in it—తస్మిన్—దానియందునన్

دَانَم - *dānam*—దానమ్—దానమ్ = I am intelligent—జానామి—తెలిసికొంచున్నాను

دُزَخ - *dōzakh*—దోజఖ్—దోజఖ్ = hell—నరకః—జమునిల్లు

- دَم - dam—దమ్—దమ్ = breath—భాసః—ఊరిరి
 دُنْيَا - dunyā—దున్యా—దున్యా = the world—జగత్—మిన్నమన్నులు (జగము)
 دِيدِم - didim—దీదీమ్—దీదీమ్ = we have seen—అద్రాక్షామ్—చూచినారము
 دَسْتِ دِهْد - dast dihid—దస్తద్దిహిద్—దస్తద్దిహిద్ = you help—దయాత్—ఈవలయును
 دَارَم - dāram—దారమ్—దారమ్ = I have—ధామి—కలిగియున్నాఁడను
 دَاد - dād—దాద్—దాద్ = gift, justice—దానమ్, న్యాయః—ఈవి, తిగవు
 دَوْرِي - daurī—దౌగీ—దౌగీ = turn—ఆవృత్తిః—చుట్టు
 دِگَرَان - digarān—దిగర్—దిగర్ = others—అన్యే—ఒరులు
 دَرگاہ - dargah—దర్గ—దర్గ = court—आस्थानम्—రాచకొల్సు
 دَر - dēr—దేర్—దేర్ = delay—विलंबम्—జాగు
 دَمَد - damad—దమద్—దమద్ = { may blow—विकसेत्—అలరును
 their life—तेषां जीवितम्—వారి బ్రతుకు
 دِيْن - dīn—దీన్—దీన్ = mahammedan religion, religion—म्लेच्छमतम्, मतम्—వల్పున్మాచిన్ తురుకల
 دَايَرَا - dāyara—దాయర్—దాయర్ = circle—వలయః—గిరి

دُرُوسْتْ	- durust—దురుస్త=	perfect—సంపూర్ణమ్—నిండారిన straight—ఋత్యుః—తిన్నని fixed—స్థిరమ్—అమచిఁన
دِدَاوَرْ	- didavar—దీదవర్—దీదనర్=observer—పరీక్షకః—నెలవరి, అరయువాఁడు	
دَارِیَا	- daryā—దర్యా—చర్కా=sea—సముద్రః—కడలి	
دَارِی	- dārī—దారీ—దారీ=thou holdest—అథావీః—తాల్చినావు	
دَانِنْدَا	- dāninda—దానింద—దానిన్ద=knower—జ్ఞాతా—తెలిసినవాఁడు	
دَارَازْ	- darāz—దరాజ్—చరాజ్=long—దీర్ఘః—పొడవైన	
دَرْمِیَا	- darmiyān—దర్మియా—చర్మయా=in the middle—मध्ये—నడమను	
دَاشْتِ قَدَمْ	- dāst qadam—దాష్తకదమ్—దాష్తకదమ్=took the path—గమనమగమత్—త్రోవబడెను	
دَوْر	- daur—దౌర్—దౌర్=	turn—భాగః—పంతు fortune—అదృష్టమ్—తెలియరాని దైనము time—కాలః—తత్తి a cup handed round by the guests—మధుకామపాత్రమ్—కలుదావునపుడు
دَارِیَابْ	- daryāb—దర్యాబ్—చర్కాబ్=	know—జానీతి—తెలిసికొనుము get—సంపాదయ—కూచుకొనుము
دَمِی	- damī—దమీ—చమీ=	bloody—రక్తసిక్తః—నెత్తుటన్తోఁగిన moment—భ్రాణః—చిట్టిక, శుష్పపాటుతత్తి

- دُرْدَا - *durda*—దుర్ద=sediment—పడ్డ:—అడుసు
 دَاسْت - *dāst*—దాస్ట్=held—అధాషీత్—పట్టుకొన్నాడు
 دَارَبَسْت - *darbast*—దర్బస్త—దబెస్ట్=bound—అబాన్తసీత్—బిగించిమూసెను
 دَاسْتِ رَس - *dastras*—దస్త్రమ్—దస్ట్రస్=power—శక్తి:—చేప
 دِگَر - *digar*—దిగర్—దిగర్=another—अन्य:—ఓరుడు
 دَد - *dad*—దద్—దద్=a portion of time—కాల భాగ:—కొంతసేపు
 دَوْلَت - *daulat*—దౌలత్—దౌలత్= { wealth—ధనమ్—డబ్బు
 power—శక్తి:—చేప
 دِلْبَارِ - *dilbari*—దిల్బరీ—దిల్బరీ=comfort—సౌఖ్యమ్—నెమ్మది
 دَامَن - *dāman*—దామన్—దామన్=border—अग्रम्—అంచు
 دُكْتَر - *duktār*—దుక్తార్—దుక్తర్=daughter—కుమారుడు
 دَانْد - *dānd*—దాన్డ్—దాన్డ్=gave—ఇచ్చిరి
 دِيدَم - *dīdam*—దీదమ్—దీదమ్=I saw—अद्राक्षम्—చూచినాడను
 دَوَش - *dōsh*—దోష్—దోష్=shoulder, night—దోషా—జెబ్బ, మాపు
 دَرْخُور - *darkhur*—దర్ఖుర్—దర్ఖుర్=suitable—అర్హ:—అర్హన

دلیب - dilbar - दिलبر - ^{دولت} = sweetheart - प्रिया - ^{प्रीति}

११७ - *dirau*—दिरौ—उठ=harvest—फलसञ्चयनम्—పంటసూపుట

౧౦ - *daṁ*—దమ్—డమ్ = running, run—ధావన్, పరు పెట్టుము

దృశ్యం - *dāṛiṣya* - దారిఫనా - దౌఢపనా = perishable world - మర్త్యలోకః - పాలసి పోవు కేల - (జగము)

ದ್ರವ್ಯ - *dravya* - ದ್ರವ್ಯ = disturbed - ದ್ವಯ: - ೪೦೮೧೨

దర్శి - *darśi*—दर्शी—in it, thou reaped—तस्मिन्, నూచుకొన్నాడవు

دشت - *dash* - दश = desert - काननम् - कारु (अक्षर)

దామి-దమీ-దమా=moment-క్షణ:--చిటికె

७१५५ - *diwān* दीवाँ - *ḥisāb* हिस्आब = { an account book—गणितग्रन्थः—उ५५७ ५६७
 royal court—राजसभा—उ४६०७५

درس - *darṣ* - दर्स् - *ḍṛṣ* = lesson (पाठः) --- చదువు

دانش - *dānist* - दानिस्त - दानिस्त = { opinion—आशयः—उल्लेख
had known—अज्ञास्यत्—उपनिष्कान्तनी

దాండ్ - *dāṇḍ* - దారిన్ద్ - *dārind* - దాండ్ = they consider, keeper - ఆలోచయన్తి, పాలక: - ఆరయుచున్నారు, ఏలిక

- دَام - *dām*—దామ్—డామ్=net—జాల్మ్—వల
 دَارَامَدِيْم - *darāmadim*—దర్రామదీమ్—డర్ అమదీమ్=we arrived—आगमाम—పచ్చినారము
 دِيْهِ - *dihī*—దిహీ—దిహీ=givest, village—दद्याः, ग्रामः—ఇచ్చెదేని, వలస
 دِيْهِ - *dih*—దిహ్—దిహ్=give—देहि—ఇమ్మ
 دَسْتَاغِيْر - *dastagīr*—దస్తగీర్—డ సగీర్=protector—रक्षकः—కాపాడువాడు
 دَارِيْنْدَا - *dārinda*—దారిన్ద—దారిన్=keeper, possessor—धर्ता—పట్టుకొమ్మ
 دَارَادْمِي - *dāradmī*—దారాదీ—దార్ డ్మి=approves—अङ्गीकरोति—ఒప్పుకొనుచున్నాడు
 دَاي - *dai*—దే—డే= { December—मार्गशीर्षः—నలి తేసి తొలి నెల
 winter—हेमन्तः—మంచుకారు
 دَامِيْدَان - *damīdan*—దమీదన్—డమీడన్=blossom, to blow—विकसितम्, विकसनम्—విచ్చుమొక్క, అలరుట
 دَارِيْم - *dārim*—దారీమ్—దారీమ్=hold—धराव—తాల్పెడు
 دِيْدَار - *didār*—దీదార్—డీడార్= { manifest, eye—प्रत्यक्षम्, नेत्रम्—తోచిన, కన్ను
 interview—अन्योऽन्यसन्दर्शनम्—ఒండొరుంజూచుకొంటు
 دَارِيْد - *darīd*—దరీద్—డరీడ్=has rent—व्यदारीद्—చింపెను
 دَادَانْد - *dādand*—దాదన్—డాడన్=commanded—आज्ञापन्—పనిచిరి

دائرة - *dā'ira*—దాఱ - దాఱ = circle—వలయ:—గిరి

دارمدا - *darmānda*—దర్మద—దర్మన్ = helpless—దీని: , అశక్త:—శిల్పపడినవాడు, చేతకానివాడు

دید - *dida*—దీద—దీద = { sight—దర్శనమ్—నూపు
eye—దృక్—కన్ను

دارگزارم - *darguzaram*—దర్గజర్మ్—దర్జుజర్మ్ = died—అమార్థమ్—చెల్లిపోతిని

داستم - *dastam*—దస్తమ్—దస్తమ్ = my hand—మదస్త:—నా చేయి

دیگرو - *digargūn*—దిగర్మ్—దిగర్మ్ = changed—వ్యత్యస్తమ్—మార్చిన

دیگری - *digarī*—దిగరీ—దిగరీ = another—ఇతర్మ్—20వ, వేల

دادند قرار کار - *dādand qarārī kār*—దాదంద కారీ కార్—దాదన్డ్ కరారి కార్ = they established the necessary business—నిశ్చితకార్యమకార్య:—తప్పనిపని చేసినారు

دلتنگی - *diltang*—దిల్తన్—దిల్ = distressed—మరల్యుత్థ:—కలగిన

دارمیان آوردم - *darmiyan āvardam*—దర్మియా• ఆవర్దమ్—దర్మియా• ఆవర్దమ్ = I have shown—అదీక్షిశమ్—చూపి.

నాచను

دائم - *dā'im*—దాఱమ్—దాఱమ్ = always—సదా—అల్పపుడు

دیوانی گزاش - *diwāni qazā*—దీవానికజా—dīwānikajā = science of stars and planets—జ్యోతిషమ్—చుక్కల:

• గూచి నచదువు

ج = j = ज = ज्ञ

جام - jāma - جام = cup — पानपात्रम् — १३३

جاي - jāy - جاي = place — प्रदेशः — १३४

جاهان - jahān - جهان = world — जगत् — १३५

جو - jūya - جوی = seek thou — गवेषय — १३६

جان - jān - جان = life — जीवनम् — १३७

جا - jā - جا = place — प्रदेशः — १३८

جامشید - jamshēd - جمشید = a Persian king — पारसीक राजा — १३९

جوي - jūi - جوی = river — सरित् — १४०

جفت - jūft - جفت = { husband or wife — भर्तावाभार्या — १४१
pair — युग्मम् — १४२

جامعی - jam'ī - جمعی = congregation — समा — १४३

جز - juz - جز = { part — भागः — १४४
except — विना — १४५

جام - jam - جم = a great king — यमराट् (राजविशेषः) — १४६ (१४७)

جوبار - *juybār*—जूबार्—यूबार् = { river-bank—नदीतीरम्—पट्टियौष्ठ
a great river—महानदी—पेह्लैलु

جر - *jarr*—जर्—जर् = bottom—अधः प्रदेशः—अడుగు, किंदु

جزوہا - *juzūhā*—जुजूहा—जज्जुह = { minute particles—अणवः—नलसुलु
parts—भागाः—पंथुलु

جست - *justam*—जुस्तम्—जुस्त् = I sought—अजगवेषम्—पेदिकीनाऽडनु

جام - *jama*—जाम—जाम = garment—आप्रपदीनः—पौगा

جوشيدہ - *jōshidai*—जोषीदई—जोनीदका = boiled—सन्तप्तः—ऊडुकुचुन्नु

جواب - *jawāb*—जवाब्—जवाब् = answer—प्रतिवचनम्—मालुमालु

جامہ ماتم - *jāmai mātam*—जामईमातम्—जामकामहम् = mourning dress—शोकवस्त्रम्—पड्डुचुन्नु

جرہ - *jur'a*—जुरअ—जुरअ = { drop—विन्दुः—बोड्डु, तुंपुदु
remains of wine in a vessel—मद्यपक्कः—कल्लमडि

جسم - *jism*—जिस्म्—जिस् = body—शरीरम्—मैनु

جملة - *jumla*—जुमल—जम् = { whole—सर्वम्—अंतयुनु
sum—योगफलम्—कुडिनमैनु त्रमु

جود - *jūd*—जूद्—जूद् = liberality—औदार्यम्—ऊव

- جدا - *judā*—జుదా—జాతా=separately—పృథక్—పేలుగాన్
 جمال - *jamal*—జమాల్—జమాల్=beauty—సౌందర్యమ్—సోఁసు
 جاهش - *jāhash*—జాహష్—జాహష్=honour—గౌరవమ్—గోప్ప
 جهان گران - *jahani guzrān*—జహానిగుజ్రా—జహానిగఁజరెని=fleeting world—అస్థిరలోకః—నిలకడరేని జగము
 جوانی - *jawāni*—జవానీ—జవానీ=youth—యౌవనమ్—ఈడు
 جلو - *jāhwa*—జల్వ—జల్వ=splendour—జ్వాలః—వైలుఁగు
 جرم - *jurm*—జుర్మ్—జుర్మ్=crime—अपराधः—నేరము
 جهل - *jahl*—జల్—జల్=foolishness—अज्ञानम्—తల్పితకుఁప
 جمع - *jam'a*—జమఅ—జమఅ=collection—सञ्चयः—ప్రోవు
 جست - *just*—జుస్త—జుస్ట్=he sought—अङ्गवेष्ट—వెడకెను
 جيهون - *jaihūn*—జైహ్—జైహ్=the river Bactrus—पारसीकनदीविशेषः—పాకానొక పారసి నాటివాఁగు
 جنانک - *janānak*—జనానక్—జనానక్=heart—स्वान्तम्—ఉల్లము
 جبین - *jabin*—జబీ—జబీ=temple—शिरःपार्वम्—కడత
 جاه و جلال - *jāhwa jalāl*—జాహ్వజలాల్—జాహ్వాజలాల్=dignity—महिमा—గోప్ప

जुस्तू - justū - जुस्जू - $\text{ju}^{\text{h}}\text{su}^{\text{h}}\text{jū}$ - search - चर्चा - अठ्ठक

جُود. - jūd-jūd = sought, thou should search—अजगवेषत्, गवेषये :—వెదకెను, నీవు వెదుక

పల్లెయూరు

جَرُّ حُضِّضْ خَائِي - jarri hazizi khāk - جرّی ہجّیجی خاک = nadir - یاقوت، بھرم: - نعلین و شکر

جريدہ - jarida — جريدہ — register — کوش: — ۳۱۱

جروہ - jara'—जरअ—زړع=dregs—अन्तः सारः—X ३४४

جگر - jigar - जिगर - జిగర్ = { liver - यकृत - కారీ జము
 heart - मानसम् - హృదయము

جلیہ جلیہ - jalwagari - जलवगरी - జలగరి = splendour - महिमा - నామ

جگر خون - jīgarī khūn - जगरीखून - జిగరిఖూన్ - deep affliction - अमितदुःखम् - డీపఁదేనీషనట

جزوی - jzwē-jzvē-জবে-জবে=a part-পার্শ্ব:—অকস্ম

అన్నిటికీ - jahaniyan - జహానియా - జహానియా = mortals - మర్త్యా: - మయి తాలుపులు

62
11
R
11
8
11
3

۱۱۱ - ~~baḥar~~ - ~~saḥr~~ - ~~ṣaḥr~~ = ~~magiic~~ - ~~maḥa~~ - ~~ṣaḥr~~

ساقی - ساکی - ساق = cup-bearer - یانپا پھاری - کھڑے

- سَآءَرٌ - *saḡar*—सागर्—సాగర్ = cup—పానపాత్రమ్—కల్లుగి నెక్కి సాగరము
 سَوِيٌّ - *suwī*—سوی—సువీ = side—పార్శ్వః—ప్రక్క
 سَحَابٌ - *siḥāb*—سحابة—సిహాబ్—సిహాబ్ = cloud—మేఘః—మల్లు
 سَآءٌ - *saʿd*—سعد—సద్ = cold—శీతమ్—చలి
 سَالِحٌ - *salḥ*—سالح—సల్హ్—సల్హ్ = { skinning—చర్మచ్ఛేదనమ్—చర్మగోలుచుట
 last day of the lunar month—అమావాస్యా—నెలతుదినాడు అమాస
 سَايَةٌ - *sāya*—سايه—సాయ్ = shade—ఛాయా—నీడ
 سَارٌ - *sar*—سار—సర్ = { cover, head—ఆచ్ఛాదనమ్, శిరః—మూత్ర, తల
 beginning—ఆరంభః—మొదలు
 سَلَامَةٌ - *salāmat*—سلامت—సలామత్ = safety—ఐశః—మేలు
 سُلْطَانِيٌّ - *sultānī*—سلطاني—సుల్తానీ = royal—రాజకీయః—నలుబడికిఁజేరిన
 سِرِيشٌ - *sirish*—سريش—సిరిష్—సిరిష్ = created—అసౌషీత్—పుట్టించెను
 سِيٍّ - *sih*—سيه—సిహ్ = three times—త్రిః—మూడు మాఱులు
 سَاهَرَةٌ - *sahargah*—ساهره—సహర్ = సహర్ = morning—ప్రభాతమ్—తెల్లవాటి
 سَرْبَسَارٌ - *sarbasar*—سربسار—సర్బసర్ = totally—సర్వతః—అంతయును

- سرات - *sarat*—సరత్ = your head—త్వచ్ఛిః—నీ తల
 ساکتا - *sakhta*—సాక్త—సాక్త = made—సజ్జితః, కృతః—చేయబడిన
 سالگان - *salgān*—సాల్గాన్ = year's old—సంవత్సరవయస్కః—ఏడేడుXల
 سبز - *sabza*—సబ్జ—సబ్జ = bloom, verdure—అశ్శురః, శాడ్రలమ్—మొలక, బీడు
 سرخی - *sarkhi*—సుర్ఖీ—సుర్ఖీ = redness—రక్తితమా—ఎఱుపు
 سامان - *saman*—సమన్—సమన్ = jasmine—మఱీ—మొల్ల
 سہی - *sahi*—సఱీ—సహీ = young one—యవా—పడుచడు
 سہا - *suhā*—సుహ—సుహ = { cypress—పలాశః—మోదుగు
 an obscure star in the lesser Bear—కుభగ్రహః—నెలపట్టి
 سخن - *sukhun*—సుఖున్—సుకున్ = { speech—వాచనమ్—పలుకు
 discourse—వాదః—తగవు
 سادی رامقی - *saddi ramaqi*—సద్దిరమ్కీ—సద్దిరమ్కీ = last breath—అన్యదవాసః—కొసయూపిరి
 سب - *sabū*—సబ్—సబూ = { cup—శరావః—మూకుడు
 jar—పాత్రమ్—జారీ
 سپیهر - *spīpīhr*—సిపిఱ్—సిపిఱ్ = heavens, fortune—आकाशः, विधिः—మిన్ను, తలనాత
 سود - *ūd*—సూద్—సూద్ = profit—లాభః—రాబడి

- سِرِّشْدَه - *ṣirishhū*—सिरिष्ट—सिरी = mixed—संसृष्टः—कलयच्चोऽसिन, मूनिन
 سِيْمَابْ - *simāb*—सीमाब्—नीमाब् = mercury—पारदः—पाचरसम्
 صَرَبَسَرِيمْ - *ṣarbasarīm*—सर्वसरीम्—सबस्—सर्वस् = we are equal—समानाभवामः—सरीपेलुचुन्नाम्
 سِرِّشْكْ - *ṣirishk*—सिरिष्क्—सिरिष् = tears—अश्रु—कन्निरु
 سَبَوْنِيْ - *sabōi*—सबोई—सबोई = jar—यानपात्रम्—कल्लम्
 سُبْحَانَ اللّٰهْ - *subhanallāh*—सुबहानल्लाह्—सुबह्—प्रायस् = praise be to God—जयतुदेवः—कैःपैः
 سَهْلْ - *sahl*—सह्—सह् = easy-tempered, soft soil—मृत्सना, उपेक्षणीयम्—मेः
 سَهْلْ بُدْ - *sahl būd*—सह् बुद्—सह् = is but a small thing—सूक्ष्मीभवति—कोंचेपडुनु
 سَرَاچِيْ - *ṣarachi*—सराचि—सराचि = { small tent, give in charge—पटवासकः, वरीकुर—चिन्नुगुडारु, [अप्पुगिंचुम्
 سِرِّپَارْ - *ṣipār*—सिपार्—सिपार् = { recommending—संप्रेषणम्—अप्पुगिंचे
 give in charge—समर्पय—अप्पुगिंचुम्
 making—करणम्—पन्निक
 سَاژْ - *ṣāz*—साज्—साज् = { adjust—अनुकूलय—सरीः
 make—कुर—कुर—कुर
 سَوْدَايْ - *soudai*—सौदाई—सौदाई = madness—भ्रान्तिः—विच्य

سودای - *saudayī*—سوداوی—{business—ব্যবহার:—পণি
profit—শ্রম:—ফলপু}

سن - *san*—سن—సన్=custom—आचार:—సదుపడి

سوز - *sōz*—سوژ—సోజ్=burning, burn—शोषणम्—మంట, జేచుము

سوختن - *sokhtan*—سوختن—సోక్తన్=to burn—शोषणम्—జేచుట

سوزلف - *sarizulf*—سوزلف—సరిజుల్ఫ్=amorous glance—प्रियालोकनम्—వలపు చూపు

سازند - *sazanda*—سازند—సాజన్డ=maker—सष्टा—పనివాఁడు

سیتام - *sitam*—سیتام—సితమ్=injury—हिंसा, हानि:—చెఱుపు

سرخوش - *sarkhush*—سرخوش—సర్కుష్=intoxicated, merry-headed—प्रमत्त:—కైపక్కిన, తనిసిన

سازد - *sāzad*—سازد—సాజద్=made—अकार्षीत्—చేసెను

سرافگند - *sarafganda*—سرافگند—సర్ అఫ్ గన్డ= {abashed—निर्विन्न:—నిష్పృఱపడిన
destroyed—विध्वस्त:—అడఁగఁబడిన

سركشده - *sargashda*—سركشده—సర్ కష్ డ=stupefied—स्तब्धशिरस्क:—తలదిమైక్కిన

سرنگونی - *sarnigūn*—سرنگونی—సర్ నిగ్ గు=invited—अध:शिरस्क:—తలక్రిందులయిన

سركردان - *sargardān*—سركردان—సర్ కర్ దా=bewildered—भीमसित:—చీకాకుపడిన

مَدَد - *madad* - मद = obstruction - प्रतिबन्धः - अడ్డంకి

سِر - *sirr* - سِر = secret - रहस्यम् - గుట్టు

مَرْمَسَة - *sarmasat* - مَرْمَسَة = very drunk - उत्तम मदसक्तः - మిగులఁజు పెక్కిన

مَرْدَسَة - *sardasat* - مَرْدَسَة = finger-tips - अङ्गुल्याङ्గాणि - వేళ్ల కొనలు - గోళ్లు

گ = g = గ = R

گَوَسَپَندِ رانی - *gōspandī rānī* - گَوَسَپَندِ رانی = journey towards a sacred mountain -
 गोवर्धनगिरि प्रयाणम् - అలకాండఁజఱఱ = thigh flesh of a ram - మేఘసవిథమాంసమ్ - గొఱ్ఱచటకాఁచు

submissive inclination - వినయశీలమ్ - అడఁకువ

گَه - *gah* - گَه = { time, place - కాలః, దేశః - తఱి, తావు
 sometimes - కదాచిత్ - ఒకప్పుడు

گَز - *guzar* - گَز = pass thou, passage - గఱఱ, గతిః - నడుపుము, నడక

گَوید - *gōyad* - گَوید = might say - వదెత్ - చెప్పనీ

گرم - *garm* - گرم = { hot - ధమః - షఁడి
 jealous - ईर्ష్యాवान् - ఓర్వొ

گولزار - *gulzār* - گولزار = garden of roses - గుల్బనమ్ - పూఁదొఁట

- گارد - *gard*—గార్ద—గార్డ్ = { turning round—చక్రభ్రమణమ్—చుట్టుతిరుగుట
dust—మఝ—బుగ్గి
- گاردون - *gardūn*—గార్దే—గర్దా = celestial globe, wheel, heaven—తగోలః, చక్రమ్, విధిః—విన్నుచక్రమ్,

ఉండ, వేల్పుచేత

- گورزان - *gurezān*—గొరేజా—గురేజా = flight—ఫలాయనమ్—పరుగు
- گورد - *gurdad*—గర్దేద్—గర్దాడ్ = became—అభూత్—అయ్యెను
- گور - *gar*—గార్—గార్ = { power—శక్తిః—లావు, చేప
if, maker—యది, కర్తా—ఏనిన్, చేతకాడు
- گاردون کامری - *gardūni kamrī*—గర్దేని కమ్రీ—గర్దానికమ్రీ = heavenly vault—తచక్రమ్—మినుచుట్టు
- گيراد - *girad*—గీరద్—గీరడ్ = might hold—గృణీయాత్—పట్టుకొనవలయును
- گیری - *giri*—గీరీ—గీరీ = taking—గ్రహణమ్—పట్టుకొనుట
- گنبد - *gumbad*—గంబద్—గంబడ్ = arch—ధనూకారద్వారః—విలువంకగుమ్మము
- گوشه - *gōsha*—గోష—గోష = { corner—రహస్యస్థలమ్—మఱుగుచోటు
solitude—एकाంతమ్—మంతనము
- گفت - *guft*—గుఫ్త్—గుఫ్ = spoke—అవాదీన్—పూరికను

- گندم - *gandum*—గందుమ్—*gandum*=wheat—గోధూమః—*gōdhumah*
 گوسفندی - *gosfandi*—గోస్ఫన్దీ—*gōsfpndī*=sheep—*śhepaḥ*—గోష్ఠీ
 گارداد - *gardad*—గార్దద్—*gārdad*=became—*abavā*—అయ్యెను
 گير - *gir*—గీర్—*gīr*= $\begin{cases} \text{take—गृह्ण} & \text{చేకొనుము} \\ \text{suppose—ज्ञानीहि} & \text{అనుకొనుము} \end{cases}$
 گوزارم - *guzāram*—గుజారమ్—*guzāram*=my passage—*manmārgaḥ*—నాన్రవ
 گيرفتم - *giriftam*—గిరిఫతమ్—*gīr ptaṁ*=I have seized—*ajigrahāṁ*—పట్టుకొన్నాడను
 گولگون - *gulgūn*—గుల్గున్—*gulgūn*= $\begin{cases} \text{rose-coloured—रञ्जयकरक्तम्} & \text{మెట్టదామరకంపు} \\ \text{goblet of wine—मथपात्रम्} & \text{కల్లుబుడ్డి} \end{cases}$
 گرفت - *girift*—గిరిఫ్త—*gīr pta*=he has taken—*agrahīr*—పట్టుకొన్నాడు
 گور - *gōr*—గోర్—*gōr*=wild ass, tomb—*aranyagāḁhaḥ*, *śmashānam*—కారుగాడిదె, కాడు
 گوزاریم - *guzarim*—గుజ్జీమ్—*guzarim*=my market—*madhipaniḥ*—నాయ్ఁకొడి
 گوزارآن - *guzarān*—గుజ్జాన్—*guzarān*= $\begin{cases} \text{live—जीव} & \text{బ్రతుకుము} \\ \text{life—जीवनम्} & \text{బ్రతుకు} \end{cases}$
 گوزاری - *guzarī*—గజ్జీ—*guzarī*=living—*jīvitam*—బ్రతుకు

- گلی - *gilī*—gīlī=earthen—शुभयः—मृ०५३
 گیرد - *girad*—gīrad=may take hold—गृहीयात्—उ०५३
 گوئی - *gūi*—gūi=thou sayest—श्रीवि—उ०५३
 گریز - *gūrēz*—gūrēz= { retire—निवर्तय—च०५३
 abstinence—निवृत्तिः—म०५३, मा०५३
 flying—धावन्—प०५३ }
 گارت - *gārat*—gārat=your boundary—त्वन्मर्यादा—न०५३
 گریز پای - *gūrēz pāy*—gūrēz pāy=unsteady—अस्थिर—न०५३
 گزار - *guzār*—guzār=passage—मार्गः—द०५३
 گفتگوئی - *guftugūi*—guftugūi=conversation—संभाषणम्—मा०५३
 گشته نهان - *gashṭayi nihān*—gashṭayi nihān=having become hid—निगूढोभूत्वा—द०५३
 گشته - *gashṭa*—gashṭa=returned—निवृत्तः—च०५३
 گردانی - *gardani*—gardani=turning—अमणम्—न०५३
 گزشت - *guzašt*—guzašt=he has gone—अगमत्—च०५३
 گاه - *gāh*—gāh=sometimes—एकदा—द०५३

- گاردان — *gardan* — గాదన్ — neck — గత: — మెడ
 گویا — *gōya* — గోయా — speaking — వదన్ — చూడఁడుచున్న
 گردایی — *gardāi* — గదీ — wheeling — परिभ्रमणम् — మునుతిరుగుట
 گری مرتبہ — *gari marthaba* — గరిమత — १० = purpose of time — కాలప్రయోజనమ్ — అదను
 گاہ — *gāhā* — గాహ — throne — सिंहासनम् — १० ద్రియ
 گریزان — *gurezān* — గురెజా — १० తేజః = taking to flight — పలాయనోన్ముఖీన: — చరుగిడనున్న
 گری — *giri* — గిరీ — १० = weep thou — రుణ: — १० ద్యము
 گرد — *gard* — గద్ — १० = joy — సుఖమ్ — హాయి
 گسل — *gusil* — గుసిల్ — १० = break, breaking — छिन्धि, छेदनम् — తెంచుము, తెంచుట
 گردان منہ — *gardan manih* — గాదన్మనిహ్ — १० = do not obey — మానసీ: — లోఁబడకుము మెడవంచకుము
 گریزی — *gurezi* — గురెజీ — १० = { flight — వానమ్ — పరుగు
 fly thou, fugitive — వావత్వ, शरणगत: — పరుగెత్తుము, మఱుఁగుచొచ్చిన
 abstinence — విరతి: — పెడమోడుట
 گرداد — *gardad* — గాదద్ — १० = became — अभूत् — అయ్యెను
 گرد — *gird* — గిద్ — १० = assembly, circuit — समाज: , परिभ्रम: — కొల్లు, చుట్టుతిరుగుట

[వాడు

- گرداند - *gardānd*—गदीन्द— $\times$ दाँन्ड = { overturn—पातयेत्—पడవేయును
 untie—भिनत्ति—విప్పివేయును
 گرداندھل - *gardāndhal*—गदीन्दहल्— $\times$ दाँहल् = unties the knot—मोचयेद्वन्धम्—ముడివిప్పివేయును
 گزني - *guzni*—गुजी— $\times$ जी = choose—चुन—ఎంచుకొనుము
 گردیدان - *gardidan*—गदीदिन्— $\times$ दीदन् = to wander, to go round—सञ्चरणम्, परिभ्रमणम्—అరుగుట,
 చుట్టుతిరుగుట
 گشتیم - *gashitim*—गष्टीम्— $\times$ श्टीम् = we have travelled—प्रागम— $\times$ ७६१—నారము
 گردانیم - *gardānim*—गदीनीम्— $\times$ दीनीम् = my circuit—मत्सञ्चारः— $\times$ ७६१—నారిరుగుట
 گان - *gān*—गा— $\times$ १०८ = an infamous boy—अनामकार्भकः— $\times$ ७६१—పనికిమాలిన పిల్లకాయ
 گناه - *gunah*—गुन— $\times$ न = sin, crime—पापम्, अपराधः— $\times$ ६६०, ६६१—నేరము
 گزارد - *guzārad*—गुजारद्— $\times$ ७६१ = came—आयासीत्— $\times$ ७६१—వచ్చెను
 گام - *gām*—गाम्— $\times$ १०८ = foot—पादः— $\times$ ७६१ (అంజ)
 گرجه - *garchi*—गर्चि— $\times$ ७६१ = although—तथापि— $\times$ ७६१—అయినప్పటికిని
 گشتم - *gashitam*—गष्टम्— $\times$ १०८ = changed—पर्यणीनमे— $\times$ ७६१—మారినాడను
 گران - *ghirān*—गिरा— $\times$ १०८ = heavy—गरीयान्— $\times$ ७६१—బరువైన

گشت - *gash*—*gaṣṭ*—going round, walking, returned—परिभ्रमणम्, गमनम्, पुनरावर्तिष्ट—చుట్టితిరుగుట

నడుచుట, తిరివచ్చెను

گو شَم - *gōsham*—*gōṣam*—*śam*—*śam*—my ear—मत्कर्णः—నా చెవి

گون - *gūn*—*gū*—*gū*—colour—वर्णः—రంగు

گو - *gō*—*gō*—*gō*—ball—गोलः—బంతి

گیرد - *gīrad*—*gīrad*—*gīrad*—will hold—गृहीयाः—పట్టుకొనెదవు

گرد - *gard*—*gard*—*gard*— $\left\{ \begin{array}{l} \text{lightning—విజృత్—మెఱపు} \\ \text{fortune, turning round—भाग्यम्, परिभ्रमः—కల్ప, చుట్టుతిరుగుట} \\ \text{earth, joy—पृथ्वी, भोगः—నేల, కడుపు} \end{array} \right.$

ن = ن = ن

نِدَا - *nīdā*—*nīdā*—*nīdā*—proclamation—उद्घोषः—చాటు

نوش - *nōsh*—*nōsh*—*nōsh*—drink thou—पिब—పాగుము

نَاز - *nāz*—*nāz*—*nāz*— $\left\{ \begin{array}{l} \text{glory—महिमा—గొప్ప} \\ \text{delicacy, fresh—सौकुमार्यम्, नवः—గారాము, కొత్త} \end{array} \right.$

نارمك - *narmak*—*narmak*—*narmak*—gently—शनः—నెమ్మదిగా

- نَوَاز - *navāz*—నవాజ్—=play, please—వాదయ, సంతోషయ—ప్రహరించు, తనుపు
 . ۞ - *na*—న—=no—న—చలదు
 نِيَابِي - *niyābī*—నియాబీ—నియాబీ=vessel—వాక్య—చెంబు
 نَفْسِي - *nafsi*—నఫ్సీ—=of the soul—ఆత్మసంబంధము—మైతల్పునూచి—న
 نَتَوَانِ كَرْد - *nathuvani kard*—నతువాని కర్ద—=impossible work—అసాధ్యకర్మ—అలవి కానిపని
 نَمَا يَنْد - *namāyand*—నూమాయన్డ్=exhibited—అదీకృత్య:—అగపచి—రి
 نِشِين - *nishin*—నిషీ—=sitting—అవేశనమ్—కూరుచుంటు
 نِگَاح - *niḡāh*—నిగాహ్—=observation—క్షిణమ్—కనుగొంటు
 نَزْدِ او - *nazdi u*—నజ్దిఉ—=in his opinion—తస్యామిప్రాये—వానితలపులోన్
 نانِي - *nāni*—నానీ—=bread—అప్పు:—రొట్ట (వాడైల)
 نِشِستَ - *nishasta*—నిషస్త—=stood—నిष्ठ:—ఉండిన
 نِكُونستَ - *nikūst*—నిక్కుస్త—=is a good thing—అవోఽస్తి—మంచిపనియాయన్నది
 نَامَدَمِ - *nāmadmi*—నామమీ—=I would not have come—నాగత్యైవమ్—రాకపోదును
 نارس - *narf*—నర్ఫ—=reaching the middle age, half—మధ్యవయస్క:; అర్ధమ్—=నడియాయుడునన్న, శగము

- نقد - *naqd* - నకద్ - $\text{نكدة} = \text{cash}$ - हस्तगत धनम् - हाक़्क़ा - हाक़्क़ा
 نسيء - *nasīya* - नसीय - $\text{نسيء} = \begin{cases} \text{credit} - \text{भविष्यम्} - \text{अरुपु,} \\ \text{delay} - \text{विलंबनम्} - \text{छड़पु} \end{cases}$ కాసున్నది
 ناب - *nāb* - నాబ్ - $\text{ناب} = \text{unmixed}$ - अविमिश्रितः - కలుపులేని
 نادان - *nādān* - నాదా - $\text{نادر} = \text{ignorant}$ - अज्ञः - తెలివితేవాడు
 نهد - *nahand* - నహన్ద్ - $\text{نهد} = \text{placed}$ - समतिष्ठिपन् - నిల్పిరి
 نام - *nām* - నామ్ - $\text{نام} = \text{name}$ - नाम - పేరు
 نگر - *nigar* - నిగర్ - $\text{نكر} = \text{behold}$ - पश्य - చూడుము
 نهاده - *nihādandī* - నిహాదందీ - $\text{نهادندى} = \text{prostrated}$ - अनंसुः - మొక్కిరి
 نوبت - *naubat* - నౌబత్ - $\text{نوبت} = \text{time, kettle drum}$ - समयः , मेरी - తటి, డంకా
 नियाम - *niyāmad* - నియామద్ - $\text{نियامد} = \text{you have not arrived}$ - नायासीः - నీవురాలేదు
 نيشدان - *nishīdan* - నిశీదన్ - $\text{نیشدان} = \text{to place}$ - निवेशनम् - ఉంచుట
 نگاری - *nigārī* - నిగారీ - $\text{نگاری} = \text{beautiful woman}$ - नागरी - నిగారి
 نگرام - *nigaram* - నిగరమ్ - $\text{نكرام} = \text{I saw}$ - अद्राक्षम् - చూచినాడను

- نَنِیْ - nanahī—ననహీ—do not tread—ప్రాతీతః—ప్రక్కకు
 نَغَاہ - nāgāh—నాగాహ్—suddenly—अकस्मात्—ఁబ్బసన్
 نِغُون - nigūn—నిగూన్—invited—अधोमुखीनम्—తలకిందు
 نِهَاد - nihād—నిహాద్—placed—न्यवीविशत्—ఉంచెను
 نَكْهَسْت - nukhast—నుఖుస్త— $\left\{ \begin{array}{l} \text{from the beginning—ప్రారంభః—} \\ \text{at first—ప్రథమః—} \end{array} \right.$ తొలిసంజెయు
 نِيز - niz—నీజ్— $\left\{ \begin{array}{l} \text{also—సహ—కూడన్} \\ \text{likewise—तथैव—అలాగుననే} \end{array} \right.$
 نِم - nim—నీమ్—half, good—अर्धम्, उचितम्—సగము, తగిన
 نِست - nist—నీస్త— $\left\{ \begin{array}{l} \text{it is not—नास्ति—లేదు—nought—శून्यम्—సున్న} \\ \text{annihilation—नाशः—దేమి} \end{array} \right.$
 نِكُو - nikū—నిక్కు—good—समीचीनम्—మంచి
 نِیم - nayam—నయమ్—I am not—नास्मि—నేనుకాను
 نیلی - nilī—నీలీ—blue—नीली—నీలి
 نِکُوْدَار - nekūdār—నేక్కుదార్— $\left\{ \begin{array}{l} \text{possessor of a beautiful girl—सुन्दरीशः—} \\ \text{అందకత్తెనేలువాఁడు} \end{array} \right.$
 نَامَرْدِ - nāmardī—నామర్దీ— $\left\{ \begin{array}{l} \text{impotence, baseness—नपुंसता, क्षुद्रता—} \\ \text{మగతనములేమి, కొఱగామి} \end{array} \right.$

نَمُوْد - *namūd*—నమూద్ = { he showed—అదీదృశ్య—అగపచేశాను
quenched—उपाशीशमत—చల్లూచేశాను

نِشَانْد - *nishānd*—నిషాన్ద్—నిసాన్ద్ = he sat—उपाविशत्—కూచుండ్డెను

نَوْرُوز - *nawrōz*—నౌరోజ్—నౌరోజ్ = new year's day—संवत्सरादिः—ఉగాది

نَسِيب - *nasīb*—నసీబ్—నసీబ్ = celebrating a mistress in a verse—पद्यतः प्रियावर्णनम्—సుధికారమున

నమంకునొకడుట

نِیْسْتِی - *nistī*—నీస్తీ—నీస్తీ = { nullity—नास्तित्वम्—లేమి
nought—अभावः—కున్న

نِیْیَمَد - *nēyāmad*—నేయామద్—నేయామద్ = not arrived—अनागतम्—రానిది

نِشَان - *nishān*—నిషాన్—నిసాన్ = sign—చిహ్నము—గుఱుతు

نَافْس - *nafs*—నఫస్—నఫ్స్ = soul, breath, life—आत्मा, द्वासः, जीवितम्—ఉసులుతాల్పు, జీవితము, బ్రతుకు

نَبَات - *nabāt*—నబాత్—నబాత్ = vegetation, fine sugar—उद्भिजः, प्रशस्तशर्करा—మొక్కలు, నవాతు

نِهَا - *nihān*—నిహాన్—నిహాన్ = hid—पिहितम्—మూయుబడిన

نَافَس - *nafas*—నఫస్—నఫస్ = moment—क्षणः—చిటిక

نُمَائِی - *numāi*—నుమై—నుమై = exhibitor—प्रदर्शकः—అగపచువాడు

نَاحِيَةٌ شُدَّانْدُ - *nāchiz shudand*—నాచీజ్ శుదన్ద్—నాచీజ్ సుదన్ద్ = perished—వ్యనశ్చ:—పాలిసిపోయిరి

نَاحِيَةٌ - *nāchiz*—నాచీజ్—నాచీజ్ = insignificant—అప్రసిద్ధమ్—శ్రేయశేని

نَكْدَارٌ - *nēkudār*—నేకూదార్—నేకూదార్ = treat kindly—అనుగృహణ—కనికరించుము

نَمُودٌ - *namūda*—నమూద్—నమూద్ = exhibited—ప్రదర్శిత:—అగ్రపచకాలదిన

نَعْوَانٌ - *nekvān*—నేక్వాన్—నేక్వాన్ = woman with sweet breath—ఘాగన్ధీ—కమ్మనిచెలన్

نَرُودٌ - *narūd*—నరూద్—నరూద్ = not happened—నసమభూత్—కారేడు

نِيْهِیْتُ - *nihiyti*—నిహియ్త్—నిహియ్త్ = { he hid—తిరోఽభూత్—డాఁగను
concealment—గోపనమ్—మఱుఁగు

نِشَهْمَانٌ - *nishēman*—నిశేమన్—నిశేమన్ = seat—आसनम्—కురిచీ

نَطَا' - *nata*—నతా—నతా = a sheet of dressed leather for chess play—चतुरङ्ग खेलन चर्म कलकम्—
చదరంగమాడుతొలట్టు

نِيْیَازٌ - *niyāz*—నియాజ్—నియాజ్ = poverty, want—दारिद्र्यम्, दैन्यम्—లేమి, వెర్రి

نَصِیْبٌ - *nasib*—నసీబ్—నసీబ్ = fate—भाग्यम्—తలవాలు

نَمَازٌ - *namāz*—నమాజ్—నమాజ్ = prayer—नमस्या, देवप्रार्थनम्—కొలుపు

نِیْیَاشٌ - *nizhish*—నిహీష్—నహీష్ = your knowledge—तावकज्ञानम्—నీ తెలివ్

- نَهِي - *nahī*—నहीं=you have placed, intelligent—अतिष्ठिः, बुद्धिमान्—ఉంచివాడవు, తెలివైన
 [వాడు]
 نَهْوَانِ - *natawān*—నతవా—నతవా=irresistible—अशक्यम्—అలవికాని
 نُورٍ - *nūr*—నూర్=light—प्रकाशः—వెలుగు
 نَزْدٍ - *nazd*—నజ్ద్=opinion—अभिप्रायः—తలంపు
 نَزُونَ اِفْتَادِ - *nigūn uftāda*—నిగూ ఉఫ్తాద=fallen upside down—अधोमुखीनम्—అధోరాలబడిన
 نَطْعُ وَجُودٍ - *nat'ai wujud*—నతవుజ్ద్=నతవుజ్ద్=chessboard of existence—स्थितिफलकम्—ఉనికి-బల్ల
 نَزَزِينِ - *nāzamin*—నాజనీ—నాజనీ= { without marriage—अविवाहितः—పండ్లిలేనివాడు
 delicate—कोमलः—తేలిక
 نَبُودٍ - *nabūd*—నబూద్=is not—नास्ति—లేదు
 نِيزٍ - *niz*—నీజ్—నీజ్= { again—पुनः—తెరి
 also—एतावत्—కూడా
 نَ - *na*—న=no—न—లేదు
 نَشُونِ - *nashūn*
 نَقْدٍ - *naqd*
 نَامُودِ مَسْتِ - *namūd masti*—నామూద్ స్త్=was not at rest—नव्यशमीत्—ఆగకుండాను

- نَبْهًا - *naihā*—నైహా—నైహ = unrest—अविश्रान्तिः—అవిశ్రాంతి
 نَبْكَو - *nikū*—నీక్కు—నీక్కు = good—समीचीनम्—అసమీచిన
 نِهَادٍ - *nihād*—నిహాద్—నిహాద్ = nature—स्वभावः—స్వభావ
 نِهَالٍ - *nihāl*—నిహాల్—నిహాల్ = shoot—अकूः—అకూ
 نَهْيَشٍ - *nahish*—నహీష్—నహీష్ = prohibition—निषेधः—అడ్డంకి
 نَشَاطٍ - *nashāt*—నషాత్—నషాత్ = gladness—आनन्दः—ఆనంద
 نَائِدٍ - *nāyad*—నాయద్—నాయద్ = never came—नकदाप्यागमत्—ఎప్పుడునురాలేదు
 نَجَاتٍ - *najāt*—నజాత్—నజాత్ = freedom, salvation—स्वातन्त्र्यम्, मोक्षः—స్వాతంత్ర్యము, మోక్షము
 نَتَوَانَسَتْ - *natavānast*—నతవానస్త—నతవానస్త = { there is no power—नास्ति शक्तिः—చేవరేదు
 did not bear—नाशकत्—ఓర్వరేదు
 نَكْوِي - *nikūi*—నిక్వీ—నిక్వీ = goodness—साधुता—మంచితనము
 نَعْمَتٍ - *ni' mat*—నిఅమత్—నిఅమత్ = favour—अनुग्रहः—అనుగ్రహము
 نَامَةٍ - *nāma*—నామ—నామ = { writing—लिपिः—లిపి, బాబు
 book—पुस्तकम्—పుస్తకము (కవితె)
 نَغُونَسَارٍ - *nigūnsār*—నిగూసార్—నిగూసార్ = inverted—अधोमुखीनम्—తలక్రిందు

نشستى - *nishasti*—నిశస్తి—*sitting*—उपवेशनम्—కూచకం

نِيَامَد - *nēyamad*—నేయామద్—నేయామద్ = non-arrival—अनागमनम्—రాకని

نَافِدَا - *nāpaidā*—నాపయా—నాపయా = not to be found—अशातम्—తెలియరానిది

نِكُو وَبَد - *nēkū wa bad*—నేకూ వ బద్—నేకూ వ బద్ = good and evil—पुण्यमपिपायम्—మంచియుంబెడయును

نَوَمِد - *naumēd*—నౌమేద్—నౌమేద్ = despair—दैरयम्—బెం

نَاكَاهَد - *nakhāhad bishigift*—నఖాహద్ బిషిగుఫ్త్—నఖాహద్ బిషిగుఫ్త్ = never blossomed again—नकदापि

व्यकसीत्—ఎన్నడైనా

نَطْع وَجُود - *natai wuzūd*—నత బుజ్ద్—నత బుజ్ద్ = chess board body—चतुरङ्ग फलक शरीरः—

చతురంజపుబల్లకాపు

نِشَانُ بَوْد - *nishān būd*—నిషా బుద్—నిషా బుద్ = was fixed—प्रत्यस्थायि — ఏపడచడడ

نَوَمِد نِيَامَد - *naumednayam*—నౌమేద్ నేయామద్ = I am not without hope—नास्मिनिराशः—

ఆసతోఁకరాసెను

)-Z-జ్-జ్

نِ - *zi*—జి—జి = from, than, by, with, of—ततः, तारतम्यम्, संबन्धः, कारणम्, षष्ठ्यर्थः—నుండి, కంటెన్, కారణము, షష్ఠ్యర్థము, సంబంధము, కారణము

పలన, తోడన, యొక్క

- زان - zān—జొ—from that—తస్మాత్—అందువలన
 زبَان - zabān—జబ్బా=tongue, language—జిహ్వా, भाषा—నాల్క, పల్క
 زرد - zard—జర్డ్=yellow—पीतम्—పసుపుపచ్చని
 زन्द - zand—జన్డ్=the book of Zoroaster, fire steel—अग्निपूजक वेदः, अयोदवी—చిచ్చపూజరి
 పాఠజదువులు, ఇనుపగిట్టె
 زهد - zuhd—జుహ్డ్=devotion—दैवभक्तिः—వేల్పుకొల్పు
 زن - zan—జన్=woman—स्त्री—ఆడది
 زمان - zamāna—జమాన= { the world—దేమా—నేల
 time—కాలః—ప్రాదు
 fortune—అదృష్టమ్—తలవ్రాలు
 زنده - zinda—జిన్ద్=great, alive—महान्, सजीवः—గొప్ప, బ్రతికియున్న
 زين - zin—జీన్= { saddle—కదయాస్తరణమ్—జీను
 because, from this—अस्यहेतोः, एतस्मात्—కనుకన్, ఇందునుండి
 زشت - zisht—జిష్త్=ugly—विकृतः—పంకరటింకర
 زر - zar—జర్=gold—सुवर्णम्—బంగారు
 زنده دل - zinda dilira—జిన్ద్దిలీరా=heart alive—विकसितहृदयम्—అలరునల్లము

- زِدْ - *zad*—జడ్ = stroke — అతీతతా — కొట్టెను
 زَمِين - *zamin*—జమీన్ = the earth — భూమి — నేల
 زِمَام - *zīmā*—జిమా — జమ = from us — అస్మా — మానుండి
 زِير - *zēr*—జేర్ — జేర్ = under — అఘ: — కిందునన్
 زِنْدَغَانِي - *zindagāni*—జిందగానీ — జిందగానీ = living — జీవితమ్ — బ్రతుకు
 زِر - *zirā*—జీరా — జీరా = because — కారణ: — వై నమునన్
 زُهَل - *zuhl*—జుహల్ — జుహల్ = the planet Saturn — శని: — సవి (కుంటిగాము)
 زَن - *zanā*—జనా — జనా = beating — తాడనమ్ — కొట్టుట
 زَارِي - *zārī*—జారీ — జారీ — { multitude, crying — సమూహ: , రోదనమ్ — గుంపు, ఏడుపు
 place — స్థలమ్ — స్థలము
 زِمَام - *zīmā*—జిమా — జిమా = than we, from us — న: — మనకంటె, మననుండి
 زَاد - *zadā*—జద — జద = stricken — మర్దిత: — కొట్టబడిన
 زَهْر - *zahr*—జహ్ర — జహ్ర = poison — విషమ్ — చిలుము
 زُف - *zulf*—జుల్ఫ — జుల్ఫ = a ringlet — అలక: — ముంగులులు
 زُوْد - *zūd*—జూద్ — జూద్ = soon — డ్రాక్ — బిటీలునన్

- زَرْفِشَان - *zar fishān*—जर्फिषाँ—झर्झिषाँ = scattering gold—स्वर्णक्षेपणम्—७०×४०१८ रू०
 زَنِيم - *zanīm*—जनीम्—जनीम् = let us play, my wife, worthless fellow—खेलाम, मझार्या, कुत्सितः—
 ఆడుకొందము, నాయాలు, కొఱగనివాడు
 زِبَاهِر - *zibāh*—జిబాహ్—జిబహ్ = for the sake of—हेतौ—కొఱకు
 زَنِی - *zanī*—जनी—जनी = { marriage—विवाहः—పెండ్లి
 wife—भार्या—పెండ్లాము
 زَاهِر - *zāh*—జాహిర్—జాహిర్ = outwardness—आविर्भावः—బయటడుట
 زِيَاكَدِگار - *ziyakdigar*—జియకదిగార్—జియక్డిగర్ = from each other—अन्योऽन्यतः—ఒకరిండ్లను
 زَارِق - *zariq*—జర్జి—జర్జి = { deceit—वञ्चना—మోసము (నాటకము)
 hypocrisy—कापट्यम्—టకటాంకు
 زَاهِدِ - *zāh*—జాహిదీ—జాహిదీ = monk's life. life of a recluse—मुनिजीवितम्, एकान्तजीवनम्—సన్యాసిబ్రతుకు
 ఒంటి బ్రతుకు
 زَنَام - *zanām*—జనమ్—జనమ్ = my shrinking—मझीतिः—నాజంకు
 زِنَهَار - *zinhār*—జిన్హార్—జిన్హార్ = { take care—अवबेहि—కాచుకొ
 truly—नूनम्—०కకముగా
 زَانِ پِش - *zān pēsh*—జానెపిష్—జానెపిష్ = formerly—आदौ—०००

- زُو (ازو) - zō (azō)—జొ(అజొ)—జ్జో = from it—తస్మాత్—దానినుండి
- زِين پيش - zin pēsh—జీపిష్—జ్జీ = from the beginning—आदिः—ॐలినుండియును
- زِين پس - zin pas—జీపస్—జ్జీ = from henceforth—ततःपश्—ఇతముందు
- زِينہار - zinhār—జీహార్—జ్జీ = take care—जागृहि—మేల్కొనుము
- زِيہر - zihar—జిహర్—జ్జీ = from each—सर्वस्मात्—ఎల్లెడను
- زندان - zandān—జందన్—జ్జన్ = discharged for it, exclaimed about it, shattered—तं प्रत्यचिकल्पत्, तस्मै समदिव्यनत्, तमचिच्छिनत्—దానికిచ్చెను, దానినూచిపల్కెను, దానినప్పట్లొగ్గెను
- زاده - zāda—జాద—జ్జా = born — जातः—పుట్టిన
- زانك - zānki—జొక్కి—జ్జా = for that cause—तस्मात्कारणात्—అందువలనన్
- زَمِيان (ازمیان) - zimiyān—జిమియా—జ్జమియా = from among—मध्यतः—నడుమనుండి
- زِي - zi—జీ—జ్జీ = live thou—जीव—బ్రతుకుము
- زبان حال - zabāni hal—జబాని హల్—జ్జబాని హాల్ = gesture, language appropriate to one's own circumstances—आश्रिकाभिनयः, यथोचित भाषा—తనయన్నికడగుపల్కు, మేనిసన్న
- زخود روی - zikhudravī—జిఖుద్రవీ—జ్జఖుద్రవీ = abandonest thyself—आत्मानं जहासि—నిన్నీ వెడయుచున్నావు

پ = p = پ = f

پور - pur - پور = full - पूर्णः - నిండిన

پیمانہ - paimāna - پیمان = known - ज्ञातः - తెలియబడిన

پیش - pēsh - پیش = before - अग्ने - ముందు

پیدا است - paidāst - پیدا است = has the production - कलमवित - పంటన్ను చూడొనెను

پسر - pisar - پسر = boy - बालः - చాచెడు

پهلوی - pahlawī - پهلوی = language of the ancient Persians - प्राचीनपारसीकभाषा - కొలంకి

పాదశిపయ్య

پیداله - piyāla - پیاله = cup - वास - ముంగ

پر - par - پر = feather - पक्षः - ఆకర్

پس - pas - پس = therefore - ततः - కనుకన

پی - pai - پی = { sinew - స్నాయుః - నరము
foot - पादः - అడుగు
nerve - धातुः - నాది

پایان - pāyān - پایان = end - अन्तः - కొన

پستی - *pasti*—*pasti*—*pasti* = lowness—*pasti*—*pasti*—*pasti*

پیدا - *paidā*—*paidā*—*paidā* = manifestation—*paidā*—*paidā*—*paidā*

پیری - *pīri*—*pīri*—*pīri* = old age—*pīri*—*pīri*—*pīri*

پارہ - *parhā*—*parhā*—*parhā* = { abstinence—*parhā*—*parhā*—*parhā* (abstinence)
take care—*parhā*—*parhā*—*parhā*
control over the passions—*parhā*—*parhā*—*parhā*
fear—*parhā*—*parhā*—*parhā*
thou knowest—*parhā*—*parhā*—*parhā*

پنداری - *pindārī*—*pindārī*—*pindārī* = realize—*pindārī*—*pindārī*—*pindārī*

پارسی - *parasī*—*parasī*—*parasī* = worshippers—*parasī*—*parasī*—*parasī*

پیزمورد - *pizmurd*—*pizmurd*—*pizmurd* = withered—*pizmurd*—*pizmurd*—*pizmurd*

پاک - *pāk*—*pāk*—*pāk* = pure—*pāk*—*pāk*—*pāk*

پاینداد - *paivandad*—*paivandad*—*paivandad* = joined—*paivandad*—*paivandad*—*paivandad*

پالدا - *pālda*—*pālda*—*pālda* = { filtered—*pālda*—*pālda*—*pālda*
extracted—*pālda*—*pālda*—*pālda*
continually—*pālda*—*pālda*—*pālda*

pīvaśta - पीवस्त - *vā* = joined - संयुतः -- कथिरीयन्

پېشۍ - pēshī - پېشۍ = { before thee - त्वत्पुतः - ते येदुत॑
 the twenty-eight stars - अद्विन्याष्टाविंशतिनक्षत्राणि - तैलయున్న యిరువ
 డెన్నిది చుక్కలు

అ/ - parwin - పర్వీ - పర్వః = Phrades - చంద్రస్థితాఘావిశతిభాగవిశోభాః - ఇరువదనిమిదకా రైలు

pastidasti—*pastidasti*—ప స్తిద స్తీ=mean manner, ruined bottle—దుర్బేనమ్, అవస్థాపాత్రమ్—
చెడునడక, బద్ధలయిన చెంబు (ముక్కలే నముంత)

پازیر - pazir - پازیر - పడీర్ = accept - అంగీకరు - ఒప్పుకొనుము

پاراگنڈا - parāganda—परागन्द्=dispersed—विक्षिप्तः—वैखरिन्

పాండూరం—**pandāraṇḍa**—పన్నారణ్డ=have been advised—ఆదేశితులు—మేలేటింగింపబడినారు

పావం - పావన్ = connection — सम्बन्धः — చేరిక

పండ్రి - pandari - పందారి - పండ్రి = considered - అగ్రాసీ: - తెలిసికొంటేవి

పదద్ - పదద్ = evidently - విశదమ్ - వెల్లడిగాన్

{ has been joined—అయోజి—కలుపబడెను
 joined—అయోజిత—కలిసెను

పిష్టి - pushi - పుష్ - పుష్ = the back - గుష్ - గుష్ = నడుక)

پرواز - *parvāda shudam*—పర్వదే బుదమ్—పర్వదమ్—సుదమ్—I have been nourished—ప్రావర్ధియి—

పెంచబడినాఁడను

پاسی پردہ - *parvāz*—పర్వాజ్—పర్వాజ్ = flight—ఫలాయనమ్—పరుగు

پارہیز مکون - *pasi parda*—పసి పర్ద—పసి పర్ద = behind the curtain—కాణడపడమంతరేణ—తెరచాటునన్

پاکشوی - *parhēz makun*—పర్హేజమకున్—పర్హేజ్—జక్కున్ = avoid not—మాత్యాక్షి:—తొలఁగకుము

پاک شوی - *pākshūy*—పాక్శూయ్—పాక్ నూయ్ = if you are pure—యది పూతాభవే:—చక్కనాదువేని

హ = h = హ్ = హ్

ہنگام - *hangam*—హంగామ్—హన్గామ్ = season—ఋతు:—కారు

ہر آنچی - *harānchi*—హరీచి—హరాచి = whatsoever—కిమపి—ఏమైనను

ہر - *har*—హర్—హర్ = { any—కోడపి—ఏవఁడును
each—ప్రకశ:—ఒకొక్కటి

ہو سی - *hawasi*—హవసీ—హవసీ = desire—ఇష్టా—కోర్కె

ہیچ مگو - *hēch magō*—హేచ్ మగో—హేచ్ మగో = say no more—కిమపిమావాదీ:—మఱి నోరె తక్కుము

ہزار - *hazār*—హజార్—హజార్ = thousand—సహస్రమ్—వేలు

نامچوگۆ - *namchugō*—హమ్చుగో—హమ్చుగో = like a ball—కన్దుకవల్—బంతిలాగునన్

هوا - *havā*—హవా = air—వాयु:—గాలి

همي - *hami*—హమీ—హమీ = { flowing tears—అశ్రుప్రాహ:—కన్నీటివఱద
particle expressing continuance—భూషాభీతోనకప్రత్యయ:—ఎడలేమిన్దెలుపునుడి

هم - *ham*—హమ్ = { likewise, all—సమమ్, सर्वम्—అంతయును, ఇట్లే, రెండు తెఱఱగులన్
either—అथవా—ఇంలేగాక
also—एवमपि—కూడా

هاستام - *hashtam*—హస్తమ్—I have been—అమృమ్—అయినాడన్

هاستافزون - *hashtafzūn*—హస్తిఅఫజ్—హస్తీప్రజ్ = more existence—అధికాయు:—పెద్దబ్రతుకు

هچ - *hēch*—హేచ్—హేచ్ = { not any—నేషదాపి—లేదొకింతయును
at all, never—ఇషదాపి, నకదాపి—రషంతయున్, ఎప్పటికినేదు
every—సर्वమ్—ఎల్లన్

هاما - *hama*—హమ్—హమ్ = the whole—సమస్తమ్—అంతయును

هافت - *haft*—హఫ్త్—హఫ్త్ = seven—సప్త—ఏడు

نامی نمود - *hami namūd*—హమీ నమూద్—హమీ నమూద్ = has shown continuously—భూషమదీక్షియల్—ఎడలేతెగ్గెగ్గ

పచకాచాచెను

هـ - hān—हाँ—హా = yes—ఆంమ్—సరే

حَاسِتْ نِستْ - *hasit nist*—హస్త నీస్త—హస్తా నీస్త = { existence and non-existence—భావేऽप्यभावः—
ఉంటయు లేకుంటయును
all that one possesses—सर्वस्वम्—అంతయును

حامدమ్ - *hamdam*—హమ్దమ్ = { intimate—सन्निहितम्—చక్షర (అనుంగు)
spouse—प्रेयसी—కూర్కితై

हमी कुनीम् - *hami kunim*—హమీ కునీమ్—హమీకునీమ్ = we do continuously—बारीकुर्मः—మాటిమాటికి చేయుదుము

हर्गिज् - *hargiz*—హర్గిజ్—హర్గిజ్ = { ever—सततम्—ఎల్లప్పుడును
never—नकदापि—ఎపుడునులేదు

हम्चू - *hamchūn*—హమ్చూ = { such, this—सादृशः, एवम्—అట్టి, ఇట్లు
like—इव—చలెను

हुनरी - *hunari*—हुनरी—హునరీ = skill—चातुर्यम्—నేపుణ

हर्दम् - *hardam*—హర్దమ్—హర్దమ్ = every moment—प्रतिक्षणम्—ఏటి కెచటి కుకున్

ह - *hā*—हा—హా = { take care—जागृहि—మేలుకూ
behold—पश्य—చూడుము

हंगामी तरब् - *hangāmi tarab*—हंगामि तरब्—హంగామి తరబ్ = { behold—पश्य—చూడుము
time of joy—सन्तोषकालः—జోకతటి

हमौ - *hamān*—हमौ—హమౌ = { thus—एवम्—ఇట్లు
selfsame—ईदृशमेव—ఈలాగుననే

هَسْتِي - hastī - हस्ती - హస్తీ = { thou art - असि - ఉన్నావు
existence - भावः - కల్పి
is - अस्ति - ఉన్నది

हस्त - hast - हस्त - హస్త = was - अभूत् - ఉండెను

हमिह - hammiāh - हमिह - హమిహ = grieving sigh - दुःखनिश्वासः - పొగబిట్టాపుణ్

हम - hamā - हम - హమా = rain - वर्षम् - వాన

हवस - havas - हवस् - హవస్ = { desire - वाञ्छा - కోరిక
ambition - आशा - గొంతెమకోరిక

हमिन् - hamīn - हमीन् - హమీన్ = only - एव - అంతే

हैहात - haihāt - हैहात् - హైహాత్ = { away with the thought - माचिन्तीः - అదితలంచకుము
alas - हन्त - మొహ్త్, అయ్యో

हफाद - haflād - हफाद् - హఫాద్ = seventy - सप्ततिः - డెబ్బది

हमी जद् - hamī zad - हमी जद् - హమీ జద్ = keeps stretching - चाकृष्यते - ఒరయించుచున్నది

हैचकस - hēchkas - हैचकस् - హైచక్స్ = somebody - कश्चित् - ఒకానొకఁడు

, = w = వ్ = వ్

, -- uu - व - द = { it - तत् - అది
and - अथि - మరియు

- وقت - *waqt*—వక్త్ = time—వేలా—అడుగు
 وز - *waz*—వజ్ = again—పునః—తెరిగి
 وجود - *wujūd*—బుజ్దూద్ = { body, existence—శరీరమ్, స్థితిః—ఒడలు, ఉనికి—
 individual—వ్యక్తి—యాపు
 و - *war*—వర్ = and, if—अपि, यदि—మఱి, కాని
 ویرانی - *wirānī*—వీరానీ—వీరానీ = desolation—विध्वस्तप्रदेशः—పాడైనచోటు
 وفاء - *wafā* — వఫాఐ — సపాతా = { duration—स्थैर्यम्—నిలుకడ
 sincerity—निष्कापयम्—పొరపాచెప్పుములేమి
 truth—सत्यम्—నిక్కము
 واجِب - *wājib*—వాజిబీ—వాజిబీ = { that which is expedient—अहितम्—తగినది
 salary—वेतनम्—జీతము
 suitable—अर्हम्—తగిన
 واقف - *wāqif*—వాకిఫ్—వాకిఫ్ = knowing—जानन्—తెలిసికొనుచున్న
 واری - *warāyī*—వరాయీ—పరాయీ = besides—विना—తప్ప
 واسطه - *wāṣṭha*—వాసిత్—వాసిత్ = motive—कारणम्—కోపు
 واقفی - *wāqifi*—వాకిఫీ—వాకిఫీ = learned—विद्वान्—అజ్ఞుకలవాఁడు
 واما ندائی - *wāmāndai* — వామాన్దై — వామాన్దై = opened—विधृतम्—తెరిచిన

- واھم - *wahm*—వఱ్ఱ—పహ్=conjecture—కల్పనమ్—పన్నిక
 ولی - *walē*—వలె—చలే=but—కిన్తు—కాని, (వలే)
 ورزیدن - *warzidan*—వజీదన్—సజ్జదన్=to practise—అभ्यसनम्—అలవడుట
 وان - *wān*—వౌ—వా=like—तादृक्—అటుల
 والله - *wāllāh*—వాల్లాహ్—వల్లాహ్=by God—देवः प्रमाणम्—వేల్పునాన
 ووزو - *wuzū*—వుజ్—వజ్=ablution (religious purification)—पुण्याहवाचनम्—మడిపని
 واین - *wīn*—వీ—ఁ=and this—अपीदम्—మఱియి
 ویز - *wēz*—వేజ్—వేజ్= { do not lose—मासिस्यन्दीः—కాకిపోనీకురు
 pure—अच्छः—తేట
 وار - *wār*—వార్—వార్=like—इव—వలెను
 وراى - *warāy*—వరాయ్—పరా=except—विना—ఇక

च = **ch** = च

चि - *chi*—చి—చి=why, what—कुतः, किम्—ఎలా, ఏమి

चन्द - *chand*—చన్ద్—చన్ద్=how many—कति—ఎన్ని

چنگ - *chanj*—చన్జ = lute—కిన్నరీ—కెన్నర

چشم - *chashm*—చష్మ = { sieve—గావాశ:—కెటిక
eye—చక్కు:—కన్న
hope—आशा—కోరె

چرخ - *charkh*—చర్ఖ = wheel—చక్రమ్—ఋండికల్లు

چون - *chūn*—చూన్ = { when—కదా—ఎప్పుడు
forasmuch as—तावत्पर्यन्तम्—అంతవరకును

چو - *chū*—చూ = { since—अतः—కాబట్టి
if so be—तथापि—అయినప్పటికిని

چوناکی - *chunānki*—చునాకీ = { because—यतः—ఏలనఁగాన
as much as—यावन्मात्रम्—ఎంతవరకును

چیز - *chizē*—చీజే = something—కిమాది—ఏమైనన్

چست - *chust*—చుస్త = brisk—తీవ్ర:—చుఱుకైన

چرخاوست - *chikhāhad* *barkhāst*—చిఖాహద్ఖాస్త్ — చికాహద్ఖాస్త్ = what would
come of it—ततःकिमेवेत्—అందువలన నేమగును

چرا - *chirā*—చిరా = why—కిమి—ఏలా

چاشانده - *chashānand*—చాశానన్ద్ = caused to taste—असास्वदन्—చవిచూపిరి

چرا داری کبود - *chirādari kabūd*—చిరాదారికబూద్—చిరాదారికబూద్ = why are you blue—కిక్కుణ్ణోడిసి—

సల్లానానుంటివేలా

چندین - *chandin*—చందీ—చన్దీ = { so much—తన్మాత్రమ్—అంత
thus—एवम्—ఇట్లు

چراغدان - *charāghdān*—చరాద్—చర్గా = stand for light—दीपस्तंभः—జంజము, సెమ్మె

چاگان - *chaugān*—చౌగా—చౌగా = club—कन्दुकदाडः—బంతికోట

چپ - *chap*—చప్—చప్ = left hand—वामहस्तः—ఎడమచేయి

چنین - *chunin*—చునీ—చునీ = { thus—एवम्—ఈలాగునన్
such—इदृक्—ఇట్టి

چی سؤد - *chi sūd*—చి సూద్—చి సూద్ = what is the use of it—ततः किप्रयोजनम्—దానిపనియేమి

چون دار گوزارم - *chūn dar guzaram*—చౌ దగ్గజరమ్—చూ = చ్చుజరమ్ = when I die—यदाप्रियाम्—నేజనిపోయినపుడు

چاهرا - *chahra*—చహ—చహ = face—मुखम्—మూతి (మోము)

چوب رز - *chobirazm*—చోబిరజ్మ్—చోబిరజ్ = wood-pack—दारुपेटी—కట్టపెట్టి

چندین - *chandān*—చందా—చన్దా = so much—तावदतिमात्रम्—అంతమోదు

چگونگی - *chigūna*—చిగున—చిగున = how—कथम्—ఎట్లు

- حَبْدُ - *chibūd*—చిబ్దు—చిబ్దు = what became—కిమ్మ—పైమెయుండెన్
 كَبْرُوحٍ - *charkhi kabūd*—చర్ఖి కబ్దు—చర్ఖి కబ్దు = azure sky—నీలాకాశః—నల్లనిమిన్ను
 حَوَاهِي دَانِسْتِ - *chikhāhī dānist*—చిఖాహీదానిస్త్—చికాహీ దానిస్త్ = what wilt thou know—

కిశాస్యసి—పైమెలుంకలవు

- حَمِي خُور - *chāpmikhur*—చమ్మీఖుర్—చమ్మీమిఖర్ = take the left side—స్వీకుల్యామభాగమ్—ఎడమ వైపుగొనుము

$$ح = h = \text{హ} = \text{హ్}$$

- حَلَقٌ - *halq*—హల్క్—హల్క్ = throat—గళః—గొంతు
 حَدِيثٌ - *hadīs*—హదీస్—హదీస్ = history—చరిత్రమ్—ముచ్చట
 حَاتِمِ تَيْ - *hātim tai*—హతిమై—హత్తిమై = a certain charitable Persian chief—కశ్మిత్పాఠాసీక దాతవః—

ఒక గొప్ప పాఠాసీ యావికాఁడు

- حَلَالٌ - *halāl*—హలాల్—హలాల్ = lawful—ఁగాయమ్—తక్ వైస, నాయమైన
 حَرَامٌ - *harām*—హరామ్—హరామ్ = unlawful—ధర్మవిరుద్ధః—తక్ వైసమాలిన
 حُورٌ - *hūr*—హూర్—హూర్ = a virgin of paradise—స్వేదయా—వేల్పు వెలపడుచు

حَوْضُ كَوْسَرٍ - *hawz-i kausar*—हवज़ि कौसर्—హవజి కాసర్=fountain of nectar—अमृतसरः—ప్రతికించు

పానకము గుంట

حَرِيفٌ - *harif*—हरीफ्—హరీఫ్= { fellow worker—अनुचरः—తోడిపనివాఁడు
companion—मित्रम्—సంఁడి

حَاصِلٌ - *hāsil*—हासिल्—హాసిల్=produce—फलितम्—పచ్చబడి

حَيْرَاتٌ - *hairat*—हैरत्—హైరత్=amazement—विकारः—నివ్వెర

حِيلٌ - *hiyal*—हियल्—హియల్=tricks—मायाकृत्यानि—కుట్రపనునడలు

حَيَوَانٌ - *haiwān*—हैवाँ—హైవా=living creatures—जीवजन्तवः—జీవులు

حَسْرَتٌ - *hasrat*—हसर्त्—హస్రత్= { contest—शास्त्रवादः—చదువుతనపు
regret—अनुतापः—నొచ్చుకొనుట

حَلْ كَرْدَمٌ - *hall kardam*—हल्ल कर्दम्—హల్ కర్దమ్=untied—अमृमुचम्—విప్పినాడను

حَقٌّ - *haqq*—हक्क्—హక్క్=deity, truth—दैवतम्, सत्यम्—దేవు, నిక్కము

حَيْرَانِيْمٌ - *hairānim*—हैरानीम्—హైరానీమ్=my astonishment—मदाश्चर्यम्—నానివ్వెర

حَلٌّ - *hal*—हल्—హల్=knot—बन्धः—ముడి

حَوَالَةٌ - *hawāla*—हवाल—హవాల=charge—अधिकारः—ఏలుబడి

حِكْمٌ - *hikam*—हिकम्—హికమ్=sciences—शास्त्राणि—గదవులు

حُكْمِي - hukmī—తుకమీ—హుక్మీ=thou knowest, control, obedient to directions—అవేత్సీ:, నియమ:,

आज्ञानुबन्धनम्—నీ వెఱగుచున్నావు, సోము, లొంగుపాటు

حُكْمَاش - hukmash—తుకమష్—హుక్మాష్=his command—తస్యాజ్ఞా—వానియు తర్తవు (దురాయి)

حَالَات - hālat—హాలత్=state, one of the states of the mystical progress of the Sufis—

स्थिति:; साख्ययोगिनामस्थाविशेष:—ఉనికి-ఒక పోల్కియొంటికాని బ్రతుకుపోకడ

حَاصِلُ شُؤْد - hasil shud—హాసిల్తుద్—హాసిల్పుద్=gained—అలామి—పొందంబడెను

حَالٍ - hāl—హాల్=ecstasy—తత్వమ్—ఉన్నరూపు

حَالِيَان - hāliyan—హాలీయన్—హాలీయన్=at present—అబ—ఇప్పుడు

حُسْن - husn—తుస్న్—హుస్న్=beauty—సౌందర్యమ్=ఒక్కొక్కరము

حَالِي كِي - hālī ki—హాలీ కి—హాలీ కి=at the moment—యావత్తమిషమ్—ఎంతగా

حَشْر - hashr—హష్—హాష్=assembly of persons, resurrection, the day of resurrection—సమాజ:,

ప్రేతోత్థాపనమ్, యమధర్మరాజ పరీక్షాదినమ్—కొలుపు, ఈర్ష్యవారలన్నిరిగితేపుట, ఈర్ష్యవారల మంచిచెడ్డల నేర్పల్పరయుచుండు

حَقِيقَةُ آغَا - haqqat āghā—హక్క్త్ ఆగాహ్—హక్క్త్ ఆగాహ్=God knows—దేవోజానాతి—వేల్పెఱుంగును

حَالِي - hālī—హాలీ—హాలీ=now—అబ—ఇప్పుడు

- حَمَّالٌ - *hammāl*—హమ్మల్ = porter—భారవాహిక:—కాపడివాడు
 حَازَرٌ - *hazar*—హజర్ = prepared, avoiding fear—సన్నద్ధ:; వర్జనమ్, భయమ్—ఆయతపడిన, విడుదల, వెఱచు
 حَيَاتٌ - *hayāt*—హయాత్ = life—జీవనమ్—చతుకు
 حَرْفٌ - *harf*—హర్ఫ్ = {extremity—అంత:—చుద
 letter—అక్షర:—ప్రాయి

ش = sh = ష = సి

- ش - *sh*—ష్ = {possessive particle—షటీవిభక్తిప్రत्यయ:—ఒక్క, కు, కి, యనునతుకునుడులు
 particle of the third person—ప్రథమ పురుషవాచకమ్—దప్రుడినుసులన్దెప్పేడినుడి
 شُدْنَ - *shudan*—శుదన్—సుదన్ = has been—అమూ—ఉండెను
 شَاخِي - *shākhī*—షాఖీ—సాఖీ = a branch—శాఖా—కొమ్మ
 شَدَّ - *shud*—శుద్—సుద్ = went—అగమత్—వెళ్లెను
 شَوَّيْتُ - *shuyyid*—షూయిద్—సూయిద్ = washed—అచిక్షల్త్—కడిగి వేచెను
 شَبَّ - *shab*—షబ్—సబ్ = night—రాత్రి:—మాపు
 شَغِيْفٌ - *shigūfi*—షిగూఫ్—సిగూఫ్ = flourished—వ్యకాసీత్—విడెను

- شِغْرِيفَا - *shigṛifa*—పిగ్గూ—సిగూప=flower—గుఱ్ఱమ్—అలరు
 شُود - *shūd*—బుద్—నూడ్=was made, is—అకారి, అస్తి—చేయబడెను, ఉన్నది
 شیرین - *shirīn*—ఘీరీ—నీరీ=sweet—ఘీరీ:—శీయనీ
 شود - *shuda*—బుద్—సుద= { become—అభావి—కాబడెను
 amazement—ఆశ్చర్యమ్—అబ్బరము
 شاهد - *shahad*—బహద్—సహద్=honey—షౌద్—లేనె
 شکر - *shakar*—షక్కర్—సక్కర్=sugar—శక్కరా—కలకండ
 شبگیر - *shabīghūn*—బబీఖ్—సబీఖ్=night attack—నిశాణమ్—తెయ్యకండము
 शाम - *shām*—షామ్—సామ్=evening—సాయమ్—పుంఠె
 شیر - *shēr*—షేర్—నేర్=lion—సిఱ్ఱ:—నెఱసరి
 شاهان - *shahān*—బహ్—సహ్=king—రాజాన:—నొరలు
 شومریم - *shumurim*—బుమరీమ్—సుమరీమ్=let us count—గాయామ్—తెక్కించుకొండము
 شراب - *sharāb*—షరాబ్—సరాబ్=wine—సూ—కలు

شَادِ شُدِّیمْ - shād shudīm—బాద్ బుదీమ్—సాద్ సుదీమ్ = we were cheerful—सानन्दाबोभूयिष्महि—ఉప్పొంగనారము

شَهْرِیَا رِیْ - shahryārī—षहयारी—సప్తాయార్ = king—రాజా—కొర

شَكْ - shakk—षक् = doubt—సంశయः—అణమణ

شَرَرِیْ - sharrī—षरी—సరరీ = sparks—स्फुलिङ्गाः—పిఠాగులులు

شَاخْ - shākh—षाक्—సాక్ = shoot—शाखा—కొమ్మ

شَبْرُ - shunū—षुनू—సునూ = hear—शृणु—విను

شَادِ بَزِیْ - shādbazī—आद्बजी—సాద్ బజీ = live happily—जीवमुदा—హాయిగా బ్రతుకుము

شَادِیْ - shādi—षादी—సాదీ = happiness, wedding—प्रसादः (मोदः), परिणयः—జోక, పెండ్లి

شَنُودْ - shunūd—षुनूद्—సునూద్ = heard—अश्रीषीत्—వినెను

شَكْلْ - shakl—षक् = figure—चित्रम्—చొమ్మ

شَادِ بِهَا كُنْ - shādhākun—षादीहाकुन्—సాదీహకున్ = be happy—सम्मोदस्व—హాయిగానుండుము

شَكْ - shak—षक् = magpie—भारद्वाजः—పిట్టింత

شَرَمَمْ - sharmam—षर्मम्—సర్మ్ = my shame—महज्जा—నాసిగ్గు

شَمْعْ - shama—षमअ—సమఅ = { playing—खेलनम्—ఆడుట
lamp—प्रदीपः—పంజా (చివ్వె)

- شُورِي - *shūyī*—నూయి = { wash thou, be—ఖాలయ, భవ—కడుగుకొనుము, అగుము
can go—గచ్ఛే:—వెళ్లదజేసి—inhabit—నివసే:—కాపురముందువు
- شُمَارِند - *shumārind*—ఘుమారింద్—సుమారిన్ = number—గణయత—తెక్కించుడు
- شُدْفَرُود - *shudfarūd*—బుద్ధఫరుద్—సుద్దురుద్ = went down—పర్యగాత్—దిగబడెను (వెళ్లెను)
- شَوَّال - *shawwāl*—షవ్వాల్—సవ్వార్ = month of feast—భోగ్యమాస:—విందునెల (పండుగునెల)
- شَا'بَان - *sha'bān*—షఅబ్—సఅబా = eighth Arabian month—తులకాఢమ మాస:—తురకల యే న్నిదవనెల
- شِكَاستان - *shikāstan*—షికస్తన్—సిక స్తన్ = to defeat—అభిమ్రహణమ్—దిరిస్తలుముట
- شَا'యَد - *shāyad*—షాయద్—సాయద్ = perchance—దిట్టా—ఒకప్పుడు
- شُم - *shūm*—ఘమ్—సూమ్ = disgraceful, I have been unfortunate—నిలేజమ్, అమృతమ్, నిరీగయ:—సిగ్గటి,
అంచేద, ఉన్నాడను
- شُوْد - *shūd*—షూద్—సూఉద్ = wash—నూపయన్త—తడుపుడు
- شِكَاست - *shikāst*—షికస్త—సిక స్త్ = broken—అచ్ఛేది—పగులకొట్టబడె
- شَا'ద - *shaidā*—షేదా—షైదా = mad in love—కామ మత్త:—వలపుపిచ్చిగల
- شَبَاب - *shabāb*—షబాబ్—సబాబ్ = youth—యౌవనమ్—పడుచుతనము

شاد كُنِيد - shād kunīd - شاد كُنِيد = rejoice - हर्षयत - मुच्चरितं चन्दु
 شَرْمَت بادا - sharmat bādā - شَرْمَت بادا = let it be thy shame - तव लास्यात् - तेन सिद्ध कानि

t = t = t = t

طى - tai - ते - ते = { ended - समाप्तः - मुगिसि नदि
 folding up - निमीलनम् - मुगलः गुरु

طرف - turfa - तुर्फ - तुर्फ = new - नवः - { त

طلو - tulū - तुलु - तुलु - rising - उदयः - पदुपु

طى شد - taishud - तैषुद - तैषुद = { folded up - समकोचि - मुदुनव डेनु
 ended - समापि - मुगिपव डेनु

طاعتور - tā'twar - ताअत्वा - ताअत्वा = devotion - भक्तिः - काल्प (वैल्लुमादि नमिक्)

طعن - ta'na - तअन - तअन = reproach - निन्दा - ठिन्दा

طلب - talab - तलब् - तलब् = { lover - विटः - इदं डे काल्प
 seekers - अन्वेष्टारः - वेदकुवार्

طبع - taba' - तबअ - तबअ = nature, printing - स्वभावः, मुद्रणम् - डेन, अचोत्तु

طرف - tarf - तर्फ - तर्फ = extremity - अन्तः - काल्प

طابش - talabash - तलबश् - तलबश् = { inquiry - अन्वीक्षणम् - वेदकु
 your priest - स्वपुरोहितः - तेन यय्यवार्

طرب - tarab—తరబ్ = joy—సంతోష:—జేడుక (బోక)

طن - tum—తుమ్ = body—తను—మేను

طن - tan—తన్ = opinion—తాత్యమ్—తలంపు

طمع - tam'a—తమఅ—తమఅ = desire—రృణా—తీర్చుకోతె

طلاق - talāq—తలాక్ = divorce—విసర్జనమ్—విడాకలు

طاسي - tāsī—తాసీ—తాసీ = cup—పాత్రమ్—చిప్ప

طبايع - tibā'i—తిబాఐ—తిబాఐ = natures—స్వభావా:—ఒకలు

ل = l = ల్ = ల్

لل - la'l—లఅల్—లఅల్ = the vermilion lips of a lovely woman, red rose—సుందరీ రక్తోగ్రీ, స్వలపథమ్—

చెల్వకమ్మోవిజంట, మెట్టదామర

لبالاب - labālab—లబాలబ్—లబాలబ్ = lip to lip—అధరాధరి—దొంతరమోవి

لال - lālai—లాల్—లాల్ = { the lip of a mistress—ప్రియాధర:—ఉంపుడుమోవి
a tulip—రక్తోత్పలమ్—చెంకల్వ

لب - lab—లబ్—లబ్ = lip—అధర:—పెదవి

- لَكْدُ - *lakad*—లకద్ = kick—కాడనమ్—కాపు
 لَدُونِي - *laduni*—లదునీ—లదునీ = infused (knowledge), inspired—అపజ్ఞాతః, आविष्टः—పుట్టుకతో నబ్బిన
 తెలిసి నెవమెత్తిన
 لَيْكِنْ - *lēkin*—లేకిన్—లేకిన్ = but—కిన్తు—కాని
 لَوْحٌ - *lah*—లౌహ్—లాహ్ = plank—ఫలకమ్—పలక
 لُطْفٌ - *lutf*—లుత్ఫ్—లుత్ఫ్ = { kindness—దయా—నెనరు
 grace of God, delicate—దేవానుగ్రహః, कोमलः—వేల్పునెమ్మి, లేత
 لُبَّالْغَانِمِ - *lu'batghānim*—లుబత్గానీమ్—లుబత్గానీమ్ = we are become puppets—కీడాకురగ్నీ भवामः—
 అటబొమ్మ లగుచున్నారము
 لَانَاتٌ - *la'nat*—లనత్—లనత్ = curse—శాపః—తిట్టు
 لَانٌ - *la'n*—లన్—లన్ = cursing—ఆక్రోశనమ్—దూలుట
 لَطِيفٌ - *latif*—లతీఫ్—లతీఫ్ = lovely, slender—సుందరమ్, कोमलम्—సొగడైన, లేత
 لَهْزَةٌ - *lahza*—లహ్జ—లహ్జ = one moment, glance—నిమిషః, कटाक्षः—అప్పపాటు, శ్రేయఃపాటు
 لُبَّالْ - *lu'bat*—లుబత్—లుబత్ = puppet—పాశ్చాలికా—బొమ్మ
 لُبَّالْبَارِ - *lu'batbār*—లుబత్బార్—లుబత్బార్ = puppet player—పుత్తలికాజీవనః—బొమ్మలాటవాడు

یادما - *yakdama*—यकदम—यक्षम् = momentary—क्षणिकम्—ఎప్పటికి న్నాఁడును

یاب - *yāb*—याब्—यार् = finder—गवेपी—యవాఁడు

ی - *yā*—या—యా = 0, or—ఓ, or—క

یازدان - *yazdān*—यज्दान—यज्ञ = God—देवः—ఁలు

یادگار - *yakdigar*—यविदगर्—यक्षि = one another—अन्योऽन्यम्, प्रत्येकशः—ఒంజొరు, విడివిడిగా

یار - *yār*—యార్—యార్ = lover—प्रियः—ఁలువుఁడు

یكایك - *yakānyakān*—यकौ यकौ = one by one—प्रत्येकशः—ఒకొక్కఁడే

یاقین - *yāqīn*—यकी—यक्ष = { truth—सत्यम्—కల తెఱఁగు (నిజము)
belief—विश्वासः—సమ్మక

یافتن - *yāftan*—याप्तम्—य् = sought—अज्ञावेष्टम्—వెదకినాఁడును

یار - *yār*—యారి—యార్ = friend—मित्रम्—నేస్తు

یاد - *yād*—యాద్—యాద్ = remembrance—शशिः—అది

یابد - *yābad*—యాబద్—యాబద్ = shall find—ईक्षेत—కనుగొనున్

يَكِي شَرَابٍ - *yaki sharāb*—यकी शराब—यकी సరాఫ్ = cup-companion—যানমিঅস্—చుక్క సేస్తు

يَكِي - *yakī*—येके—यक = somebody—कश्चित्—ఒకానొకఁడు

يا قَوْتٍ - *yaqūl*—याकूत्—याकूल् = ruby—यशगः—కంపు

يَكِي - *yakchānd*—यकचन्द्र—यकच्च्न् = a little—किञ्चित्—కసింత (ఇంచుకంత)

ع = 'a = अ = అ

أَرِيَا - *'āriyat*—आरियत्—ఆరియత్ = anything borrowed—ఋణమ్—అప్పు

عِيسَى - *'isā*—ईसा—ఈసా = of Jesus—కరయచిన్లేచ్చమునే—ఒకానొక చురక బోడియొక్క

أَمْرٍ - *'umūr*—उमूर्—ఉమూర్ = life—जीवितम्—ఉసులు

أَمَلٍ - *'amal*—अमल्—అమల్ = { action—क्रिया—పని
practice—अभ्यासः—ప్రసంగంలు

أَرْضٍ - *'arṣa*—अर्दी—అర్దీ = { court—धर्मसभा—అచ్చ
open space free from buildings—नहिःप्रदेशः—నీడు, బయలు

عِيشٍ - *'aishī*—ऐषी—ఐసీ = plain food—अन्नम्—బువ్వు

أَدْنٍ - *'adan*—अदन्—అదన్ = { Eden, permanent dwelling—स्थिरावासः—ఎప్పటియున్ని (ఉటిదియున్ని)
Garden of Paradise—नन्दनवनम्—వేల్పు పూచోట

عالم - 'ālam—आलम्—అలమ్ = { world—జగత్—జగము
state—స్థితి:—ఉనికి

عُلُوّ - 'uluwī—उल्वी—ఉల్వీ = { sublime—उन्नत:—నొప్ప
high—उच्च:—ఎత్తైన

عجز - 'ajz—अज्ञ—అజ్—జ్ = { helpless—असहायता, नैरस्यम्—తోడులేమి, చేవలేమి
weakness—अशक्ति:—చేతకానితనము

عَزَمِي - 'azmī—अङ्मी—అజ్మీ = purpose—प्रयोजनम्—పని (కొఱ)

عالم خاك - 'ālamikhāk—आलमिखाक्—అలమికాక్ = earth, body—भूमि:; तनु:—నేల, ఒడలు

علم - 'ilm—इल्म्—ఇల్ = knowledge—ज्ञानम्—ఎఱుకువ

علم و عمل - 'ilm'ū 'amal—इल्म् अमल्—ఇల్మా అమల్ = theory and practice—ज्ञानमपि वर्तनम्—ఎఱుక
యున్నదు వడియును

عين عيان - 'aini'iyān—ऐनिइयौ—ఐనిఇయౌ = clear sight—निर्मलदृष्टि:—తేటచూపు

عين - 'ain—ऐ—ఐ = eye—अक्षि—కన్న

عيان - 'ayān—अयौ—అయౌ = { beholding face to face—सुखामुखीक्षणम्—ఒండొరుచూపులన్లుకొంట
observation—परीक्षणम्—అరయక

علوم - 'ulum—उलुम्—ఉలమ్ = sciences—शास्त्राणि—చదువులు

- عقل - 'aql—అక్లు = intellect—బుద్ధి:—తెలివి
 علة - 'illat—ఇల్లాత్ = calamity—ఆపత్—ఇడుమ
 عصيان - 'isyyān—ఇస్యాన్ = disobedience—అవినయ:—పెంకతనము
 عظيم - 'azīm—అజీమ్ = great—మహాన్—నొప్ప
 عقل و تميز - aql wa tāmiz—అక్లు వ తమీజ్—అక్లు వ తమోజ్ = intelligence and discretion—విద్యాపిబుద్ధి:—
 చదువు నేర్పురుసు
 عرش - 'arsh—అర్ష్—అన్ = the throne of God, setting in a house—దేవస్థానము, గృహప్రవేశ:—
 వేల్పు నెలసరిగడ్డ, ఇంటిలోదిగుట

- عكس - 'aks—అక్ష్—అక్ = { emptyrean—సత్యలోక:—కొసమన్న
 నడ, బోరగిల్లించుట, ఉన్నిలేమి
 عدم - adam—అదమ్—అదమ్ = { non-existence—నిర్వాణమ్ (అభావ:)—లేమి (హుళిక్కి)
 want—లోప:—కొఱంత
 عاشق - 'ashiq—ఆషిక్—ఆషిక్ = transported with devotion—భక్తి పరవశ:—దేల్పుకొల్పుననొడలు
 మఱచినవాడు
 عزيز - āziz—ఆజిజ్—ఆజిజ్ = hopeless, dejected—నిరాశ:; నిర్విన్న:—అక్కఱమాలిన, డిల్లపడిన

- عاشق و مست - 'āshiqūmast—आसिकूमस्त—अशिकूमस्=absorbed in devotion—भक्तिपरवशः—सिंపమెత్తిన
- عاشق زاری - āshiqizārī—आशिकिजारी—अशिकिजारी=plaintive lover—मोहयुक्तः—పలపునఁబొగలుపాఁడు
- عاصم نام نہی - 'āsīmī nām nahī—आशीमि नाम् नही—अशीमि नाम्=thou puttest to me the name of a sinner—करोषिमपापनाम—నాకుఁజెడుఁగనుడేరి డెడవు
- عطا ئی - 'atāī—अताई—अहृहृ=unconditional favour—निहंतुकानुग्रहः (प्रत्युपकारानाकाङ्क्षितानुग्रहः)—
మాలు మేల్కొరని మంచిచేత
- عذر - 'uzr—उम्—ऊर्=apology—अपराधक्षमा प्रार्थनम्—తప్పస్వేపనేడుకొంటు
- عید - 'id—ईद्—ईद्=feast—उत्सवः—పండుగు
- عهد - 'uhda—उहद्—ऊद्=agreement—अङ्गीकारः—ఒడంబడిక
- عیب - 'aib—ऐब्—ఐब्=fault—अपराधः—నేరము, ఐపు
- عزیز - aziz—अजीज्—अजिज्=precious—अमूल्यम्—వెలరేని
- عاقبت - 'āqibat—आकिबत्—अकिबत्=end, conclusion—अन्तः, फलितम्—తుద, మిగులు
- عیش - 'aish—ऐष्—ఐష్=food—अन्नम् (इष्टिः)—కూడు
- عفو - 'afū—अफू—अफూ=pardon—क्षमा—స్వేపు
- عمر - 'umr—उम्—ऊम्=life—आयुः—ఉసులు

عجب - 'ajab—అజబ్ = wonderful—आश्चर्यकरम्—అబ్బరమయిన
 عزم دارست - azmi durust—అజ్మి దుస్త—అ జ్మదురస్త్ = upright of purpose—निरुढ प्रयोजनम्—కాకతీరని పని

ف = f = ف = ఫ = ప

فناء - fanā—ఫనా = mortality—नश्वरता—నలుకడలేమి
 فناء - faryād—ఫర్యాద్—పర్యాద్ = lamentation—आक्रन्दः—మొఱ్ఱ
 فاروق - farōrafiā—ఫరోరఫ్త—పరోర ఫ్త్ = absorbed—अन्तर्लीनः—అంతఃకలసిన

فخر - fakhṛ—ఫఖర్—పక్ర్ = glory—महिमा—గొప్ప

فاسق - fāsiqū—ఫాసిక్—పాసికా = scoundrel—धूर्तः—పోకిరి

فلك - falak—ఫలక్—పలక్ = { fate, treason—धूर्तकः—పెంకెపిల్లకాయ
 celestial globe—खगोलः, विधिः—మిన్నచక్రీ—
 maiden, sky—वधूदी, आकाशः—గుబ్బలాడి, చదలు
 heaven—दिवम्—దివి—సృతిः—తలవ్రాలు, మిన్నమన్నలపన్నిక
 dawn—प्रभातम्—వేకువ

فروبردم - firōburdam—ఫిరోబుర్దమ్—పిరోబుదమ్ = I would carry, low—भराणि, नीचः—మోయుదున్, పొటి

فشان - fishān—ఫిషాన్—పిసాన్ = strewer—विशेषा—అకరఁజిన్నువాఁడు

فرمای - farmāy—ఫర్మాయ్—పర్తాయ్ = order—आज्ञापय—నెలవిప్పు

- فاختة - *fakhtai*—फाख्तई—పాక్ష = ringdove—कपोतः—పావురము
 فردا - *fardā*—फर्दा—పదా = to-morrow—दवः—రేపు
 فرشته - *firishita*—फिरिष्त—ఋషి = angel—दिव्यः—వేల్పు
 فروبروم - *firōburam*—फिरोबुरम्—ఋగ్వేదము = I carry down—वहामि—మోయుదును
 فكرت - *fikrat*—फिक्रत—చింత = { thought—ఉహ—తలంపు
 your advice—त्वदुपदेशः—నీ పనుపు
 فرواز - *farāz*—फराज—పరాజ్ = { highness—ఉర్వమ్—మీఁదు
 up and low — उर्पयः — మీఁదు క్రిందులు
 فوزود - *fuzūd*—फुजुद—పుజుద్ = increased—अभ्यवृथत्—పెరిగెను
 فرود - *far*—फर्द—పర్ద = పర్దాపక్ష = worn — अचाक्षायि — అరక్షణీయబడెను
 فرود - *farūd*—फरुद—పరూద్ = behind—पृष्ठतः—పెనుకన్
 فراق - *firāq*—फिराक—పిరాక్ = separation—विरहः—ఎడబాటు
 فرصت - *fursat*—फुरीत—పుర్నత్ = opportunity—समयः—అదను
 फिल्सफिम - *filsafim*—फिल्सफीम्—ఫిల్సఫీమ్ = philosopher—वेदान्ती — ప్రాజ్ఞదువులకొన రతీగినవాఁడు
 فضل - *fazl*—फजल्—పజ్ల్ = learning, excess—विद्या, अवशिष्टम्—చదువు, మిగులు

- فساناء - *fasānāi* — *fasānāi* — పసానా = story — కథా — ముచ్చట
 فرش - *farrāsh* — *farrāsh* — పత్తాస్ = { one who spreads cushions — శయ్యాకార: — పక్కపఱచువాఁడు
 officer who supervises tents — యవాసాధ్యక్ష: — గుడారపెత్తనగాఁడు
 فانوس - *fanūs* — *fanūs* — పానూస్ = whisperer, lighthouse — కౌజప: , దీపస్తంభ: — గుసగుసలాడువాఁడు,
 కొండగాఁడు, దివ్యాయిలు
 فانوسكخيال - *fanūsikhiyāl* — *fanūsikhiyāl* — కానూసిఖియాల్ = సామసికియాల్ = magic-lantern, — మాయాదీప: — గారడీదివ్య
 فانوسكخيال - *figandash* — *figandash* — కిగందష్ — షిగన్డ్ = throwing — విక్షేపణమ్ — విసరుట
 فانوسكخيال - *farsūda* — *farsūda* — ఫర్సుద — పర్సుద = { old — జీర్ణమ్ — ముడిసిన
 worn out — శీర్ణ: — ప్రక్కలయిన
 decayed — క్షయ: — చిక్కిన
 فانوسكخيال - *farmūda* — *farmūda* — ఫర్మూద — పర్మూద = having ordered — ఆజ్ఞాప్య — పనిచి
 فانوسكخيال - *farōsh* — *farōsh* — ఫరోష్ — పరోష్ = seller — విక్రేతా — అమ్మవాఁడు
 فانوسكخيال - *fautshūm* — *fautshūm* — ఫౌత్ సూమ్ = I die — ప్రయామ్ — పాలియుదున్
 فانوسكخيال - *firōshand* — *firōshand* — ఫిరోష్ హన్డ్ = sold — వ్యక్రేపీత్ — అమ్మెను
 فانوسكخيال - *fulakam* — *fulakam* — ఫులక్ ఖమ్ = { my fate — మద్ భాగ్యమ్ — నా తలవ్రాత
 my habitation — మమగృహమ్ — నా కాపురపుటిలు

فردوس - firdaus—फिर्दास्— فردا = paradise—स्वर्गम्— वैष्णवः

فَلَانٌ - falān—फल—పలా—such a one—तादृशः—అట్టివాఁడు

فعل - fa'l—కఅల్—పఅల్ = making—सृजनम्—పన్నిక

فَرْوَا هِي - farokhāhī shust—కరోఖాహీ शुस्त्र = పరోకాహీసుస్త్ర = I will wash down—शोच्यन्तेय—

కడిగవైచెదను

ت = t = त = త

تَوْبَةٌ - taubāh—तौबाह—ت =repenting—परचात्तापः—తప్ప చేసినొచ్చుకొంటు

تَلْكٌ - talkh—तल्क—ت =bitter—-तिक्तम्—చేడు

تُو—tū—ت =thou—त्वम्—నీవు

تِر—tīr—ت =the Planet Mercury, pomp, arrow—زُكْرَاهُ, आंदरः, गणः—నెలపట్టి, డాఁలు, కోల

तन्—tan—त =body—तनुः—మేను

تُسْت—tusl—ت = { thou art—असि—అగుచున్నాఁడవు
thine is—त्वदीयोऽस्ति—నీ దైయున్నది

تُرْد—turd—ت =delicate—सूक्ष्मम्—రవంత

تاقدیر - taqdīr—तक्दीर—छ ईद = Divine decree—दैवाज्ञा—वैष्ण्वपंथ

تام - tamām—तमाम्—छ मां = perfect—संपूर्णम् = निरुद्ध

تنگ - tang—तन्ग—छ न् = neighbouring—प्रतिवेशः—अरुणपारुणचुनु

تاماشہ - tamāshā—तमाषा—छ मां = theatrical representation—नाटक खेलनम्—उल

تنگی - tangī—तन्गी—छ न् = { narrow place—सङ्कटस्थलम्—अलकटु
half a load—अर्धभारः—अरुमणुः

تورا - turā—तुरा—छ रा = to thee—त्वाम्—निन्नु

تو - tū—तू = thee, thine—त्वम्, तव—नन्, निन्नु

تاکی - tākai—तकै—छ = { whither—कुतः—एकद
how long—कियत्पर्यन्तम्—अंछवळ

تا - tā—ता—छ = persons, as soon as, until, so that—यावच्छीघ्रम्, मानुषाः, तावत्पर्यन्तम्, ततः—

मानुषु, अंछवळ, अंछवळ, कसकस

تکڑا - takya—तक्य—छ क्यू = pillow—उपधानम्—छल

ताबिया - ta'biya—तअबिय—छ अबिय = arranging—प्रसाधनम्—अपा

ताजू - tāzū—ताजू—छ जू = his running—तत्पलायनम्—वाणिप

ताजा - tāza—ताजा—छ जा = fresh—नवः—छ

- تاليم - *ta'limam*—తఅలీమమ్—తాలిమమ్=my teaching—మచ్చిక్షణమ్—నా మప్పుట
 تميز - *tamiz*—తమీజ—తమీజ్= { hair-splitting—స్తనశల్యపరీక్షా—సరిగానరయుట
 discrimination between right and wrong—సత్యాసత్య పరీక్షణమ్—
 मంచిचेद्धल यरयक
 توانست - *tuwānist*—తువానిస్త—తువానిస్త=enabled—अशाकीत्—चाहीयुं० देनु
 ليماري - *timārī*—తీమారీ—తీమారీ=sorrow—दुःखम्—చనట
 تاریک - *tārik*—తారిక్—తారీక్—dark—तामसम्—चीकటి
 تند خو - *tund khō*—తున్దుఖో—తున్దుఖో= { obstinate—उद्धतः—చడికాడు
 hasty—शीघ्रम्—చడి
 تابو - *tābū*—తీబు—తాబూ=its light—तत्प्रकाशः—దానివెల్గురు
 تانت - *tant*—తన్త—తన్త=your body—त्वत्तनुः—నీమేను
 تار - *tar*—తార్—తర్=particle denoting comparative degree, wet—तरप् प्रत्ययः, आर्द्रम्—
 ఇంతకంటెనది మేలని వివరించునడి, తడి
 تمنائي - *tamannāyī*—తమన్నాయీ—తమన్నాయీ=longing, wishing—विचारः कामितम्—వంత, కోరిక
 تاقتايي - *taqāzāyī*—తకాజాయీ—తకాజాయీ=demand, urgent—वाञ्छितम्. अवश्यकर्तव्यम् —కావలసినది,
 చేయక తీరనది

- تَوْسَن - *tausan*—తౌసన్ = high-blooded steed—దుర్వినిత:—కారుగుఱ్ఱము
 تَرْيَاك - *tiryāk*—నిర్యాక్—تَرْيَاك = antidote—ప్రతిక్రియా—విలుగుడు (మాలుచేత)
 نَمِي تَو - *namitawānam*—నమీతవాన్ = is not able—నశక్తోఽస్మి—చాలను
 تَرْكِب - *tarkīb*—తర్కీబ్—تَرْكِب = { elements—అవయవా:—పలుదినుసుల ముక్కలు
 composition—రచనా—కూపు
 form—ఆకృతి:—రూపు
 تَك - *tak*—తక్—تَك = running, run thou—ధావనమ్, ధావస్వ—పరుగు, పరుగిడుము
 تَلْجَم - *taljam*—తల్జమ్—تَلْجَم = making to understand, funeral services—విశాఫనమ్, రమశానమన్తా:—
 తెలుపుట, కాటి కొలుపునుడులు
 تَكُود - *takūdav*—తక్కుద్—تَكُود = running, run—ధావనమ్, ధావస్వ—పరుగు, పరుగిడుము
 تَكْت - *takhta*—తక్త—تَكْت = plank—ఫలక:—పలక
 تَكِيَاغَا - *takiyagah*—తక్కియాగ్—تَكِيَاغَا = a sofa—పల్యక్ష్కమ్—మంచము
 تَوِي - *tuī*—తుఱ్—تَوِي = thouism—అహక్కార:—నిన్ను గూచి నీవనుకొంటు
 تَابُوت - *tābūt*—తాబూత్—تَابُوت = coffin—ఖడ్గికా—బడియ
 تَارَاب - *tarāb*—తరాబ్—تَارَاب = flow—ప్రసార:—రిశబ (విసరు)
 تَرَاب - *turāb*—తురాబ్—تَرَاب = earth—మృత్తికా—మన్ను

تاوبہ - *taubaha*—توبہ = repentance—अनुतापः—न्याय्यता

تواہ - *tau'am*—تواہ = linked—संबद्धः—कथित

تباہ - *tāb*—تباہ = { *grief*—दुःखम्—वसह
a wearing ringlet—चूर्णकुन्तलः—सुन्दर
radiance—प्रकाशः, तेजः—खिल

تباہ - *tāchād*—تباہ = how many—कति—कित

تواہ - *tauwānam*—تواہ = enabled—अशक्म्—चाह

تواہ - *taumāshā mī kun*—तमाशमीकुन् = behold—पश्य—चाह

غ = *gh* = *g* = *h*

غم - *ghamm*—غم = *grief*—दुःखम्—वसह

غور - *ghurra*—غور = { *new moon*—बालचन्द्रः—नया
the first day of the lunar month—शुक्लतिथि—नया

غلام - *ghulām*—غلام = *slave*—दासः—खंड (अडिख)

غور - *ghurūr*—غور = *pride*—गर्वः—वस

غافل - *ghāfil*—غافل = *negligent*—उपेक्षावान्—सख चैय

غنی - *ghanimat*—غنی = *wealth*—संपत्—क

غُرور - *ghūra*—గూర=unripe grapes—अपक्व द्राक्षा—పచ్చియంగూరు (కసుగాయ)

غصع - *ghussa*—గుదశ—గుస్స=sorrow—चिन्ता—పంత

غايأت - *ghāyāt*—గాయత్—గాయత్=termination—अन्तः—తుడ

غاني - *ghani*—గానీ—గనీ= { help—साहाय्यम्—హీడు—living—जीवितम्—బ్రతుకు
rich—ऐदवयवान्—కలవాడు

غانيات - *ghanimat shunurim*—గానీమత్ శునూరిమ్—గనీమత్ సునురీమ్=let us account as gain—गणयेमलाभम्

—రాబడిగా లెక్కించుకొందము

غور - *ghaur*—గౌర్—గౌర్= { think—गामीर्यम्—లాంచు
doing good—उपकृतिः—మేలుచేత

غلط - *ghalat*—గల్త్—గల్త్=blundering in speaking—अपलापः—తప్పబలుకుట

غبار - *ghubār*—గుబార్—గుబార్=dust, perplexity—भस्म, क्षोभः—బుగ్గి, కలత

غم - *ghame*—గామే—గామే=sorrow — दुःखम्—పొగలు

غواني - *ghawani*—గవానీ—గవానీ=songs—गीतानि—దర్దులు

غيب - *ghaib*—గైబ్—గైబ్= { hidden, small—गूढः, अल्पम्—డాఁగిన, కొంచుము
want, absence — दारिद्र्यम्, अभावः — లేమి, రామి
invisible world—अदृश्यलोकः—అచదన బగము

జ = z = జ్ = జ్

ظ - *zahir* - జాహిర్ - జాహిర్ = { outside - బహిఃప్రదేశః - బేహేపు
manifest - విశదః - వెల్లడించబడిన

క = q = క్ = క్

ق - *qadah* - కదాహ్ - కదహ్ = reproach - నిందా - దూలు
قومي - *qawmi* - కౌమీ - కౌమీ = { people, nation - కులము, జనాః - తెగ, మానిసులు
national - మన్యుకులసంబంధీ - అందటి తెగగుటించి

قصور - *qasur* - కుస్ - కుస్ = { palaces - సౌధాః - మేడలు
failing - ప్రక్షీణః - తలుగుచున్న (అలుగుచున్న)

قوتی - *quti* - కృతీ - కూతీ = box - మజ్జూ - మందస (పెట్టె) - food - ఆహార - కూడు
قصر - *qasr* - కస్త్ర - కస్త్ర = { diminishing - క్షీయమాణః - తలుగుచున్న
palace - హర్యమ్ - కొర మేడ

قدم - *qadam* - కదమ్ - కదమ్ = foot - పదమ్ - అడుగు (అంజ)

قاص - *qasa* - కశా - కశా = distance - దూరమ్ - దూర్

قدار - *qadar* - కదార్ - కదార్ = power - శక్తిః - చేప

قافلاي - qafilai — కాఫిలై — కారీలకా = caravan — సార్థవాహ సమూహః — డోరిగంపు

قابيل - qabil — కాబిల్ — కబీల్ = { capable — శక్తః — చాలిన
skilful — నిపుణః — నేపుణుల

قولي - qauli — కౌలీ — కౌలీ = { word — వాక్ — మాట
verbal — వాచికమ్ — నోటికి

قلام - qalam — కలమ్ — కలమ్ = pen — కలం — వ్రాతపుస్తకం, కలము

قهر - qahr — కహ్ — కహ్ = wrath, force, predestination — కోపః, బలాత్కారః, నియతిః — అలుక, బలిమి, తలవ్రాలు

قرار - qarār — కరార్ — కరార్ = fate, pursuit, conclusion — విధిః, అనుభవణమ్, అవసానమ్ — వెనుదగులుట, ముగింపు

قرار - qarār — కరార్ — కరార్ = promise — వాగ్దానమ్ — తూటయిచ్చుట [తలవ్రాలు

قسمت - qismat — కిస్మత్ — కిస్మత్ — God's decree, fate — దేవాజ్ఞా, విధిః, भाग्यम् — వేల్పుపనుపు, తలవ్రాలు, కలిమి

قدر - qadr — కద్ర్ — కద్ర్ = divine providence — దేవతంత్రమ్ — వేల్పుపన్నుక

قوراز - qarāza — కరాజ — కరాజ = small particle — అణుః — నలుసు

قلب - qalb — కల్బ్ — కల్బ్ = heart, inversion of the lip — హృదయమ్, అధరనిమీలనమ్ — గుండె, పెదవిముఠుపు

قيامت - qiyāmat — కియామత్ — కియామత్ = last day — అంత్యదినమ్ — తలీకడపూట

قالب - qālib — కాలిబ్ — కాలిబ్ = mould, that which changes — మార్పిడి, పరిణతః — మార్పు, మూలమురట

قَوَالٍ - *qawwāl*—కవాల—కవ్వాల—professional story-teller—కథాజీవీ—ముచ్చటలుచెప్పి బ్రతుకువాడు

قُوَّةٌ - *quwwat*—కువ్వత్—కువ్వత్—powerful—శక్త:—చేవగల

قَضَاٌ - *qazā u qadar*—కజా త కదర్—కజా ఉ కదర్ = { providence—గ్రాహమ్—తలవ్రాలు
predestination—విధి:—వేల్పుటిచ్చ

قَدْرَةٌ - *qadarat*—కదర్త్—కదర్త్ = bottle—బాత్లీ

قطرة - *qatra*—కత్త్ర=drop—బొట్టి

ذ = Z = ژ = జ్

ذات - *dhāt*—జాత్—జాత్ = essence, nature—సార:—స్వభావ:—నిర్గు, ఓజ

ذَرَّةٌ - *zarra*—జర్—జర్ = atom—అణు:—రక

و = S = స్ = న్

و - *summa*—సుమ్మ—సుమ్మ = and—అపిచ—మియును, సుమ్మ

ض = Z = ژ = జ్

زَمِيرٌ - *zamir*—జమీర్—జమీర్ = mind—మన:—కల్లము

ఉమ్మక్కైయ్యామునకునాచేసిన పద్దెములందలి మాలు మూలమాటలకు
వగుసగా నచ్చతెలుగు వివరము.

❧❧❧

మినుమినుకులు = చుక్కలు

లేబగలు = తెల్లవాచీ

ఎడవల = పెద్దకన్నులవల

నీవిరి = కల్లు

కావిరా = కెంపు

కోపు = సారాయి

కడిది = హెచ్చు

మిడుసు = ఉసులు

క్రోవి = బుడ్డి

క్రొక్కారము = కోడికూత

ఉగము = ఊరి

పోటి = పెంకపడుచు

లాలు = ఎఱ్ఱని

విడి = ఎఱ్ఱని, వేలు

విడ్పరి = ఈవికాడు

చెంగు = వీణియ

గుఱకబోతు = సిద్ధరముచ్చ

శూరు = కొంచెము

అడువ = ప్రాత

కందువ = మలుగు

ఒడువొడుకు = హెచ్చుతగ్గు

ఆవి = గాలి

బడియ = పాడె

గిఱి = కుండనిమిన్నగుడి

ఒడమి = సిరి

ఒశవు = గుట్టు

ముసల్తాను = తురక

మడివాడు = నోము చేయువాడు

లాహిరి = మత్తు

సైదము = గోదుమసిండి

పోలిగాడు = ఏటింతపిట్ట

వేగులు = వేగుచెప్పవారు

నలువారు = ఒప్పారు

ఆమని = పూదాటి

తటి = అదను

వేదు = చేదు

ఉరియాట = సందియము

ఊచముట్టు = అంతయును

మనవ = ఉసులు

అడియరి = గులాము

లాట్టి = కల్లుముంత

నూలుతుడ్డు = పేగవాడు

దద్దడము = చిన్నగుడి

విపు = నేరము

అనుగు = నేస్తకాడు

మేకొను = ఒప్పుకొను

కారు = అడవి

వెతారము = జాలి

కోలు = పెద్ద

బోక = వేడుక

ఎల్లు = గొంతు

పాడు = ఉత్త

కుండెడు = వగచెడు

ఉడి = రిత్త

తెలుగంట్లు = వేలుపులు

ముదిత = ఆడుది

క్రచ్చుతి = తత్తతి

కలికి = ఆడుది

అంకులు = వేల్పులు

వినువలను = వేల్పునగరు

తేమానము = వడ్డి

నిట్టు = పస్త

వేగరి = వేగుచెప్పువాడు

మందల = ఉసులు

అసురుసురు = నిట్టూపుక

కడ్డాయము = బలిమిగాను

వంత = ఇడుమనడలు

నిరుకు = నిచ్చయము

క్రంగు = నేలమట్టము

క్రొవ్విరి = క్రొత్తపువ్వు

ననయు = పూచు

అలరు = పువ్వు

పారి = మన్ను

పైడి = బంగరు

గిట్టింపు = చనిపోవుట

పిలుకుమారిరి = మడిసిరి

వేపారి = వేయిసార్లు

ఉలి = కొంచెము

మెయి = ఒడలు, తీరు

కొఱును = బీడు

బుగ్గ = బొట్టు

గయాకు = బీడు

కడక = పూనిక

ఈటు = హరిక్కి

ఉగ్గలి = ఆడుది

తమకించు = తలడిల్లు

బొల్లికావిరి = తెలుపునలుపు

ఎల = సాకిరి, తెల్సిన

పుంట = సంజ

ఒండేని = వరుసగా

రెంట్రాగుడు = ఏనుగు

రెంట్రాగుడుతిండి = సింగము

లడి = నీగు

జట్టి = సావరము, వేరము

తాపి = గుట్టు

దండి = గొప్ప

పిక్కు = టిటుకు
 తెల్విడికాడు = తెలివికలవాడు
 ఎకిమీడు = క్షేమం
 బోము = బలిమి
 ఉక్కుతునియ = పోటుమగడు
 ఉజ్జె = ఇచ్చ
 ఒడ్డిక = పావురము
 ఒంజిలి = అడలు
 అరప = గద్దియ
 ఓనుగ = వెల్లడిగాన్
 నుదితివాలు = బాగెము
 నులి = రపంత
 ఈల్లు = తెరలు
 ఏనాదము = కడలియొడ్డు
 గిఱికొను = మింటనల్లాడు
 కందు = నల్లని
 టంకు = నెఱజాణ
 ఎఱకలు = చేతులు
 జోగి = బికారి
 పట్టడ = కుమ్మరియలగడి
 క్రొత్తడము = కోటబురుజు
 క్రోలు = కూయు
 ఈమిరి = చెమ్మ
 పేర్తి = హెచ్చు
 మూలి = మొగము
 బోళిగాడు = నేస్తు
 గోల = ముద్దరాలు

నంటు = చెలికాడు
 ఒరుమిక = పొత్తు
 వెలలు = వెడలు
 నానుడి = అలవాటు
 విరి = పుప్పు
 అప్పసము = ఎల్లప్పుడు
 ఓజ = సాజము
 మొనకు = కొనకు
 వాజదేటి = కొఱమాళి
 పంకించి = తిప్పి
 మ్రందు = అణగు
 పంకిణి = బుడ్డి
 గంగ = పెద్ద
 మతకరి = మాయలాడు
 నాయన = తండ్రీ
 కుఱకుఱ = కొంచెము
 చనువారు = తగువారు
 క్రంచఱ = బిఱబిఱ
 తోలెము = కొంచెము
 సాగరము = సిద్దె
 చిడ్గు = కొంచెము
 రతి = మణుగులోనిరువదవవంతు
 ఆపోవు = తనివిపొందు
 రెండు = వేలు
 నికము = నిజము
 గొంగ = పగవాడు
 మంతునన్ = హాసిగాన్

చలివెలుగు = చందమామ

పానలు = సందియము

పొర = సందియము

ఎడయిక = ఎడఁబాటు

ఒండె = కాని

ఇరులు = చీకటి

పొనరు = చేయు, తీరు

పరువడి = పరుస

తడినెండి = పాదరసము

బరువడిన్ = మఱున్

ఒదరు = ఎదుగు

కడమ = మిగత

అట్టె = అప్పుడె

తమి = వలపు

రికము = దినుసు

అంటులు = మద్దులు

అద = తలంపు

కాగు = బాన

నెళవు = గుట్టు

ములుచ = వెనద్దు

ఆను = గుట్టు

బ్రదిమి = బ్రతుకు

మునుకొను = చెల్లరేగు

నెలవు = ఇరువు

మెరమెర = సందియము

నెఱకలు = ముంగులులు

మాయము = కనుపడమి

పెన = మెలి

ఎలనాగ = చెల్వ

తెరలుచు = పోగొట్టు

టోకు = మొత్తము

నెరవు = నయము

నెమిక = నెమది

అండ = వెనుక

నెగులు = నొప్పి

నొగులు = నొప్పిగొను

ఈబరి = తెలివిమాలినవాఁడు

గొల్లెన = డేరా

తరపితిన్ = తఱమితిన్

గొటిజ = డేరా

ఇంగ = ఇక

చన్న = బిడారు

మ్రొగ్గి = క్రుంగి

నేటు = మేలు

పులు = కొలతలు, ప్రక్కలు

ఎదిరి = పగవాఁడు

అలంతులన్ = కొదివాండ్రు

టీకు = ఒక్కొక్కరము

బడుగ = ముసిలివాఁడా

నేలపెడ్డ = మంటిపెడ్డ

చేదలుకాళ్ళు = వేల్పులు

నగళు = నగరు

తెఱలు = మడియు

వీలుందన్ = వెనుకన్

మనీదు = తురకలగుడి
 లాఠి = పెరవాడు
 పరిము = సరిపడని
 సెండెరువు = రాచబాట
 ఎరంగుడు = మ్రొక్క
 పొక్క = అడలు
 కలిమి = సిరి
 పొన్ను = బంగారము
 అలుగు = కత్తి
 చొక్కచొదుగు = కల్లు
 మింటి తెర్పరి = వేల్పు
 నెయ్యి = ఎరుక
 దుందుము = కుండ్రని దిబ్బి
 నెక్కొల్పు = వెయించు
 పెలుచనన్ = తిరిగి
 చొప్పిల్లు = సమహరు
 మేలువాడు = పోకిరి, కోడెకాడు
 మేలెక్కువాడు = మత్తెక్కినవాడు
 బిస్త = జమునియిల్లు
 అచటు = మతు
 క్రుంకు = అడగు, సంజ
 మెఱపడి = వరుసగాను
 కప్పుకాదారి = చీకటివచ్చు కుంజు
 డొంక = త్రోవ
 వనట = వగపు
 పొయ్యి = పోగొట్టు
 దనుకన్ = వరుకన్

బిద్ద = జమునిల్లు
 పంతులు = ఒడ్డు
 నింగి = ఆకసము
 చాగురే = బి
 ముగ్గడియాటకాడు = పులిబోనాడు
 వాఱు
 పంజు = దివ్వె
 కవఱులు = చదరంగపుకాయలు
 మడియంటులు = మడిమైలులు
 మించు = మెఱపు
 దెప్పరము = ఇడుమ
 నెత్తినెఱ = వేల్పుచేసిన కట్టసి
 తీరుపరి = చేతికాడు
 వడ = దగ
 బరి = పగ
 చిందువ = పెట్టె
 ప్రప్తివ = అలమిర
 నిట్రు = ఉపాసము
 గిడిగిల్లు = మ్రొక్క
 ఉఱుక = ఒక్కరూలుగాను
 ఎలసి = మోసపుచ్చి
 కయి = చేయి
 మిటమిటనును = అనుచునునును
 నెరసు = తప్పు
 కలుగులు = గోతులు
 నీపురము = నేరము
 పొడిగిడు = కొలుచువాడు
 తొగముడు = పగటివొర

కొల్పు = వేల్పు నేర్పుకొనుట

అడియఁడు = గులాము

బైజ = తెల్వీలేమి

ఓటి = పాడునాణిన

ఇల్లి = పస్తు

దీటు = సాటి

కురంగటన్ = చెంగటన్ [నాఁడు

కనుము = చూడుము-పెద్దపండుగు మఱు

దుసికిలు = దూఱు

ముడియ = మూఁట

క్రోవుల మేతరి = కుమ్మరి

గొనబు = మెత్తన

వ్రేళ్ల మొనలు = చేతిగోళ్లు

బొరియ = గొయ్యి

చెదియుట = మడియుట

పొంగటి నెల = జింకతల చుక్కనెల

బుడ్డికూపరి = కుమ్మరి

కాన్పులు = చూపులు

తెగ = తీరు

అంకేలి = అంగుడు

వనరు = ఏడ్చు

మోపరి = బరువుమోయువాఁడు

వెన్ను = వెనుక

కల్లు = రాయి

ఒల్కి = కాడు

కోవుపెంట = కలుపాఁక

కంపరము = పాడె

మూల = తలపెండ్రికలు

కైపుమారి = తాగుముచ్చ

ఒమ్మించెను = అప్పగించెను

కావిమండునెల = ననకారుతొలి నెల

జావళి = వలపుపాట

బ్రుస్సెన్ = పాడయ్యెను

కప్పకలు = నల్లరతనము

కట్టడ = నోము

కడగండ్లు = అగచాట్లు

ఏపు = వెత

ఏపు = పెలుకువ

కేజు = నిగు

మిగులు = రాబడి

డోకువ = బలిమి

బెట్టు = పొగరు

కబ్బిళ్లు = సొండ్డిలు

నిండునెల = పున్నమచంద్రుఁడు

పగడ = ఒక్కటి

ననుపుకాఁడు = కూమి కాఁడు

నచ్చిక = మచ్చిక

ఏఁడుడి = చనిపోయినవారికొక యేడు

గడచిన తరువాత చేయుకొలుపు

అడకర = నెమ్మది

కెడపు = మడియించు

కలితె = లెక్కల పిల్లము

ఎబ్బె = ఇస్తీ

ఇసుగడ = ఇబ్బంది, అని

పడ = పడక

బాళి = వలపు

**DONATED TO
TTO CENTRAL LIBRARY**

